

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

6/2019

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.

Místopředseda: JUDr. Roman Fiala

Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. František Púry, Ph.D.,
JUDr. Zdeněk Krčmář

Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXXI, Index 47 301

Číslo 6/2019 vychází 22. 8. 2019

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);

nebo

- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Agent	č. 29
Křivé obvinění	č. 30
Návod	č. 29
Nedbalost	č. 28
Obhájce	č. 32
Policejní provokace	č. 29
Postoupení věci jinému orgánu	č. 31-II.
Právo na spravedlivé soudní řízení	č. 31-I.
Předstíraný převod	č. 29
Řízení o dovolání	č. 31-I., 32
Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti	č. 28
Usmrcení z nedbalosti	č. 28

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Akciová společnost	č. 78
Bankovní záruka	č. 79
Běžný účet	č. 80
Daňové řízení	č. 76
Dražba	č. 73
Exekuce	č. 81
Insolvenční řízení	č. 80
Insolvenční správce	č. 72
Náhrada škody	č. 72, 74, 75, 81
Oceňování majetku	č. 73
Oddlužení	č. 81
Odpovědnost státu za škodu	č. 76
Podílové spoluvlastnictví	č. 73
Pojištění	č. 81
Pravomoc soudu	č. 71
Prodej movitých věcí a nemovitostí	č. 73
Přechodná (intertemporální) ustanovení	č. 77
Smluvní pokuta	č. 77
Valná hromada	č. 78
Výkon rozhodnutí	č. 73
Zadostiučinění (satisfakce)	č. 76
Základní kapitál	č. 78
Započtení pohledávky	č. 77
Zástavní právo (o. z.)	č. 72, 80
Zemědělská půda	č. 74
Ztížení společenského uplatnění	č. 75
Žaloba	č. 72

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 28

č. 28

Usmrcení z nedbalosti, Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, Nedbalost
§ 147 odst. 1 tr. zákoníku, § 143 odst. 1, § 16 odst. 1 tr. zákoníku

Jestliže je u přečinů podle § 143 odst. 1 nebo § 147 odst. 1 tr. zákoníku nedbalost spatřována v porušení povinnosti podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, je nutné zjistit ty konkrétní okolnosti, kterým byl řidič povinen přizpůsobit rychlost jízdy a které s ohledem na konkrétní situaci v době nehody mohl objektivně předvídat.

Za okolnost, již pachatel nemohl podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. předvídat, lze u řidiče s právem přednostní jízdy, jenž dodržel všechny povinnosti podle § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. a vjel do křižovatky na červený světelný signál, považovat situaci, kdy jiný účastník provozu na pozemních komunikacích, kterého v daných souvislostech tento řidič nemohl vidět, nesplní povinnosti stanovené v § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. Na takovém řidiči nelze požadovat jistotu, že projede konkrétní úsek bez nebezpečí, ale jen to, aby jeho jízda nepřekročila míru nebezpečí přiměřenou konkrétní situaci. Řidič jedoucí s vozidlem s právem přednostní jízdy může proto důvodně předpokládat, že i ti účastníci silničního provozu, kteří ho nevidí, po zaslechnutí zvukového signálu (zvláštního zvukového výstražného znamení, které užívá vozidlo s právem přednostní jízdy) přizpůsobí své chování zákonem stanovené povinnosti. Na to může takový řidič usuzovat jen podle situace, kterou je schopen sledovat. Rychlost své jízdy je povinen přizpůsobit i ostatním okolnostem, ovšem rovněž jen tehdy, jestliže o nich může vědět (nelze na něm např. opodstatněně požadovat, aby rychlost jízdy přizpůsobil předpokladu, že z ulice, do které nevidí, vyjede jiný účastník provozu na pozemních komunikacích, který jeho právo přednostní jízdy nerespektuje).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 8 Tdo 63/2018, ECLI:CZ:NS:2018:8.TDO.63.2018.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného J. J. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 9 To 74/2017,

a rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 24. 11. 2016, sp. zn. 2 T 120/2013, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Chebu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

č. 28

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 24. 11. 2016, sp. zn. 2 T 120/2013, byl obviněný J. J. uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku a přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku, za které byl odsouzen podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roků. Dále bylo rozhodnuto o náhradě škody a o zproštění obviněného P. P., který byl v této věci obžalován.

2. O odvoláních okresního státního zástupce v Chebu a obviněného J. J. podaných proti citovanému rozsudku soudu prvního stupně rozhodl Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 9 To 74/2017, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil tento rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného J. J. uznal vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku, které spáchal skutkem popsaným tak, že dne 25. 7. 2012 v době kolem 10:13 hodin řídil osobní vozidlo tov. zn. Volkswagen Transporter patřící Zdravotnické záchranné službě Karlovarského kraje se sídlem v K. V. (dále také jen „vozidlo VW“), tedy vozidlo s právem přednostní jízdy, a to v Ch. po ulici E. ve směru jízdy od křižovatky s ulicí M. ke křižovatce s ulicí V., kterou chtěl projet v přímém směru, a při projíždění touto křižovatkou na signál s červeným světlem „Stůj!“ rychlostí 42 km/h, kdy objížděl vlevo vozidla stojící v jeho jízdním pruhu, a najel tak částečně do protisměrného pruhu, sice užil zvláštního výstražného světla modré barvy a zvláštního zvukového výstražného znamení, avšak nedbal potřebné opatrnosti, aby neohrozil bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, a vjel do uvedené křižovatky, aniž by měl jistotu, že tak může bez nebezpečí učinit, a to v době, kdy z ulice V. za domovní zástavbou ve směru jízdy do křižovatky s ulicí M. k zimnímu stadionu vjelo nákladní vozidlo tov. zn. Ford Transit patřící Stavební společnosti V., s. r. o., které řídil P. P. (dále také jen „vozidlo Ford“), a následně došlo v prostoru křižovatky ulic E. a V. ke střetu obou vozidel, při němž vozidlo VW narazilo přední částí do pravého boku vozidla Ford v prostoru korby a došlo

k odražení a rotaci nákladního vozidla Ford a následnému sražení cyklistky E. P., která jela po ulici V. od zimního stadionu směrem ke křižovatce s ulicí E. a která utrpěla mnohá zranění v oblasti hlavy a další popsaná poranění, a přestože byla po dopravní nehodě letecky transportována do Fakultní nemocnice v P., zejména z důsledku pohmoždění mozku při zlomenině spodiny lební zemřela dne 26. 7. 2012 v 3:10 hodin, a dále při dopravní nehodě došlo na pravém chodníku ulice E. ke sražení chodkyně M. K., která utrpěla zlomeninu přední stěny horní čelisti a další zranění, přičemž dne 1. 8. 2012 se podrobila operaci pravé horní končetiny a s ohledem na vážnost stavu byla hospitalizována až do 9. 11. 2012. Obviněný tím měl porušit § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 361/2000 Sb.“).

3. Odvolací soud odsoudil obviněného za tyto přečiny podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 1 roku, jehož výkon mu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 1 roku, a rozhodl též o náhradě škody. V dalším bylo rozhodnuto tak, že trestní věc obviněného P. P. byla podle § 259 odst. 1 tr. ř. vrácena soudu prvního stupně k novému rozhodnutí.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný J. J. s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, protože podle jeho názoru soudy řádně neposoudily z hlediska spoluzavinění způsob jízdy druhého řidiče P. P. Podle obviněného odvolací soud při posuzování jeho viny nezvažoval okolnosti, které svědčily pro zavinění tohoto řidiče vozidla Ford, který porušil § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. tím, že nezvýšil svou pozornost, nezachoval potřebnou opatrnost a přiměřeně nesnížil rychlost, takže kdyby tyto povinnosti splnil, nedošlo by k nehodě. Podle protokolu o vyšetřovacím pokusu bylo již 55 metrů od místa střetu slyšet výstražné zvukové znamení, které měl obviněný zapnuté na svém vozidle. Ve vzdálenosti 45 metrů již bylo slyšet zvukový signál silně, a proto měl řidič P. P. reagovat, začít brzdit, a zabránit tak nehodě. Uvedené zjištění měl odvolací soud brát do úvahy, obzvláště když sám ve svém rozhodnutí připustil, že povinnost vyplývající z § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. je třeba vykládat tak, že řidič musí v každém případě výrazně zvýšit pozornost a zachovat potřebnou opatrnost a přiměřeně snížit rychlost jízdy, což zdůraznil za situace, kdy řidič P. P. neměl ve svém směru jízdy do E. ulice žádný výhled. Právě s ohledem na to bylo pro posuzování viny obviněného zásadní, v jakém momentě řidič P. P. slyšel zvukový signál. Pokud soud nepokládal provedený vyšetřovací pokus za využitelný pro potřeby tohoto řízení z důvodu, že „nebyly vytvořeny shodné podmínky jako

v době nehody“, měl zajistit ověření této okolnosti jiným důkazním prostředkem, a nestalo-li se tak, není dokazování úplné. Obviněný zdůraznil závěr odvolacího soudu, podle něhož zmíněný druhý řidič mohl slyšet zvukový signál, který měl obviněný zapnutý na svém vozidle, ale tuto úvahu již nepromítl při posuzování viny obviněného.

č. 28

5. Obviněný poukázal na celkovou dopravní situaci na křižovatce, kde podle výpovědi svědků P. Č. a I. L. stálo v jízdním pruhu určeném pro jízdu rovným směrem jiné vozidlo, jehož řidič pouštěl do křižovatky sanitku řízenou obviněným, což mělo být pro řidiče P. P. signálem předtím, než ve svém jízdním pruhu vjel do křižovatky a velmi riskantním způsobem na hranici povolené rychlosti i do jízdního pruhu, který nebyl určen pro jízdu rovným směrem, a porušil zákaz předjíždění v křižovatce podle § 17 odst. 5 písm. b), c) a f) zákona č. 361/2000 Sb. Nemohlo jít o objíždění (obviněný zde poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 1 As 196/2016). Takový způsob jízdy těsně před střetem byl podle obviněného zcela nevhodný, obzvláště když řidič P. P. vjížděl rychlostí 50 km/h do nepřehledné křižovatky kolem – v té době již stojícího – vozidla a měl slyšet zvukové znamení ve vzdálenosti nejméně 45 až 55 metrů od místa střetu a zabránit mu.

6. K významu a podstatě zavinění ze strany řidiče P. P. obviněný poukázal i na skutečnosti plynoucí ze znaleckého posudku, a to, že při rychlosti 49 km/h, kterou jel, by k ujetí 100 m potřeboval tento řidič 7,3 sekundy při zjištěné době světelného signálu na semaforu v trvání 6 sekund. Proto, když řidič P. P. viděl rozsvícení zeleného světla na semaforu ve vzdálenosti 100 metrů při rychlosti 49 km/h od křižovatky, musel značně zvýšit rychlost, aby stihl projet tuto křižovatku ještě na zelený světelný signál. Obviněný vyjádřil též pochybnost, zda v době, když uvedený řidič projížděl křižovatkou, ještě vůbec svítil zelený signál. Obviněný tedy považuje svou vinu za nedostatečně objasněnou, protože soudy měly zvážít uvedené významné zavinění ze strany druhého řidiče P. P., který se rozhodnou měrou podílel na následcích dopravní nehody, což však soudy nepromítly do výroku o vině obviněného.

7. V závěru svého dovolání proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek ve výroku o jeho vině a trestu.

8. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který považuje za důvodnou námitku obviněného J. J. o nedostatku jeho zavinění, a to s poukazem na zjištění, podle něhož obviněný před průjezdem křižovatkou zpomalil, když rychlost jeho vozidla činila 42 km/h, přičemž nemohl vidět přijíždějící vozidlo řízené P. P. a neměl možnost zabránit střetu ve chvíli, kdy zahlédl toto vozidlo. Obviněný měl zapnutý světelný i zvukový signál na svém vozidle a ostatní vozidla v jeho dohledu stála. Druhý řidič však mohl zabránit střetu, navíc objížděl v tu chvíli již stojící vozidlo manévrem do levého jízdního pruhu, který byl určen jen k odbočení vlevo.

9. Státní zástupce se neztotožnil s právními úvahami odvolacího soudu, protože je považoval za povrchní a nedostatečně odůvodněné. Pokud odvolací soud vycházel z toho, že obviněný jel nepřiměřenou rychlostí, nepostačuje takový závěr pro zavinění z nedbalosti, které je třeba vždy posuzovat komplexně a se zřetelem na potřebnou míru opatrnosti (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 7 Tdo 286/2017, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 5 Tdo 540/2012, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1028/2014), jež se odvíjí od povinnosti konkrétní osoby, možnosti a schopnosti předvídat způsobení daného trestněprávně relevantního následku. Je třeba vzít v úvahu takovou míru opatrnosti, kterou je pachatel schopen vynaložit v konkrétním případě. O nedbalost pachatele jde tehdy, jestliže měl možnost předvídat vznik trestněprávně relevantního následku. Podle státního zástupce obviněný co do objektivního hlediska zachoval potřebnou míru opatrnosti, neboť zapnul jak světelnou, tak i zvukovou výstražnou signalizaci (§ 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb.) a při jízdě inkriminovanou křižovatkou zpomalil.

10. K subjektivní míře opatrnosti státní zástupce s přihlédnutím k existující dopravní situaci uvedl, že všechna ostatní vozidla v křižovatce stála, a to včetně vozidla ve směru jízdy řidiče P. P., proto obviněný nemohl vědět, že řidič P. P. začne objíždět vozidla stojící v křižovatce a překříží obviněnému směr jeho jízdy. Pokud všechna ostatní vozidla stála a respektovala vozidlo řízené obviněným, které mělo přednost v jízdě, mohl obviněný mít důvodně za to, že i další účastníci silničního provozu dodrží svou povinnost a umožní mu bezpečný a plynulý průjezd. Obviněný přizpůsobil rychlost jízdy tomu, jak se pro něj tato situace odvíjela, neviděl vozidlo řízené P. P., které se blížilo ke křižovatce, nemohl na něj tedy reagovat a přizpůsobit mu rychlost své jízdy, nemohl ani předpokládat, že tento řidič poruší své povinnosti a bude přes odbočovací pruh objíždět stojící vozidlo dávající přednost vozidlu obviněného. S ohledem na princip omezené důvěry v dopravě mohl obviněný důvodně spoléhat na to, že mu dají přednost případně i další vozidla a že i další řidiči vnímají jeho výstražné signály (a bylo prokázáno, že zvukový signál vnímal i řidič P. P.).

11. Státní zástupce vytkl odvolacímu soudu nesprávnost závěru, podle něhož s ohledem na princip omezené důvěry v dopravě nesprávně shledal u obviněného porušení povinnosti uvedené v § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. To v konkrétním případě znamená, že při plnění povinnosti dbát potřebné opatrnosti by měl řidič zohlednit i možné úmyslné porušení pravidel jinými účastníky silničního provozu, což nekoresponduje se stanoviskem Ústavního soudu vysloveným v nálezu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3159/15. Jak dále státní zástupce zdůraznil, obviněný zachoval potřebnou míru opatrnosti a nebylo možné dojít k závěru o jeho zavinění ve smyslu § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, přičemž takové zjištění postačuje k tomu, aby bylo přezkoumávané rozhodnutí zrušeno.

12. Jestliže odvolací soud učinil závěr, podle něhož obviněný nedbal potřebné opatrnosti, protože neměl jistotu, že může projet křižovátku bez nebezpečí, když vzhledem k budově u křižovatky neviděl do V. ulice, a proto považoval rychlost jeho jízdy za nepřiměřenou, státní zástupce poukázal na to, že po řidiči s právem přednosti v jízdě nelze požadovat jistotu, že projede konkrétní úsek bez nebezpečí, ale jen to, aby jeho jízda nepřekročila míru nebezpečí přiměřenou konkrétní situaci. I když obviněný neviděl do boční ulice, ostatní vozidla měla respektovat jím zapnutou světelnou a zvukovou signalizaci, třebaže z nějakého důvodu neviděli včas vozidlo s právem přednosti v jízdě. Řidič jedoucí s vozidlem s předností v jízdě může proto důvodně předpokládat, že i ti účastníci silničního provozu, kteří ho nevidí, po zaslechnutí zvukového signálu přizpůsobí své chování, proto státní zástupce neshledal nepřiměřenými způsob či rychlost jízdy obviněného, který nemohl předvídat, že řidič P. P. mu překříží směr jízdy. Státní zástupce tedy navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek, včetně rozhodnutí obsahově navazujících, a aby přikázal věc Krajskému soudu v Plzni k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde je lze učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a zjistil, že netrpí vadami, pro které by je mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout. Podle § 265i odst. 3 tr. ř. pak přezkoumal zákonost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí.

14. Podle obsahu dovolání Nejvyšší soud zejména zjistil, že bylo podáno proti výroku o vině z důvodu nesprávného právního posouzení otázky spoluzavinění druhého řidiče, a tedy v souladu s důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o němž lze dovolání opřít, jestliže napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

IV.

Důvodnost dovolání

15. S ohledem na obsah podaného dovolání považuje Nejvyšší soud za vhodné poukázat na dosavadní průběh trestního řízení s tím, že obžaloba byla podána proti obviněnému J. J. i proti druhému řidiči – obviněnému P. P. pro spáchání přečinů těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku a usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku. Řízení před soudem

prvního stupně bylo vedeno proti oběma obviněným s výsledkem, že obviněný J. J. byl uznán vinným a obviněný P. P. byl podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby. Na základě nyní přezkoumávaného rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 9 To 74/2017, bylo rozhodnuto o vině a trestu obviněného J. J. výše popsaným způsobem, zprošťující výrok ohledně obviněného P. P. byl podle § 259 odst. 1 tr. ř. zrušen a v této části byla věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Jak se dále podává z obsahu spisu, obviněný P. P. byl poté v samostatném řízení uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. 2 T 120/2013, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 9 To 413/2017, přečinem těžkého ublížení na zdraví podle § 147 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku. Z uvedených údajů plyne, že pokud odvolací soud rozhodoval nyní přezkoumávaným rozsudkem o vině obviněného J. J. dne 2. 5. 2017, kdežto o odvolání obviněného P. P. až dne 21. 11. 2017, nemohly být do závěru o vině obviněného J. J. promítnuty závěry o vině obviněného P. P., čehož se první z nich jako dovolatel domáhal ve svém dovolání, protože o vině obviněného P. P. rozhodl soud až o půl roku později.

16. Jak je patrné z obsahu nyní přezkoumávaného rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 9 To 74/2017, na rozdíl od soudu prvního stupně dovodil, že obviněný J. J. neporušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona ve smyslu § 147 odst. 2 tr. zákoníku i § 143 odst. 2 tr. zákoníku. Přisvědčil však soudu prvního stupně, podle něhož obviněný J. J. nedbal potřebné opatrnosti tak, aby neohrozil bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, a vjel do křižovatky, aniž by měl jistotu, že tak může učinit bez nebezpečí, neboť v důsledku domovní zástavby vůbec neviděl do V. ulice, odkud přijelo vozidlo řízené obviněným P. P. Ve shodě se soudem prvního stupně shledal odvolací soud u dovolatele porušení § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., které nevylučuje nutnost dodržení povinností podle § 4 písm. a) a § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. Oba soudy shodně dospěly k závěrům, podle kterých obviněný J. J. jako řidič sanitního vozidla použil výstražné světelné i zvukové znamení a při projíždění křižovatkou viděl, že všechna vozidla v křižovatce stojí, a to včetně nezjištěného vozidla, o kterém vypovídal svědek P. Č., takže za této situace předpokládal, že křižovátku může projet. Podle názoru odvolacího soudu byla rychlost, kterou obviněný projížděl křižovatkou, nepřiměřená ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., byť vzhledem k tomu, při jaké rychlosti by ještě mohl nehodě zabránit, nešlo o výrazně nepřiměřenou rychlost. Jak dále odvolací soud vysvětlil, s ohledem na to, že k odvolání státního zástupce zrušil část rozsudku týkající se spoluobviněného P. P. a věc v této části vrátil soudu prvního stupně k rozhodnutí, z popisu skutku vypustil část skutkových zjištění k tomu se vztahující.

17. Nejvyšší soud se neztotožnil s těmito závěry Krajského soudu v Plzni, neboť jsou předčasné, jednostranné a neobjektivní. Nečerpají ze všech rozhodných

okolností, k nimž bylo třeba přihlížet s ohledem na průběh dopravní nehody, a to především se zřetelem na účast a vinu obviněného P. P. Odvolací soud nesprávně rozhodoval o každém tomto účastníku dopravní nehody samostatně, což za daných souvislostí vedlo k vadnému posouzení viny obviněného J. J., který již byl uznán vinným v době, kdy se odděleně rozhodovalo o vině obviněného P. P., a to rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. 2 T 120/2013, a rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 9 To 413/2017. Soudy u obviněného P. P. shledaly porušení § 4 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., protože nedbal náležitě ohleduplnosti a opatrnosti při řízení svého motorového vozidla. Spatřovaly u něj též porušení § 16 zákona č. 361/2000 Sb., jelikož viděl na hranici křižovatky, že v jeho jízdním pruhu stojí na hranici křižovatky vozidlo a „nepokračuje v jízdě, což ho mohlo vést k tomu, že dává přednost houkající sanitce, protože minimálně 45 metrů před hranicí křižovatky tento obviněný již musel houkání sanitky slyšet“. Obviněnému P. P. soudy rovněž kladly za vinu, že nebyl oprávněn objíždět vozidlo stojící na hranici křižovatky v levém odbočovacím pruhu a nerespektoval povinnost k dodržení přiměřené rychlosti.

18. Jestliže byla na straně obviněného P. P. zjištěna uvedená porušení pravidel silničního provozu, nebylo možné bez ohledu na ně posuzovat míru účasti a zavinění na vzniklém následku u obviněného J. J., která spočívala podle odvolacího soudu v tom, že obviněný J. J. nedbal ve smyslu § 41 odst. 1 poslední věty zákona č. 361/2000 Sb. potřebné opatrnosti, kterou ovšem nikterak nekonkretizoval, zejména ji nedal do souvislosti s porušením povinností ze strany obviněného P. P.

19. Soudy nižších stupňů totiž nevzaly v úvahu, že mezi porušením povinností dodržet potřebnou míru opatrnosti a následkem musí být příčinná souvislost. Základním předpokladem trestní odpovědnosti je bezpečné zjištění příčinného působení jednání obviněného na společenské vztahy chráněné trestním zákoníkem a toho, zda takové jednání nese všechny znaky zavinění ve smyslu § 16 tr. zákoníku (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 46/1963 Sb. rozh. tr.). Zavinění musí zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 21/1981 Sb. rozh. tr.). Při nedbalosti je třeba, aby si pachatel alespoň měl a mohl představit, že se může příčinný vztah takto rozvinout. Pro pachatele nepředvídatelný příčinný průběh není tedy obsažen v zavinění a pachatel neodpovídá za následek, který takto vzejde (viz rozhodnutí uveřejněná pod č. 20/1981 a č. 50/1968 Sb. rozh. tr.). Určitá skutečnost (okolnost) neztrácí svůj charakter příčiny jen proto, že mimo ni byl následek způsoben ještě dalšími příčinami (okolnostmi, podmínkami). Příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se tedy nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí i další skutečnost, jež spolupůsobí ke vzniku následku, ovšem za předpokladu, že jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 37/1975 Sb. rozh. tr.). Jednání pachatele

má proto povahu příčiny i tehdy, když kromě něj vedlo k následku i jednání další osoby.

20. V daném případě se pak soudy obou stupňů nevěnovaly v potřebné míře ani tomu, o jakou nedbalost šlo. Jak je sice z přezkoumávaných rozsudků zřejmé, u obviněného J. J. shledaly porušení pravidel silničního provozu, avšak bez potřebného vztahu ke všem dalším ve věci zjištěným skutečnostem a bez konkrétní zprávy, zda šlo o vědomou, či nevědomou nedbalost.

21. Při vědomé nedbalosti pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že nezpůsobí takový následek. Jak je z toho patrné, vědomá nedbalost je budována na vědomí možnosti vzniku následku, což je schopnost pachatele rozpoznat a zhodnotit okolnosti, které vytvářejí možné nebezpečí pro zájem chráněný trestním zákoníkem. Nepřiměřené důvody, které vedly pachatele k tomu, že spoléhal na to, že nedojde k následku, není možno zaměňovat s omylem, při kterém pachatel jedná pod vlivem nesprávné znalosti skutečnosti. Nedostatečné zhodnocení nebezpečí nespočívá v neznalosti tohoto stavu, ale v tom, že pachatel nedocenil možné následky svého jednání. Vědomá nedbalost se shoduje s eventuálním úmyslem v intelektuální složce, ale oproti eventuálnímu úmyslu zde chybí volní složka vyjádřená srozuměním. Při vědomé nedbalosti pachatel ví, že může způsobit následek trestného činu, avšak nechce ho způsobit, ani s ním není srozuměn. Naopak spoléhá na to, že ho nezpůsobí. Závěr o vědomé nedbalosti musí vyplývat z hodnocení osoby pachatele a konkrétních okolností případu jím vnímaných nebo těch, které měl alespoň možnost vnímat (subjektivní hledisko). Při zkoumání zavinění pachatele ve smyslu § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku nestačí pouhé zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale je nutno zjišťovat všechny okolnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že nezpůsobí porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem (viz např. rozhodnutí pod č. 45/1965 Sb. rozh. tr.). K tomu je třeba zvažovat jednak vlastnosti, zkušenosti, znalosti a okamžitý stav pachatele (vzdělání, kvalifikace, obecné i speciální zkušenosti, inteligence, postavení v zaměstnání apod.), jednak okolnosti konkrétního případu, ať už existují nezávisle na pachateli, nebo jsou jím vyvolané (povětrnostní podmínky, stav a povrch vozovky, výhledové poměry, mimořádný průběh události atd.). To vše pak jen za předpokladu, že povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem jsou dány současně, neboť jen tehdy může jít o zavinění z nedbalosti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2001, sp. zn. 3 Tz 182/2001).

22. Nevědomou nedbalost vymezuje trestní zákoník tak, že pachatel nevěděl, že svým jednáním může způsobit následek významný pro trestní právo, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Při ne-

vědomé nedbalosti se vychází z možnosti znalosti, která se zkoumá na základě objektivních okolností spojených se skutkem a subjektivních dispozic konkrétního pachatele, neboť trestní zákoník zakládá odpovědnost za trestné činy spáchané z nevědomé nedbalosti na povinnosti, ale současně i možnosti předvídat způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 236).

23. Soudy nižších stupňů v daném případě při posuzování viny obviněného J. J. nevezaly v úvahu význam zavinění ze strany obviněného P. P. a nestanovily, o jakou nedbalost ve smyslu § 16 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku šlo u obviněného J. J., pochybily i při určení povinnosti, kterou měl tento obviněný porušit. Z obsahu přezkoumávaného rozsudku odvolacího soudu pak plynou i další nedostatky. Odvolací soud totiž spatřoval ve způsobu jízdy obviněného J. J. i porušení § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o němž se jen zmiňuje s odkazem na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně s tím, že § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. nevyklučuje porušení povinnosti i v nepřizpůsobení rychlosti jízdy. Pokud však shledával uvedenou povinnost ze strany obviněného J. J. rovněž za porušenou, bylo to v rozporu se skutkovými závěry uvedenými ve výroku o vině, kde je uvedeno pouze porušení § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., a to nejen jeho zákonným označením, ale i slovním vyjádřením, podle něhož „... sice užil zvláštního výstražného světla modré barvy a zvláštního zvukového výstražného znamení, avšak nedbal potřebné opatrnosti, aby neohrozil bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, a vjel do uvedené křižovatky, aniž by měl jistotu, že tak může učinit bez nebezpečí, a to v době, kdy z ulice V. za domovní zástavbou ve směru jízdy do křižovatky s ulicí M. a směrem k zimnímu stadionu vjelo nákladní vozidlo tov. zn. Ford Transit...“. Pro závěr o nepřizpůsobení rychlosti ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. není potřebný podklad ve skutkových zjištěních, jak plyne z jejich obsahu, protože pro něj nepostačuje jen údaj uvedený v popisu skutku, podle něhož obviněný projížděl „uvedenou křižovatkou na signál s červeným světlem ‚Stůj‘ rychlostí 42 km/h...“.

24. Podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. rychlost jízdy musí řidič přizpůsobit zejména svým schopnostem, vlastnostem vozidla a nákladu, předpokládanému stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, její kategorii a třídě, povětrnostním podmínkám a jiným okolnostem, které je možno předvídat; smí jet jen takovou rychlostí, aby byl schopen zastavit vozidlo na vzdálenost, na kterou má rozhled. Především se zde uvádějí okolnosti, kterým musí řidič přizpůsobit rychlost jízdy, a výslovně se stanoví, že rychlost jízdy smí být jen taková, aby bylo možno vozidlo zastavit na tzv. dohlednou vzdálenost. Na řidiči se požaduje povinnost přizpůsobit rychlost jízdy takovým okolnostem, které může předvídat. To však neznamená, že řidič je povinen zvládnout vozidlo absolutně za všech okolností, tedy i nepředvídatelných. Řidič by neměl být právně odpovědný za nepřizpůsobení rychlosti jízdy vozidla takové okolnosti, kterou

s ohledem na danou situaci nemohl předvídat. Opačně tomu bude v případě, kdy např. v blízkosti základní školy, z níž vycházejí děti, nepřihledne při volbě rychlosti k tomu, že do vozovky může vběhnout dítě z nerozváznosti. Při určování rychlosti s ohledem na tzv. dohlednou vzdálenost je nutné vycházet z požadavku, aby vzdálenost, na kterou lze vozidlo zastavit, nebyla větší, než na jakou je rozhled, viditelnost (viz BUŠTA, P., KNĚŽÍNEK J., SEIDL A. Zákon o silničním provozu. Komentář. Praha: Wolters Kluwer. Dostupné v systému ASPI.).

25. Jestliže soudy obou stupňů shledaly u obviněného J. J. v rozporu s popsávanými skutkovými zjištěními, že nerespektoval pravidla pro přiměřenou rychlost jízdy ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., bylo třeba, aby přesně vymezily, jakým konkrétním okolnostem obviněný nepřizpůsobil rychlost svého vozidla v daném momentě, protože bylo jeho povinností takové okolnosti zjistit a posoudit. Přitom musí jít o takové okolnosti, které může řidič předvídat, protože na řidiči nelze požadovat povinnost zvládnout vozidlo absolutně za všech okolností.

26. Pro uvedený závěr proto nestačí, když soud prvního stupně, z jehož zjištění vycházel i odvolací soud, shledal porušení povinnosti podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. v tom, že „obviněný nepřizpůsobil jízdu rozhledovým poměrům“, neboť nepřihlížel k tomu, co obviněný v dohledu svého zorného pole skutečně viděl, ale tvrdil, že „musel počítat s tím, že mu ze směru, kde je na semaforu zelený signál, může do cesty vjet vozidlo“. Jak je tedy zřejmé, podle soudů nižších stupňů měl obviněný přizpůsobit jízdu tomu, co skutečně v dané chvíli nemohl vnímat, ale měl to jen předpokládat, avšak nikoliv s ohledem na reálné podmínky, které v dané chvíli existovaly na křižovatce a jež objektivně měl ve svém zorném úhlu pohledu. V dohledové vzdálenosti obviněného J. J., který vjížděl na červený signál do křižovatky, všechna vozidla stála, tedy i to vozidlo, které začal obviněný P. P. objíždět. Podle soudů obviněný J. J. „musel počítat s tím, že pokud vjíždí rychlostí 43 km/h na červený signál do křižovatky, byť s právem přednostní jízdy, může mu do křižovatky vjet vozidlo z ulice V. zprava či zleva...“. Toto vyjádření porušené povinnosti spočívající v nepřizpůsobení rychlosti jízdy nevychází ze žádné konkrétní okolnosti, kterou mohl obviněný předvídat v době projíždění křižovatky.

27. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud konstatuje, že za okolnost, kterou mohl obviněný podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. předvídat, nelze u řidiče s právem přednostní jízdy, který dodržel povinnosti podle § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., považovat událost, jež nastala v místě, do něhož neměl výhled (zakrývá ho bytová zástavba). V takovém případě řidič s právem přednostní jízdy nemohl předvídat, že jiný účastník silničního provozu, jehož nemohl vidět v době, kdy vjížděl do křižovatky, nedodrží povinnost podle § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. a neumožní mu bezpečný a plynulý průjezd, protože pokud má zapnutou stanovenou výstražnou signalizaci, je veden předpokladem, že bude ostatními účastníky dopravní situace respektován.

28. Nepřiměřenou rychlost podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. nelze dovozovat bez konkrétního zjištění jen v obecné rovině z § 4 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb. (jak učinil soud prvního stupně ve svém rozsudku), protože toto ustanovení se svým obsahem netýká výhledových možností řidiče ani rychlosti jízdy při průjezdu křižovatkou. Podle citovaného ustanovení každý je při účasti na provozu na pozemních komunikacích povinen chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní, aby nepoškozoval životní prostředí ani neohrožoval život zvířat, své chování je povinen přizpůsobit zejména stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, povětrnostním podmínkám, situaci v provozu. Soud prvního stupně nevysvětlil, z jakých důvodů kladl obviněnému J. J. k tíži nerespektování tohoto obecného pravidla, resp. neurčil, jaké povinnosti obviněný porušil, protože neuvedl, v čem konkrétním měla spočívat neohleduplnost či neukázněnost tohoto obviněného, případně v čem měl poškodit životní prostředí, eventuálně jakému stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace nepřizpůsobil svou jízdu, eventuálně jaký vliv na výsledek dopravní nehody měly povětrnostní podmínky, které nerespektoval. Uvedené obecné ustanovení nedopadá na výhledové možnosti do bočních ulic v době průjezdu křižovatkou, jejíž hranice tvoří domy, které zabráňují sledování provozu v boční ulici za hranicí křižovatky. Jde o obecné pravidlo pro chování účastníků silničního provozu, které lze použít, jestliže je porušena některá z jím stanovených zásad. Posoudili se však podle zjištěných okolností, jak se obviněný J. J. jako účastník silničního provozu choval, pak je třeba zdůraznit, že jel s vozidlem s právem přednosti v jždě (respektoval podmínky podle § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb.), a to z důvodů, které jsou zákonem dané, neboť jako řidič sanitky zajišťoval převoz pacienta z nemocnice v Ch. do S. a již od nemocnice měl zapnuté signalizační zařízení, a to jak modré výstražné světelné znamení, tak i zvukový signál. Rychlost 42 km/h byla zjištěna na základě revizního znaleckého posudku z oboru dopravy, který zpracovalo České vysoké učení technické v Praze, Fakulta dopravní, Ústav soudního znalectví v dopravě, a jde o rychlost naměřenou v místě střetu vozidel. Podle znaleckého posudku obviněný nebrzdil intenzivně, ale mírně v rámci standardní jízdy. Znalec z oboru doprava, odvětví doprava silniční (silniční nehody motorových vozidel), Ing. B. M. ve svém znaleckém posudku uvedl, že obviněný měl možnost zabránit vzniku dopravní nehody, pokud by se v čase asi 1,5 sekundy před střetem pohyboval rychlostí do 39 km/h. V daných souvislostech má význam i to, že podle svědkyně I. L., zdravotní sestry v tomto sanitním voze, jeli s pacientem z nemocnice v Ch. s podezřením na cévní mozkovou příhodu. Šlo o akutní stav pacienta, jehož obviněný převážel, což je důležité zejména pro vnitřní okolnosti, za kterých obviněný řešil dopravní situaci. Jak dále tato svědkyně uvedla, když vjeli na E. ulici, zapnuli „rychlejší signál“, a obviněný před křižovatkou, která se stala osudnou, přibrzdil. Zpomalil i před vjetím na poslední

křižovatku, protože v jejich směru stála 2 až 3 vozidla, která objel. I s ohledem na tuto výpověď je zřejmé, že obviněný J. J. reagoval přiměřeně na všechny okolnosti, které mu v době před nehodou dopravní situace vytvořila.

29. Na řidiče sanitky s právem přednostní jízdy lze klást ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. stejné nároky jako na ostatní řidiče, nikoliv však přeměřtěně vyšší, protože je nutné brát v úvahu, obzvláště u řidičů sanitek převážejících osobu v ohrožení života, že má jistou odpovědnost i za včasný dojezd do cílové stanice. Proto je třeba otázku přiměřenosti konkrétní rychlosti, jíž by mohl odvrátit střet, zvažovat i vzhledem k tomu, že tento řidič přizpůsobuje rychlost svého vozidla i stavu převáženého pacienta a rovněž tomu, že má právo přednosti v jízdě. Podle § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. tedy může předpokládat, že ostatní řidiči dodrží svou povinnost dát mu přednost v jízdě. Na to, zda ostatní účastníci provozu na pozemních komunikacích respektují jím spuštěné signalizační zařízení, může takový řidič usuzovat jen podle jejich chování, které je schopen sledovat, tedy pokud jsou v jeho zorném poli. Rychlost své jízdy je povinen přizpůsobit i ostatním okolnostem, ovšem rovněž jen tehdy, jestliže o nich může vědět. Nelze na něm opodstatněně požadovat, aby přizpůsobil rychlost jízdy předpokladu, že z ulice, do které nevidí, vyjede řidič jiného vozidla, který nerespektuje jeho právo přednostní jízdy.

30. Ke konkrétní situaci v posuzované věci je však nezbytné uvést i to, že obviněný J. J. ve směru, odkud vyjelo vozidlo obviněného P. P., mohl sledovat, že tam stojí vozidlo (blíže nezjištěné), které respektovalo jeho právo přednosti v jízdě, protože v době, kdy obviněný J. J. vjel do křižovatky, mělo zelený signál pro odbočení vpravo, podle něhož by tedy mohlo projet křižovatkou, přesto však stálo. Tudiž obviněný J. J. mohl dovodit, že i ostatní vozidla jedoucí po této ulici, tzn. i vozidlo v přímém směru jízdy (vozidlo obviněného P. P.), přizpůsobí svou jízdu jeho přednosti. Obviněný J. J. tak neměl ze svého pohledu žádné aktuální ani potenciální překážky v jízdě, z nichž by mohl usuzovat na abnormálně problematickou, či dokonce nebezpečnou dopravní situaci. Svou jízdu řidiče vozidla s právem přednostní jízdy přizpůsobil okolnostem, které mu byly známy, a také těm, které se daly s přihlédnutím k existující dopravní situaci důvodně předpokládat. V daných souvislostech proto nelze považovat za nepřiměřenou rychlost jízdy, která byla pouze o 3 km/h vyšší, než by byla ta, kterou měl podle závěrů znalce jet, aby nedošlo ke střetu vozidel (místo 42 km/h jen 39 km/h).

31. Právě v jednání obviněného P. P., který objížděl při vjezdu do křižovatky uvedené nezjištěné vozidlo připravené na odbočení vpravo, pak rozsudky Okresního soudu v Chebu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. 2 T 120/2013, a Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 9 To 413/2017, shledaly porušení § 16 zákona č. 361/2000 Sb. a v jeho způsobu jízdy byla zjištěna odpovědnost za shora uvedené trestné činy.

32. Nejvyšší soud tedy shledal, že na základě přezkoumávaných rozhodnutí nelze dospět k jednoznačnému závěru, podle něhož by obviněný J. J. jel nepřiměřenou rychlostí podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. a nezachoval potřebnou míru opatrnosti z důvodu rychlosti jízdy 42 km/h, kterou jel v době střetu vozidel. Naopak, před křižovatkou zpomalil, jeho jízda nebyla bezohledná ani riskantní a dodržel všechny povinnosti, které mu byly uloženy ve smyslu § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb.

33. Existují tak pochybnosti o nedbalostním zavinění obviněného J. J., protože soudy prozatím dostatečně nezkoumaly subjektivní okolnosti na jeho straně ze všech výše rozvedených hledisek. V potřebné míře nebraly v úvahu hranice okolností, které mohl či nemohl jako řidič předvídat, a bylo vadou, pokud je jen dovozovaly. Nevycházely totiž důsledně z objektivních okolností konkrétní dopravní situace. Z hlediska zavinění obviněného z nedbalosti soudy nezávažily míru povinné opatrnosti řidiče s předností v jízdě vyplývající z pravidel silničního provozu a to, do jaké míry za daných okolností byl schopen zachovat opatrnost v konkrétním případě (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 5/2013 Sb. rozh. tr.). Závěry soudů v přezkoumávaných rozhodnutích neřešily důsledně kritérium potřebné míry opatrnosti i proto, že neurčily, zda šlo o vědomou, či nevědomou nedbalost, a proto nemohly dostatečně objektivně uvážít s ohledem spojení objektivního a subjektivního hlediska u obviněného možnost předvídaní způsobení poruchy v podobě újmy na životě a zdraví (přiměřeně viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 238 a 239). Soudy nižších stupňů se nezabývaly ani hranicí mezi nevědomou nedbalostí a trestní neodpovědností, která se v této věci nabízí zejména s ohledem na výraznou spoluúcast obviněného P. P. na nehodě, jenž byl jako druhý řidič podílející se na kolizi obou vozidel uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. 2 T 120/2013, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 9 To 413/2017.

34. Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud považoval dovolání obviněného J. J. za důvodné a v souladu se stanoviskem státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství dospěl k závěru, podle něhož soudy obou stupňů nerespektovaly uvedená kritéria a hlediska pro posouzení nedbalosti u tohoto obviněného se zřetelem na okolnosti, za nichž k nehodě došlo, a požadavky plynoucí z § 143 odst. 1 a § 147 odst. 1 tr. zákoníku. Proto Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil jak rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 9 To 74/2017, tak i rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 24. 11. 2016, sp. zn. 2 T 120/2013, v části týkající se obviněného J. J., jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v Chebu pak přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

35. Na soudu prvního stupně, jemuž se věc vrací k novému rozhodnutí, bude, aby poté, co na základě výsledků dosud provedeného dokazování i po provedení dalších důkazů, zejména obsahem rozsudků Okresního soudu v Chebu ze dne 31. 8. 2017, sp. zn. 2 T 120/2013, a Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 9 To 413/2017, vztahujících se k vině obviněného P. P., případně dalších důkazů, pokud taková potřeba vyplyne pro správné a spravedlivé rozhodnutí, rozhodl znovu objektivně se zřetelem na výše vyslovené názory. Přitom bude nutné, aby bral v úvahu při právním posouzení viny obviněného všechny zásady týkající se nedbalostního jednání a také to, že závěr o subjektivních znacích se musí vždy zakládat na skutkových zjištěních soudu vyplývajících z provedeného dokazování (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 60/1972 Sb. rozh. tr.), která budou následně blíže rozvedena a vysvětlena v odůvodnění rozhodnutí.

Č. 29

č. 29

Policejní provokace, Předstíraný převod, Agent, Návod
§ 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, § 158c, § 158e tr. ř.

O policejní provokaci či nepřípustnou ingerenci policejního orgánu do skutkového děje nemůže jít za situace, kdy policie pouze reaguje na již projevový zájem pachatele uskutečnit trestné jednání (např. nelegální obchod se střelnými zbraněmi a střelivem) a jestliže k tomu policejní orgán případně využije některé aktivity, s nimiž zákon počítá, např. předstíraný převod podle § 158c tr. ř. a použití agenta podle § 158e tr. ř. (viz zejména stanovisko publikované pod č. 51/2014 Sb. rozh. tr. a rozhodnutí uveřejněné pod č. 2/2015-III. Sb. rozh. tr.).

Povahu nepřípustné provokace pak nemá ani jednání soukromé osoby, k němuž došlo bez podnětu či kontroly policejního orgánu a kterým taková osoba vyvolala spáchání určitého trestného činu jinou osobou. Proto trestní odpovědnost pachatele trestného činu (např. zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 tr. zákoníku) zůstává nedotčena i v případě, že čin spáchal pod vlivem soukromé osoby, která jej naváděla k tomuto činu, podněcovala ho anebo se jinak přičinila o spáchání činu nebo o jeho dokonání (např. tím, že reagovala na zájem pachatele o nákup vojenských zbraní a nabídla mu jejich prodej), avšak sama nejednala z podnětu policejního orgánu ani pod jeho kontrolou. Takovou soukromou osobu by bylo možno postihnout pro trestnou součinnost, zejména pro účastenství ve formě návodu k trestnému činu podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, jestliže se (hlavní) pachatel alespoň pokusil o trestný čin.

A

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1051/2016, ECLI:CZ:NS:2016:5.TDO.1051.2016.1)

Nejvyšší soud podle § 265j tr. ř. zamítl dovolání obviněného B. D. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 9 To 58/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 45 T 6/2012.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 45 T 6/2012, byl obviněný B. D. uznán vinným pokusem zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 21 odst. 1 a § 265 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku a pokusem přečinu porušení mezinárodních sankcí podle § 21 odst. 1 a § 410 odst. 1 tr. zákoníku, kterých se podle soudu prvního stupně dopustil skutkem podrobně popsáním ve výroku o vině v citovaném rozsudku.

2. Za pokus těchto trestných činů byl obviněnému uložen podle § 265 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku (ve znění účinném do 30. 9. 2017) zařazen do věznice s dozorem. Podle § 101 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku bylo vysloveno zabránění peněžní částky ve výši 39 987 eur, nacházející se na účtu vedeném u Komerční banky, a. s., na jméno T. S. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen také trest vyhoštění na dobu neurčitou.

3. O odvolání obviněného B. D. podaném proti uvedenému rozsudku rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. a), d) tr. ř. zrušil napadený rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu. Postupem podle § 259 odst. 3 tr. ř. a z důvodu uvedeného v § 226 písm. b) tr. ř. pak odvolací soud zprostil obviněného obžaloby státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 6. 2012, sp. zn. 1 KZV 40/2012, neboť skutek označený v žalobním návrhu není trestním činem. Důvody pro takové rozhodnutí shledal odvolací soud v podstatě v tom, že podle jeho názoru byl čin obviněného spáchán na podkladě nepřipustné provokace ze strany Policie České republiky, která údajně vyvolala u obviněného úmysl dopustit se protiprávního jednání na území České republiky.

4. Proti tomuto rozsudku Vrchního soudu v Praze podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného dovolání, o kterém rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 68/2014, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013, v celém rozsahu. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

5. Na podkladě citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu se Vrchní soud v Praze znovu zabýval touto věcí a usnesením ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 9 To 58/2013, podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obviněného jako nedůvodné.

II.

Dovolání obviněného a vyjádření k němu

č. 29

6. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný B. D. dovolání a uplatnil v něm dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. d), g) a l) tr. ř.

7. Obviněný ve svém dovolání předně vytkl porušení ustanovení o přítomnosti obviněného ve veřejném zasedání. Podle jeho názoru totiž vedení řízení proti uprchlému nebylo důvodné, neboť odvolací soud nevyčerpal všechny v úvahu přicházející možnosti informování obviněného o rozhodnutí Nejvyššího soudu a o konání veřejného zasedání o dovolání dne 11. 9. 2013 (správně má být patrně dne 2. 12. 2015). Dále obviněný opětovně namítl policejní provokaci, když zopakoval argumentaci, kterou uvedl už v doplnění odvolání ze dne 10. 9. 2013, a obsáhle citoval z odůvodnění již zrušeného zprošťujícího rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013.

8. Dále obviněný namítl nesprávné hmotněprávní posouzení, pokud jde o pokus trestného činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence. Podle jeho přesvědčení ve skutkové větě ve výroku o vině chybí popis konkrétních skutečností, v nichž soud prvního stupně spatřoval naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu ve smyslu § 265 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku, neboť nevyjádřil konkrétní alternativu ani ji náležitě neodůvodnil. Naplnění těchto znaků nelze podle obviněného dovozovat pouze ze skutečnosti, že v rozhodné době byly vůči Íránské islámské republice (dále jen „Írán“) v platnosti některé sankce, popřípadě embarga, a opětovně odkázal na vyjádření Ministerstva zahraničních věcí, že v rozhodném období nebylo vydáno na jeho internetových stránkách žádné oficiální varování. Tímto soud prvního stupně údajně nerespektoval usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 426/2006, a porušil § 120 odst. 3 tr. ř. V návaznosti na uvedenou námitku obviněný odkázal též na další judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Dále obviněný tvrdil, že jeho jednání bylo v souladu se zákonem č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, neboť licenci měl zajistit prodávající, přičemž terčové střelivo Wadcutter nemá charakter vojenského materiálu. Obviněný rovněž namítl nesprávnou hmotněprávní kvalifikaci ve vztahu k pokusu trestného činu porušení mezinárodních sankcí. K tomu však uvedl pouze obecně, že jeho jednání nevedlo k porušení příkazu, zákazu či omezení stanoveného za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany lidských práv nebo boje proti terorismu. Obviněný pak spatřoval podstatnou procesní vadu řízení v tom, že byla jako nepřípustná zamítnuta jeho stížnost proti usnesení, jímž Nejvyšší soud rozhodl o námitce podjatosti členů senátu.

9. Závěrem svého dovolání proto obviněný B. D. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne

2. 12. 2015, sp. zn. 9 To 58/2013, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

10. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného B. D. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. V úvodu svého vyjádření státní zástupce upozornil na nejasnost, když obviněný namítal na jedné straně nedůvodnost konání řízení proti uprchlému a na druhé straně to, že nebyl informován o konání veřejného zasedání o odvolání dne 11. 9. 2013. Zřejmě měl však na mysli veřejné zasedání o odvolání dne 2. 12. 2015, které se konalo v řízení proti uprchlému podle § 302 tr. ř. Jak ovšem v této souvislosti státní zástupce zdůraznil, ve smyslu § 306 odst. 1 tr. ř. se v řízení proti uprchlému doručují všechny písemnosti určené pro obviněného jeho obhájci, takže nepřisvědčil námitce, podle níž obviněnému nebylo doručeno vyznění o veřejném zasedání odvolacího soudu. Pokud jde o splnění podmínek pro konání řízení proti uprchlému, podle názoru státního zástupce není rozhodující, za jakých okolností obviněný vycestoval do ciziny, a vedení takového řízení tedy není vyloučeno ani tím, že obviněný opustil území České republiky po právní moci zprošťujícího rozsudku. Jak dále státní zástupce upozornil, v rámci dřívějšího dovolacího řízení byl obviněný ještě procesně činný, když vznesl námitku podjatosti členů senátu Nejvyššího soudu, o které bylo rozhodnuto usnesením, proti němuž podal stížnost dne 23. 10. 2014, tedy již po rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci samé. Přitom obviněný neinformoval soud o adrese svého aktuálního pobytu v zahraničí a tato není známa ani justičním orgánům Íránu, proto lze akceptovat závěr, že obviněný se pobytem na neznámém místě v cizině vyhýbá trestnímu řízení. Podmínky pro konání řízení proti uprchlému tedy byly splněny a námitky uplatněné v rámci dovolacího důvodu podle § 256b odst. 1 písm. d) tr. ř. považuje státní zástupce za nedůvodné.

11. Námitka podjatosti členů senátu Nejvyššího soudu pak podle státního zástupce směřuje výlučně do oblasti procesní, a z hlediska uplatněného dovolacího důvodu je tedy irelevantní. Pokud jde o výhrady obviněného týkající se policejní provokace, státní zástupce odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 68/2014, a upozornil, že v období mezi rozhodnutím Nejvyššího soudu a novým rozhodnutím Vrchního soudu v Praze nedošlo k žádné změně rozhodných skutkových okolností, proto lze v celém rozsahu vycházet ze závazného právního názoru vysloveného Nejvyšším soudem. Námitky obviněného zpochybňující naplnění znaků skutkové podstaty pokusu zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence považuje státní zástupce rovněž za bezpředmětné. Ve vztahu k povaze terčového střeliva pak státní zástupce poukázal na výklad pojmu „vojenský materiál“ a následně odkázal na argumentaci soudu prvního stupně. Za bezvýznamné pokládá státní zástupce i tvrzení obviněného, že jeho jednání bylo realizováno v souladu se zákonem č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění

pozdějších předpisů. Ohledně námitky obviněného, podle níž údajně nenaplnil znaky kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 265 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku, státní zástupce zopakoval argumentaci z odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu, přičemž připustil, že ve skutkové větě ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně byla skutková zjištění uvedena pouze rámcově. Podle názoru státního zástupce však lze dovodit obecně zvýšené nebezpečí válečného nebo jiného konfliktu ve státě, kde jsou vzájemné vztahy mezi jednotlivými ozbrojenými skupinami nebo vztahy s jiným státem natolik vyhocené, že vznik ozbrojeného konfliktu již bezprostředně hrozí, nebo se vztahy mezi ozbrojenými skupinami nebo s jiným státem postupně zhoršují, což vyvolává akutní nebezpečí takového ozbrojeného konfliktu. Za bezvýznamné pak státní zástupce označil důvody hrozícího konfliktu a otázku, do jaké míry se jednotlivé strany potenciálního konfliktu podílely na vzniku nebezpečí. Navíc zmíněné znaky jsou uvedeny alternativně, proto stačí uvedení Íránu jako oblasti zvýšeného nebezpečí válečného nebo jiného ozbrojeného konfliktu, ačkoliv, jak vyplývá z rozhodnutí soudů nižších stupňů, Syrská arabská republika (dále jen „Sýrie“) přicházela v úvahu minimálně jako náhradní místo dodání zbraní. Nedůvodnými shledal státní zástupce též námitky směřující proti právní kvalifikaci pokusu přečinu porušení mezinárodních sankcí, neboť jestliže jednání obviněného zůstalo v tomto stadiu nedokonaného trestného činu, logicky nemohlo dojít k vlastnímu porušení příkazů, zákazů a omezení.

12. Závěrem svého vyjádření státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

14. Pokud jde o dovolací důvody, obviněný B. D. opřel své dovolání o § 265b odst. 1 písm. d), g) a l) tr. ř. První z těchto dovolacích důvodů je naplněn, jestliže byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Druhý z nich je dán, když napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Konečně poslední dovolací důvod lze dovodit, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 2 písm. a) až k) tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

15. Nejvyšší soud se nejdříve zabýval těmi dovolacími námitkami, které obviněný podřadil pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Jeho podstata spočívá v tom, že se v rozporu se zákonem konalo hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ačkoli měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna.

16. Podle názoru obviněného B. D. u něj nebylo vedení řízení proti uprchlému důvodné, neboť odvolací soud údajně nevyčerpal všechny v úvahu přicházející možnosti, jak jej informovat o rozhodnutí Nejvyššího soudu a jak zajistit jeho účast u veřejného zasedání odvolacího soudu. V uvedeném postupu spatřoval obviněný, resp. jeho obhájce, porušení práva obviněného účastnit se veřejného zasedání o podaném odvolání.

17. K tomu Nejvyšší soud zdůrazňuje, že – jak vyplývá z trestního spisu vedeného u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 45 T 6/2012 – Vrchní soud v Praze se v řízení o odvolání snažil doručit obviněnému usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 68/2014, a vyrozumění o konání veřejného zasedání na adresu jeho bydliště v Íránu. Za tímto účelem podal odvolací soud prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti České republiky žádost o právní pomoc v trestní věci ze dne 8. 1. 2015 adresovanou příslušnému justičnímu orgánu Íránu. Na základě této žádosti Ministerstvo zahraničních věcí Íránu v nótě ze dne 3. 10. 2015 sdělilo, že doručení písemností zasílaných obviněnému se nezdařilo. Vrchní soud v Praze si současně u Ministerstva spravedlnosti České republiky ověřil, že Česká republika nemá ohledně právní pomoci ve věcech trestních uzavřenu s Íránem žádnou dvojstrannou mezinárodní smlouvu upravující vzájemnou spolupráci a že vůči zmíněnému státu není v trestních věcech v platnosti ani žádná mnohostranná mezinárodní smlouva, kterou by byl vázán. Proto podle názoru odvolacího soudu ze žádného právního aktu nevyplývá reálná možnost požádat v této trestní věci Írán o převzetí trestního stíhání obviněného jako svého státního příslušníka nebo vyžádat obviněného k trestnímu stíhání do České republiky. Z těchto důvodů Vrchní soud v Praze nepřijal jiné procesní opatření, neboť by bylo pouze formální bez faktické možnosti jeho realizace, takže by nemohlo vést k vydání obviněného z Íránu do České republiky.

18. Na základě výše uvedených skutečností Vrchní soud v Praze důvodně považoval za splněné zákonné podmínky pro vedení dalšího trestního řízení proti obviněnému B. D. jako proti uprchlému podle § 302 tr. ř., neboť není známo, kde se v cizině zdržuje, a je zřejmé, že se pobytem v cizině na neznámém místě vyhýbá trestnímu řízení. Obviněný totiž z výsledku předchozího dovolacího řízení nepochybně věděl o tom, že jeho trestní stíhání bude pokračovat po zrušení dřívějšího (zprošťujícího) rozsudku odvolacího soudu, jak ostatně vyplývá i z následných

námitek podjatosti vůči členům senátu Nejvyššího soudu. Přitom soudu prvního stupně ani odvolacímu soudu obviněný nesdělil, kde se nachází ani kam jinam, než do dosud známého bydliště, mu mají být doručovány zásilky soudu. Proto Vrchní soud v Praze rozhodl usnesením ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 9 To 58/2013, že se bude konat řízení proti uprchlému. Oprávněnost takového postupu ostatně odvolací soud odůvodnil vyčerpávajícím způsobem i ve svém usnesení ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 9 To 58/2013, jímž zamítl odvolání obviněného, přičemž Nejvyšší soud se s touto argumentací plně ztotožňuje.

19. Pokud jde o vlastní postup při doručování vyrozumění o konání veřejného zasedání odvolacího soudu, ani zde neshledal Nejvyšší soud žádná pochybení. Odvolací soud postupoval správně, když poté, co se mu ani přes uvedenou snahu nepodařilo doručit obviněnému vyrozumění o konání veřejného zasedání, rozhodl o konání odvolacího řízení proti obviněnému jako řízení proti uprchlému. V souladu s § 306 tr. ř. pak odvolací soud doručil tuto písemnost obhájci obviněného a dne 27. 10. 2015 ji vyvěsil na své úřední desce. Odvolací řízení se následně konalo za účasti obhájce JUDr. M. M., jímž byl obviněný zastoupen.

20. Jak je tedy z popsaného postupu odvolacího soudu patrné, ve vztahu k obviněnému nezatížil řízení žádnou procesní vadou, která by znamenala porušení ustanovení o přítomnosti obviněného ve veřejném zasedání, a tedy naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Nejvyšší soud proto považuje tyto námitky obviněného za nedůvodné.

21. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění, z nichž vycházely soudy nižších stupňů, neposkytují dostatečný podklad k závěru, zda je stíháný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

1. K trestnému činu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence

22. Zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo bez povolení nebo licence provede zahraniční obchod s vojenským materiálem a způsobí takovým činem, že se vojenský materiál dostane do oblasti válečného nebo jiného ozbrojeného konfliktu nebo do státu, kde je zvýšené nebezpečí válečného nebo jiného ozbrojeného konfliktu.

23. Jak přitom mimo jiné vyplývá z rozhodných skutkových zjištění popsaných ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně a z jeho následného odůvodnění, obviněný B. D. se dopustil jednání, jež bezprostředně směřovalo k provedení zahraničního obchodu se zbraněmi a střelivem, které jsou vojenským materiálem ve smyslu § 5 odst. 1 písm. a) a § 33 odst. 3 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, a podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 332/2009 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb. (viz nyní vyhlášku č. 210/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Přitom obchodování s takovým vojenským materiálem je možné pouze za splnění podmínek stanovených citovaným zákonem na podkladě licence vydané Ministerstvem průmyslu a obchodu pro každou kupní smlouvu. Tato licence jako zákonná podmínka pro povolení legálního obchodu s puškami M4 výroby USA ani pro prodej nábojů Special Wadcutter nemohla být obviněnému ani předstíranému prodejci vydána, neboť prodej takového vojenského materiálu popsaného v kupních smlouvách uzavřených dne 7. 10. 2011 a dne 1. 12. 2011 byl zakázán z důvodu embarga vyhlášeného rozhodnutími Rady Evropské unie specifikovanými ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, kterými je Česká republika vázána a která jsou součástí českého právního řádu.

24. Pokud jde o konkrétní námitku obviněného, že ve skutkové větě ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně chybí popis konkrétních skutečností, v nichž soud spatřoval naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 265 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku, Nejvyšší soud se zcela ztotožňuje s argumentací soudů obou stupňů a odkazuje na ni. K tomu považuje za nutné zdůraznit, že jednání obviněného nepochybně směřovalo k dodání vojenského materiálu do oblastí, kde hrozí zvýšené nebezpečí válečného nebo ozbrojeného konfliktu. Jak již uvedly oba soudy nižších stupňů ve svých rozhodnutích, možné naplnění zmíněného zákonného znaku – kdyby byl trestný čin obviněného dokonán – vyplývá zejména z vyjádření Ministerstva zahraničních věcí České republiky, které poukazuje na mezinárodní napětí trvající kolem iránského jaderného programu a na vnitropolitickou krizi v Sýrii, kde od jara roku 2011 probíhá ozbrojený konflikt, který následně vyústil v občanskou válku. Občanská válka v Sýrii tedy nepochybně odpovídá znaku vyjádřenému formulací „oblast jiného ozbrojeného konfliktu“ a obavy, že iránský jaderný program slouží vojenským účelům, pak odůvodňují naplnění znaku charakterizovaného jako „oblast zvýšeného nebezpečí válečného nebo jiného ozbrojeného konfliktu“. Pokud jde o námitku obviněného, v níž zpochybnil charakter terčového střeliva Wadcutter jako vojenského materiálu, Nejvyšší soud pouze ve stručnosti odkazuje na rozsudek soudu prvního stupně, neboť Městský soud v Praze se jeho povahou zabýval již v rámci hlavního líčení na základě námitky obviněného a důsledně se s ní vypořádal.

2. K trestnému činu porušení mezinárodních sankcí

č. 29

25. Přečinu porušení mezinárodních sankcí podle § 410 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo ve větším rozsahu poruší příkaz, zákaz nebo omezení stanovené za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany lidských práv nebo boje proti terorismu, k jejichž dodržování je Česká republika zavázána ze svého členství v Organizaci spojených národů nebo v Evropské unii.

26. Jak je patrné z rozhodných skutkových zjištění popsaných ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně a z jeho následného odůvodnění, obviněný B. D. se dopustil jednání, které bezprostředně směřovalo k porušení zákazu stanoveného za účelem udržení a současně obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, k jehož dodržování je Česká republika vázána s ohledem na své členství v Evropské unii a který je závazně stanoven pro všechny fyzické osoby na území České republiky pro oblast obchodu v § 2, § 4 odst. 2 písm. a) a § 5 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů. Současně s ohledem na obsah smluv uzavřených na koupi zbraní a střeliva, které předpokládaly značný objem dodávek střelných zbraní a střeliva, k nimž by došlo v rozporu s existujícím zákazem, by byl naplněn i znak spočívající porušení zákazu „ve větším rozsahu“, kdyby se obviněnému podařilo dokonat trestný čin porušení mezinárodních sankcí. Jinak zde obviněný nic konkrétního neuvedl, takže není nutné blíže se zabývat shora zmíněnou právní kvalifikací.

27. Námitky obviněného obsažené v jeho dovolání, kterými se Nejvyšší soud zabýval výše pod body 22. až 26. tohoto usnesení, sice v zásadě odpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a to, pokud obviněný vytkl soudům nižších stupňů nesprávné právní posouzení jím spáchaného skutku. Jde ovšem o námitky, které Nejvyšší soud neshledal důvodnými. V tomto směru se nemohou uplatnit ani závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 426/2006, na něž obviněný odkázal, protože v nyní posuzované věci soud prvního stupně v popisu skutku ve výroku o vině vyjádřil všechny zákonné znaky obou posuzovaných trestných činů, resp. jejich pokusu, a soudy nižších stupňů přesvědčivě odůvodnily uvedenou právní kvalifikací.

3. K ostatním námitkám obviněného

28. Ve svých dovolacích námitkách obviněný B. D. dále zpochybnil závěr dovolacího soudu o trestní odpovědnosti obviněného za pokus shora zmíněných trestných činů, neboť tento soud podle obviněného nesprávně posoudil otázku tzv. policejní provokace. Takové výhrady obviněného ovšem nejsou opodstatněné a navíc činí dovolání obviněného v uvedeném rozsahu nepřipustným.

29. K otázce tzv. policejní provokace se totiž Nejvyšší soud podrobně vyjádřil již ve svém dřívějším usnesení ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 68/2014, kde do-

statečně vyložil, proč v nyní posuzované trestní věci nejde o policejní provokaci, jelikož policie zákonným způsobem reagovala na již projevovaný zájem obviněného uskutečnit obchod se střelnými zbraněmi a střelivem. Přitom právní závěry odvolacího soudu obsažené v nyní napadeném usnesení a týkající se otázky tzv. policejní provokace, jsou v souladu s právním názorem, který v tomto směru zaujal Nejvyšší soud v předchozím dovolacím rozhodnutí a jímž byl odvolací soud vázán při opětovném projednání a rozhodnutí věci. Obviněný zde tedy v podstatě polemizuje i s již zmíněným dřívějším kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu, kterým byl zrušen zprošťující rozsudek odvolacího soudu, a domáhá se jeho revize, takže už jen z tohoto důvodu nemůže být v uvedeném rozsahu jeho dovolání přípustné (viz § 265n tr. ř.). Odvolací soud ve svém usnesení, proti němuž směřuje nyní projednávané dovolání obviněného, tudíž zcela respektoval pokyny Nejvyššího soudu a rozhodl v intencích jeho dřívějšího rozhodnutí, aniž by došlo ke změně rozhodných skutkových okolností.

30. Pokud obviněný namítal údajně podstatnou procesní vadu řízení spočívající v zamítnutí jeho stížnosti proti usnesení, jímž Nejvyšší soud rozhodl o námitce podjatosti členů senátu téhož soudu, s tím, že není přípustná, nelze ani tyto výhrady obviněného akceptovat. Jde totiž o námitky výlučně procesní povahy, které se nijak netýkají právního posouzení skutku obsaženého ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, za nějž byl obviněný odsouzen, ani jiného hmotněprávního posouzení, a nejsou způsobilé naplnit ani jakýkoli jiný dovolací důvod. Přesto Nejvyšší soud jen ve stručnosti odkazuje na odůvodnění svého usnesení ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 5 Tdo 68/2014-III-93, k němuž není co dodávat.

31. V další části se Nejvyšší soud vyjádřil k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který rovněž neshledal naplněným ani v jedné z jeho alternativ.

V.

Závěrečné shrnutí

33. Na podkladě všech popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obviněný B. D. podal dovolání proti rozhodnutí, jímž nebyly uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. d), g) a l) tr. ř. Po přezkoumání napadeného rozhodnutí podle § 265i odst. 3 až 5 tr. ř., jakož i řízení mu předcházejícího, proto podle § 265j tr. ř. zamítl dovolání obviněného, neboť není důvodné.

34. Za splnění podmínek podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. (tj. za souhlasu nejvyššího státního zástupce i obviněného) rozhodl Nejvyšší soud tímto způsobem o dovolání obviněného v neveřejném zasedání.

B

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 68/2014-II., ECLI:CZ:NS:2014:5.TDO.68.2014.2)

č. 29

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání, které podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného B. D. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 45 T 6/2012, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušený rozsudek, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 45 T 6/2012, byl obviněný B. D. uznán vinným pokusem zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 21 odst. 1 a § 265 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku a pokusem přečinu porušení mezinárodních sankcí podle § 21 odst. 1 a § 410 odst. 1 tr. zákoníku, kterých se podle soudu prvního stupně dopustil skutkem podrobně popsáním ve výroku o vině v citovaném rozsudku.
2. Za pokus těchto trestných činů byl obviněnému uložen podle § 265 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku (ve znění účinném do 30. 9. 2017) zařazen do věznice s dozorem. Podle § 101 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku bylo vysloveno zabránění peněžní částky ve výši 39 987 eur, nacházející se na účtu vedeném u Komerční banky, a. s., na jméno T. S. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen i trest vyhoštění na dobu neurčitou.
3. O odvolání obviněného B. D. podaném proti uvedenému rozsudku rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. a), d) tr. ř. zrušil napadený rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu. Postupem podle § 259 odst. 3 tr. ř. a z důvodu uvedeného v § 226 písm. b) tr. ř. pak odvolací soud zprostil obviněného obžaloby státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze ze dne ze dne 4. 6. 2012, sp. zn. 1 KZV 40/2012, neboť skutek označený v žalobním návrhu není trestním činem. Důvody pro takové rozhodnutí shledal odvolací soud v podstatě v tom, že podle jeho názoru byl čin obviněného spáchán na podkladě nepřipustné provoka-

ce ze strany Policie České republiky, která údajně vyvolala u obviněného úmysl dopustit se protiprávního jednání na území České republiky.

II.

Dovolání nejvyššího státního zástupce a vyjádření obviněného k němu

č. 29

4. Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného B. D. dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru dovolatele odvolací soud nesprávně posoudil otázku policejní provokace, protože jednání obviněného, jak je vymezeno v tzv. skutkových větech výroku odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně a následně i ve výroku zprošťujícího rozsudku odvolacího soudu, naplňuje všechny zákonné znaky pokusu zločinu provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 21 odst. 1 a § 265 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zákoníku a pokusu přečinu porušení mezinárodních sankcí podle § 21 odst. 1 a § 410 odst. 1 tr. zákoníku. Jak dále nejvyšší státní zástupce zdůraznil, ze skutkových zjištění ohledně kontaktu obviněného se svědkem A. T. vyplývá, že svědek jen informoval obviněného o možnosti opatřit jím požadovaný typ zbraně na území České republiky, avšak ke spáchání trestné činnosti ho přímo nenaváděl, neinstruoval ani nenutil. Nejvyšší státní zástupce je přesvědčen, že pouhou informací o možnosti nákupu zbraní na našem území nemohl zmíněný svědek vyvolat u obviněného dosud neexistující úmysl spáchat trestný čin, což je podstatným znakem policejní provokace. Podle názoru dovolatele bylo jednání obviněného popsáno v tzv. skutkových větech výsledkem jeho vlastního svobodného rozhodnutí uskutečnit obchod s vojenským materiálem bez ohledu na jeho nedovolenost. K tomu dovolatel dodává, že úmysl dojednat obchod týkající se dodávky vojenského materiálu do Sýrie či Iránu bez ohledu na existující mezinárodní sankce pojal obviněný již dříve nezávisle na jakýchkoli policejních aktivitách. Jestliže tento obchod následně uzavřel, nešlo o takový nepřipustný zásah státu do skutkového děje, který by ve své komplexnosti tvořil trestný čin, resp. o takový podíl státu na jednání určité osoby, jehož důsledkem by byla trestní kvalifikace tohoto jednání. Přitom nejvyšší státní zástupce nesouhlasí ani s výkladem institutu předstíraného převodu podle § 158c tr. ř., jak ho učinil odvolací soud v napadeném rozhodnutí. Podle názoru dovolatele podmínky pro použití operativně pátracích prostředků nelze v případě objasňování tohoto druhu trestné činnosti vykládat přehnaně restriktivním způsobem.

5. Závěrem svého dovolání proto nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013, jakož i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, po-

kud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbudou podkladu, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

č. 29

6. Obviněný B. D. se vyjádřil k dovolání nejvyššího státního zástupce prostřednictvím svého obhájce. V úvodu svého vyjádření obviněný požádal Nejvyšší soud o vrácení spisu Městskému soudu v Praze jako soudu prvního stupně za účelem rozhodnutí o vrácení zajištěných věcí, tj. peněžní částky ve výši 39 987 eur. K dovolacím námitkám nejvyššího státního zástupce obviněný uvedl, že nejsou způsobilé naplnit uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl podané dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

8. Pokud jde o dovolací důvod, dovolatel opírá své dovolání o § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. K jeho výkladu Nejvyšší soud připomíná, že tento dovolací důvod je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, nebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat naopak i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

9. Ve svých dovolacích námitkách nejvyšší státní zástupce zpochybnil závěr odvolacího soudu o neexistenci trestní odpovědnosti obviněného B. D. za pokus shora zmíněných trestných činů a o důvodnosti jeho zproštění obžaloby, neboť podle dovolatele odvolací soud nesprávně posoudil otázku tzv. policejní provokace. V této souvislosti pak nejvyšší státní zástupce poukázal na zjištěné skutkové okolnosti, z nichž podle jeho názoru jednoznačně vyplývá naplnění všech zákonných znaků žalovaných trestných činů, resp. jejich pokusu, přičemž tomuto závěru nebrání ani taková účast policejních orgánů, o jakou šlo v daném případě. Tyto námitky odpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a Nejvyšší soud je považuje za důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

č. 29

10. K otázce tzv. policejní provokace Nejvyšší soud nejdříve obecně připomíná, že jak vyplývá z dosavadní judikatury (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01, uveřejněný pod č. 100 ve svazku 30 Sbírkou nálezu a usnesení Ústavního soudu), je nepřipustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou aktivně pomáhaly. Je totiž porušením ustanovení čl. 39 Listiny základních práv a svobod (publikované pod č. 2/1993 Sb.), jestliže jednání státních orgánů, zejména pak Policie České republiky (dále též jen „policie“ nebo „policejní orgán“), se stává nepřipustnou součástí skutkového děje, tj. celé posloupnosti úkonů, z nichž se skládá trestné jednání (např. provokace či iniciování trestného činu). Jak dále Ústavní soud konstatoval i v řadě jiných svých nálezů, zásah státu do skutkového děje, který ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání, je nepřipustný. Tento postup policejních orgánů je současně i vybočením z přesně vymezených hranic, v jejichž rámci má probíhat zákonný a zároveň spravedlivý proces zaručený ustanovením čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.). Jinak v podrobnostech k policejní provokaci odkazuje Nejvyšší soud na odbornou literaturu a v ní citovanou početnou judikaturu Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Evropského soudu pro lidská práva (viz např. příspěvky autorů MUSIL, J. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře; a PÚRY, F., KOUŘIL, I. Úvahy nad provokací, a to nejen policejní; oba publikované v časopise Státní zastupitelství č. 3/2014, s. 10 a násl.).

11. Na druhé straně ovšem platí, že jakékoli, resp. všechny aktivity policie v souvislosti s pácháním určitého trestného činu nelze pokládat za nepřipustné, a to už jen z toho důvodu, že trestní zákoník a trestní řád předpokládají jistou účast policie již v průběhu páchání trestného činu, která se může stát součástí skutkového děje naplňujícího znaky trestného činu, ale není nelegální, či dokonce protiústavní. Je tomu tak např. v případě institutů beztrestnosti agenta podle § 363 tr. zákoníku, záměny zásilky podle § 87a tr. ř., sledované zásilky podle § 87b tr. ř., předstíraného převodu podle § 158c tr. ř., sledování osob a věcí podle § 158d tr. ř., použití agenta podle § 158e tr. ř. apod. V těchto případech pak nemůže jít jen o pasivní jednání policie, jak se mylně domnívá Vrchní soud v Praze v odůvodnění napadeného rozsudku. Navíc je třeba připomenout, že pokud se v důsledku přípustné ingerence policie do dalšího průběhu páchání určitého trestného činu vytvoří takové překážky, které objektivně vylučují, aby nastaly účinky, s nimiž zákon spojuje dokonání tohoto trestného činu, pak podle okolností lze jednání pachatele posoudit jako pokus trestného činu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku nebo

jeho přípravu podle § 20 odst. 1 tr. zákoníku (je-li trestná), nikoliv však jako dokonáný trestný čin (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 634/2006).

č. 29

12. Konečně Nejvyšší soud v této souvislosti zdůrazňuje, že povahu policejní provokace či nepřipustné ingerence policie do skutkového děje nemohou mít aktivity soukromých osob, které nejednají z podnětu policie ani pod její kontrolou, byť by takové osoby nabádaly pachatele k určitému trestnému činu, podněcovaly ho v tom anebo se jinak přičinily o spáchání trestného činu nebo o jeho dokonání. Tyto soukromé osoby sice mohou být návodci či jinými účastníky na trestném činu pachatele (§ 24 odst. 1 tr. zákoníku), ale jejich počínání neznamená beztrestnost pachatele jako osoby, vůči které směřuje návod takových osob či jejich jiná účast (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 769/2008).

13. Zmíněné obecné závěry a východiska jsou aktuální i v trestní věci obviněného B. D. Jeho trestní odpovědnost měla podle obžaloby státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 4. 6. 2012, sp. zn. 1 KZV 40/2012, jejíž výsledky převzal i Městský soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 45 T 6/2012, spočívat v tom, že

v období od 6. 10. 2011 do 16. 2. 2012 v úmyslu zakoupit na území České republiky větší množství vojenských útočných pušek typu M4 americké výroby a další zbraně a střelivo s určením údajně pro bezpečnostní složky Íránské islámské republiky (dále jen „Írán“) a s místem dodání do přístavu B. A. v Íránu, s případným transferem přes Syrskou arabskou republiku (dále jen „Sýrie“),

ačkoli si musel být vzhledem k okolnostem obchodu a skutečnosti, že vývoz zbraní a vojenského materiálu do států Írán a Sýrie je z členských států Evropské unie z důvodu probíhajících či hrozících ozbrojených konfliktů a hrozby zvýšeného válečného nebezpečí zakázán, a tudíž by šlo o zakázaný zahraniční obchod s vojenským materiálem, ke kterému nemůže prodávající mít potřebná povolení a tato ani nemůže, s ohledem na sankční opatření obsažená v rozhodnutích Rady (EU), získat, aniž by předložil doklad o konečném užití zbraní ve smyslu § 15 odst. 3 písm. h) bod 3, písm. k), odst. 4 písm. b), odst. 5 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů,

dne 6. 10. 2011 v XY v domněni, že jde o osobu, s níž lze sjednat nezákonný obchod s vojenským materiálem, obviněný vstoupil do osobního obchodního jednání s T. S. (jehož totožnost je utajena podle § 55 odst. 2 tr. ř. ve spojení s § 102a tr. ř.), vystupujícím pod obchodním jménem podnikající fyzické osoby T. S. – T. E., ve skutečnosti pracovníkem Policie České republiky (dále jen „prodávající“), a projevila zájem o několik tisíc kusů nových vojenských útočných pušek typu M4, výrobce Bushmaster a Colt, země původu Spojené státy americké, vyjednával s pro-

dávajícím o podmínkách obchodu, tedy o druhu, objemu, ceně zboží a způsobu vývozu těchto zbraní do státu Írán, přičemž v případě nemožnosti tohoto vývozu nabízel možnost transferu dodávky přes Sýrii,

dne 7. 10. 2011 v dopoledních hodinách v XY v hotelu M. O. H. P. obviněný uzavřel jako kupující za obchodní společnost T. F. I. G. s osobou T. S. jako prodávajícím za podnikatele T. E. se sídlem XY písemnou smlouvu o koupi 400 ks nových vojenských útočných pušek typu M4, výrobce Bushmaster, země původu Spojené státy americké, a 2 600 ks nových vojenských útočných pušek typu M4, výrobce Colt, země původu Spojené státy americké, s dodáním zboží do přístavu B. A. v Íránu, za celkovou cenu ve výši 4 050 000 eur, a dále

dne 1. 12. 2011 v XY v hotelu C. obviněný uzavřel jako kupující s uvedeným prodávajícím písemnou smlouvu o koupi 1 000 000 ks nábojů Sellier a Bellot 38, Special Wadcutter, s dodáním zboží do státu Írán, za celkovou cenu ve výši 225 000 eur, a dále písemnou smlouvu na 500 kusů nových vojenských útočných pušek M4 Commando, model R0933, výrobce Colt, země původu Spojené státy americké, s dodáním zboží do přístavu B. A. v Íránu, za celkovou cenu ve výši 675 000 eur, a následně

obviněný splnil částečně své povinnosti z výše uvedených kupních smluv uhradit zálohu kupní ceny vždy ve výši 5 % sjednané částky, když ke dni 2. 1. 2012 (datum připsání) poukázal z účtu majitele – společnosti R. L. C., L., se sídlem U., Hong Kong, na účet vedený u Komerční banky, a. s., majitele T. S., částku ve výši 40 000 eur, a konečně

dne 16. 2. 2012 obviněný přicestoval po dohodě s prodávajícím do České republiky za účelem provedení osobní kontroly a zapečetění objednaných zbraní a střeliva před vývozem z České republiky do Íránu či Sýrie, a dokončit tak písemně uzavřené obchody s vojenským materiálem, přičemž došlo k jeho zadržení orgány Policie České republiky a vývoz uvedeného vojenského materiálu nebyl uskutečněn.

14. Tohoto jednání se obviněný dopustil v rozporu s § 6 až § 11 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, které stanoví podmínky pro povolení zahraničního obchodu s vojenským materiálem a vylučují vydání takového povolení v případě, pokud by mohlo dojít k ohrožení zahraničněpolitických zájmů České republiky, a s § 14 až § 17 citovaného zákona, které stanoví podmínky pro udělení licence osobám, jimž byl povolen obchod s vojenským materiálem, zejména nutnost předkládat doklad o konečném užití v případě vývozu vojenského materiálu, s náležitostmi vymezenými v § 15 odst. 5 citovaného zákona a v rozporu s rozhodnutím Rady

(EU) č. 2010/413/SZBP ze dne 26. 7. 2010 uveřejněným pod č. L 195 Úředního věstníku Evropské unie ze dne 27. 7. 2010, o omezujících opatřeních vůči Íránu, které v kapitole I. čl. 1 stanovilo, mimo jiné, zákaz dodávek zbraní a souvisejícího materiálu, omezení dodávek zboží a technologií dvojího užití a omezení převodů finančních prostředků z Íránu, nařízením Rady č. 961/2010 ze dne 25. 10. 2010 a rozhodnutím Rady č. 2011/783/SZBP ze dne 1. 12. 2011, publikovanými v úředním věstníku Evropské unie, která rozšířila omezující opatření, jakož i dalšími předpisy Evropské unie, jež byly přijaty na základě sankci Rady bezpečnosti OSN a rezolucemi Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE) v souvislosti s aktivitou Íránu a krizí ohledně íránského jaderného programu, a ve vztahu k Sýrii s rozhodnutími Rady (EU) publikovanými v úředním věstníku Evropské unie č. 2011/273/SZBP ze dne 9. 5. 2011 o omezujících opatřeních vůči Sýrii, které v čl. 1 zakázalo prodej, dodávky, převod nebo vývoz zbraní a souvisejícího materiálu všech typů, včetně zbraní a střeliva, a č. 2011/782/SZBP ze dne 1. 12. 2011, o rozšíření omezujících opatření, které rovněž v kapitole 1. čl. 1 zakázalo, mimo jiné, prodej, dodávky, převod nebo vývoz zbraní a souvisejícího materiálu všech typů, včetně zbraní a střeliva, a nařízením Rady (EU) č. 36/2012 ze dne 2. 12. 2011, které v čl. 2 odst. 1 zakázalo prodávat, dodávat, převádět nebo vyvážet vybavení, které by mohlo být použito k vnitřní represii a vědomě a úmyslně se účastnit činností, jejichž předmětem nebo následkem je obcházení tohoto zákazu.

15. Takto popsané skutkové závěry nijak nezpochybil ani Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013, proti němuž směřuje dovolání nejvyššího státního zástupce. Zejména však odvolací soud žádným důkazem nevyvrátil skutkové zjištění soudu prvního stupně, podle něhož obviněný B. D. dne 6. 10. 2011 vstoupil do osobního obchodního jednání s utajeným svědkem – policistou vystupujícím pod jménem T. S. (dále jen „svědek T. S.“) již s úmyslem zakoupit na území České republiky větší množství vojenských útočných pušek typu M4, výroby ve Spojených státech amerických (dále jen „USA“), a další zbraně a střelivo, přičemž uskutečnění takového obchodu bylo podstatou pokusu shora zmíněných trestných činů. Se stejným úmyslem pak obviněný už přicestoval do České republiky, kde na jeho zájem reagovala Policie České republiky, ovšem z provedených důkazů nelze dovodit, že by snad obviněného „vylákala“ právě do České republiky, nebo že by za tímto účelem dokonce vyvíjela aktivity i v cizině. Naopak, jak je patrné z výpovědi dalšího utajeného svědka A. T., obviněný projevoval dlouhodobý zájem o nelegální nákup zbraní a střeliva už za svého pobytu v cizině před příjezdem do České republiky a před kontaktováním svědka T. S., v tomto smyslu již činil různé kroky, přičemž mu bylo lhostejné, z kterého státu získá požadované zbraně. O tom ostatně svědčí též předchozí snaha obviněného nakoupit zbraně přes prostředníka, tj. svědka A. T. v USA, byť jde podle odvolacího soudu o jiný skutek ukončený dne 22. 1. 2011. Navíc obviněný neuznával embargo na dodávku zbraní do Íránu a Sýrie,

takže nebylo nezbytné, aby ho posledně zmíněný svědek či někdo jiný přesvědčoval, aby přijel realizovat předmětný obchod právě do České republiky. Tomu ostatně zcela odpovídá zjištění, že obviněný poté, co mu při obchodním jednání svědek T. S. naznačil komplikace s embargem na požadované zbraně a střelivo, navrhoval možnost falešného označení tohoto zboží a krytí dodávky.

16. Vzhledem k tomu se Nejvyšší soud nemohl ztotožnit s názorem Vrchního soudu v Praze obsaženým v odůvodnění napadeného rozsudku, podle něhož pro trestní odpovědnost obviněného a pro odmítnutí námítky policejní provokace údajně nemůže být rozhodující, že obviněný přijel do České republiky dobrovolně, že již v předchozí době projevoval zájem o nákup zbraní a střeliva a že byl v průběhu jednání se svědkem T. S. aktivní. Naopak, podle názoru Nejvyššího soudu právě tyto skutečnosti, jejichž existenci odvolací soud nezpochybnil a ani žádným důkazem nevyvrátil, potvrzují, že policie na území České republiky jen reagovala na již existující zájem a rozhodnutí obviněného uskutečnit nelegální nákup zbraní a střeliva, a tedy na jeho záměr spáchat trestné činy (resp. jejich pokus) kladené mu za vinu v obžalobě. Proto není podstatné, jak se rovněž mylně domnívá odvolací soud v napadeném rozsudku, že za popsanych okolností bylo veškeré jednání obviněného na území České republiky již pod kontrolou policie, jestliže obviněný dostatečně projevil svůj úmysl a začal ho i realizovat mimo toto území a bez jakékoli předchozí ingerence policie.

17. Stejně tak role svědka A. T. a jeho jednání ve vztahu k obviněnému nepotvrzují možnost nepřipustné policejní provokace, k níž dospěl v napadeném rozsudku odvolací soud. Jednak zejména z výpovědi tohoto svědka i svědka G. P. L. vyplývá, že svědek A. T. nebyl agentem policie USA a nejednal podle jejich instrukcí, ale zejména že ho tato policie či Policie České republiky neinstruovaly, aby přiměl, vylákal či jinak ovlivnil obviněného v tom směru, aby uskutečnil předmětný obchod se zbraněmi a střelivem právě na území České republiky. Stejně tak není k dispozici žádný důkaz o tom, že by snad byl posledně jmenovaný svědek v jakémkoli kontaktu s Policií České republiky. Výpovědi svědka G. P. L. pak byla jednoznačně vyloučena i možnost ovlivnění aktivit svědka A. T. hrozbou jeho trestního stíhání v USA, o němž policie v tomto státě vůbec neuvažovala. Ostatně odvolací soud uvažoval v této souvislosti jen s aktivitami Policie České republiky, a to pouze na území České republiky, jako nepřipustnou policejní provokací, takže nemá význam dále posuzovat iniciativu policejních orgánů USA.

18. Přestože tedy obviněný jednal z popudu svědka A. T. a přijel uzavřít nelegální obchod se zbraněmi a střelivem do České republiky právě k jeho návrhu, mohlo by jít ze strany svědka A. T. jako soukromé osoby, nejednající pod kontrolou žádného policejního orgánu, nanejvýš o návod k trestnému činu ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, který nevylučuje trestní odpovědnost navedeného pachatele trestného činu, tj. obviněného B. D., jak již výše Nejvyšší soud zdůraznil.

19. Ze shora reprodukováného popisu rozhodných skutkových okolností je tedy podle názoru Nejvyššího soudu zřejmé, že obviněný B. D. se ke spáchání trestné činnosti rozhodl dobrovolně, a nikoli pod nepřípustným vlivem policie, ať již by to byla policie USA, nebo Policie České republiky. O tom svědčí především aktivita obviněného, kterou vyvinul na počátku i v průběhu skutkového děje, když projevil vážný zájem o nákup předmětného druhu zbraní a střeliva na základě informací od svědka A. T., který ovšem nebyl agentem policie USA ani ve vztahu k obviněnému nevystupoval pod její kontrolou či na její pokyn. Stejně tak nebylo prokázáno, že by snad tento svědek byl v jakémkoli kontaktu s Policií České republiky nebo jednal z její iniciativy. Skutečnost, že utajovaný svědek vystupující jako T. S. navázal na uvedený zájem obviněného tím, že začal jednat o uzavření popsaného obchodu, ještě sama o sobě nic nevypovídá o natolik intenzivním zásahu policejního orgánu, který by vylučoval trestní odpovědnost obviněného za žalované trestné činy, resp. za jejich pokus. Navíc, jak vyplývá z důkazů provedených v této věci, obviněný obdržel od svědka A. T. pouze obecné informace o tom, že na území České republiky by bylo možné provést obchod s předmětným vojenským materiálem. Tyto informace však podle názoru Nejvyššího soudu samy o sobě nemohly obviněného podnítit v rozhodnutí spáchat posuzované trestné činy, kdyby tak sám učinit nechtěl, ale mohly ho nanejvýš pouze utvrdit v tom, že jím již dříve zamýšlenou trestnou činnost lze uskutečnit.

20. Teprve na základě vlastní aktivity obviněného policejní orgán získával poznatky důležité pro trestní řízení, přičemž v rámci své činnosti mimo jiné použil operativně pátrací prostředek v podobě předstíraného převodu podle § 158c tr. ř. Nejvyšší soud nezjistil žádné pochybení policejního orgánu v tom smyslu, že by postupoval v rozporu s citovaným ustanovením, a jeho aktivity nelze považovat ani za policejní provokaci ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu, Ústavního soudu či Evropského soudu pro lidská práva. Obviněný, který si byl zcela vědom podstaty svého jednání i jeho okolností, mohl přinejmenším při dalším kontaktu s utajovaným svědkem T. S. upustit od realizace svého původního záměru. Předchozí přesvědčení obviněného o tom, že skuteční obchod, o němž projevil vážný zájem již v cizině, a že tím případně spáchá trestný čin, bylo však natolik pevné, že ho mohlo sotva ovlivnit následné jednání jmenovaného utajovaného svědka, který byl příslušníkem Policie České republiky. Proto podíl orgánů policie na popsané trestné činnosti nelze označit za nezákonný ani učiněný v rozporu s právy a svobodami obviněného.

V.

Závěrečné shrnutí

21. Jelikož odvolací soud v napadeném rozsudku nesprávně právně posoudil skutek, jehož spácháním byl obviněný B. D. uznán vinným ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, a nepovažoval ho za trestný čin s poukazem

na tzv. policejní provokaci, ke které zde ovšem nedošlo, byl naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Po zjištění, že dovolání nejvyššího státního zástupce je v těchto směrech opodstatněné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 9 To 58/2013. Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na citované rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. potom Nejvyšší soud přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

22. Vrchní soud v Praze tak v uvedeném rozsahu opětovně projedná trestní věc obviněného B. D. na podkladě jeho odvolání podaného proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně. Přitom je vázán právním názorem Nejvyššího soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.) ohledně zákonnosti použití operativně pátracího prostředku v podobě předstíraného převodu podle § 158c tr. ř. a v otázce tzv. policejní provokace. Zároveň se odvolací soud vypořádá i s ostatními námitkami obviněného uplatněnými v jeho odvolání.

23. Protože vady napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení zjištěné Nejvyšším soudem na podkladě dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněného B. D. nebylo možno odstranit v případném veřejném zasedání dovolacího soudu, Nejvyšší soud rozhodl o tomto dovolání podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Č. 30

č. 30

Křivé obvinění

§ 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku

Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u trestného činu křivého obvinění uvedená v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, tj. že pachatel jedná v úmyslu narušit rodinné vztahy jiného, je naplněna, pokud jeden z rodičů křivě obviní druhého rodiče, aby v rámci sporu o péči o děti dosáhl lepšího postavení v řízení o péči o nezletilé. K naplnění tohoto znaku postačuje tzv. *dolus eventualis* (nepřímý úmysl), tedy že pachatel ví, že může svým křivým obviněním jinému narušit jeho rodinné vztahy, a přesto tak jedná, neboť je s tím srozuměn (příčemž postačí i smíření s tím ve smyslu § 15 odst. 2 tr. zákoníku).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1104/2018, ECLI:CZ:NS:2018:5.TDO.1104.2018.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné Z. B. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 4. 2018, sp. zn. 6 To 106/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 1 T 102/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 15. 1. 2018, sp. zn. 1 T 102/2017, byla obviněná Z. B. uznána vinnou zločinem křivého obvinění podle § 345 odst. 2, odst. 3 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákoník“), jehož se dopustila ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku s obviněnou I. A. Za tento čin byl obviněný Z. B. podle § 345 odst. 3 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let a šesti měsíců. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený Ing. M. B. odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Tohoto trestného činu se (zjednodušeně uvedeno) podle uvedeného rozsudku obviněná Z. B. (dále též jen „dovolatelka“ či „obviněná“, nebude-li výslovně uvedeno, že jde o I. A.) dopustila tím, že ve vzájemné shodě s druhou obviněnou I. A.

úmyslně uvedla dne 3. 1. 2017 po zákonném poučení podle § 158 odst. 2 tr. ř., zejména s poukazem na případnou trestní odpovědnost podle § 181, § 184, § 345 a § 366 tr. zákoníku, před policejním orgánem (útvarem Policie ČR) do protokolu o trestním oznámení nepravdivé skutečnosti k události ze dne 30. 12. 2016, kdy došlo k předání dětí obviněné Z. B. poškozenému Ing. M. B. (otci dětí) za účasti obviněné I. A. na základě usnesení Okresního soudu v Opavě, č. j. 14 P 334/2016-602, ze dne 15. 9. 2016, ve znění usnesení Krajského soudu v Ostravě, č. j. 13 Co 547/2016-740, ze dne 31. 10. 2016. Obviněná Z. B. do protokolu o trestním oznámení uvedla, že poškozený Ing. M. B. měl obě obviněné po převzetí dcer opakovaně ohrožovat najížděním motorovým vozidlem, což mělo vyvrcholit při třetím najetí, při němž obviněná I. A. měla dokonce obviněnou Z. B. strhnout ke zdi, aby zabránila přejetí automobilem řízeným poškozeným Ing. M. B. Obviněná I. A. tuto situaci popsala shodně ve svém prohlášení, které nechala vidimovat na Úřadu Městské části P. 1 a následně jej předala obviněné Z. B. s vědomím, že jej předloží různým státním orgánům. Obviněná Z. B. pak toto prohlášení doručila dne 26. 1. 2017 policejnímu orgánu, který vedl vyšetřování ve věci poškozeného Ing. M. B. pro podezření ze spáchání trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí. Posléze bylo ovšem zjištěno, že popis předávání dětí, jak jej uvedly obě obviněné, neodpovídá realitě, především pak záznamu z kamery umístěné ve vozidle poškozeného Ing. M. B. Tímto svým jednáním obě obviněné vědomě nepravdivě informovaly o tom, kdy, kde a jak měl být trestný čin spáchán a kdo je jeho pachatelem, přičemž obviněnými popsané jednání poškozeného by bylo možno právně kvalifikovat jako trestný čin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, a takové oznámení tak mohlo být podnětem pro zahájení trestního stíhání poškozeného. Obě obviněné přitom jednaly v úmyslu narušit rodinné vztahy poškozeného Ing. M. B., neboť v době jednání obviněných probíhalo opatrovnické řízení ohledně svěřeni nezletilých dětí do péče některého z rodičů a případné trestní stíhání a následné odsouzení poškozeného by nepochybně mělo vliv na výsledek opatrovnického řízení a rozsah styku obviněného s nezletilými.

3. Proti uvedenému rozsudku podaly obě obviněné odvolání, o nichž rozhodl Městský soud v Praze ve veřejném zasedání konaném dne 10. 4. 2018 usnesením, sp. zn. 6 To 106/2018, tak, že podle § 256 tr. ř. obě odvolání jako nedůvodná zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému usnesení Městského soudu v Praze podala obviněná Z. B. prostřednictvím své obhájkyne dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť podle ní spočívá na nesprávném hmotněprávním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. Obviněná v dovolání především uvedla, že neměla v úmyslu přivodit poškozenému trestní stíhání a ani s tím nebyla srozuměna. Dále ze svého pohledu zevrubně rozvedla svůj vztah k poškozenému a napjatou situaci po rozpadu manželství se spory o péči o děti. Při předávání dětí mezi ní a poškozeným dochází podle obviněné pravidelně k podobným incidentům. Zatímco ona se vždy snaží chovat v souladu s rozhodnutím opatrovníckého soudu, poškozený situaci zbytečně a záměrně vyhrocuje, a to nejen vůči ní, ale také vůči státním orgánům, zaměstnancům školy, kterou dcery navštěvují, apod. Při oznamování události se obviněná pouze řídila doporučením pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále též ve zkratce jen „OSPOD“), kteří jí doporučili, aby jakékoliv porušení předběžného opatření a každý neobvyklý postup poškozeného hlásila na Policii ČR. Proto se obviněná obrátila na Policii ČR i dne 3. 1. 2017. Obviněná pouze upozorňovala na opakované porušování předběžných opatření poškozeným. Nemůže jí být kladeno za vinu, že příslušník Policie ČR, který její oznámení přijímal a sepisoval protokol, jej nazval jako podání trestního oznámení a ani že jej tak vyhodnotil. Nelze od oběti domácího násilí, laika, požadovat, aby v případě, kdy se obrací na Policii ČR se žádostí o pomoc, byla schopna rozlišit mezi trestním oznámením, oznámením o přestupku či oznámením o porušení předběžného opatření o vykázání ze společné domácnosti a zákazu přiblížení se poškozeným k obviněné. Chybu proto spatřovala především v postupu orgánů činných v trestním řízení, jak celou situaci zhodnotily, stejně tak selhaly i tím, že zastavily trestní stíhání poškozeného jen proto, že bylo zahájeno její trestní stíhání. K tomu se dále obsáhle věnovala jiným případům předání dcer poškozenému, který podle jejího přesvědčení měl opakovaně porušovat předběžné opatření soudu.

6. Dále obviněná namítla, že nebyla naplněna okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedené v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, neboť obviněná rozhodně nespáchala čin kladený jí za vinu v úmyslu narušit rodinné vztahy poškozeného. Dovolatelka uvedla, že rodinné vztahy mezi otcem, matkou a nezletilými fungují pouze formálně, ale fakticky nezletilé dcery k otci nemají pozitivní vztah a nepovažují jej za součást úzké rodiny, respektive že mají k otci jeho vinou vztah „plítký“. Rodinné vztahy mezi obviněnou a poškozeným také neexistují. Proto pokud nejsou žádné rodinné vztahy dány, není ani nic, co by mohla obviněná narušovat.

7. K dovolání obviněné se vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, která ke znaku úmyslu narušit rodinné vztahy poškozeného, podmiňujícímu použití vyšší trestní sazby uvedenému v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, uvedla, že jeho naplnění vycházelo ze skutkového zjištění, že podaným trestním oznámením byla dovolatelka vedena úmyslem narušit rodinné vztahy poškozeného, které byly řešeny v rámci opatrovníckého řízení o svěření nezletilých dětí do péče jednoho z rodičů, výsledek tohoto řízení by byl zákonitě ovlivněn v neprospěch právě toho rodiče, proti kterému by bylo vedeno trestní

řízení. V uvedené souvislosti nebylo možno přehlédnout, že dovolatelčin podnět k trestnímu stíhání poškozeného pro jeho jednání z období prosince 2016 následoval poté, co v měsíci červnu 2016 došlo k zastavení jeho trestního stíhání z důvodu, že se nestal dříve oznamovaný skutek kvalifikovaný podle § 199 tr. zákoníku. Trestní stíhání poškozeného otce pro trestný čin násilné povahy vůči matce jejich společných dětí v době probíhajícího opatrovnického řízení by se nepochybně mohl odrazit ve výsledku opatrovnického řízení ve prospěch svěřeni dětí do výlučné péče matky na rozdíl od dosavadního předběžného režimu péče střídavě. Státní zástupkyně měla za to, že této skutečnosti si dovolatelka v uvedeném kontextu byla plně vědoma a jednala zjevně se záměrem takového výsledku opatrovnického řízení docílit.

č. 30

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

9. Obecně lze uvést, že dovolací důvod, který obviněná namítala, uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné úspěšně uplatnit tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o aplikaci norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je aplikace hmotněprávních norem na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně, zásadně se nepřipouští použití těchto norem na skutek prezentovaný dovolatelem, případně na skutek, jehož se dovolatel domáhá vlastní interpretací provedených důkazních prostředků, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně. Dovolání z tohoto důvodu nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek a je určeno k nápravě závažných právních vad pravomocných rozhodnutí. Nejvyšší soud jako soud dovolací není běžnou třetí soudní instancí povolanou k tomu, aby přezkoumával i skutková zjištění soudů prvního a druhého stupně, pokud mají svůj podklad v provedeném dokazování.

10.

IV. Důvodnost dovolání

č. 30

11. Nejprve je třeba uvést, že uplatněné námitky dovolatelky byly prakticky výhradně procesního charakteru a jako takové s ohledem na hmotněprávní povahu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. mu vůbec neodpovídají. Svými námitkami totiž obviněná zpochybňovala především správnost skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů a předkládala svou verzi skutkového děje, aniž by vytkla vadu hmotněprávního posouzení ve shora vymezeném smyslu. Domáhala se tak aplikace hmotného práva na jiný než soudy nižších stupňů zjištěný skutkový stav. Navíc se shodnými námitkami se řádně vypořádal jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud, neboť byly též součástí obhajoby obviněné a obsahem podaného odvolání, z něhož pro účely dovolání obviněná též čerpala.

12. Rovněž námitky obviněné, týkající se absence zavinění jako znaku subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu krivého obvinění, mají veskrze skutkový základ, neboť obviněná ve své argumentaci pomíjela skutkové závěry soudů nižších stupňů a žádala aplikovat normy hmotného práva na jiný než soudy nižších stupňů zjištěný skutkový stav. Znovu je třeba odkázat na skutková zjištění soudů nižších stupňů uvedená shora, že obviněná prokazatelně do protokolu o trestním oznámení uvedla nepravdivou verzi skutkového děje při předání dcer do péče poškozenému dne 30. 12. 2016. Bylo totiž jednoznačně (především za použití kamerového záznamu z vozidla poškozeného) prokázáno, že skutečný průběh jízdy vozem byl naprosto odlišný od toho, jak jej obviněná popisovala v trestním oznámení. Obviněná si tak byla velmi dobře vědoma, že policejnímu orgánu ohledně této události lže, a že takto se děj neodehrál. Důvody jejího počínání jsou též zřejmé, obviněná chtěla docílit trestního stíhání obviněného a pokud možno jeho odsouzení, aby toho mohla využít v řízení o péči o nezletilé, poukázat na nevhodnost stávající střídavé péče a svěřeni dcer do své výchovy, neboť poškozený s tvrzenými násilnickými sklony, o nichž obviněná neustále ve všech různých řízeních (včetně této trestní věci) hovoří jako o jasné a prokázané skutečnosti, nemůže vytvořit vhodné prostředí pro výchovu společných dcer.

13. S určitou mírou tolerance lze za právně relevantně uplatněnou námitku odpovídající dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. považovat tu, kterou obviněná zpochybnila naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedené v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a spočívající v úmyslu narušit rodinné vztahy jiného. Konkrétně obviněná uvedla, že tento znak nemohl být naplněn, neboť mezi ní a poškozeným a ani mezi poškozeným jako otcem a jejich společnými dcerami žádný rodinný vztah *de facto* již neexistuje (dcery podle obviněné pozitivní vztah k otci nemají, za „nukleární rodinu“ považují pouze matku, tj. obviněnou, naopak otce za součást „úzké“ rodiny nepovažují, jeho vinou mají k němu vztah „plítký“).

14. K těmto námitkám obviněné se vyjadřoval již odvolací soud na str. 7 odůvodnění svého usnesení, kde se právě zabýval tím, že nejde primárně o narušení rodinného vztahu mezi obviněnou a poškozeným, ale zejména o vztah obou rodičů k jejich nezletilým dcerám a obráceně děti k rodičům. Tyto vztahy se i vzhledem k věku dcer postupně budují a vyvíjejí, děti též reagují na aktuální situaci v rodině. Současně je nepochybné, že dcery obtížně snáší rodinnou situaci po rozpadu manželství obviněné a poškozeného, která má vliv i na jejich psychickou pohodu a utváření a upevňování zdravého vztahu k oběma rodičům stejně. Zároveň vycházel odvolací soud z toho, že oba rodiče mají v zásadě stejné předpoklady pro výchovu dcer, oba k nim mají hluboký vztah, opravdový zájem o ně, avšak u obou současně platí nedostatek respektu ke druhému rodiči, oba děti využívají jako nástroj i štít při vzájemných půtkách, dělají si vzájemně naschvály a snaží se druhému situaci komplikovat, což ve svém souhrnu u obou snižuje výchovnou způsobilost. Pokud za takové situace dovolatelka křivě obvinila poškozeného v době, kdy byl veden spor o péči o nezletilé děti, činila tak i s úmyslem závažně narušit jeho rodinné vztahy, a to mezi ním (poškozeným) a jeho dětmi, jak důvodně uzavřel soud druhého stupně.

15. Nad rámec odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů Nejvyšší soud uvádí následující. Okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby v případě křivého obvinění uvedenou v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku je, spáchá-li pachatel takový čin (tj. čin uvedený v odstavci 1 nebo 2) v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu. V uvedené variantě je tak upraven tzv. úmysl přesahující objektivní stránku (někdy též tzv. obmysl jako konečný účel, cíl jednání, tzv. *dolus coloratus*), který spočíval v tom, že pachatel musí jednat způsobem popsaným v § 345 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku s úmyslem 1. jiného vážně poškodit v zaměstnání, 2. narušit jeho rodinné vztahy nebo 3. způsobit mu jinou vážnou újmu, přičemž jde o alternativně uvedené cíle jednání pachatele, z nichž alespoň jeden musí být naplněn. Obviněné bylo kladeno za vinu, že jednala s úmyslem narušit rodinné vztahy poškozeného. Ve všech uvedených případech není třeba, aby se pachateli podařilo cíle dosáhnout, neboť postačí, že jedná s tímto úmyslem (shodně ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3239).

16. V tomto směru je možno *mutatis mutandis* připomenout též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1475/2015, publikované pod č. 14/2018 Sb. rozh. tr., a též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 5 Tdo 939/2017. Podobně jako v uvedených rozhodnutích (kde šlo o tzv. *dolus coloratus* v podobě jednání s úmyslem způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch) lze i v případě úmyslu narušit rodinné vztahy poškozeného dospět k závěru, že postačí, že pachatel jedná s tzv. eventuálním úmyslem (*dolus eventualis*) ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, tj. pokud

s takovou možností počítá a pro ten případ je s ní srozuměn. Možnost nepřímého úmyslu není vyloučena ani § 17 písm. b) tr. zákoníku, podle nějž v případě jiné skutečnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby postačí, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, pokud trestní zákon výslovně nežádá, aby o ní pachatel věděl. V daném případě ovšem je okolností zvlášť přitěžující úmysl přesahující objektivní stránku, proto § 17 písm. b) tr. zákoníku ve své základní variantě se neuplatní, zákon zde dokonce žádá úmysl, tedy nejen to, aby pachatel alespoň věděl o možnosti, že dojde k naplnění následku, ale též, aby k ní měl určitou vůli.

17. K jednotlivým variantám upraveným v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku (tedy v jediném ustanovení) je třeba přistupovat stejně i z hlediska zavinění. Není důvod se přitom odchylovat od dřívější judikatury Nejvyššího soudu, podle níž k naplnění úmyslu přesahujícího objektivní stránku způsobit jinému škodu postačí i *dolus eventualis*. Takový závěr by totiž měl platit i pro nekvantifikovanou nemajetkovou újmu v podobě narušení rodinných vztahů, resp. vážného poškození v zaměstnání nebo i jiné vážné újmy.

18. Případy tzv. úmyslu překračujícího objektivní stránku starší nauka (srov. například SOLNAŘ, V. Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972, s. 247; shodně viz i SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. Systém českého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003, s. 315) odlišovala od jednání s určitým cílem či za určitým účelem, v prvním případě postačoval tzv. *dolus eventualis* (nepřímý úmysl), pokud z konkrétní formulace výslovně nevyplývalo, že je třeba, aby pachatel daný následek přímo chtěl, kdy formulace „v úmyslu“ se mnohem spíše blíží spáchání činu k určitému účelu nebo s určitým cílem. Jako příklad, kdy je třeba úmyslu přímého, se uváděla formulace „v úmyslu zajistit ... neoprávněné výhody, zajistit plnění úkolů“ v případě trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle tehdy platného a účinného § 127 tr. zákona, podobně jako se nyní někdy uvádí požadavek na úmysl přímý v případě současného § 140 odst. 3 písm. j) tr. zákoníku („v úmyslu získat ... prospěch“ etc.) nebo § 173 odst. 1 tr. zákoníku („v úmyslu zmocnit se cizí věci“). Naproti tomu v celé řadě jiných případů teorie (např. SOLNAŘ, V., op. cit.) připouštěla *dolus eventualis* pro případ úmyslu překračujícího objektivní stránku skutkové podstaty (např. u nadřezování „v úmyslu umožnit uniknout trestnímu stíhání“, v případě sabotáže „v úmyslu poškodit ... státní zřízení nebo obranyschopnost republiky“ etc.; podobně *dolus eventualis* v případě úmyslu přesahujícího objektivní stránku zvažuje i KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 301, kde o uvedeném úmyslu hovoří jako o motivu, pohnutce, příp. specifickém úmyslu či obmyslu).

19. Nejvyšší soud ale mezitím do značné míry posunul výklad případů tzv. obmyslu, jde-li o jednání s úmyslem způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo

jinému prospěch, jak bylo uvedeno shora, u nichž postačuje *dolus eventualis*. Pravidlo platné pro majetkovou újmu musí podle přesvědčení Nejvyššího soudu shodně platit i pro újmu nemajetkovou, kterou je právě v daném případě úmysl narušit rodinné vztahy, resp. další případy popsané v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. V tomto případě se soudy nižších stupňů výslovně nezabývaly formou úmyslu naplňujícího § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, z velmi kusého odůvodnění lze dovést, že v případě obviněné Z. B. dospěly k závěru, že jednala s úmyslem přímým, a to i pokud jde o snahu narušit rodinné vztahy poškozeného, naopak v případě obviněné I. A. k závěru, že jednala s úmyslem nepřímým, a to jak ve vztahu k základní skutkové podstatě, tak ve vztahu k této zvlášť přitěžující (kvalifikační) okolnosti. S těmito závěry lze souhlasit a pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že i nepřímý (eventuální) úmysl k narušení rodinných vztahů je dostačující, jak bylo konstatováno shora.

20. Obviněná však své námitky ohledně uvedené okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby specificky nezaměřila k otázce formy úmyslu (byť i naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu křivého obvinění jako celku zpochybňovala), mnohem spíše nesouhlasila, že by případné trestní stíhání bylo vůbec způsobilé narušit rodinné vztahy poškozeného, který podle obviněné žádné takové vztahy neměl, a to ani k obviněné, ani ke společným dcerám. Již shora bylo uvedeno, že k poruše dojít nemusí, okolností zvlášť přitěžující totiž v tomto případě není těžší následek (v podobě narušení rodinných vztahů), který by musel nastat a být v trestním řízení prokázán (jinak by bylo možno uvažovat o pokusu jako vývojovém stadiu), ale úmysl přesahující objektivní stránku. K porušení rodinných vztahů tedy dojít nemusí (viz shora). Ani případná nezpůsobilost jednání popsaného v základní skutkové podstatě § 345 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku ke způsobení takové poruchy tak nevylučuje současné naplnění tohoto znaku podmiňujícího použití vyšší trestní sazby, tedy jednání pachatele s takovým úmyslem.

21. V daném případě ovšem není jakýchkoliv pochyb nejen o tom, že obviněná jednala s úmyslem narušit rodinné vztahy poškozeného, ale dokonce ani o tom, že jednání obviněné bylo skutečně způsobilé narušit rodinné vztahy poškozeného (viz závěry soudů nižších stupňů, jakož i jiné pasáže odůvodnění tohoto usnesení). Je nepochybné, že poškozený byl a je v rodinném vztahu ke svým dvěma dcerám, jejichž matkou je obviněná, svědčí mu domněnka otcovství, je zapsán jako jejich otec v jejich rodném listě, o tom v průběhu trestního řízení nevznikly žádné pochybnosti. První stupeň příbuzenství v přímé linii (rodič-dítě) je nejbližším příbuzenským vztahem ve smyslu § 772 odst. 1 a § 773 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, tento fakt není možno zpochybnit ani tvrzeným (ničím nedoloženým a nepravdivým) faktickým vzájemným nezájmem. V daném případě není ani pravdou, že by vztahy mezi obviněným jako otcem a dcerami byly narušeny tím způsobem, jak to prezentovala obviněná ve svém dovolání. Nadto, i kdyby v důsledku rozvratu manželství mezi obviněnou

a poškozeným skutečně došlo i k narušení vztahu dcer k poškozenému, stále by případné trestní stíhání poškozeného pro násilný atak vůči obviněné jako matce dětí mohlo významně rodinné vztahy poškozeného k dcerám zhoršit, a to i případně tím způsobem, že by jejich pozdější náprava byla významně ztížena, či dokonce nemožná.

č. 30

22. Na základě provedeného rozboru tak lze uzavřít, že okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedená v § 345 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, tj. že pachatel jedná v úmyslu narušit rodinné vztahy jiného, je naplněna, pokud jeden z rodičů křivě obviní druhého rodiče, aby v rámci boje o děti dosáhl lepšího postavení v řízení o péči o nezletilé. K naplnění tohoto znaku postačuje tzv. *dolus eventualis* (nepřímý úmysl), tedy stačí, že pachatel ví, že může svým křivým obviněním jinému narušit jeho rodinné vztahy, a přesto tak jedná, neboť je s tím srozuměn (příčemž postačí i smíření s tím ve smyslu § 15 odst. 2 tr. zákoníku).

23. Na podkladě všech v usnesení podrobně popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněné Z. B. i přes svůj formální poukaz na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. z větší části uplatněnému dovolacímu důvodu neodpovídalo, ve zbývajících (minoritní) částech bylo zjevně neopodstatněné. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněné.

Č. 31

Č. 31

Řízení o dovolání, Právo na spravedlivé soudní řízení

§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

I. Námitky extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými jsou námitkami, které se dotýkají porušení základních práv obviněného jakožto jednotlivce ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod a práva na spravedlivý proces v souladu s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Uvedená základní práva však chrání obviněného, jakožto „slabší“ procesní stranu, a nejvyšší státní zástupce se jich proto nemůže na úkor této „slabší“ procesní strany dovolávat, neboť pravidla plynoucí z práva obviněného na obhajobu byla stanovena na jeho ochranu. Nejvyšší státní zástupce proto může námitku extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými v dovolání uplatnit pouze ve prospěch obviněného, ale nikoli v jeho neprospěch. V případě, kdy Nejvyšší soud porušení těchto základních práv obviněného na základě namítnutého extrémního rozporu shledá, má zásah Nejvyššího soudu v rámci dovolacího řízení podklad v čl. 4 a 90 Ústavy.

Postoupení věci jinému orgánu

§ 171 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2, nebo § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř.

II. Postoupení věci jinému orgánu podle § 171 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2, nebo § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. se týká vždy skutku, a nikoli jeho možného právního posouzení. Z výroku usnesení proto musí být zřejmé, o jaký skutek se jedná a jaký skutek bude předmětem rozhodování jiného příslušného orgánu. Pokud soud po provedeném dokazování zjistí jiné skutkové okolnosti, než na základě kterých byla podána obžaloba, nestačí nová skutková zjištění uvést jen v odůvodnění rozhodnutí. Orgán, jemuž se věc postupuje, bude totiž rozhodovat o tom skutku, který vzešel z výsledků dokazování před soudem, a nikoli o tom, pro který byla podána obžaloba. V tomto směru je postup soudu odlišný od zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř., kdy soud zprošťuje vždy pro skutek uvedený v žalobním návrhu bez ohledu na to, že by dokazováním byl případně prokázán odlišný průběh skutkového děje, právě z toho důvodu, že podle

výsledků dokazování dospěl k závěru, že se ve skutku označeném v žalobním návrhu nejedná o trestný čin a není ani namístě postoupit věc jinému orgánu k projednání, neboť se nemůže jednat ani o přestupek nebo kárné provinění.

(Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1443/2018, ECLI:CZ:NS:2019:15.TDO.1443.2018.1)

č. 31

Nejvyšší soud odmítl dovolání podané nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného S. B. proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. 50 To 63/2018, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Tachově pod sp. zn. 9 T 107/2016.

Poznámka redakce: Shodný právní názor je obsažen v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1474/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Okresního soudu v Tachově ze dne 2. 11. 2017, č. j. 9 T 107/2016-183, byla trestní věc obviněného S. B. stíhaného pro přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku a pokus přečinu ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 146 odst. 1 tr. zákoníku, postoupena podle § 222 odst. 2 tr. ř. k projednání Městskému úřadu v T., neboť soud shledal, že se nejedná o trestný čin, ale mohlo by se jednat o přestupek proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích podle zák. č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. Soud prvního stupně dospěl k tomuto závěru, když akceptoval obhajobu obviněného, že brzdový pedál sešlápl omylem, a tudíž chybí úmysl spáchat žalované přečiny.

2. Podle obžaloby, a jak je shodně uvedeno v usnesení soudu prvního stupně, mělo jednání obviněného spočívat v tom, že dne 23. 12. 2015 kolem 13:20 hodin na dálnici D5 za výjezdem 128 ve směru jízdy na P., v prostoru km 127,3 až 126,8 v místě provádění opravy zařízení dálnice pracovníky správce komunikace, v řádně označeném operativním pracovním místě, kde byla dopravním zařízením omezena nejvyšší dovolená rychlost na 100 km/h, následně na 80 km/h a měnil se počet jízdních pruhů, obviněný při řízení motorového vozidla nerespektoval dopravní značení s omezením nejvyšší dovolené rychlosti, kdy v úseku předjel několik vozidel, a po chvíli se slovy: „Kurva, podrž to, rovně, čuráku jeden, ty vole, ty buzerante zamrdanej,“ musel intenzivním brzděním zpomalit svůj vůz, jelikož dojel nákladní soupravu složenou z tahače a nákladního návěsu řízenou poškozeným R. L., který v souladu s aktuální dopravní situací za užití směrového

světla plynule přejížděl z pravého jízdního pruhu, který končil, do levého jízdního pruhu, který se stal pruhem středním. Obviněný se záměrem domoci se uvolnění jízdního pruhu opakovaně problikával poškozeného dálkovými světly, kdy vzápětí začínajícím levým pruhem nákladní soupravu předjel se slovy: „Opravdu seš dobrej, vole,“ bez dodržení bezpečné vzdálenosti v rychlosti 114 km/h se zařadil do středního pruhu před uvedenou nákladní soupravu ve vzdálenosti 2 metrů, a aniž by to vyžadovala bezpečnost provozu, srozuměn s tím, že může způsobit přinejmenším škodu na majetku a zdraví, snížil náhle rychlost jízdy přibrzděním na rychlost 76 km/h, přičemž poškozený na vzniklou nebezpečnou situaci již nestihl zareagovat a v prostoru km 126,8 ve směru jízdy na P. narazil nákladní soupravou do zadní části vozidla obviněného, při tomto nárazu došlo k odražení a vychýlení vozidla obviněného ze směru jízdy, kdy došlo k poškození zadní části jeho vozidla a přední části tahače poškozeného. Na přední části tahače vznikla škoda ve výši 13 578 Kč společnosti D. H. a tímto jednáním obviněný ohrozil zdraví a majetek, když musel být srozuměn s tím, že takovýmto bezohledným jednáním, vzhledem k rychlosti jízdy automobilů, intenzitě brzdění, malé vzdálenosti mezi automobily a vzhledem k charakteru obou automobilů, zapříčinil střet těchto automobilů a mohl způsobit zranění poškozeného.

3. Proti usnesení soudu prvního stupně podal státní zástupce stížnost, kterou Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 21. 2. 2018, č. j. 50 To 63/2018-195, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

II. Dovolání

4. Usnesení soudu druhého stupně napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním, v němž uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř. Připustil, že důkazy neumožňují učinit spolehlivý závěr o tom, že by jednání obviněného naplnilo také znaky pokusu přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, neboť obviněný s ohledem na okolnosti incidentu nemohl předpokládat jakýkoli negativní následek na zdraví poškozeného ani jiných účastníků silničního provozu. Dovolací výhrady zaměřil pouze proti závěrům soudů o neúmyslném vybrzdění poškozeného, tedy proti závěru o absenci úmyslného zavinění u přečinu poškození cizí věci. Rozhodnutí soudů obou stupňů jsou zatížena vadou založenou na extrémním nesouladu skutkových zjištění s výsledky provedeného dokazování. Pochybení soudů spatřuje v tom, že při vyhodnocení důkazů ohledně úmyslu obviněného vybočily z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř. Do statečně se nevypořádaly s provedenými důkazy z hlediska jejich skutečné vypovídací hodnoty, přičemž toto hodnocení zcela odporuje zásadám formální logiky. Důkazy nebyly hodnoceny ve vzájemném kontextu a na základě jejich chybného hodnocení byla nesprávně aplikována zásada *in dubio pro reo*. Z hlediska zavi-

nění postačuje u trestného činu poškození cizí věci nepřímý úmysl. Soudy nebyl nijak zpochybněn objektivní průběh skutkového děje. Obviněný měl k samotnému okamžiku brzdění v průběhu trestního řízení dvě zcela odlišné verze, které si vzájemně odporovaly. Soud přitom první verzi obviněného označil za nepravdivou a vycházel toliko z jeho druhé verze. Průběh události podle této verze pak zcela nevyloučil ani znalec, byť shledal pravděpodobnějším průběh děje uvedený v obžalobě. Závěr soudů obou stupňů považuje nejvyšší státní zástupce za zcela nesprávný, nelogický, nezohledňující další důkazy, jako např. kamerové záznamy.

5. Nejvyšší státní zástupce dále uvedl, že si je vědom práva obviněného na volbu vlastní formy obhajoby, avšak druhá verze, že omylem sešlápl brzdový i plynový pedál současně, je vyloučena kamerovými záznamy z mýtné brány i z vozidla poškozeného, které zcela zjevně vypovídají o stylu jízdy obviněného i o vybrzdňovacím manévru. Soud prvního stupně nehodnotil druhou výpověď obviněného v kontextu se zbylými důkazy a nijak se nevypořádal s nepravdivým tvrzením obviněného o existenci protijedoucího vozidla, o kterém zjevně lhal i ve své druhé výpovědi. Dále namítl, že soud opomněl, že znalecký posudek je jen jedním z mnoha důkazů, a že se znalec nemohl objektivně vyjádřit k úmyslnému zavinění. Obviněný je profesionální a zkušený řidič, měl běžnou obuv a sešlápnutí obou pedálů neodpovídalo dopravní situaci ani stylu jízdy. Musel vědět o vozidle poškozeného, před tohoto úmyslně najel a zabrzdil, aniž by k tomu měl důvod. K argumentaci soudu prvního stupně konstatoval, že úmyslem řidičů při tzv. vybrzdňování není zpravidla způsobit dopravní nehodu, škodu na majetku či ohrozit své zdraví, ale přinutit poškozeného ke zpomalení nebo zastavení. S ohledem na uvedené lze dovodit, že při řádném hodnocení provedených důkazů v souladu s § 2 odst. 6 tr. ř. by soud musel dospět k logickému závěru, že obviněný před poškozeného vjel a brzdil úmyslně a je mu namíště přičítat zavinění ve formě eventuálního úmyslu a uznat ho vinným přečinem poškození cizí věci. V této souvislosti nelze shledat případným odkazem soudu prvního stupně na zásadu *in dubio pro reo*. Soud hodnotil důkazy jednostranně a jednotlivě, nikoli ve vzájemných souvislostech, a část z nich v podstatě pominul, resp. z nich vyvodil nelogické závěry a soud druhého stupně tento nedostatek nenapravit. Nejvyšší státní zástupce uvedl, že si je vědom, že jeho námítky jsou skutkového charakteru, ale napadená rozhodnutí jsou zatížena extrémním nesouladem skutkových zjištění a provedených důkazů. Rozhodování o dovolání se nesmí ocitnout mimo rámec základních zásad trestního práva, které musí být respektovány i v řízení o mimořádných opravných prostředcích. Podle judikatury je přípustné dovolání opřené o námítku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy pod dovolacími důvody podle § 265 odst. 1 písm. g) tr. ř. a Nejvyšší soud tuto dovolací argumentaci nejvyššího státního zástupce v minulosti akceptoval. Zdůraznil, že za extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a těmito soudy provedenými důkazy je považován exces v průbě-

hu dokazování nebo hodnocení důkazů, který odporuje pravidlům zakotveným v § 2 odst. 5, 6 a § 125 tr. ř.

6. Názory stran toho, zda je nejvyšší státní zástupce v dovolacím řízení oprávněn vznést v neprospěch obviněného námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy, se různí a zatímco v některých rozhodnutích Nejvyšší soud tuto námitku akceptoval (např. usnesení ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 8 Tdo 357/2009, ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014, či ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1131/2016), z jiných rozhodnutí lze naopak dovodit, že je tuto námitku v dovolacím řízení oprávněn vznést toliko obviněný (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1163/2016, či usnesení ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 7 Tdo 35/2018). Nejvyšší státní zástupce stručně zrekapituloval závěry posledně zmiňovaného usnesení Nejvyššího soudu a uvedl, že sice lze přitakat argumentaci Nejvyššího soudu, že pojem tzv. extrémního nesouladu je zakotven v pramenech ústavního a mezinárodního práva jako právo na spravedlivý proces, které je zaručeno toliko jednotlivci, tímto jednotlivcem může být i stát, pokud vystupuje jako rovnoprávný účastník řízení, avšak v trestním řízení není rovnoprávným účastníkem, a tudíž mu subjektivní právo na spravedlivý proces nesvědčí. Toto ale není samo o sobě důvodem k vyloučení nejvyššího státního zástupce z oprávnění vznést námitku extrémního nesouladu, neboť tato souvisí s obecnější problematikou spravedlivého soudního rozhodování, které je ústavně chráněnou hodnotou a vyjádřením demokratického právního státu. Pokud je existence extrémního nesouladu v rozhodnutí v neprospěch obviněného, je zasaženo do jeho ústavně zaručeného individuálního práva na spravedlivý proces, avšak pokud svědčí extrémní nesoulad ve prospěch obviněného, nelze takové rozhodnutí považovat za spravedlivé a ústavně konformní. Podle judikatury právo na spravedlivý proces nezaručuje úspěch ve věci. Pokud tedy uplatní nejvyšší státní zástupce námitku tzv. extrémního nesouladu v neprospěch obviněného (rozhodnutí vyznívá v jeho prospěch), pak uvedená námitka směřuje k ochraně této ústavní hodnoty, resp. k ochraně objektivního práva jakožto komponentu demokratického právního státu. Dále uvedl, že ani odkaz Nejvyššího soudu na aplikaci čl. 4 a 90 Ústavy nemůže vyloučit možnost nejvyššího státního zástupce extrémní nesoulad namítat. Tato ustanovení nelze chápat pouze jako ochranu subjektivních práv obviněného, neboť poskytují ochranu i právům objektivním, kam rovněž spadá právo státu na spravedlivé potrestání pachatele v rámci veřejného zájmu. Skutečnost, že se institut extrémního nesouladu vyvinul na základě judikatury Ústavního soudu z podnětu stížností obviněných, není sama o sobě důvodem, aby tento institut nemohl ve svém dovolání uplatnit i nejvyšší státní zástupce na podkladě obecné povinnosti soudů poskytovat ochranu právům.

7. Označení obviněného jako „slabší procesní strany“ koliduje s čl. 96 odst. 1 Ústavy. Rovnosti stran se podle tohoto ustanovení může dovolávat i stát, jakožto jedna ze stran trestního řízení. Připustil, že tato rovnost nemůže být absolutní, a to

i s ohledem na koncept tzv. *favores defensionis*, nicméně z judikatury Ústavního soudu nelze dovozovat, že by právě námitku extrémního nesouladu bylo možno za *favores defensionis* považovat, neboť tento rozdíl mezi oprávněními nevyplývá ani z normy, ani z povahy věci. Dále poukázal na princip rovnosti zbraní, který nelze chápat pouze jako jednostrannou výhodu na straně obviněného. Proti argumentu ochrany slabší strany uvedl, že námitka extrémního nesouladu mnohdy slouží i k ochraně práv poškozených, popř. i zúčastněných osob, které je nutné považovat za ještě slabší stranu trestního řízení a dovolání nejvyšší státní zástupce přitom může směřovat i k ochraně práv těchto dalších procesních stran. Rovněž připomněl, že doktrína extrémního nesouladu se neuplatňuje pouze v trestním řízení, ale i v jiných typech řízení, včetně civilního, kde nelze hovořit o silnější a slabší straně. Ani podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva nelze dovodit odlišnou aplikaci principu rovnosti stran v trestním řízení. Z relevantních ústavních norem nelze dovodit, že by námitka extrémního nesouladu byla toliko výlučným právem obviněného, neboť může v konkrétním případě směřovat k zachování objektivního práva na spravedlivé rozhodování, přičemž ochrana této hodnoty je podle čl. 90 Ústavy svěřena všem soudům, a námitka extrémního nesouladu tak umožňuje nápravu těch rozhodnutí, která jsou zatížena extrémními vadami, v jejichž důsledku se rozhodnutí stává objektivně nespravedlivým a přičítám se ústavnímu vymezení České republiky jakožto demokratického státu. Z uvedených důvodů dovodil, že i nejvyšší státní zástupce je oprávněn vznést v neprospěch obviněného námitku extrémního nesouladu. V případě, že by rozhodující senát Nejvyššího soudu dospěl k opačnému názoru, pak nejvyšší státní zástupce navrhl, aby byla věc postoupena k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Nad rámec uvedených námitek ještě poukázal na skutečnost, že soud prvního stupně rozhodl o postoupení věci s odůvodněním, že se nejedná o trestný čin, ale může se jednat o přestupek, avšak ve výroku svého usnesení popsal skutek zcela shodně s podanou obžalobou a nezahrnul do něj skutkové okolnosti, jimiž svůj závěr zdůvodnil. Soud musí ve výroku usnesení popsat skutek tak, jak ho zjistil, a nikoli tak, jak byl popsán v obžalobě, a přitom musí zachovat totožnost skutku. Skutek tak musí odpovídat výsledkům dokazování a zjištěným skutečnostem, protože jen takto vymezený skutek vytváří podklad pro orgán, jemuž byla věc postoupena. Právní závěr soudu prvního stupně, pokud jednání obviněného neshledal trestným činem poškození cizí věci a věc postoupil jako přestupek k projednání správním orgánem, je vadný, a byl tak naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. Tím, že stížnostní soud zamítl stížnost státního zástupce, přestože řízení soudu prvního stupně vykazovalo vady podle § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř., byl naplněn rovněž dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

8. Závěrem nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a aby přikázal Okresnímu soudu v Tachově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

9. Ve věci nejprve rozhodoval senát č. 3 trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „senát č. 3“), který rozhodl usnesením dne 31. 10. 2018, sp. zn. 3 Tdo 1155/2018, tak, že podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, věc obviněného S. B. postoupil velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu k rozhodnutí. Tento postup zvolil, neboť zjistil, že mezi senáty trestního kolegia Nejvyššího soudu existují výrazné rozdíly v právním názoru na problematiku, zda možnost namítat extrémní rozpor mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními svědčí toliko obviněnému, nebo také nejvyššímu státnímu zástupci. V usnesení, kterým věc postoupil velkému senátu, senát č. 3 ve své argumentaci odkázal na dovolání nejvyššího státního zástupce a rozhodovací praxi senátů č. 4, 8 a 11 a zdůraznil, že námitka extrémního rozporu mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními je obsahově součástí širšího pohledu na spravedlivý proces. Dále konstatoval, že nelze upřednostňovat subjektivní právo obviněného před objektivní ústavní hodnotou demokratického právního státu, a uzavřel, že by ústavně zakotvená ochrana práv na základě čl. 90 Ústavy měla svědčit i státnímu zástupci v dovolacím řízení, v němž podal mimořádný opravný prostředek v neprospěch obviněného podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť ústavní ochrana by měla být rovnocenná.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud, resp. velký senát jeho trestního kolegia, poté, co dospěl k závěru, že s ohledem na rozdílnou rozhodovací praxi senátů Nejvyššího soudu v nastíněné otázce je příslušným k rozhodnutí ve věci, jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejdříve zkoumal, zda je dovolání nejvyššího státního zástupce přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou a zda má všechny obsahové a formální náležitosti. Shledal přitom, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením a splňuje též obsahové a formální náležitosti podle § 265f odst. 1 tr. ř. Dále shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je zjevně neopodstatněné.

11. Nejvyšší státní zástupce v dovolání uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř.

12. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. je dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. „Dovolací důvod zde spočívá v okolnosti, že nebyly splněny zákonné podmínky k tomu, aby soud učinil některé z rozhodnutí uvedených v § 265a odst. 2 písm. c), d), f) a g) tr. ř., kterým soud přesto rozhodl“ (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha:

C. H. Beck 2013, s. 3162). Námitky nejvyššího státního zástupce, že byla věc obviněného nesprávně postoupena k projednání Městskému úřadu v T., jsou pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. podřaditelné.

13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

č. 31

14. Z dikce uvedeného ustanovení plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytykat výlučně vady hmotněprávní. Zpochybnění správnosti skutkových zjištění do zákonem vymezeného okruhu dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř. zahrnout nelze. Soudy zjištěný skutkový stav je pro dovolací soud východiskem pro posouzení skutku z hlediska hmotného práva. Dovolací soud tedy vychází ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn soudy prvního a druhého stupně.

15. V mezích dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo že jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytykat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

16. Na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nelze ovšem namítat a ani přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř. ani prověřovat úplnost provedeního dokazování a správnost hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotněprávních. Dovolání lze opírat jen o námitky hmotněprávní povahy, nikoli o námitky skutkové.

17. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu se nejprve v souladu s usnesením senátu č. 3 ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 3 Tdo 1155/2018, zabýval spornou otázkou, zda možnost namítat v dovolání tzv. extrémní rozpor mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními svědčí toliko obviněnému nebo také nejvyššímu státnímu zástupci.

19. Obecně je třeba k dovolání v trestních věcech připomenout, že v českém právním řádu je přípustné pouze ze zákonem taxativně stanovených důvodů, kte-

ré jsou uvedeny v § 265b tr. ř. „Dovolací důvody vypočtené v § 265b odst. 1 tr. ř. spočívají v určitých vadách, jimiž je zatíženo rozhodnutí napadené dovoláním nebo řízení, které mu předcházelo. Jde o právní vady, nikoli o vady skutkové, a to jak hmotněprávní [viz důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h), i), j) tr. ř.], tak i procesní [viz důvody podle § 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f) tr. ř.]. Důvody v § 265b odst. 1 písm. k) a l) tr. ř. pak mají hmotněprávní i procesní aspekty. Řešení skutkových vad má místo především v řádném opravném řízení a výjimečně též cestou stížnosti pro porušení zákona nebo obnovy řízení [viz též důvod pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., který zdůrazňuje řešení právní otázky]“ (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2013, s. 3154).

20. Přezkoumání skutkových zjištění je na základě shora uvedeného z dovolacího řízení v zásadě vyloučeno. S ohledem na konstantní rozhodovací praxi Ústavního i Nejvyššího soudu však může Nejvyšší soud, jako soud dovolací, výjimečně zasáhnout do skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně, pokud to odůvodňuje existence tzv. extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy, neboť v takovém případě je dotčeno ústavně garantované základní právo obviněného na spravedlivý proces a zásah Nejvyššího soudu má podklad v čl. 4 a 90 Ústavy (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, náleží Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. IV. ÚS 216/04, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 448/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1273/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 668/2007, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 4 Tdo 357/2018). Nejvyšší soud interpretoval a aplikoval shora uvedené podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a Listinou základních práv a svobod, neboť Nejvyšší soud je povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva dovolatele, včetně jeho práva na spravedlivý proces (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášeno jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněno pod st. č. 38/14 ve sv. 72 Sb. nál. a usn. ÚS ČR). Právě z těchto uvedených hledisek se tedy Nejvyšší soud zabýval naplněním dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ve vztahu k namítanému extrémnímu rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněného S. B. jako přečinu poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku a pokusu přečinu ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 146 odst. 1 tr. zákoníku. Nejvyšší soud považuje za nutné však zdůraznit, že i Ústavní soud výslovně v uvedeném stanovisku konstatoval, že jeho názor, „... podle kterého nelze nesprávné skutkové zjištění striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace ...

však neznamená, že by Nejvyšší soud v každém případě, kdy dovolání obsahuje argumentaci ve vztahu ke skutkovým zjištěním, musel považovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za *prima facie* naplněný. Je totiž jediným oprávněným orgánem, kterému v tomto stadiu přísluší posuzovat naplnění konkrétního dovolacího důvodu (viz § 54 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Janyr a ostatní proti České republice ze dne 13. 10. 2011, č. stížnosti 12579/06, 19007/10 a 34812/10), a toto posouzení je závaznou podmínkou pro případné podání ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)“ [srov. bod 23 citovaného stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášeného jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněného pod st. č. 38/14 ve sv. 72 Sb. nál. a usn. ÚS ČR].

21. O extrémní rozpor se ve smyslu jeho výkladu jedná tehdy, pokud by bylo možno důvodně učinit závěr, že skutková zjištění soudů postrádají obsahovou spojitost s provedenými důkazy, tedy že tato skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, popřípadě jsou přímo opakem obsahu důkazů, na jejichž podkladě tato zjištění byla učiněna, apod. Extrémní nesoulad je tak dán v případě očividného nesouladu skutkových a právních závěrů s provedenými důkazy, tedy tehdy, kdy skutek, který se stal předmětem právního posouzení, nebyl zjištěn způsobem slučitelným s právem obviněného na spravedlivý proces (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. 6 Tdo 164/2014). Z uvedeného tedy vyplývá, že obviněný v dovolání může námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy uplatnit. V případě, že ji Nejvyšší soud shledá důvodnou, může zasáhnout do skutkových zjištění soudů nižších stupňů.

22. K otázce, zda námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy může v dovolání v neprospěch obviněného úspěšně uplatnit i nejvyšší státní zástupce, však přistupuje dosavadní rozhodovací praxe rozdílně, přičemž část senátů Nejvyššího soudu se přiklání k tomu, že tuto námitku vytknutou v dovolání nejvyšším státním zástupcem lze akceptovat a na základě ní zasáhnout do skutkových zjištění soudů (senáty č. 4, 8 a 11), zatímco část senátů Nejvyššího soudu tuto námitku nejvyššího státního zástupce neakceptuje a pokládá ji za námitku zcela mimo dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., stejně jako mimo ostatní dovolací důvody podle § 265b odst. 1 tr. ř., a z jejího podnětu nepřezkoumává skutková zjištění soudů nižších stupňů (senáty č. 5, 6 a 7).

23. Senát č. 4 v usnesení ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 4 Tdo 58/2018, shledal, že námitka nejvyššího státního zástupce založená na existenci extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy je z pohledu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. právně relevantní. Námitku akceptoval, přezkoumal napadené rozhodnutí, z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce jej zrušil a přikázal soudu prvního stupně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

24. Senát č. 8 v usneseních ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 8 Tdo 357/2009, ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014, ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 8 Tdo 811/2016, dospěl ke stejnému závěru, když shledal námitky nejvyššího státního zástupce stran extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy důvodnými. Podle senátu č. 8 svědčí uvedený rozpor o kolizi se základními postuláty spravedlivého procesu při absenci řádné logické vazby na provedené důkazy. V těchto případech shledal dovolání nejvyššího státního zástupce, založená na námitce existence extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy, opodstatněnými a napadená rozhodnutí zrušil.

25. Obdobný názor vyjádřil i senát č. 11 v usnesení ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1131/2016, když v dovolání nejvyššího státního zástupce akceptoval námitku stran extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy a mj. z podnětu této námítky zrušil napadené rozhodnutí. V předmětném dovolání nejvyšší státní zástupce napadl vady spočívající v extrémním rozporu, existenci opomenutého důkazu i chybnou aplikaci § 15, § 19 a § 287 tr. zákoníku, a senát č. 11 tyto námitky shledal opodstatněnými.

26. Opačný názor, než výše uvedené senáty trestního kolegia Nejvyššího soudu, zaujal ve své rozhodovací praxi senát č. 5, a to v usneseních ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1163/2016, ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 46/2017, ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 5 Tdo 486/2017. V uvedených případech senát č. 5 dospěl k závěru, že nejvyšší státní zástupce svoji argumentaci o přípustnosti takových námitek extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy a jejich pořaditelnosti pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. opřel o judikaturu Ústavního soudu vyvinutou na základě ústavních stížností obviněných namítajících porušení základního lidského práva na obhajobu ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“) a práva na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluvy“). Uvedl, že jakkoliv je možno rozumět argumentaci nejvyššího státního zástupce o rovnosti stran, přece jen nemůže veřejný žalobce v trestní věci ku svému prospěchu uplatňovat pravidla stanovená na ochranu „slabší“ procesní strany vyplývající z uvedených právních předpisů chránících základní lidská práva a nemůže se na úkor obviněného jako „slabší“ procesní strany dovolávat pravidel stanovených na jeho ochranu plynoucích z jeho práva na obhajobu, přičemž připomněl, že Nejvyšší soud není obecnou třetí instancí, která by byla zaměřena i na přezkum správnosti a úplnosti skutkových zjištění, protože takto nebylo postavení Nejvyššího soudu v rámci řízení o dovolání zákonodárcem zamýšleno, ostatně Nejvyšší soud ani zásadně neprovádí dokazování v dovolacím řízení (§ 265r odst. 7 tr. ř.), a pokud by zákonodárce zamýšlel povolát Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů, což samo o sobě ospravedlňuje jejich restriktivní výklad Nejvyšším soudem (a nikoli výklad extenzivní, jehož se nejvyšší státní zástupce domáhá). Senát

č. 5 v uvedených usneseních dovolání nejvyššího státního zástupce odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., když uzavřel, že uplatněné dovolací námitky nelze obsahově podřadit pod žádný dovolací důvod, neboť směřovaly výlučně proti skutkovým zjištěním, a nikoli proti právnímu posouzení skutku.

č. 31

27. Rovněž senát č. 6 se v usnesení ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 450/2017, přiklonil k obdobnému názoru jako senát č. 5, kdy uvedl, že Nejvyšší soud sice může výjimečně přistoupit k zásahu do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, avšak podle judikatury Ústavního soudu tak může učinit toliko v případech zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize se základními postuláty spravedlivého procesu. Právo na spravedlivé trestní řízení nicméně nesvědčí nejvyššímu státnímu zástupci, nýbrž pouze obviněnému (srov. čl. 6 Úmluvy). Dále zdůraznil, že pokud by bylo dovolání nejvyššího státního zástupce podáno jen z těchto důvodů, bylo by jej nutno odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. s tím, že jde o dovolání, které bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b odst. 1 tr. ř.

28. Senát č. 7 ve shodě se závěry senátů č. 5 a 6 v usneseních ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 7 Tdo 35/2018, ze dne 4. 4. 2018, sp. zn. 7 Tdo 425/2018, ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 7 Tdo 604/2018, shledal, že ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Výjimečně sice může Nejvyšší soud přistoupit k zásahu do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, ale podle judikatury Ústavního soudu tak může učinit toliko v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Právo na spravedlivé trestní řízení nicméně nesvědčí státnímu zástupci, nýbrž pouze obviněnému. Na základě uvedeného by tedy Nejvyšší soud ani nemohl z podnětu námitky extrémního nesouladu státním zástupcem v projednávaném případě zasáhnout do skutkového stavu zjištěného soudem prvního, resp. druhého stupně. Senát č. 7 tedy v těchto věcech neakceptoval uvedenou námitku a shledal, že tato nenaplnuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani jiný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 tr. ř.

29. Z výše uvedeného vyplývá zcela zřejmá rozdílná praxe jednotlivých senátů trestního kolegia Nejvyššího soudu při posuzování otázky extrémního rozporu namítaného nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného, přičemž tato procesní otázka má po právní stránce zásadní význam. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu se ztotožnil s názorem senátu č. 3, že je nezbytné sjednotit rozhodovací praxi Nejvyššího soudu v řízení o dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného v případě námitky extrémního rozporu, a to i z hlediska určení shodného výkladu Nejvyššího soudu k uvedené problematice.

30. Z rozhodovací praxe Ústavního soudu je patrné, že existence extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými je zásahem do ústavně zaručených základních práv a svobod obviněného, především pak

do práva jednotlivce na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny, popřípadě též podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud současně jde o rozhodnutí, jímž obecný soud vysloví právní závěry týkající se trestní odpovědnosti jednotlivce, je podle Ústavního soudu třeba takové rozhodnutí posuzovat jako rozporné s čl. 8 odst. 2 Listiny (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04, nebo nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 558/02). Ústavní soud tak ve svých rozhodnutích námitku extrémního rozporu přiznává toliko obviněnému a z odůvodnění těchto závěrů vyplývá, že tuto námitku nelze přiznat státnímu zástupci, neboť mu nesvědčí ustanovení Ústavy, Listiny a Úmluvy chránící práva jednotlivců. Tyto závěry jsou podpořeny i aktuální judikaturou Ústavního soudu, ze které výslovně vyplývá, že se nejvyšší státní zástupce nemůže domáhat ochrany uvedených práv na úkor slabší strany, tedy obviněného. Podle Ústavního soudu tak nelze rozšiřovat dovolací důvody k neprospěchu obviněného (viz odst. 33, 37 a 41 nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2832/18).

31. Na základě uvedených východisek dospěl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu, ve shodě s rozhodnutími senátů č. 5, 6 a 7, k následujícímu závěru. Námitky extrémního nesouladu, příp. extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními, jsou námitkami, které se v souladu s rozhodovací praxí Ústavního i Nejvyššího soudu, pokud jsou důvodné, dotýkají porušení základních práv obviněného jakožto jednotlivce ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny a práva na spravedlivý proces v souladu s čl. 6 Úmluvy. V případě, kdy Nejvyšší soud porušení těchto základních práv obviněného na základě namítnutého extrémního rozporu shledá, má zásah Nejvyššího soudu v rámci dovolacího řízení podklad v čl. 4 a 90 Ústavy. Uvedená základní práva však chrání obviněného jakožto „slabší“ procesní stranu, a nejvyšší státní zástupce se jich proto nemůže na úkor této „slabší“ procesní strany dovolávat, neboť pravidla plynoucí z práva obviněného na obhajobu byla stanovena na jeho ochranu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1163/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 450/2017, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 5 Tdo 486/2017). Podle zákonné úpravy dovolání není Nejvyšší soud obecnou třetí instancí, která by byla v zásadě zaměřena také na přezkum správnosti a úplnosti skutkových zjištění, protože takto nebylo postavení Nejvyššího soudu v rámci řízení o dovolání vymezeno. To vyplývá i z toho, že Nejvyšší soud zásadně neprovádí dokazování v dovolacím řízení (§ 265r odst. 7 tr. ř.). Ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů, což samo o sobě ospravedlňuje restriktivní výklad dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (a nikoli výklad

extenzivní, jehož se nejvyšší státní zástupce domáhá – srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1163/2016, a ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 46/2017). Výjimečně sice může Nejvyšší soud přistoupit k zásahu do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, ale podle shora uvedené judikatury Ústavního soudu tak může učinit toliko v případech zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 450/2017). Právo na spravedlivé trestní řízení nicméně nesvědčí státnímu zástupci, který podal odvolání v neprospěch obviněného. Na základě uvedeného by tedy Nejvyšší soud ani nemohl z podnětu námitky extrémního nesouladu státním zástupcem v projednávaném případě zasáhnout do skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2018, sp. zn. 7 Tdo 425/2018). Nejvyšší státní zástupce proto může námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy v dovolání uplatnit pouze ve prospěch obviněného, ale nikoli v jeho neprospěch. Pokud nejvyšší státní zástupce tuto námitku uplatní v neprospěch obviněného, a nebude-li uplatněna jiná relevantní námitka, Nejvyšší soud bez věcného přezkumu dovolání nejvyššího státního zástupce odmítne podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. jako dovolání podané z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

32. Po vypořádání se s otázkou rozdílné rozhodovací praxe přistoupil velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k rozhodnutí o podaném dovolání v této věci. Jak již bylo nastíněno výše, dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a Nejvyšší soud není v dovolacím řízení ve vztahu k tomuto tvrzenému dovolacímu důvodu na podkladě dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněného z důvodu extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy oprávněn přezkoumávat a hodnotit postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů, neboť je povinen vycházet z jejich skutkových zjištění a teprve v návaznosti na zjištěný skutkový stav hodnotit hmotně právní posouzení skutku. Tento dovolací důvod tak není obsahově naplněn ani námitkami, které jsou polemikou se skutkovými zjištěními soudů, se způsobem hodnocení důkazů nebo s postupem soudů při provádění důkazů (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. 3 Tdo 68/2002, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2002, sp. zn. 7 Tdo 686/2002). Průlom do skutkových zjištění soudů nižších stupňů může Nejvyšší soud učinit pouze v případech, kdy to odůvodňuje existence výše uvedeného a v dovolání podaném ve prospěch obviněného výslovně namítnutého a odůvodněného extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 5 Tdo 534/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2006, sp. zn. 8 Tdo 373/2006). Jak velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shora uzavřel, námitku extrémního rozporu mezi provedenými dů-

kazy a skutkovými zjištěními ve svém dovolání v neprospěch obviněného nemůže nejvyšší státní zástupce úspěšně uplatnit, mohl by tak učinit jedině, pokud by tato námitka svědčila ve prospěch obviněného. V této věci tak nelze z podnětu výše uvedeného dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněného zasahovat do skutkových zjištění soudů nižších stupňů. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu proto vycházel výhradně ze skutkových zjištění tak, jak je uzavřel soud prvního stupně, a následně potvrdil i soud stížnostní. Ze skutkových závěrů soudů přitom vyplývá, že obhajoba obviněného, že omylem sešlápl současně brzdový i plynový pedál, a tím způsobil dopravní nehodu, nebyla provedeným dokazováním zcela vyvrácena. Podle těchto skutkových závěrů tak obviněný nenaplnil znak skutkových podstat přečinů poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku ani pokusu přečinu ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 146 odst. 1 tr. zákoníku ve formě úmyslného zavinění. Na základě uvedeného shledal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu, že námitka nejvyššího státního zástupce proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu učiněná v neprospěch obviněného nenaplnila jím uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani jiný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 tr. ř.

33. K námitce nejvyššího státního zástupce ohledně nezahrnutí výsledků dokazování do popisu skutku postupovaného správním orgánem velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu poznamenává, že by bylo možné si představit vhodnější formulaci popisu skutkového děje s ohledem na soudem prvního stupně učiněné skutkové závěry. S přihlédnutím ke znakům předmětných přečinů, které byly v jednání obviněného obžalobou shledávány, však není zvolená formulace popisu skutku natolik nepřiléhavá, aby ji nebylo možné s jistou mírou benevolence akceptovat, a to zvláště když velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu nepřipustil námitku extrémního rozporu vznesenou nejvyšším státním zástupcem v podaném dovolání, a tudíž v dovolacím řízení nedošlo k přezkumu skutkových zjištění a skutkových závěrů soudu. Pokud totiž soud podle výsledků dokazování shledá, že nejde o trestný čin, avšak zažalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění, pak postoupí věc orgánu, který je příslušný o takovém skutku rozhodnout. Ve výroku takového usnesení je třeba popsat skutek, jehož se postoupení týká, tak, aby tento popis v souladu se skutečnými zjištěními vyplývajícími z důkazů obsahoval pouze okolnosti odůvodňující podezření, že byl spáchán přestupek, a nikoli okolnosti převzaté z usnesení o zahájení trestního stíhání, případně obžaloby, jež původně odůvodňovaly podezření ze spáchání trestného činu, které se v průběhu dokazování nepotvrdilo (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2001, sp. zn. 7 Tz 10/2001). Postoupení věci podle § 222 odst. 2 tr. ř. se týká vždy skutku, a nikoli jeho možného právního posouzení. Z výroku usnesení proto musí být zřejmé, o jaký skutek se jedná a jaký skutek bude předmětem rozhodování jiného příslušného orgánu. Pokud tedy soud po provedeném dokazování zjistí jiné skutkové okolnosti, než na

základě kterých byla podána obžaloba, nestačí nová skutková zjištění uvést jen v odůvodnění rozhodnutí, protože orgán, jemuž se věc postupuje, bude rozhodovat o tom skutku, který vzešel z výsledků dokazování před soudem, a nikoli o tom skutku, pro který byla podána obžaloba. Přestože § 222 odst. 2 tr. ř. užívá pojem „zažalovaný skutek“, nelze z toho dovozovat, že je tím myšlen v přesné a nezměněné podobě ten skutek, který je uveden v obžalobě. V případě takového výkladu by zcela postrádalo smysl to, že orgán, jemuž byla věc postoupena, rozhoduje o skutku, jak byl vymezen v usnesení o postoupení věci. V opačném případě by i tento orgán musel rozhodovat znovu o skutku, který však dokazováním u soudu prokázán takto nebyl, neboť v něm soud na základě jiných skutkových okolností neshledal trestný čin. Pokud by soud neučinil jiné skutkové závěry na základě dokazování, byly by naplněny znaky trestného činu na základě skutkových okolností, ze kterých vycházela obžaloba. Pak by nebyl důvod postupovat věc jinému orgánu. Ve výroku, jímž se podle § 222 odst. 2 tr. ř. postupuje věc jinému orgánu, je nutné uvést skutek, jak byl zjištěn soudem, bez ohledu na to, jak byl popsán v obžalobě. Přitom je třeba zachovat totožnost skutku. Skutek, pro který se věc postupuje, musí odpovídat výsledkům soudem provedeného dokazování a zjištěným skutečností, protože jen tento skutek vytváří podklad pro orgán, jenž se má věci dále zabývat. Takovým podkladem nejsou úvahy a závěry uvedené v odůvodnění tohoto usnesení (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1417/2016, uveřejněné pod č. 19/2017 Sb. rozh. tr.). V nyní projednávaném případě přitom v usnesení soudu prvního stupně nedoznal popis skutku žádných změn od jeho popisu v obžalobě ani usnesení o zahájení trestního stíhání. Postoupení věci jinému orgánu podle § 171 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2 nebo § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. je v tomto směru odlišné od zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř., kdy soud zprošťuje pro skutek uvedený v žalobním návrhu bez ohledu na to, že by dokazováním byl případně prokázán poněkud odlišný průběh skutkového děje, právě z toho důvodu, že podle výsledků dokazování dospěl k závěru, že se ve skutku označeném v žalobním návrhu nejedná o trestný čin a není ani namístě postoupit věc jinému orgánu k projednání, neboť se nemůže jednat ani o přešůvek nebo kárné provinění (srov. rozhodnutí č. 6/1965 Sb. rozh. tr. a přiměřeně i rozhodnutí č. 68/1980 Sb. rozh. tr.). Soud prvního stupně tedy měl upřesnit popis skutku, který postoupil k projednání ve správním řízení, aby tento odpovídal jeho skutkovým závěrům o chybějícím úmyslu tzv. vybrzdít poškozeného, pokud přisvědčil obhajobě obviněného, že brzdový pedál sešlápl omylem společně s plynovým pedálem. S ohledem na již shora uvedený závěr Nejvyššího soudu o nemožnosti akceptovat námitku nejvyššího státního zástupce o extrémním rozporu, nelze přezkoumávat způsob, jakým soudy hodnotily důkazy a jaká skutková zjištění z nich učinily, a proto za daného stavu v dovolacím řízení nelze napravit ani tuto ryze formální vadu. Pro nemožnost skutkových změn a s tím spojenou nemožnost jiného posouzení

skutku by kasace napadeného rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu pro vadu, která zatěžuje jeho výrokovou část (nevyjádření skutkových zjištění soudů), byla ryze formální. Při dalším rozhodování soudou po případném zrušení jeho rozhodnutí dovolacím soudem by totiž nemohlo dojít ke změně vlastního řešení projednávané věci, spočívající v postoupení věci jinému orgánu. Soud by mohl vynést jen takové rozhodnutí, v jehož výrokové části by promítl skutkové závěry obsažené nyní v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Taková formální náprava, která by na postavení obviněného neměla žádný vliv, neodůvodňuje zrušení pravomocného rozhodnutí v dovolacím řízení. Při rozhodování bylo upřednostněno hledisko materiálního posuzování významu zjištěné vady a zájem na stabilitě pravomocných soudních rozhodnutí před nápravou ryze formální vady, jejíž odstranění by bylo možno označit za projev přepjatého formalismu.

34. K nejvyšším státním zástupcem uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. pak lze uvést, že námitka, kterou brojil proti postoupení věci k projednání ve správním řízení Městskému úřadu v T., je sice podřaditelná pod tento dovolací důvod, avšak vzhledem ke shora uvedenému ji velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shledal zjevně neopodstatněnou. Jak velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu rozvedl výše, námitku nejvyššího státního zástupce stran extrémního rozporu, pokud je namítán v neprospěch obviněného, nelze v dovolání akceptovat, a na jejím podkladu tak ani není možné přezkoumávat způsob, jakým soudy hodnotily důkazy a jaká skutková zjištění z nich vyvodily. S ohledem na uvedené nezbyvá než akceptovat postup soudu prvního stupně, který byl následně potvrzen i soudem stížnostním, když poté, co uzavřel, že se nejedná o trestné činy pro absenci znaku ve formě úmyslného zavinění, věc postoupil k projednání ve správním řízení, neboť podle jeho závěrů nebylo bez důvodných pochybností prokázáno, že by obviněný brzdový pedál sešlápl úmyslně.

35. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Jelikož velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shledal dovolání nejvyššího státního zástupce zjevně neopodstatněným z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., a zcela mimo rámec dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., pak je namísto jej shledat zjevně neopodstatněným i z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

36. S ohledem na výše uvedené i při zjištění vytknuté formální vady výroku rozhodnutí velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shledal dovolání nejvyššího státního zástupce zjevně neopodstatněným, a proto je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 32

č. 32

Řízení o dovolání, Obhájce

§ 265d odst. 2, § 265i odst. 1 písm. c), § 33 odst. 2, 4 tr. ř.

Obviněný, který nemá obhájce, chce-li podat dovolání (§ 265d odst. 2 tr. ř.), musí si jej sám včas zajistit a v případě, že nemá dostatek prostředků, urychleně požádat soud o přiznání nároku na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu (§ 33 odst. 2 tr. ř., viz rozhodnutí č. 50/2007 Sb. rozh. tr.). Takový postup je odůvodněný zejména v případech uplynutí části dovolací lhůty (§ 265e odst. 1 tr. ř.), neboť i když je soud povinen obhájce neprodleně ustanovit (§ 33 odst. 4 tr. ř.), nelze pominout určitý časový prostor nutný pro posouzení podkladů pro rozhodnutí podle § 33 odst. 2 tr. ř.

Pokud obviněný takto nepostupuje, vystavuje se riziku, že obhájce nepoda dovolání včas. Je-li v takovém případě dovolání podáno opožděně [§ 265i odst. 1 písm. c) tr. ř.], nelze tento důsledek přičítat na vrub státní moci, jestliže soud postupoval v souladu s § 33 odst. 4 tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 8 Tdo 142/2019, ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.142.2019.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. P. proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. 6. 2018, sp. zn. 8 To 141/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 9 T 125/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. 9 T 125/2017, byl obviněný P. P. uznán vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterého se dopustil tím, že dne 18. 8. 2017 v době kolem 19:00 hodin v XY v obchodním domě Globus si v převlékáci kabině uložil do batohu věci v rozsudku popsané, a s tak ukrytým zbožím prošel bez zaplacení prostorem pokladen, kde byl zadržen ostrahou, čímž společnosti Globus Česká republika, k. s., způsobil škodu v celkové výši 5 186,70 Kč. Odsouzen byl podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců.

2. Krajský soud v Brně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 5. 6. 2018, sp. zn. 8 To 141/2018, v bodě I. z podnětu odvolání státního zástupce podané ho v neprospěch obviněného proti výroku o trestu podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného odsoudil podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon mu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku obviněnému uložil peněžitý trest ve výměře dvaceti denních sazeb po 1 000 Kč, celkem tedy ve výši 20 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku mu pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, uložil náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců. V bodě II. odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II. Dovolání

3. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce JUDr. M. K. podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Důvody, o něž je opřel, spatřoval v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, za něž považoval porušení pravidel spravedlivého procesu, neboť nebyl na jeho osobu a zdravotní stav vypracován znalecký posudek, a tedy nebyla jednoznačně prokázána jeho příčetnost v době spáchání činu ve smyslu § 26 tr. zákoníku. Proto nemohlo být najisto postaveno, zda jednal úmyslně podle § 15 tr. zákoníku, jak skutková podstata § 205 odst. 1 tr. zákoníku vyžaduje. Jediným důkazem, z něhož soud dovodil závěr o jeho příčetnosti, byla jen výpověď pracovníka ostrahy prodejny Globus, osoby zjevně podjaté. V závěru obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek i rozhodnutí mu předcházející zrušil a zprostil ho obžaloby, případně věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve posuzoval, zda byly splněny formální podmínky zákonem stanovené pro podání dovolání, a shledal, že v projednávané věci je dovolání přípustné podle § 265a odst. 1 písm. a), h) tr. ř. a bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

č. 32

5. Ve vztahu ke včasnosti dovolání však dospěl k závěru, že nebyla splněna hlediska stanovená v § 265e odst. 1, 2, 3 tr. ř., podle něhož se dovolání podává u soudu, který rozhodl ve věci v prvním stupni, do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje. Pokud se rozhodnutí doručuje jak obviněnému, tak i jeho obhájci, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno nejpozději. Lhůta k podání dovolání je zachována také tehdy, je-li dovolání podáno ve lhůtě u Nejvyššího soudu nebo u soudu, který rozhodl ve věci ve druhém stupni, anebo je-li podání, jehož obsahem je dovolání, dáno ve lhůtě na poštu a adresováno soudu, u něhož má být podáno, nebo který má ve věci rozhodnout. Nebyl-li obviněný při veřejném zasedání před odvolacím soudem zastoupen obhájcem, je určující pro běh dovolací lhůty ve smyslu citovaného ustanovení doručení rozhodnutí soudu druhého stupně obviněnému.

6. Podle § 60 odst. 2 tr. ř. lhůta stanovená podle týdnů, měsíců nebo let končí uplynutím toho dne, který svým jménem nebo číselným označením odpovídá dni, kdy se stala událost určující počátek lhůty. Podle § 60 odst. 4 písm. a) tr. ř. je lhůta zachována též tehdy, jestliže podání bylo ve lhůtě podáno jako poštovní zásilka adresovaná soudu, u něhož má být podáno, nebo který má ve věci rozhodnout.

7. Podle § 59 odst. 1 věty druhé tr. ř. lze podání učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. I když je zřejmé, že uvedené ustanovení výslovně neuvádí možnost učinit podání prostřednictvím datové schránky, lze takovou možnost dovodit z § 62 odst. 1 věty první tr. ř., v němž pro doručování v úkonech trestního řízení stanoví, že nebyla-li písemnost doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení do datové schránky. Tato forma doručování plyne ze zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (dále jen „zákon č. 300/2008 Sb.“). Podle § 18 odst. 1 tohoto zákona fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba může provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky. V souladu s § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb. má takový úkon stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob [srov. stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, PlsN 1/2015 (uveřejněné pod číslem 1/2017 Sb. rozh. tr.)].

8. V projednávané věci Nejvyšší soud z obsahu předloženého trestního spisu Městského soudu v Brně sp. zn. 9 T 125/2017 zjistil, že obviněný P. P. v řízení před soudem druhého stupně nebyl zastoupen obhájcem. Opis napadeného rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 5. 6. 2018, sp. zn. 8 To 141/2018 (včetně

úředního překladu do ruského jazyka), byl doručován z osob uvedených v § 265e odst. 2 tr. ř. toliko obviněnému, jemuž byl doručen dne 19. 7. 2018. Dvoutměsíční lhůta k podání dovolání podle § 245e tr. ř. obviněnému uplynula dne 19. 9. 2018.

9. Z obsahu spisu se dále podává, že obviněný dne 30. 8. 2018, tzn. ještě v době probíhající lhůty pro podání dovolání, požádal soud prvního stupně o bezplatné právní zastoupení pro podání dovolání v posuzované trestní věci. Městský soud v Brně o této jeho žádosti rozhodl usnesením ze dne 12. 9. 2018, sp. zn. 9 T 125/2017, jímž žádosti obviněného vyhověl a podle § 33 odst. 2 tr. ř. mu v této trestní věci přiznal nárok na bezplatnou obhajobu. Následujícího dne 13. 9. 2018 rozhodl o ustanovení obhájce pro podání dovolání JUDr. M. K. s ohledem na důvody podle § 265d odst. 2 tr. ř. a tato rozhodnutí prostřednictvím datové schránky dne 13. 9. 2018 zaslal obhájci JUDr. M. K.

10. Podle potvrzení o dodání a doručení do datové schránky JUDr. M. K., jak usnesení o bezplatné obhajobě, tak i ustanovení obhájce, bylo do datové schránky doručeno dne 13. 9. 2018. Oprávněná osoba se však do této datové schránky přihlásila až po čtyřech dnech, a to 17. 9. 2018. Dne 17. 9. 2018 jmenovaný obhájce zmocnil K. K. k nahlédnutí do spisu sp. zn. 9 T 125/2017, což se podle úředního záznamu ze dne 18. 9. 2018 stalo. Dne 20. 9. 2018 JUDr. M. K. zaslal Městskému soudu v Brně žádost o zproštění povinnosti obhajování, protože mu nebylo doručeno rozhodnutí, proti němuž má dovolání směřovat, a lhůta k jeho přípravě je příliš krátká na to, aby se své povinnosti mohl řádně a v souladu s povinnostmi advokáta zhostit, mimo jiné i pro své cesty mimo B., a že klienta nemohl zastihnout. Soud toto sdělení obdržel dne 20. 9. 2018 a dne 21. 9. 2018 odeslal opis rozsudku soudu druhého stupně do datové schránky tohoto obhájce, kde se oprávněná osoba přihlásila až dne 1. 10. 2018. Dne 19. 10. 2018 obhájce JUDr. M. K. udělil substituční plnou moc Mgr. V. H., která téhož dne nahlédla do procesního spisu v této trestní věci. Dne 23. 10. 2018 obhájce sepsal opětovnou žádost o zproštění obhajoby, kterou soudu prvního stupně zaslal a v níž poukázal na to, že neshledal ve věci žádné důvody dovolání, které by zřejmě bylo jako nedůvodné odmítnuto, a usoudil, že s ohledem na současnou majetkovou situaci obviněného není v jeho zájmu podávat dovolání. Protože soud na tyto žádosti nereagoval (nevyhověl jim), obhájce dne 20. 11. 2018 sepsal za obviněného dovolání, které odeslal a dodal do datové schránky Městského soudu v Brně dne 21. 11. 2018 v 8:54 hodin.

11. Z obsahu spisového materiálu se nepodává, že by obviněný či jeho obhájce učinili jiné (dřívější) podání dovolání, než je to, které je ve spisu založeno na č. l. 253.

12. Z hlediska výše uvedených zásad platných pro doručování rozhodnutí soudu druhého stupně a pravidel pro běh lhůty pro podání dovolání ve smyslu § 265e odst. 1, 2 tr. ř. ve spojení s § 60 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud shledal, že jediným, a tudíž i pozdějším doručením rozhodnutí soudu druhého stupně je podle dokladu

na č. l. 197 verte doručení obviněnému ze dne 19. 7. 2018. Od tohoto data plynula lhůta dvou měsíců stanovená v § 265e odst. 1 tr. ř., která uplynula ve středu 19. 9. 2018. Obviněný v ní žádné dovolání nepodal, a to případně ani tzv. bianko dovolání [viz nálezh Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006, sp. zn. II. ÚS 473/05 (N 49/40 SbNU 439), příp. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2008, sp. zn. 8 Tdo 553/2008 (publikované pod č. 21/2009 Sb. rozh. tr.)]. Uvedeným způsobem obviněný nepostupoval a možnost dosáhnout projednání dovolání Nejvyšším soudem nezajistil ani obhájce JUDr. M. K., jenž byl obviněnému soudem ještě v době probíhající zákonné lhůty dne 13. 9. 2018 ustanoven, který se do datové schránky přihlásil až dne 17. 9. 2018, tedy o 4 dny později, přesto stále ještě ve lhůtě pro podání dovolání, a měl tedy možnost dovolání za obviněného včas podat. To však neučinil, toliko konal úkony, jež jsou výše podle obsahu spisu v bodě 10. rozvedeny, jimiž se snažil vyhnout podání dovolání. Dovolání za obviněného obhájce podal až 21. 11. 2018, tedy opožděně.

13. Na závěru, že jde o dovolání opožděné, nemohou nic změnit ani okolnosti, které s podáním opožděného dovolání souvisely. Jen pro úplnost je možné konstatovat, že podání dovolání prostřednictvím obhájce je zákonnou podmínkou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. Pro takový případ platí, že když obviněný, který chce podat dovolání, obhájce nemá, protože ho v původním řízení neměl, musí si ho za účelem dovolání zvolit. Nemá-li obviněný dostatek prostředků na náhradu odměny obhájce a nákladů své obhajoby, může požádat, aby mu byl přiznán nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu, a o ustanovení obhájce požádat podle § 33 odst. 2, 4 tr. ř. [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1340/2006 (uveřejněné pod č. 50/2007 Sb. rozh. tr.)]. Vyplývá-li ze shromážděných důkazů, že obviněný nemá dostatek prostředků na náhradu nákladů obhajoby, může, je-li toho třeba k ochraně práv obviněného, rozhodnout předseda senátu soudu prvního stupně o nároku obviněného na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu i bez jeho návrhu (viz § 33 odst. 2 věta druhá tr. ř.). Z hlediska běhu dovolací lhůty pro podání dovolání je v takovém případě bez významu, zda a kdy byl doručen opis rozhodnutí takto ustanovenému obhájci [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 251/2012 (uveřejněné pod č. 10/2013 Sb. rozh. tr.)], protože lhůta pro podání dovolání i v tomto případě běží od doby, kdy bylo rozhodnutí soudu druhého stupně doručeno obviněnému, jenž obhájce neměl.

14. Pokud je obviněnému ustanoven obhájce postupem podle § 33 odst. 4 tr. ř., je takto ustanovený obhájce povinen plnit povinnosti vyplývající z § 16 odst. 1, 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož je advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit. Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen vy-

užívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.

15. V posuzované věci je však zřejmé, že obhájce obviněného uvedené povinnosti neplnil (viz bod 10.), a místo toho, aby dovolání v době, která mu od doručení ustanovení zbývala, dovolání podal, činil návrhy soudům s požadavkem na své zproštění, případně polemizoval se vhodností a důvodností podání dovolání.

16. Rovněž je třeba poznamenat, že i když obviněný žádal o bezplatnou obhajobu ve smyslu § 33 odst. 2 tr. ř., měl dbát na řádné uplatnění svého práva podat dovolání tím, že si obhájce mohl zvolit, a tento zvolený obhájce by byl v případě přiznání bezplatné obhajoby hrazen z prostředků státu. To však obviněný nečinil a spoléhal na rozhodnutí soudu nejen o bezplatné obhajobě, ale i o tom, že mu bude obhájce ustanoven. Jistý časový odstup soudu, který je vázán nutností požadavek obviněného ověřit a zajistit k tomu případné kroky i v rámci soudní administrativy (viz shromáždění důkazů o tom, že obviněný nemá dostatek prostředků na náhradu nákladů obhajoby), v takovém případě nelze přičítat na vrub státní moci. Lze jen v přezkoumávané věci dodat, že soud prvního stupně zmíněné rozhodnutí učinil dne 12. 9. 2018, což je v souladu s tím, že takové rozhodnutí musí učinit neprodleně (§ 33 odst. 4 tr. ř.), neboť reagoval na žádost obviněného, kterou obdržel dne 30. 8. 2018.

17. Na základě všech těchto zjištěných skutečností Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání, jež obviněný prostřednictvím obhájce JUDr. M. K. podal soudu prvního stupně až dne 21. 11. 2018, je podáno opožděně, protože lhůta k jeho podání skončila dne 19. 9. 2018.

18. Nejvyšší soud z těchto důvodů (§ 265i odst. 2 tr. ř.) dovolání obviněného P. P. podle § 265i odst. 1 písm. c) tr. ř. jako opožděné odmítl, aniž byl povinen přezkoumávat věcnou správnost napadených rozhodnutí.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 71

č. 71

Pravomoc soudu

§ 7 odst. 1 o. s. ř., § 7 odst. 1 zákona č. 165/2012 Sb., § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb.

K rozhodování sporu o peněžité plnění k financování podpory podle zákona č. 165/2012 Sb. je dána pravomoc Energetického regulačního úřadu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2018, sp. zn. 23 Cdo 258/2018, ECLI:CZ:NS:2018:23.CDO.258.2018.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2017, sp. zn. 27 Co 199/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 14. 8. 2017, č. j. 27 Co 199/2017-114, výrokem I. potvrdil usnesení Okresního soudu v Mladé Boleslavi (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 21. 3. 2017, č. j. 18 C 14/2017-74, jímž bylo řízení zastaveno a rozhodnuto, že po právní moci tohoto usnesení bude věc postoupena Energetickému regulačnímu úřadu se sídlem J., jako orgánu ve věci příslušnému, a kterým bylo zároveň rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení; výrokem II. rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

2. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že k rozhodnutí žalobkyni požadovaného nároku na zaplacení složky ceny za distribuci elektřiny na krytí nákladů spojených s podporou elektřiny i za elektřinu, kterou žalovaná vyrobila a sama spotřebovala, aniž by ji dodala do distribuční sítě žalobkyně, a to za dobu od 1. 10. 2013 do 31. 12. 2013, je příslušný Energetický regulační úřad (dále jen „ERÚ“), tudíž je v dané věci dán nedostatek pravomoci soudu podle § 7 odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) zakládající neodstranitelný nedostatek podmínky řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř., což je důvodem pro zastavení řízení a postoupení věci ERÚ. Odvolací soud při právním posouzení, zda je v dané věci dána pravomoc soudu nebo ERÚ, vyšel z § 17 odst. 7 písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., energetického zákona (dále jen „zákon č. 458/2000 Sb.“), vymezující, o kterých sporech rozhoduje ERÚ, a s ohledem na

skutkové vymezení sporu, tj. že se jedná spor týkající se právních vztahů upravených zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie (dále jen „zákon č. 165/2012 Sb.“), též z § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb., podle něhož ERÚ rozhoduje další spory, jejichž předmětem je splnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, nebo povinnosti vrácení neoprávněně čerpané podpory podle § 51. Odvolací soud vyšel při právním posouzení z předmětu úpravy zákona č. 165/2012 Sb. a dovodil, že zákon rozlišuje podporu vybraných zdrojů energie a financování této podpory, přičemž v dané věci se nejedná mezi účastníky o spor týkající se samotné podpory, ale o spor týkající se splnění peněžité povinnosti uložené zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, jak má na mysli § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb., jestliže v rozhodném období bylo financování podpory elektřiny, tj. v posuzovaném případě hrazení nákladů spojených s podporou elektřiny, upraveno v § 28 zákona č. 165/2012 Sb. Přihlédl k tomu, že s účinností od 2. 10. 2013 došlo ke změně § 28 zákona č. 165/2012 Sb. zákonem č. 310/2013 Sb. Ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 165/2012 Sb., ve znění před novelou, tj. do 1. 10. 2013, stanovilo, že operátor trhu má právo na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny a provozní podporou tepla. Tyto náklady jsou operátorovi trhu hrazeny provozovatelem regionální distribuční soustavy a provozovatelem přenosové soustavy z finančních prostředků, které tvoří složku ceny za přenos elektřiny a ceny za distribuci elektřiny na krytí nákladů spojených s podporou elektřiny, a dále dotací z prostředků státního rozpočtu. Novelou zákona č. 165/2012 Sb., provedenou s účinností od 2. 10. 2013 zákonem č. 310/2013 Sb., byla povinnost poskytnout peněžité plnění k financování podpory elektřiny upravena v § 28 odst. 4 a 5. Odvolací soud z obsahu znění § 28 zákona č. 165/2012 Sb. před novelou i po novele tohoto ustanovení dovodil, že povinnost poskytnout peněžité plnění k financování podpory elektřiny je dána zákonem, a není tedy založena na smluvní volnosti, jak namítá žalobkyně, byť samotný smluvní vztah mezi účastníky se řídí soukromoprávním předpisem (občanským zákoníkem). Odvolací soud proto uzavřel, že splnění peněžité povinnosti uložené zákonem č. 165/2012 Sb. nebo sjednané na základě tohoto zákona je výslovně svěřena správnímu orgánu (ERÚ), přičemž tento výklad nelze považovat za extenzivní, jak namítá žalobkyně. Z uvedených důvodů potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení pro nedostatek pravomoci soudu podle § 7 odst. 1 o. s. ř. a postoupení věci příslušnému orgánu, tj. v dané věci ERÚ v souladu s § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí odvolacího

soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to otázky, zda pravomoc rozhodnout o nároku provozovatele distribuční soustavy vůči jeho zákazníkovi na uhrazení příspěvku na podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, druhotných zdrojů a vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla má soud v civilním řízení, nebo Energetický regulační úřad (dále též jen „ERÚ“). Podle dovolatelky je daný spor sporem občanskoprávním, a to navzdory specifickému právnímu základu souvisejícímu s režimem zákona č. 165/2012 Sb. Má za to, že § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb. na posuzovaný spor nedopadá, neboť je přesvědčena, že povinnost k požadovanému plnění, popíraná žalovanou, není povinností uloženou zákonem, ale jedná se o smluvní povinnost platit cenu za službu, založenou smlouvou o distribuci. V této souvislosti odkazuje na § 17 odst. 7 písm. b) zákona č. 458/2000 Sb., které svěřuje pravomoc rozhodovat spory o splnění povinnosti ze smluv mezi držiteli licencí podle energetického zákona (kterými jsou oba účastníci) Energetickému regulačnímu úřadu, namísto soudu, pouze v případech, kdy s pravomocí ERÚ rozhodovat spor vyjádří souhlas všichni účastníci řízení. Skutečnost, že v konkrétním případě může být cena určena úředně, nic podle dovolatelky nemění na tom, že se jedná o peněžité plnění vyvstávající ze smlouvy. Za významné považuje oddělení režimu sporů o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů a sporů o financování této podpory. Zdůraznila, že daný spor je sporem o uhrazení příspěvku podpory zdrojů energie a povinnost uhradit tuto cenu není povinností uloženou zákonem ani sjednanou na základě zákona, ale jedná se o smluvní povinnost, proto spor nenáleží do žádné kategorie uvedené v § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb. Je proto přesvědčena, že sporná věc náleží do pravomoci obecných soudů podle § 7 odst. 1 o. s. ř. V případě, že by vyvstala úvaha o možném dovození pravomoci ERÚ v předmětném sporu rozšiřujícím výkladem § 52 zákona č. 165/2012 Sb., zdůraznila, že pravomoc správního orgánu rozhodovat spory je výjimkou z pravidla, proto je třeba ji vykládat vždy restriktivně. Dovolatelka s ohledem na výše uvedené navrhla, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Zároveň žalobkyně podala návrh na odklad právní moci rozhodnutí o odvolání až do pravomocného skončení dovolacího řízení.

4. K dovolání žalobkyně podala žalovaná vyjádření, v němž navrhla odmítnutí dovolání žalobkyně, jestliže dovolatelka staví předestřenou otázku na tvrzení, že žalovaná je zákazníkem žalobkyně. Žalovaná v rozhodném období (4. čtvrtletí 2013) ale nebyla zákazníkem žalobkyně. Předestřená otázka procesního práva tedy podle žalované s daným sporem nesouvisí, napadené rozhodnutí nezávisí na vyřešení předložené otázky, proto její vyřešení je pro spor bezpředmětné. Žalovaná byla v rozhodném období výrobcem elektřiny a žalobkyně provozovatelem distribuční soustavy. Zařízení žalované na výrobu elektřiny bylo připojeno k distribuční soustavě žalobkyně na základě smlouvy o připojení podle

§ 50 odst. 3 zákona č. 458/2000 Sb. Žalovaná neměla v tomto období uzavřenu se žalobkyní žádnou další smlouvu, tedy ani smlouvu o distribuci (jak tvrdí žalobkyně), na základě které by žalobkyně poskytovala služby žalované jako zákazníkovi v souvislosti s distribucí elektřiny. Navíc žalobkyně ani žádné takové služby v uvedeném období žalované fakticky neposkytovala. Pokud by dovolací soud přesto připustil, že v rozhodovací praxi dosud nebyla vyřešena otázka pravomoci soudu či pravomoci ERÚ v oblasti rozhodování sporu v dané věci mezi žalobkyní a žalovanou, pak má za to, že odvolací soud posoudil nedostatek pravomoci soudu správně v souladu s § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb. Žalovaná zdůraznila, že zákon č. 165/2012 Sb., ve znění rozhodném pro posouzení daného sporu, upravuje jak podporu vybraných zdrojů energie, tak její financování. Obě oblasti spolu úzce souvisí a jedna bez druhé sama o sobě nemá význam, proto je není možno oddělovat, jak činí žalobkyně, která nesprávně uplatňuje svoji konstrukci, že rozhodování sporů v otázkách financování podpory podle zákona č. 165/2012 Sb. nespadá do kompetence ERÚ, na rozdíl od poskytování podpory. Žalovaná zároveň poukazuje na § 28 odst. 4 písm. b) zákona č. 165/2012 Sb., po novele zákonem č. 310/2013 Sb., jímž byla nově založena obecná povinnost žalované, jako výrobce, platit tzv. cenu na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny. Žalovaná zdůraznila, že tato platební povinnost není výsledkem smluvního ujednání, ale je platební povinností ve smyslu § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb., podle něhož ERÚ rozhoduje další spory, jejichž předmětem je splnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona. Zároveň žalovaná poukazuje na to, že pojem cena používaný v souvislosti s financováním podpory v § 28 zákona č. 165/2012 Sb. je zavádějící, když ve smyslu zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, se cenou rozumí peněžitá částka sjednaná při nákupu a prodeji zboží nebo určená podle zvláštního předpisu k jiným účelům než k prodeji. V této souvislosti uvedla, že v daném případě žalobkyně neposkytla žalované v rozhodném období žádné plnění, za které by mohla žalobkyně nárokovat cenu. Žalobkyně se po žalované domáhá splnění peněžité povinnosti uložené § 28 zákona č. 165/2012 Sb., tj. splnění peněžité povinnosti ve smyslu § 52 odst. 2 tohoto zákona, a ve sporu o splnění takové povinnosti rozhoduje podle uvedeného ustanovení zákona ERÚ.

5. Žalovaná má rovněž za to, že je třeba zamítnout návrh žalobkyně na odklad právní moci rozhodnutí o odvolání, neboť se domnívá, že nejsou naplněny podmínky pro rozhodnutí o odkladu.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“), jako soud dovolací, postupoval v dovolacím řízení a o dovolání žalobkyně rozhodl podle zákona

č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), ve znění účinném do 29. 9. 2017 (článek II. bod 2. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů).

7. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

8. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že žalobkyní včas podané dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která nebyla v rozhodovací praxi dosud řešena, tj. otázky, zda je dána pravomoc soudu nebo ERÚ k rozhodnutí o nároku provozovatele distribuční soustavy vůči výrobci elektřiny na poskytnutí peněžitého plnění k financování podpory elektřiny.

IV.

Důvodnost dovolání

9. V dané věci je žalobkyní, jakožto provozovatelkou regionální soustavy, požadováno po žalované, jako výrobci elektřiny, plnění, jímž je složka ceny za distribuci elektřiny na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny ve smyslu zákona č. 165/2012 Sb., a to za období od 1. 10. 2013 do 31. 12. 2013. Odvolací soud správně dovodil, že z povahy uplatněného nároku je zřejmé, že se jedná o soukromoprávní vztah mezi účastníky, což ale neznamená, že tato skutečnost vylučuje, aby o něm rozhodoval ERÚ, jako správní úřad. Správně vyšel z § 7 odst. 1 o. s. ř., podle něhož soudy v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány, a z § 7 odst. 3 o. s. ř., které stanoví, že jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.

10. Jestliže ze skutkového vymezení sporu vyplývá, že se jedná o spor týkající se právních vztahů upravených zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, odvolací soud se správně zabýval předmětem úpravy tohoto zákona a v souladu s § 1 tohoto zákona dovodil, že uvedený zákon upravuje jednak podporu elektřiny, tepla a biometanu z obnovitelných zdrojů energie (dále jen „obnovitelný zdroj“), druhotných energetických zdrojů (dále jen „druhotný zdroj“), vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a decentrální výroby elektřiny, výkon státní správy a práva a povinnosti fyzických a právnických osob s tím spojené – viz § 1 odst. 1 písm. a), a upravuje též financování podpory na úhradu

nákladů spojených s podporou elektřiny z podporovaných zdrojů, tepla z obnovitelných zdrojů, decentralní výroby elektřiny, biometanu a poskytnutí dotace operátorovi trhu na úhradu těchto nákladů – viz § 1 odst. 1 písm. e). Zákon tedy rozlišuje podporu vybraných zdrojů energie a financování této podpory. Z hlediska pravomoci zákon č. 165/2012 Sb., v rozhodném znění, pak zákon odlišuje spory týkající podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů, elektřiny z druhotných zdrojů nebo elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, podpory decentralní výroby elektřiny, podpory tepla a podpory biometanu (§ 52 odst. 1) a další spory, jejichž předmětem je splnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, nebo povinnosti vrácení neoprávněně čerpané podpory podle § 51 (§ 52 odst. 2). V dané věci se nejedná mezi účastníky o spor týkající se samotné podpory, nejedná se tedy o spor, který spadá do kategorie sporů, které má na mysli § 52 odst. 1 zákona č. 165/2012 Sb. Odvolací soud se tedy správně zabýval tím, zda se v dané věci jedná o spor týkající se splnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, jak má na mysli § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb. Vyšel správně ze zjištění, že v rozhodném období bylo financování podpory elektřiny, tj. v posuzovaném případě hrazení nákladů spojených s podporou elektřiny, upraveno v § 28 zákona č. 165/2012 Sb., a že s účinností od 2. 10. 2013 došlo ke změně § 28 zákona č. 165/2012 Sb. zákonem č. 310/2013 Sb. Ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 165/2012 Sb., ve znění zákona č. 407/2012 Sb., tj. do 1. 10. 2013, stanovilo, že operátor trhu má právo na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny a provozní podporou tepla. Tyto náklady jsou operátorovi trhu hrazeny provozovatelem regionální distribuční soustavy a provozovatelem přenosové soustavy z finančních prostředků, které tvoří složku ceny za přenos elektřiny a ceny za distribuci elektřiny na krytí nákladů spojených s podporou elektřiny, a dále dotací z prostředků státního rozpočtu. Novelou zákona č. 165/2012 Sb., provedenou s účinností od 2. 10. 2013 zákonem č. 310/2013 Sb., byla předmětná problematika ceny na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny upravena v § 28 odst. 4 a 5 tak, že cenu na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny hradí

- a) zákazník za množství elektřiny jím spotřebované,
- b) výrobce provozující výrobu elektřiny za množství elektřiny jím spotřebované včetně množství elektřiny spotřebované jiným účastníkem trhu s elektřinou bez použití přenosové nebo distribuční soustavy,
- c) provozovatel přenosové nebo distribuční soustavy za ostatní spotřebu, s výjimkou množství elektřiny spotřebované pro čerpání přečerpávacích vodních elektráren, spotřebované zákazníkem v ostrovním provozu na území České republiky prokazatelně odděleném od elektrizační soustavy, spotřebované pro technologickou vlastní spotřebu elektřiny a spotřebované pro pokrytí ztrát v přenosové a distribuční soustavě (odst. 4), a že v § 28 odstavce 5 bylo stanoveno, že provozovatel

přenosové soustavy a provozovatel distribuční soustavy hradí operátorovi trhu finanční prostředky získané na základě účtování ceny na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny podle odstavce 4.

11. Z uvedených ustanovení lze dovodit, že role žalobkyně, jakožto provozovatelky regionální distribuční soustavy, byla za právní úpravy před novelou zákona č. 165/2012 Sb. zákonem č. 310/2013 Sb. a i po této novele v principu stejná, jak uvádí dovolatelka, kdy její povinností podle zákona bylo vybrat od výrobce elektřiny příslušnou úředně určenou částku na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny a následně ji postoupit operátorovi trhu. Sama dovolatelka tedy připouští, že se povinnost platby, jejíž zaplacení se v tomto sporu domáhá, je stanovena zákonem č. 165/2012 Sb., jakožto zvláštním zákonem. Odvolací soud tedy správně dovodil, že povinnost hradit cenu nákladů spojených s podporou elektřiny nevyplývá z obecných soukromoprávních předpisů (zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), byť samotný smluvní vztah mezi žalobkyní a žalovanou se jimi řídí. Jestliže je povinnost poskytnout peněžité plnění k financování podpory založena zákonem č. 165/2012 Sb. v jeho § 28 a není založena na smluvní volnosti účastníků, odvolací soud nepochybil, jestliže uzavřel, že pravomoc rozhodovat ve sporech, jejichž předmětem je splnění peněžité povinnosti uložené zákonem nebo sjednané na základě zákona, je svěřena podle § 52 odst. 2 zákonem č. 165/2012 Sb. ERÚ, a že tedy soud prvního stupně správně posoudil, že v projednávané věci je dán nedostatek pravomoci soudu podle § 7 odst. 1 o. s. ř., zakládající nedostatek podmínky řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř., a proto je důvod k zastavení řízení a postoupení věci příslušnému orgánu, kterým je v dané věci ERÚ.

12. Nejvyšší soud uzavřel, že odvolací soud neřešenou právní otázkou pravomoci k rozhodování sporu o peněžité plnění k financování podpory podle zákona č. 165/2012 Sb. řešil správně v souladu s právní úpravou v § 7 odst. 1 o. s. ř. a § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb., proto dovolání žalobkyně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

13. Nejvyšší soud se již nezabýval návrhem žalobkyně na odklad právní moci dovoláním napadeného usnesení odvolacího soudu až do pravomocného skončení dovolacího řízení, jestliže shledal důvod pro zamítnutí dovolání proti napadenému usnesení.

Č. 72

č. 72

Náhrada škody, Insolvenční správce, Žaloba, Zástavní právo (o. z.)
§ 37 odst. 1 IZ, § 40 odst. 1 IZ, § 40a IZ, § 79 odst. 1 o. s. ř., § 159 odst. 2 obč. zák., § 167 odst. 1 obč. zák., § 293 IZ

Ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobila tím, že při výkonu funkce insolvenčního správce dlužníka porušila povinnosti, které jí jsou uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při výkonu funkce nepostupovala s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), má (musí) být žalovaná fyzická nebo právnická osoba označena jako kterákoli jiná fyzická nebo právnická osoba (stejně, jako kdyby taková osoba vedla soukromoprávní spor, který se insolvenčního řízení vůbec netýká). Je-li žalovaná fyzická osoba ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy ve smyslu § 37 odst. 1 insolvenčního zákona přesto označena jako insolvenční správce příslušného dlužníka, s údajem o sídle insolvenčního správce (a bez údaje o bydlišti), je žaloba vadná, jelikož zakládá rozpor mezi tím, čeho se žalobce po skutkové stránce domáhá (vyvození osobní majetkové odpovědnosti fyzické osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce insolvenčního správce), a tím, že žalovaný je označen jako představitel majetkové podstaty dlužníka, kterého označení vylučuje (zůstane-li zachováno i v soudních rozhodnutích o žalobě) uspokojení (exekučního vymožení) případně přiznaného nároku z osobního majetku insolvenčního správce. V insolvenčním řízení, v němž je úpadek zástavního dlužníka řešen konkursem a v němž věřitel uplatňuje uspokojení pohledávky ze zajištění tvořeného zástavním právem k pohledávce dlužníka za jeho poddlužníkem, není poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, ani insolvenční správce zástavního dlužníka, ani poddlužník oprávněn přivodit zánik zastavené pohledávky jejím započtením proti (přihlášené) pohledávce poddlužníka vůči zástavnímu dlužníku bez souhlasu zástavního věřitele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.CDO.2772.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 47 C 112/2014, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 17 Co 281/2015, – s výjimkou výroku o příslušenství

pohledávky – a věc ve zrušeném rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

č. 72

1. Žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) 20. 10. 2013 se žalobce (O. s. r. o.) domáhal vůči žalovanému (P. M.) za placení částky 798 008,72 Kč. Žalobu odůvodnil tím, že:

[1] Usnesením ze dne 18. 12. 2009, „č. j.“ (správně sp. zn.) MSPH 88 INS 6151/2009, zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka B. CZ stavební a obchodní společnost s. r. o. v likvidaci, prohlásil konkurs na majetek dlužníka a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného.

[2] Žalobce přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku ve výši 1 011 230,05 Kč, jako zajištěnou co do částky 913 886,45 Kč pohledávkou dlužníka vůči společnosti S. M. spol. s r. o. (dále jen „společnost S“), vzešlou ze smlouvy o dílo. Takto byla žalobcová pohledávka k 9. 3. 2010 i zjištěna.

[3] Společnost S přihlásila do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku ve výši 3 050 149 Kč, kterou žalovaný při přezkumném jednání v této výši popřel.

[4] Žalovaný sepsal do majetkové podstaty pohledávku dlužníka vůči společnosti S ve výši 4 029 472,40 Kč.

[5] Žalobce byl až prostřednictvím informačního systému insolvenčního rejstříku dne 21. 10. 2011 informován o tom, že žalovaný uzavřel dne 20. 10. 2011 se společností S dohodu o narovnání, ve které původně popřenu pohledávku „započetl“ v plné výši oproti pohledávce dlužníka, kterou v dohodě snížil na částku 3 110 498 Kč.

2. Na výše uvedeném základě žalobce v žalobě dovozoval, že ač byl jediným zajištěným věřitelem, žalovaný jej o svém postupu neinformoval a nevyžádal si od něj pokyn dle § 293 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), čímž jednal v rozporu se zákonem (s označeným ustanovením). V dané souvislosti žalobce žalovanému vytýká, že dohodou o narovnání snížil výši zajištěné pohledávky o 900 000 Kč a že pohledávku společnosti S uznal v plné výši, ač o její důvodnosti lze mít pochybnosti, jelikož:

– část pohledávky ve výši 2 115 589 Kč je nárokem vzešlým z přeúčtování nákladů na odstranění vad díla, tedy nárokem, který zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“), nepřipouští, není-li to dohodnuto smluvními stranami;

– část pohledávky ve výši 934 560 Kč je nárokem, který nevznikl, neboť jde o částku, kterou společnost S bude muset v budoucnu teprve vynaložit na odstra-

nění vad. I kdyby tedy žalobce nebyl v pozici zajištěného věřitele, nebylo uznání pohledávky společnosti S ve výši 934 560 Kč postupem s odbornou péčí.

č. 72

3. Žalobce v žalobě uzavírá, že majetková podstata dlužníka byla postupem žalovaného (uznáním pohledávky společnosti S) zkrácena o částku 3 050 149 Kč. Jako zajištěný věřitel měl být žalobce uspokojen v plné výši ze „zajištěné pohledávky dlužníka“ (přesněji ze zajištění tvořeného pohledávkou dlužníka vůči společnosti S) v celkové výši 4 029 472,40 (případně snížené na částku 3 110 498 Kč). Totéž by platilo, kdyby byla zjištěna (jen) část přihlášené pohledávky společnosti S ve výši 2 115 589 Kč. Výtěžek „zajištěné pohledávky“ (správně výtěžek zpeněžení zajištění tvořeného pohledávkou dlužníka vůči společnosti S) by pak byl snížen o odměnu žalovaného ve výši 2 %, takže žalobci se mělo dostat 895 608,72 Kč. V důsledku uzavřené dohody o narovnání však obdržel jen 97 600 Kč, čímž mu žalovaný způsobil škodu v žalované výši.

4. Usnesením ze dne 18. 9. 2014, č. j. Ncp 4216/2013-23, pak Vrchní soud v Praze jako nadřízený soud:

[1] Určil, že k projednání a rozhodnutí dané věci jsou v prvním stupni příslušné okresní soudy (bod I. výroku).

[2] Učil, že po právní moci usnesení bude věc postoupena k dalšímu řízení Obvodnímu soudu pro Prahu 4 (dále jen „obvodní soud“) [bod II. výroku].

5. Rozsudkem ze dne 28. 5. 2015, č. j. 47 C 112/2014-61, obvodní soud:

[1] Zamítl žalobu o zaplacení částky 798 008,72 Kč „s příslušenstvím“ (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení „na účet“ jeho zástupce do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 71 390 Kč (bod II. výroku).

6. Obvodní soud dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

7. Vzhledem k době uzavření dohody o narovnání v „říjnu 2010“ (správně v říjnu 2011) je nutno posuzovat odpovědnost žalovaného za škodu podle § 420 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) [jak plyne z § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník]. Musí tedy jít o zaviněné porušení právní povinnosti, o existenci škody a dále zde musí být příčinná souvislost mezi tímto jednáním a škodou. Skutkovou situaci vyličuje žalobce správně v souladu s provedenými důkazy, avšak dospívá k nesprávným právním závěrům. V podstatě tvrdí, že žalovaný insolvenční správce uzavřel bez jeho pokynu jako zajištěného věřitele dohodu o narovnání, čímž zkrátil majetkovou podstatu „úpadce“ (správně dlužníka), a tím i uspokojení žalobce coby zajištěného věřitele.

8. Obvodní soud se nezabýval námitkou žalovaného, že smlouva o zajištění je neplatná, když insolvenční soud dal usnesením ze dne 22. 1. 2014 (o vydání výtěžku zpeněžení pohledávky dlužníka vůči společnosti S ve výši 97 600 Kč žalobci) jasně najevo, že žalobce je zajištěným věřitelem.

9. Žalobce pak sice poukazuje na § 293 odst. 1 insolvenčního zákona, podstatné však je, že netvrdí a neprokazuje, jaké konkrétní pokyny žalovanému udělil. Nesouhlas žalobce s dohodou o narovnání (vyjádřený dopisem z 22. 11. 2011) byl až následný a před uzavřením dohody o narovnání žalovaný od žalobce žádné pokyny neměl. Jednal proto ve shodě s věřitelským výborem svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 insolvenčního zákona). Odtud obvodní soud uzavírá, že „nebylo prokázáno“, že žalovaný porušil právní povinnost specifikovanou v § 293 insolvenčního zákona, případně jinou právní povinnost. Již proto nemohl být uznán odpovědným za škodu.

10. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 1. 2016, č. j. 17 Co 281/2015-92:

[1] Zrušil rozsudek obvodního soudu ve výroku o věci samé ohledně příslušenství pohledávky (první výrok).

[2] Potvrdil rozsudek obvodního soudu ve zbývající části výroku o věci samé (první výrok).

[3] Změnil rozsudek obvodního soudu ve výroku o nákladech řízení jen tak, že jejich výše činí 57 112 Kč a že částka má být zaplacená „k rukám“ zástupce žalovaného (druhý výrok).

[4] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení k rukám jeho zástupce do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 14 278 Kč (třetí výrok).

11. Ohledně zrušujícího výroku poukázal odvolací soud na to, že nebyl důvod rozhodovat o zamítnutí „příslušenství“, jelikož to nebylo žalobou požadováno.

12. Ohledně zbývající části výroku o věci samé dospěl odvolací soud po přezkoumání rozsudku obvodního soudu [vycházející z § 37, § 159 odst. 1 písm. e) a § 293 insolvenčního zákona] k těmto závěrům:

13. Obvodní soud si pro své rozhodnutí opatřil dostatek podkladů a učinil z nich správná skutková zjištění. Správné je rovněž právní posouzení věci obvodním soudem, když je třeba především vycházet z insolvenčního zákona, který je ve vztahu k občanskému zákoníku zákonem speciálním.

14. Také odvolací soud dospěl k závěru, že nebylo prokázáno protiprávní jednání insolvenčního správce, které by bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody. Nebylo prokázáno, že by žalovaný porušil povinnosti vyplývající ze zákona nebo uložené mu soudem. V době, kdy žalovaný uzavřel dohodu o narovnání se společností S, neobsahovalo § 293 insolvenčního zákona povinnost žalovaného předem žalobce jako zajištěného věřitele informovat o svém postupu a předem si vyžádat jeho souhlas. Pouze mu ukládalo povinnost řídit se pokyny zajištěného věřitele. V řízení přitom bylo prokázáno (a mezi účastníky není sporu o tom), že od 18. 12. 2009 (den, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka) do uzavření dohody o narovnání (20. 10. 2011) neudělil žalobce žalovanému žádný pokyn ohledně „zajištěné pohledávky“ (správně ohledně pohledávky, která tvoří zajištění). Neu-

činil tak ani poté, co při průběžném zveřejňování postupu insolvenčního správce v informačním systému insolvenčního rejstříku zjistil ze zprávy ze dne 19. 7. 2011 (jak sám uvádí), že žalovaný jedná se společností S o možnosti smírného vyřešení věci. Ani podle platného znění § 293 insolvenčního zákona přitom insolvenční správce nemá povinnost vyzvat zajištěného věřitele k udělení pokynu (činí tak insolvenční soud).

č. 72

II.

Dovolání a vyjádření k němu

15. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká dovolatel nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

16. Dovolatel nemá za správný názor odvolacího soudu založený na úsudku, že jako zajištěný věřitel neudělal žalovanému žádný pokyn. K tomu uvádí, že o postupu insolvenčního správce byl informován prostřednictvím informačního systému insolvenčního rejstříku, přičemž zpráva z 19. 7. 2011 neobsahuje informaci o tom, že žalovaný uzná popřenou pohledávku společnosti S, a že tímto krokem způsobí zánik dovolatelovy pohledávky. Byl-li dovolatel průběžně informován o vymáhání pohledávky, pak pokyn žalovanému nebyl zapotřebí, neměl-li dovolatel záměr postupovat jinak.

17. Podle dovolatele právě změna postupu žalovaného byla natolik zásadní, že učinit ji bez souhlasu zajištěného věřitele znamená postupovat v rozporu s péčí řádného hospodáře. Ke změně předchozího (názoru dovolatele odpovídajícího) postupu (směřujícího k vymáhání pohledávky) si insolvenční správce (žalovaný) měl vyžádat souhlas zajištěného věřitele (nebo jej měl alespoň informovat, že s předmětem zajištění hodlá naložit novým způsobem). Jestliže tak žalovaný neučinil, pak porušil jak § 293 insolvenčního zákona, tak § 37 insolvenčního zákona, čímž dovolateli způsobil škodu (a neprokázal důvody pro zproštění odpovědnosti za škodu dle § 37 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona).

18. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. čl. II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

III. Přípustnost dovolání

19. Poměřováno obsahem směřuje dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé. V tomto rozsahu je dovolání rovněž přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním otevřených právních otázek jde zčásti o věc dovolacím soudem neřešenou a zčásti je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu

č. 72

IV. Důvodnost dovolání

20. U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) též k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takovými vadami je postiženo řízení před soudy obou stupňů, přičemž pro pojmenování těchto vad jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu a insolvenčního zákona:

§ 157 (o. s. ř.)

...

(2) Není-li dále stanoveno jinak, soud v odůvodnění rozsudku uvede, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce; není přípustné ze spisu opisovat skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Soud dbá o to, aby odůvodnění rozsudku bylo přesvědčivé. Odůvodnění uvedené v písemném vyhotovení rozsudku musí být v souladu s vyhlášeným odůvodněním.

...

§ 219a (o. s. ř.)

(1) Odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže

...

b) rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů,

...

§ 37 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce odpovídá za škodu nebo jinou újmu, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu své funkce porušil po-

vinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejím výkonu nepostupoval s odbornou péčí. Této odpovědnosti se insolvenční správce zproští, jen když prokáže, že škodě nebo jině újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení.

č. 72

(2) Podle odstavce 1 insolvenční správce odpovídá i za škodu nebo jinou újmu způsobenou osobami, kterých použil k plnění svých úkolů. To platí i pro zaměstnance dlužníka, působící v rozsahu své dosavadní činnosti, nebo pro jiné osoby ve smluvním vztahu s dlužníkem.

...

§ 40 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka, pokud na něho přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Označuje se způsobem, z něhož je patrné, že tak činí při výkonu funkce insolvenčního správce; součástí jeho označení je i nezaměnitelné označení dlužníka, s jehož majetkovou podstatou nakládá.

...

§ 40a (insolvenčního zákona)

Na základě rozhodnutí a jiných exekučních titulů vzniklých v průběhu insolvenčního řízení proti insolvenčnímu správci pro pohledávky nebo jiná práva, která se týkají majetkové podstaty nebo která mají být uspokojena z majetkové podstaty, nelze vést výkon rozhodnutí na majetek insolvenčního správce; to neplatí, jde-li o pořádková opatření uložená insolvenčnímu správci v souvislosti s takovými řízeními, a o rozhodnutí, jimiž bylo insolvenčnímu správci uloženo nahradit náklady řízení, které způsobil svým zaviněním nebo které vznikly náhodou, která se mu přihodila.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila § 157 odst. 2 a § 219a odst. 1 písm. b) o. s. ř. a § 37 odst. 1 a 2 a § 40 odst. 1 insolvenčního zákona již v době, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka, a do vydání napadeného rozhodnutí změn nedoznala. Ustanovení § 40a insolvenčního zákona se v citované podobě nachází v insolvenčním zákoně od 1. 1. 2014 [po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů] a do vydání napadeného rozhodnutí rovněž nedoznalo změn.

21. Judikatura Nejvyššího soudu k náležitostem odůvodnění soudního rozhodnutí je ustálena v následujících závěrech:

22. Nepřezkoumatelný je rozsudek, jehož skutkové a právní závěry vycházejí z tzv. souhrnného zjištění, jímž se zjišťuje rozhodný skutkový stav současně na

základě všech provedených důkazů, aniž se uvede, na základě kterých konkrétních důkazů se to které zjištění činí a z jakých důvodů, jakož i bez vysvětlení případných rozporů mezi nimi [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2492/99, uveřejněný pod číslem 40/2002 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 40/2002“)].

23. Měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněný pod č. 100/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 100/2013“)].

24. Je-li rozhodnutí soudu prvního stupně nepřezkoumatelné, protože tento soud nerespektoval zásady uvedené v § 157 a § 132 o. s. ř., musí odvolací soud takové rozhodnutí zrušit; jestliže tak neučiní a přijme rozhodnutí ve věci samé, pak zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1045/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2001, pod č. 14).

25. Pisemné vyhotovení rozsudku obvodního soudu obsahuje pouze výčet listinných důkazů, které soud provedl, aniž by z něj bylo patrné, jaká konkrétní zjištění z nich soud učinil a z jakých důvodů; šlo tedy o postup popsany jako typický příklad nepřezkoumatelného rozhodnutí již v R 40/2002. Ačkoli pro právní posouzení věci byl nepochybně rozhodný obsah dohody o narovnání, rozsudek obvodního soudu potud žádné zjištění neobsahuje. Nezpůsobilost rozsudku co do nakládání s provedenými důkazy dokládá zařazení smlouvy o dílo ze dne 2. 4. 2008 uzavřené mezi společností S a dlužníkem a smlouvy o zastavení pohledávek ze dne 17. 4. 2009 uzavřené mezi žalobcem a dlužníkem mezi listiny, které mají jen „informativní charakter“, ačkoli především u smlouvy o zastavení pohledávek ze dne 17. 4. 2009 není zřejmé, jak jinak, než zjištěním jejího obsahu, bylo možné (vzhledem k okruhu provedených důkazů) identifikovat (co do titulu, výše a splatnosti) zástavu (do zástavy danou pohledávku dlužníka za společností S). Z pouze „označených“ důkazů pak ve skutkové rovině není ani patrné, zda dohoda o vzájemném započtení „narovnaných“ pohledávek se týkala pohledávky společnosti S vůči dlužníku ve stavu popření, nebo zda (a kdy) předtím došlo k jejímu zjištění. Přitom i tato skutková otázka může mít vliv na správnost práv-

ního posouzení věci co do závěru o správnosti postupu insolvenčního správce. Odvolací soud nepřikročil ke zrušení zjevně nepřezkoumatelného rozsudku obvodního soudu, čímž sám zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít vliv na jeho správnost (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1045/99). Z výše řečeného je přitom zjevné, že vady ve zjišťování skutkového stavu věci činí pro dovolací soud nepřezkoumatelným i rozhodnutí odvolacího soudu (R 100/2013), neboť právní posouzení věci se váže ke skutkovému stavu věci, který lze pouze dokladovat na základě obsahu spisu, leč nikoli regulérně hodnotit po stránce právní vzhledem k absenci skutkových zjištění v rozsudku obvodního soudu.

26. Nejvyšší soud dále již v usnesení ze dne 7. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 2446/2017, vysvětlil, že insolvenční správce vystupuje v insolvenčním řízení jako zvláštní procesní subjekt [§ 9 písm. d) insolvenčního zákona], který je v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka, jehož úpadek byl řešen konkursem [§ 4 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona], ve vztahu k majetkové podstatě dlužníka osobou s dispozičními oprávněními [§ 229 odst. 3 písm. c), § 246 odst. 1 insolvenčního zákona]. Zjednodušeně řečeno je správcem cizího majetku, konkrétně správcem majetku dlužníka nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků insolvenčního řízení pohlíží jako na dlužníkův majetek. Tam, kde na insolvenčního správce přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou (jako je tomu při řešení úpadku dlužníka konkursem), jedná insolvenční správce svým jménem na účet dlužníka (§ 40 odst. 1 insolvenčního zákona), přičemž k takovým jednáním patří i jeho úkony v incidenčních sporech, jakož i v dalších sporech, kterých se účastní místo dlužníka (§ 40 odst. 2 insolvenčního zákona). Již z toho, že insolvenční správce činí úkony v incidenčních sporech, jakož i v dalších sporech, kterých se účastní místo dlužníka, „na účet dlužníka“, jednoznačně vyplývá, že nároky, k jejichž (s)plnění byl v těchto sporech zavázán „jako insolvenční správce dlužníka“, nemohou (nesmějí) být uspokojovány (exekučně vymáhány) z osobního majetku insolvenčního správce.

27. Odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu své funkce porušil povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejím výkonu nepostupoval s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), je osobní majetkovou odpovědností insolvenčního správce. Odtud zcela samozřejmě plyne, že plnění, k jehož úhradě je případně zavázán ve sporu o takovou náhradu škody nebo jiné újmy, je následně uspokojováno (exekučně vymáháno) z osobního majetku insolvenčního správce. Ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu funkce insolvenčního správce dlužníka porušila povinnosti, které jí jsou uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při výkonu funkce nepostupovala s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), má (musí) být žalovaná fyzic-

ká nebo právnická osoba označena jako kterákoli jiná fyzická nebo právnická osoba (stejně, jako kdyby taková osoba vedla soukromoprávní spor, který se insolvenčního řízení vůbec netýká). Jde-li (jako v této věci) o fyzickou osobu, má být v žalobě označena (v souladu s § 79 odst. 1 o. s. ř.) jménem, příjmením a bydlištěm, popřípadě rodným číslem. Je-li žalovaná fyzická osoba ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy ve smyslu § 37 odst. 1 insolvenčního zákona přesto označena jako insolvenční správce příslušného dlužníka s údajem o sídle insolvenčního správce (a bez údaje o bydlišti), je žaloba vadná, jelikož zakládá rozpor mezi tím, čeho se žalobce po skutkové stránce domáhá (vyvození osobní majetkové odpovědnosti fyzické osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce insolvenčního správce), a tím, že žalovaný je označen jako představitel majetkové podstaty dlužníka, kterážto označení vylučuje (zůstane-li zachováno i v soudních rozhodnutích o žalobě) uspokojení (exekučního vyřízení) případně přiznaného nároku z osobního majetku insolvenčního správce (srov. opět usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2446/2017). Přitom jde o přístup, který opakovaně popsal Nejvyšší soud ve své judikatuře pro poměry správy konkursní podstaty podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3281/2010).

28. V poměrech dané věci je ze spisu patrné, že žalobce v žalobě (ale i v odvolání proti rozsudku obvodního soudu) označil žalovaného jménem, příjmením, datem narození a „sídlem“ („P. M., se sídlem P., C. T.“). Šlo sice o vadné označení (nebylo uvedeno bydliště žalovaného a sídlo mezi údaje identifikující fyzickou osobu pro tyto případy nepatří), nebylo však (alespoň) zavádějící ohledně označení žalovaného jako insolvenčního správce příslušného dlužníka. Obvodní soud v záhlaví rozsudku ze dne 28. 5. 2015 vadné označení žalovaného sídlem převzal ze žaloby, vypustil z něj datum narození a následně je zatížil dalšími vadami tím, že žalovaného označil jako insolvenčního správce dlužníka (příčemž dlužníka v rozporu s terminologií insolvenčního zákona označil jako „úpadce“ a chybně označil obchodní firmu dlužníka) [„proti žalovanému P. M., se sídlem P., jako insolvenčnímu správci úpadce B. CZ s. r. o. v likvidaci“]. Odvolací soud toto vadné označení žalovaného dále převzal do záhlaví napadeného rozsudku (nápravu zjednal pouze co do označení obchodní firmy dlužníka), s doplněním identifikačního čísla osoby [„P. M., se sídlem P., insolvenční správce úpadce B. CZ stavební a obchodní společnost s. r. o. v likvidaci“]. Tím oba soudy svá rozhodnutí zatížily (vzhledem k důsledkům, jež taková identifikace mohla mít) další vadou, která mohla mít vliv na správnost jejich rozhodnutí.

29. Jakkoli jsou výše popsané vady řízení samy o sobě dostatečným důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí, lze k právnímu posouzení věci odvolacím soudem (při odhlédnutí od nepřezkoumatelně zjištěného skutkového stavu věci) přičinit následující závěry:

30. V rozsudku ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014, uveřejněném pod č. 16/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud vysvětlil, že odpovědnost za škodu způsobenou insolvenčním správcem při výkonu jeho funkce je odpovědností bez zřetele na zavinění (tzv. objektivní odpovědností). Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž nesprávné, jestliže ten přitakal jako správnému i závěru obvodního soudu, že jde o odpovědnost ve smyslu § 420 obč. zák.

31. Právní posouzení věci oběma soudy je neúplné, a tudíž i nesprávné v tom, že se nijak nevypořádaly se žalobním tvrzením, že postup žalovaného spočívající v tom, že dodatečně uznal neexistující část (předtím popřené) pohledávky společností S ve výši 934 560 Kč, nebyl postupem s odbornou péčí, bez zřetele k tomu, zda je žalobce zajištěným věřitelem.

32. Z údajů o dni uzavření smlouvy o zastavení pohledávek (17. 4. 2009) lze usuzovat, že v rovině hmotného práva se taková smlouva řídila především § 159 odst. 2 a § 167 odst. 1 obč. zák., jež v rozhodné době zněla následovně:

§ 159 (obč. zák.)

...

(2) Zástavní právo k pohledávce je vůči dlužníku zastavené pohledávky (poddlužníku) účinné doručením písemného oznámení zástavního dlužníka o něm, nebo tím, že zástavní věřitel poddlužníku prokáže vznik zástavního práva.

§ 167 (obč. zák.)

(1) Je-li zástavou pohledávka, poddlužník je povinen splnit svůj dluh po splatnosti zastavené pohledávky zástavnímu věřiteli.

...

33. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2006, pod č. 143, Nejvyšší soud při výkladu § 151h odst. 2 a § 151i obč. zák. (jež co do své platnosti předcházela obsahově srovnatelné úpravě obsažené v § 159 odst. 2 a § 167 odst. 1 obč. zák.) dospěl k závěru, že je-li zástavou pohledávka, je-li zástavní právo k zastavené pohledávce vůči poddlužníku účinné a nebyla-li zajištěná pohledávka řádně a včas uspokojena, je poddlužník povinen po splatnosti zastavené pohledávky plnit zástavnímu věřiteli, i když stanovené (sjednané) plnění již poskytl svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) nebo i když (již dříve) vůči němu učinil jiný právní úkon směřující k zániku závazku (dluhu) odpovídajícího zastavené pohledávce.

34. V rozsudku ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 921/2009, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 4, Nejvyšší soud shrnul (a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3963/2011, uveřejněném pod č. 70/2012 Sbír-

ky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 70/2012“ zopakoval) závěry z rozsudku sp. zn. 21 Cdo 1891/2005 tak, že:

[1] Ustanovení § 167 odst. 1 obč. zák. vyjadřuje právo zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zastavené pohledávky (tj. uhrazovací funkci zástavního práva), jehož naplnění spočívá v tom, že poddlužník stanovené (sjednané) plnění neposkytne svému věřiteli (zástavnímu dlužníku), ale místo něj v zájmu uhrazení zajištěné pohledávky (přímo) zástavnímu věřiteli.

[2] Učiní-li poddlužník vůči svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) projev směřující ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku, je nepochybné, že takový právní úkon se nemůže týkat právní sféry zástavního věřitele, a to již z toho důvodu, že mu ani nebyl určen (nebyl jeho adresátem); nemůže proto s ním být spojen následek v podobě zániku práva zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy (zastavené pohledávky). I kdyby tedy poddlužník splnil svůj dluh věřiteli (zástavnímu dlužníku) nebo kdyby vůči němu učinil jiný právní úkon směřující k zániku závazku ze zastavené pohledávky, nemohl se tím zprostit povinnosti uložené mu § 167 odst. 1 obč. zák. splnit (v rámci uhrazovací funkce zástavního práva) závazek zástavnímu věřiteli, neboť právo zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy (zastavené pohledávky) nemůže být těmito právními úkony poddlužníka jakkoliv dotčeno.

35. V rozsudku sp. zn. 29 Cdo 921/2009 Nejvyšší soud dále uzavřel (a v R 70/2012 zopakoval), že s přihlédnutím k obsahu § 159 odst. 2 obč. zák. se závěr, že je-li zástavní právo k zastavené pohledávce vůči poddlužníku účinné (poté, co mu zástavní dlužník doručí písemné oznámení o něm), nemůže poddlužník za trvání zástavního práva plnit svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) bez souhlasu zástavního věřitele, prosadí i v době před splatností zastavené pohledávky (v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, srov. k tomu zčásti odlišně § 1336 odst. 1 o. z.).

36. Lze tedy shrnout, že v mimoinsolvenčních poměrech by dovolateli (zástavnímu věřiteli) náleželo právo domáhat se po společnosti S (poddlužníku) poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, zaplacení dlužníkovy splatné pohledávky (zástavy) vůči poddlužníku, přičemž toto právo by již nemohlo být dotčeno úkonem (projevem vůle) poddlužníka (společnosti S) vůči dlužníku coby svému věřiteli (zástavnímu dlužníku), směřujícím ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku.

37. K poměrům ustaveným probíhajícím insolvenčním řízením vedeným na majetek dlužníka, do kterého dovolatel přihlásil pohledávku za dlužníkem jako zajištěnou zástavním právem váznoucím na pohledávce dlužníka vůči společnosti S (poddlužníku), a do kterého společnost S přihlásila i svou nevykonatelnou pohledávku za dlužníkem, se judikatura Nejvyššího soudu vyjádřila následovně:

38. Dlužník, ohledně jehož majetku je vedeno insolvenční řízení a který dal zástavnímu věřiteli do zástavy svou pohledávku, není „třetí osobou“ ve smyslu § 183 odst. 1 insolvenčního zákona. Zastavená pohledávka je stále majetkem dlužníka (R 70/2012).

č. 72

39. Poté, co ve smyslu § 109 odst. 1 insolvenčního zákona nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek osobního dlužníka, který dal zástavnímu věřiteli do zástavy svou pohledávku, již zástavní věřitel není oprávněn domáhat se žalobou podanou vůči poddlužníku zaplacení zastavené pohledávky bez zřetele k tomu, že zajištěná pohledávka nebyla řádně a včas uspokojena a že zástavní právo k zastavené pohledávce je vůči poddlužníku účinné. Od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, přechází právo domáhat se zaplacení zastavené pohledávky zpět na dlužníka a prohlášením konkursu na majetek dlužníka pak na insolvenčního správce dlužníka (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona) [R 70/2012].

40. Tím, že insolvenční zákon dovoluje zajištěnému věřiteli uplatnit právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zajištění tvořeného majetkem dlužníka (pohledávkou, kterou dal dlužník do zástavy) přihláškou již od zahájení insolvenčního řízení (§ 110 odst. 1 insolvenčního zákona), jej současně od okamžiku, kdy v souladu s § 109 odst. 4 insolvenčního zákona nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, vylučuje z možnosti uplatňovat práva ze zajištění tvořeného majetkem dlužníka žalobou [§ 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona]. Od prohlášení konkursu na majetek dlužníka přechází právo domáhat se zaplacení zastavené pohledávky na insolvenčního správce dlužníka (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2690/2011, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 10, ročník 2014, pod č. 122].

41. Z R 70/2012 i z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2690/2011 plyne, že od prohlášení konkursu na majetek dlužníka je osobou oprávněnou domáhat se vůči poddlužníku zaplacení zastavené pohledávky insolvenční správce dlužníka; to, že pohledávka je zástavou určenou i v insolvenčním řízení k uspokojení pohledávky zajištěného (zástavního) věřitele, však současně znamená, že dlužník (insolvenční správce jako představitel majetkové podstaty dlužníka) s ní nemůže volně nakládat způsobem, jímž by ji využil k uspokojení svých vlastních závazků (dluhů), stejně jako tak nemohl učinit před zahájením insolvenčního řízení.

42. Pro dobu před zahájením insolvenčního řízení platilo (jak dokládá shora citovaná judikatura), že poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, toto právo již nemohlo být dotčeno úkonem (projevem vůle) poddlužníka (společnosti S) vůči dlužníku coby svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) směřujícím ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku. Tento účinek (zákaz) daný hmotným právem platí (má platit) i v době, kdy trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek zástavního dlužníka, bez zřetele

k tomu, že pohledávku vůči poddlužníku nevymáhá zástavní věřitel, nýbrž insolvenční správce zástavního dlužníka (insolvenční zákon potud nestanoví jinak).

43. To, co bylo řečeno v odstavcích [41] a [42], lze shrnout tak, že v insolvenčním řízení, v němž je úpadek zástavního dlužníka řešen konkursem, a v němž věřitel uplatňuje uspokojení pohledávky ze zajištění tvořeného zástavním právem k pohledávce dlužníka za jeho poddlužníkem, není poté, co se zástavní právo stalo vůči poddlužníku účinným, ani insolvenční správce zástavního dlužníka, ani poddlužník oprávněn přivodit zánik zastavené pohledávky jejím započtením proti (přihlášené) pohledávce poddlužníka vůči zástavnímu dlužníku bez souhlasu zástavního věřitele. Tento závěr pak činí sám o sobě nesprávným závěr odvolacího soudu, že žalovaný neporušil (uzavřením dohody o narovnání, jejíž součástí měla být dohoda o vzájemném započtení pohledávek poddlužníka na straně jedné a zástavního dlužníka na straně druhé) povinnosti vyplývající ze zákona. Nešlo totiž o to, zda insolvenční správce měl žádat zajištěného věřitele o udělení pokynu dle § 293 insolvenčního zákona, nýbrž o to, že bez souhlasu zajištěného věřitele nebylo možné přivodit zánik zajištění dohodou o vzájemném započtení pohledávek poddlužníka na straně jedné a zástavního dlužníka na straně druhé.

44. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil, včetně závislého výroku o nákladech řízení [§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.], s výjimkou té části, kterou odvolací soud bez náhrady odklidil výrok o příslušenství pohledávky. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud (ve stejném rozsahu) i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Č. 73

č. 73

Výkon rozhodnutí, Dražba, Prodej movitých věcí a nemovitostí, Oceňování majetku, Podílové spoluvlastnictví

§ 336 odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012, § 336a odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012, § 336b odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012, § 336e o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012

Byla-li v rámci výkonu rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovitých věcí oceněna nemovitá věc jako celek, avšak poté došlo k vyloučení spoluvlastnického podílu na této věci z výkonu rozhodnutí, je pro účely nařízení dražby zbývajících (nevyloučeného) spoluvlastnického podílu třeba tento podíl znovu znalecky ocenit a následně vydat usnesení o ceně vycházející z tohoto nového ocenění.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 20 Cdo 666/2018, ECLI:CZ:NS:2018:20.CDO.666.2018.1)

Nejvyšší soud k dovolání povinného zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 9. 2017, sp. zn. 14 Co 355/2017, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 9. 6. 2017, sp. zn. 13 E 2451/2004, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 7. 3. 2005, č. j. 13 E 2451/2004-12, byl na základě výkazu nedoplatků ze dne 26. 7. 2004, č. j. 238450/04/010524/7167, k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 122 722 142 Kč nařízen výkon rozhodnutí prodejem nemovitých věcí povinného, a to pozemku o výměře 29 m², zastavěná plocha a nádvoří, budovy, ind. rekr., na pozemku a pozemku o výměře 598 m², zahrada, vše zapsané na listu vlastnictví pro katastrální území K. u Katastrálního úřadu P. (dále též jen „Nemovitě věci“). Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. 8. 2005, č. j. 14 Co 316/2005-36, toto usnesení potvrdil.

2. Obvodní soud pro Prahu 4 dále usnesením ze dne 7. 10. 2011, č. j. 13 E 2451/2004-92, ustanovil odhadcem Nemovitých věcí znalce z oboru ekonomiky, kterému uložil vypracování znaleckého posudku, v němž ocení Nemovitě věci, jakož i práva a závady s nimi spojené.

3. Znaleckým posudkem ze dne 4. 12. 2013, č. 3847-77-2013, bylo zjištěno, že obvyklá cena Nemovitých věcí činí 8 050 000 Kč.
4. Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 17. 10. 2014, č. j. 13 E 2451/2004-159 (usnesení o ceně), na základě uvedeného znaleckého posudku určil cenu Nemovitých věcí částkou 8 050 000 Kč. Městský soud v Praze usnesením ze dne 7. 1. 2015, č. j. 14 Co 475/2014-187, toto usnesení potvrdil.
5. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 12. 3. 2015, č. j. 13 E 2451/2004-195 (dražební vyhláška), bylo na den 7. 5. 2015 od 10:00 do 10:30 hodin nařízeno dražební jednání, které bylo poté odročeno z důvodu podání vylučovací žaloby.
6. O vylučovací žalobě bylo rozhodnuto rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 14. 1. 2016, č. j. 40 C 173/2015-32, a rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2016, č. j. 69 Co 146/2016-68, tak, že ze shora uvedeného výkonu rozhodnutí se vylučují Nemovité věci v rozsahu jedné ideální poloviny.
7. Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 17. 1. 2017, č. j. 13 E 2451/2004-240, shora uvedený výkon rozhodnutí částečně zastavil, a to v rozsahu jedné ideální poloviny Nemovitých věcí.
8. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 9. 6. 2017, č. j. 13 E 2451/2004-256 (dražební vyhláška), bylo na den 6. 9. 2017 od 13:00 do 13:30 hodin prostřednictvím elektronického systému dražeb nařízeno dražební jednání (výrok I.), a to za účelem dražby nemovitých věcí – pozemku o výměře 29 m², zastavěná plocha a nádvoří, budovy na pozemku a pozemku o výměře 598 m², zahrada, v obci P., část obce K., katastrální území K., vše zapsáno na listu vlastnictví u Katastrálního úřadu, katastrální pracoviště P., vše v rozsahu jedné ideální poloviny (výrok II.). Výsledná cena měla činit 4 025 000 Kč (výrok III.). Nejnižší dražební podání bylo stanoveno na 2 683 333 Kč s tím, že učiněné podání lze zvýšit příhozem minimálně o 10 000 Kč (výrok IV.). Výše jistoty byla stanovena na 1 000 000 Kč (výrok V.). Soud rozhodl i o dalších souvisejících otázkách (výroky VI. až XXII.). Dražební jednání bylo poté opět odročeno, tentokrát z důvodu podání odvolání.
9. Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 21. 9. 2017, č. j. 14 Co 355/2017-280, rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok). Odvolací soud neshledal odvolání povinného opodstatněným. Připomněl, že zákonná úprava rozděluje průběh exekuce do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Těmito fázemi jsou 1. nařízení výkonu rozhodnutí, 2. určení výsledné ceny nemovitých věcí, 3. vydání usnesení o dražební vyhlášce, 4. vlastní dražba a 5. jednání o rozvrhu. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny pravomocným usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo rozhodnuto. Tak je tomu i u nejnižšího dražebního

podání, jež soud stanoví v usnesení, kterým nařizuje další dražební jednání. Nejnižší podání se odvíjí od určení výše obvyklé ceny v tzv. usnesení o ceně. Odvolací soud uvedl, že v nyní řešené věci se tak stalo usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 10. 2014, č. j. 13 E 2451/2004-159, které bylo potvrzeno usnesením Městského soudu v Praze ze dne 7. 1. 2015, č. j. 14 Co 475/2014-187.

č. 73 **10.** K námitce povinného, že předmět ocenění znaleckého posudku z roku 2013 a následného rozhodnutí o ceně se liší od toho, co má být nyní předmětem dražby, neboť Nemovité věci byly oceňovány jako celek (na částku 8 050 000 Kč), později ovšem došlo k vyloučení podílu o velikosti jedné ideální poloviny z výkonu rozhodnutí, a podle názoru povinného není možné výslednou cenu zbývajících podílu ve výši jedné ideální poloviny Nemovitých věcí automaticky ocenit jednou polovinou obvyklé ceny Nemovitých věcí jako celku (tedy částkou 4 025 000 Kč), odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4631/2014.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Usnesení odvolacího soudu napadl povinný v celém jeho rozsahu dovoláním, které je podle jeho názoru přípustné, protože napadené rozhodnutí záviselo na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, zejména od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 976/2011, a otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Dovolatel považuje napadené rozhodnutí za nesprávné, neboť určení výsledné ceny a stanovení nejnižšího podání a jistoty jsou založeny výhradně na znaleckém posudku, který se týkal jiného předmětu výkonu rozhodnutí, a věc, jež má být dražena (spoluvlastnický podíl na Nemovitých věcech), je věcí odlišnou od věci, jejíž obvyklá cena byla stanovena znaleckým posudkem (Nemovité věci jako celek). Dovolatel zdůrazňuje, že podle jeho názoru obvyklou cenu spoluvlastnického podílu o velikosti jedné ideální poloviny nelze automaticky určit jako polovinu obvyklé ceny nemovité věci jako celku, neboť vlastník podílu je omezen ve svých dispozicích s nemovitými věcmi, je svázán pravidly týkajícími se správy společné věci atp., a je proto zřejmé, že hodnota polovičního podílu na celku je nižší než polovina hodnoty celku. Dovolatel proto navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i usnesení soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

12. Oprávněný se k dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací věc projednal podle občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „o. s. ř.“, a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno účastníkem řízení, za splnění podmínky advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, zda v případě výkonu rozhodnutí prodejem nemovité věci lze vydat dražební vyhlášku na základě usnesení o ceně vycházejícího ze znaleckého posudku, kterým byla nemovitá věc oceněna jako celek, když poté došlo k vyloučení spoluvlastnického podílu ve výši jedné ideální poloviny na nemovité věci z výkonu rozhodnutí, a dražen tak má být pouze zbývající (nevyloučený) podíl na nemovité věci, která nebyla doposud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

14. Dovolací soud s ohledem na okamžik zahájení vykonávacího řízení vychází zásadně ze znění občanského soudního řádu účinného do 31. 12. 2012.

15. Podle § 336 odst. 1 věty první o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012 po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud ustanoví znalce, kterému uloží, aby ocenil nemovitost a její příslušenství a aby ocenil jednotlivá práva a závady s nemovitostí spojené.

Podle § 336a odst. 1 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012 podle výsledků ocenění a ohledání provedeného podle § 336 určí soud cenu nemovitosti a jejího příslušenství [písm. a)], cenu jednotlivých práv a závad s nemovitostí spojených [písm. b)], závady, které prodejem v dražbě nezaniknou [písm. c)], a výslednou cenu [písm. d)].

Podle § 336b odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012 ve výroku usnesení o nařízení dražebního jednání (dražební vyhlášce) soud uvede označení nemovitosti a jejího příslušenství [písm. b)], výslednou cenu [písm. c)], výši nejnižšího podání [písm. d)], výši jistoty a způsob jejího zaplacení [písm. e)].

Podle § 336e o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012 nejnižší podání soud stanoví ve výši dvou třetin výsledné ceny (odst. 1). Výši jistoty soud stanoví podle okolností případu, nejvýše však v částce nepřevyšující tři čtvrtiny nejnižšího podání (odst. 2 věta první).

16. V nyní řešeném případě byly znalecky oceněny Nemovité věci jako celek, a to na částku 8 050 000 Kč. Na základě znaleckého ocenění soud určil cenu Nemovitých věcí (jako celku) rovněž na 8 050 000 Kč. Poté však došlo k vyloučení jedné ideální poloviny Nemovitých věcí a výkon rozhodnutí byl v tomto rozsahu zastaven. Vykonávací řízení tedy pokračovalo pouze pro zbývající spoluvlastnický podíl na Nemovitých věcech ve výši jedné ideální poloviny. Soud prvního stupně následně vydal dražební vyhlášku, v níž uvedl, že draženými nemovitými věcmi jsou Nemovité věci, avšak pouze v rozsahu jedné ideální poloviny. Jako výslednou cenu uvedl 4 025 000 Kč, nejnižší dražební podání stanovil na 2 683 333 Kč a výši jistoty na 1 000 000 Kč.

17. Nejvyšší soud předně uvádí, že lze souhlasit s odvolacím soudem ohledně rozdělení průběhu exekuce (výkonu rozhodnutí) prodejem nemovitých věcí do samostatných fází, v nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Uvádí-li však odvolací soud, že nejnižší podání se odvíjí od určení výše obvyklé ceny v tzv. usnesení o ceně, kterým v nyní řešeném případě bylo usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 10. 2014, č. j. 13 E 2451/2004-159, jež bylo potvrzeno usnesením Městského soudu v Praze ze dne 7. 1. 2015, č. j. 14 Co 475/2014-187, mýlí se, neboť v dražební vyhlášce byly označeny jiné nemovité věci [Nemovité věci (resp. spoluvlastnický podíl na Nemovitých věcech) v rozsahu jedné ideální poloviny], než které byly znalcem oceněny a pro které byla soudem na základě znaleckého posudku stanovena výsledná cena (Nemovité věci jako celek). Povinný tak neměl možnost uplatnit námitku rozdílnosti předmětu dražební vyhlášky a předmětu usnesení o ceně v opravných prostředcích směřujících proti usnesení o ceně. Naopak tuto skutečnost mohl namítat teprve v odvolání proti dražební vyhlášce, což také učinil.

18. Ze spisu vyplývá, že cenu spoluvlastnického podílu na Nemovitých věcech v rozsahu jedné ideální poloviny soud neurčil podle výsledků znaleckého ocenění, jež pro daný spoluvlastnický podíl na Nemovitých věcech nebylo vůbec provedeno.

19. Otázkou však zůstává, zda má smysl znalecky oceňovat spoluvlastnický podíl na Nemovitých věcech, byly-li již Nemovité věci oceněny jako celek, tedy zda nepostačí pouze matematicky určit výslednou cenu podílu prostým vynásobením celkové hodnoty Nemovitých věcí velikostí podílu – v tomto případě jednou polovinou, aniž by bylo nutné zpracovat nový znalecký posudek a vydat nové usnesení o ceně.

20. Odvolací soud správně uvedl, že smyslem relativně samostatné fáze řízení o určení výsledné ceny nemovité věci není zjištění takové ceny nemovité věci, za kterou bude prodána, ale „pouze“ stanovení podkladů pro určení nejnižšího podání, přičemž až samotný výsledek dražby může odpovědět na otázku, jakou má nemovitá věc hodnotu, za níž může být obecně prodána. Pokud je tedy tržní cena nemovité věci vyšší, pak se tato skutečnost projeví při samotné dražbě. Nej-

vyšší soud však dodává, že z uvedeného tvrzení nelze dovozovat závěr, že určení výsledné ceny není důležité, nebo dokonce že výslednou cenu lze určit libovolně. Takový závěr by totiž popíral smysl zákonného požadavku na znalecké ocenění nemovité věci. Nadto je třeba zdůraznit, že povinný nevymezil dovolací důvod tak, že cena předmětu dražby (spoluvlastnického podílu na Nemovitých věcech ve výši jedné ideální poloviny) by měla být vyšší než 4 025 000 Kč, resp. že nejnižší podání by mělo být vyšší než 2 683 333 Kč, ale právě naopak tvrdí, že by mělo být nižší. Teoreticky si přitom lze představit situaci, kdy „nahodnocené“ nejnižší podání odradí účastníky dražby právě od učinění aspoň nejnižšího podání, čímž by došlo ke zmaření účelu dražby.

21. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 23. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 976/2011, uvedl, že nemá pochybnost o tom, že je třeba odlišovat z hlediska ocenění věci situace, kdy je předmětem vypořádání podílového spoluvlastnictví věc celá, od situace, kdy se vypořádává pouze spoluvlastnický podíl, neboť na určení obvyklé ceny nepochybně může mít vliv, zda se nabyvatel stává vlastníkem celé věci a není dotčen ve výkonu vlastnických práv jinou osobou, oproti případům, kdy nabývá pouze spoluvlastnický podíl a vstupuje do spoluvlastnického vztahu. Jinými slovy řečeno, Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí dospěl k závěru, že nejde o stejnou situaci, prodávají-li dva spoluvlastníci nezávisle na sobě podíly (byť v součtu 100 %), a prodává-li se věc celá; cena celé věci bude – obecně nahlíženo – vyšší než součet cen těchto podílů.

22. Tentýž závěr je nutné uplatnit i v nyní řešené věci. Obvyklá cena nemovité věci, která má být předmětem prodeje (dražby), jako celku může být v daném čase a místě rozdílná oproti matematicky vypočítané ceně prodávaného (draženého) ideálního podílu na ní, neboť je nutné zohlednit, že spoluvlastnictví na nemovité věci ji omezuje v jejím nakládání. Proto nelze cenu podílu určit pouze výše uvedeným matematickým výpočtem z již dříve (znalecky) určené ceny celé nemovité věci. Uvedených faktorů „prodejnosti“ nemovité věci jako celku a podílu na ní může být v praxi mnoho, a určení výsledné ceny musí být předmětem odborného posouzení, k čemuž slouží právě institut znaleckého ocenění. Má-li tedy dojít k dražbě spoluvlastnického podílu na Nemovitých věcech, je nezbytné, aby byla v souladu s občanským soudním řádem nejprve určena výsledná cena tohoto podílu (předmětu dražby), tedy aby byl spoluvlastnický podíl řádně oceněn soudním znalcem a následně bylo vydáno usnesení o ceně vycházející z tohoto ocenění.

23. Zbývá dodat, že odkaz odvolacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4631/2014, není případný. Nejvyšší soud v odůvodnění uvedeného rozhodnutí pouze vysvětlil, proč v dané věci neshledal dovolání přípustným, resp. uvedl, že dovolatelem citovaná judikatura na napadené rozhodnutí nedopadá, a proto dovolání odmítl, aniž by řešil určitou otázku hmotného nebo procesního práva. Nadto uvedené rozhodnutí vychází oproti nyní ře-

šené věci z odlišného skutkového základu, neboť v dané věci byl předmět dražby (podíl na nemovitých věcech) soudním znalcem oceněn.

č. 73

24. Usnesení odvolacího soudu z výše uvedených důvodů spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro jeho změnu (dosavadní výsledky řízení neumožňují o věci rozhodnout), napadené usnesení bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 243f odst. 4 o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také pro usnesení soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i toto rozhodnutí a podle § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Č. 74

č. 74

Náhrada škody, Zemědělská půda

§ 420 obč. zák., § 3 odst. 1 zákona č. 334/1992 Sb. ve znění do 31. 3. 2015, § 27 zákona č. 254/2001 Sb.

Za škodu způsobenou před 1. 1. 2014 v důsledku porušení prevenční povinnosti k ochraně zemědělského půdního fondu (§ 3 odst. 1 zákona č. 334/1992 Sb.) odpovídá zemědělský podnikatel podle § 420 odst. 1 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 25 Cdo 3811/2017, ECLI:CZ:NS:2018:25.CDO.3811.2017.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobkyně a zamítl dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 3. 2017, sp. zn. 12 Co 68/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Rokycanech rozsudkem ze dne 4. 10. 2016, č. j. 6 C 136/2012-441, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 313 281 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,5% ročně od 1. 11. 2012 do zaplacení, zamítl žalobu o zaplacení dalších 313 281 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel z zjištění, že dne 20. 6. 2012 došlo v souvislosti se silným deštěm k rozsáhlé erozní události spočívající ve splavení ornice z půdního bloku osetého kukuřicí, obhospodařovaného žalovanou, čímž vznikla škoda na majetku žalobkyně ve výši 729 874 Kč, která sestává z nákladů na odstranění bahna z komunikace, z příkopů podél komunikace, z rybníku a z kurtů, a z nákladů na opravu kurtů včetně plotu. Žalobkyně obdržela účelovou dotaci 150 000 Kč na akci řešení povodňových škod a finanční výpomoc od Krajského úřadu Plzeňského kraje ve výši 50 000 Kč. V případě osetí půdního bloku úzkořádkovou plodinou by erozní smyv byl výrazně redukován (o 77,7 %). Soud posoudil nárok žalobkyně podle § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), dospěl k závěru, že žalovaná porušila § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, neboť svou činností zapříčinila narušení pozemků erozí, porušila i § 27 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon, protože o pozemky nepečovala tak, aby nedocházelo ke zhoršování vodních poměrů, zejména odnosu půdy erozní činností vody, a porušila též prevenční povinnost podle § 415

obč. zák. Žalobkyni vznikla v příčinné souvislosti s porušením zákonných povinností žalovanou škoda. Soud aplikoval § 450 obč. zák., vzal v úvahu žalobkyní obdržené dotace, umístění obce v terénu, tj. že se nachází v údolnici, a zohlednil, že se jednalo o extrémní přivalový déšť. Zároveň aplikoval § 136 o. s. ř. s tím, že i kdyby žalovaná žádnou zákonnou povinnost neporušila, k nějaké škodě, jejíž výši lze vyčíslit jen s nepoměrnými obtížemi, by došlo v důsledku samotného deště. S přihlédnutím k vyplacené dotaci a k dalším okolnostem volnou úvahou určil výši nároku žalobkyně v polovině požadované částky, tj. 313 281 Kč.

2. K odvolání obou účastníků Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 22. 3. 2017, č. j. 12 Co 68/2017-478, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, souhlasil s jeho závěrem o splnění zákonných předpokladů odpovědnosti za škodu, na rozdíl od soudu prvního stupně neaplikoval § 450 obč. zák., ale dospěl k závěru, že žalovaná odpovídá za škodu pouze v rozsahu 80 %, protože z 20 % by vzniku škody nezabránila ani při osetí pozemku vhodnou plodinou. Souhlasil s odpočtem částky, kterou žalobkyně obdržela jako účelovou dotaci, a souhlasil rovněž s postupem podle § 136 o. s. ř. vzhledem k tomu, že ani po předložení všech faktorů a provedení znaleckého posudku se nepodařilo přesně zjistit výši škody.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadli dovoláním oba účastníci.

4. Dovolání žalobkyně směřovalo proti části výroku, již byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé (o 313 281 Kč s příslušenstvím). Přípustnost dovolání spatřovala v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázek, které dosud nebyly v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešeny, že již vyřešená právní otázka má být dovolacím soudem posouzena jinak. Formulovala dosud neřešenou otázku, zda přivalový déšť je neodvratitelnou událostí (vyšší mocí) vedoucí k částečnému zproštění odpovědnosti za způsobenou škodu. Dále namítala, že závěr soudu o nižší škodě v případě osetí jinou plodinou je čirou spekulací, polemizovala se závěrem, že by škoda v důsledku povodně vznikla obci pro její umístění v údolnici, považovala za nesprávný odpočet ziskané dotace. Nesouhlasila s aplikací § 136 o. s. ř., jestliže výše škody byla prokázána znaleckým posudkem. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Dovolání žalované směřovalo proti části výroku rozsudku, již byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé (o 313 281 Kč

s příslušenstvím). Přípustnost dovolání spatřovala v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, soud měl aplikovat § 420a obč. zák., nikoli § 415 a § 420 obč. zák., a následně měl hodnotit přívalový déšť jako neodvratitelnou událost, která škodu způsobila, což je důvodem zproštění odpovědnosti žalované. Dovolatelka dále přípustnost dovolání spatřovala v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to zda odpovídá zemědělský podnikatel za škodu vzniklou odtokem vody a smyvem ornice z jím užívaných pozemků, ačkoli ke vzniku škody došlo následkem mimořádné události, kterou nemohl odvrátit, a zda lze současně aplikovat § 136 o. s. ř. a § 450 obč. zák. Žalovaná navrhla zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., avšak dovolání žalobkyně není podle § 237 o. s. ř. přípustné; dovolání žalované je přípustné pro řešení otázky odpovědnosti zemědělského podnikatele za porušení povinností k ochraně půdy, která dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

7. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

8. Vzhledem k § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť jde o právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo před 1. 1. 2014.

9. Podle § 3 odst. 1 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění účinném do 31. 3. 2015 (tj. před novelou provedenou zákonem č. 41/2015 Sb.), hospodařit na zemědělském půdním fondu musí vlastníci nebo nájemci pozemků tak, aby neznečišťovali půdu, a tím potravní řetězec a zdroje pitné vody škodlivými látkami ohrožujícími zdraví nebo život lidí a existenci živých organismů, nepoškozovali okolní pozemky a příznivé fyzikální, biologické

a chemické vlastnosti půdy a chránili obdělávané pozemky podle schválených projektů pozemkových úprav.

č. 74

10. Podle § 27 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon, vlastníci pozemků jsou povinni, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, zajistit péči o ně tak, aby nedocházelo ke zhoršování vodních poměrů. Zejména jsou povinni za těchto podmínek zajistit, aby nedocházelo ke zhoršování odtokových poměrů, odnosu půdy erozní činností vody a dbát o zlepšování retenční schopnosti krajiny.

11. Obě citovaná ustanovení stanoví vlastníkům a nájemcům pozemků speciální prevenční povinnost (ve vztahu k obecné prevenční povinnosti zakotvené v § 415 obč. zák.) chránit půdu tak, aby nedocházelo k jejímu odnosu erozní činností a ke zhoršování jejích fyzikálních, biologických a chemických vlastností, např. též narušením půdy erozí (jak lze dovodit i z pozdějšího zpřesňujícího znění § 3 odst. 1 písm. d) zákona č. 334/1992 Sb.; toto ustanovení bylo novelou provedenou zákonem č. 41/2015 Sb. přeformulováno z důvodů precizace povinností v ochraně zemědělského půdního fondu).

12. Neučinila-li žalovaná dostatečná opatření, která by čelila přírodnímu působení, jakým je i přívalový déšť, ačkoliv taková dostupná možnost byla, porušila tuto speciální prevenční povinnost, a došlo-li v důsledku porušení její povinnosti k masivnímu smyvu ornice při dešti a ke vzniku škody, odpovídá za ni podle § 420 odst. 1 obč. zák. Její odpovědnost nelze posoudit podle § 420a obč. zák., neboť důsledek porušení postupů žalované při zemědělské činnosti nemá původ v provozní činnosti, tj. příčinou vzniku škody nebyla sama činnost, jež má provozní povahu, popřípadě věc při této činnosti použitá, vyvolávajícím činitelem vzniku škody nebyly fyzikální, chemické či biologické vlivy provozu na okolí. Soudy obou stupňů tudíž aplikovaly na projednávanou věc správnou právní normu. Jestliže žalovaná odpovídá za způsobenou škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák., nepřichází v úvahu zvažovat liberační důvod podle § 420a odst. 3 obč. zák. Odvolací soud použil nevhodnou formulaci, uvedl-li, že se „žalovaná v rozsahu 20 % zprostila odpovědnosti za škodu“, avšak z odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že posuzoval příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti žalované a vzniklou škodou a dospěl k závěru, že porušení právní povinnosti žalovanou vedlo ke vzniku škody v rozsahu 80 % z celkové škody, zatímco z 20 % by škoda vznikla v důsledku přívalového deště i v případě, že by žalovaná žádnou prevenční povinnost neporušila. Posuzoval tedy správně naplnění předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák.

13. Přívalový déšť jako příčina vedoucí ke vzniku škody by obecně mohl být okolností vylučující odpovědnost za škodu v režimu podle § 420 obč. zák. s ohledem na neexistenci zavinění. Nemůže tomu tak být ale v projednávané věci, neboť zákonem uložená prevenční povinnost směřuje právě k provádění opatření minimalizujících nepříznivý vliv přírodních podmínek či událostí na zemědělský půdní fond.

14. Žalovaná v dovolání předkládá také vlastní verzi hodnocení důkazů, z níž pak vyvozuje nedostatek své odpovědnosti. Hodnocení důkazů soudem však dovoláním úspěšně napadnout nelze (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 20 Cdo 4352/2007).

15. Formulovala-li žalovaná v dovolání otázku hmotného práva, zda lze současně aplikovat § 136 o. s. ř. a § 450 obč. zák., tato otázka přípustnost dovolání nezakládá, neboť na jejím řešení rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá. Odvolací soud v napadeném rozhodnutí výslovně uvedl, že soud prvního stupně pochybil, jestliže aplikoval § 450 obč. zák., odvolací soud pro aplikaci tohoto ustanovení neshledal důvod.

16. Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. není naplněn, Nejvyšší soud proto dovolání žalované jako nedůvodné podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

17. Žalobkyně v dovolání uvedla, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Z obsahu dovolání však není patrné, o kterou otázku hmotného práva jde a od které „ustálené rozhodovací praxe“ se řešení právní otázky odvolacím soudem odchyluje, ač se jedná o obligatorní náležitost dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 o. s. ř. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16). Má-li být dovolání přípustné proto, že dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, jde o způsobilé vymezení přípustnosti dovolání, jen je-li z dovolání zřejmé, od kterého svého řešení otázky hmotného nebo procesního práva se má (podle mínění dovolatele) dovolací soud odchýlit, což z obsahu dovolání žalobkyně nevyplývá (srov. shodně např. usnesení ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, či ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2733/2013). Žalobkyní formulovaná otázka, zda přivalový déšť je neodvratitelnou událostí (vyšší mocí) vedoucí k částečnému zproštění odpovědnosti za způsobenou škodu, jednak již byla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, především však na řešení této otázky napadené rozhodnutí nespočívá. Za okolností, které nelze odvrátit, vzniklé tzv. vyšší mocí, konstantní judikatura považuje události způsobené vnějšími přírodními silami, včetně přivalových srážek (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 1. 2017, sp. zn. 23 Cdo 4080/2016, rozsudek ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 32 Odo 1186/2003, usnesení ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1979/2012). V souzené věci však nelze uvažovat o přivalovém dešti jako o liberačním důvodu podle § 420a odst. 3 obč. zák., protože soudy obou stupňů správně posoudily odpovědnost žalované podle § 420 odst. 1 obč. zák. a odvolací soud zvažoval přivalový déšť jako jednu z příčin vzniku škody v souvislosti s úvahou o příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti žalovanou a vzniklou škodou, přičemž otázka existence příčinné

č. 74

souvislosti je otázkou skutkovou. Brojí-li žalobkyně jen proti závěru odvolacího soudu o neexistenci příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti žalovanou a vznikem škody v rozsahu 20 %, nepředkládá tak žádnou právní otázku, jež by mohla přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. založit, stejně tak brojí-li žalobkyně proti závěru odvolacího soudu o výši škody, nesměřují její námitky proti právnímu posouzení věci, ale proti zjištěnému skutkovému stavu. Ani nesouhlas žalobkyně s aplikací § 136 o. s. ř. přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá. Žalobkyně pouze polemizuje s právním posouzením věci, aniž by z jejího podání bylo patrné, zda a v čem se podle mínění dovolatelky odvolací soud při aplikaci § 136 o. s. ř. odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a od které (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3895/2014).

18. Nejvyšší soud ze shora vyložených důvodů dovolání žalobkyně podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Č. 75

Náhrada škody, Ztížení společenského uplatnění
§ 444 obč. zák., § 24 zákona č. 85/1996 Sb.

č. 75

Ztráta sexuálních funkcí (tj. nemožnost plození a soulože) není novým následkem původního poškození zdraví dítěte útlého věku, jenž se projevil později a nemohl být původně předvídan, ani nepředstavuje změnu (zhoršení) zdravotního stavu, a tedy není důvod vyčleňovat náhradu za ztrátu sexuálních funkcí z celkového odškodnění ztížení společenského uplatnění do doby dovršení zletilosti, jestliže vzhledem k ustálenému zdravotnímu stavu bylo v době původního řízení zřejmé, že tyto funkce jsou pro poškozeného do budoucna ztraceny.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 25 Cdo 2429/2018, ECLI:CZ:NS:2018:25.CDO.2429.2018.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 35 Co 346/2017, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 16. 3. 2017, sp. zn. 13 C 31/2011, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Zaměstnanci žalobkyně pochybili při vedení porodu poškozeného V. M., v jehož důsledku trpí poškozený řadou postižení (dětská obrna, spastická kvadruparéza, sekundární epilepsie s výraznou epileptickou aktivitou a rozsáhlou atrofií mozkové kůry). Na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 4. 6. 1997, sp. zn. 22 C 153/92, vyplatila žalobkyně poškozenému na náhradě škody na zdraví částku 17 156,25 Kč na bolestné a 1 012 500 Kč na náhradu za ztížení společenského uplatnění (dále jen „ZSU“). Základní bodové ohodnocení ZSU bylo pro mimořádnost případu zvýšeno na desetinásobek. V roce 2008 zahájil poškozený nové řízení u téhož soudu vedené pod sp. zn. 34 C 171/2008 proti žalobkyni a Ministerstvu zdravotnictví, jehož předmětem bylo odškodnění za úplnou ztrátu sexuálních funkcí, neboť vzhledem k jeho nízkému věku nebyla tato újma hodnocena v původním řízení. Žalovaná zplnomocněná žalobkyni k zastupování v tomto řízení měla zaslat vyjádření k výzvě Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 2. 9. 2008,

zda nárok uplatněný žalobou žalovaní uznávají s poučením, že nevyjádří-li se ve stanovené lhůtě, bude mít soud za to, že žalobou uplatněný nárok uznávají, a rozhodne rozsudkem pro uznání. Vzhledem ke skutečnosti, že žalovaná ve stanovené lhůtě vyjádření nezaslala, rozhodl Obvodní soud pro Prahu 10 ve věci rozsudkem pro uznání a nezabýval se opodstatněností nároku; žalobkyně proto poté, co plnila poškozenému podle rozsudku, vyplacenou částku uplatnila vůči žalované z titulu náhrady škody za vadně poskytnutou advokátní službu.

2. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 16. 3. 2017, č. j. 13 C 31/2011-146, zamítl žalobu o zaplacení částky 2 993 269,42 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Pochybení žalované při zastupování klienta bylo nesporné, obvodní soud však jako předběžnou otázku posuzoval, zda nebyt pochybení žalované, mohla být žalobkyně ve sporu s poškozeným úspěšná, a dospěl k závěru, že pochybení žalované nebylo v příčinné souvislosti se vznikem škody, neboť by žalobkyně ve sporu s poškozeným byla zcela neúspěšná. Ačkoli se znalci shodli, že u poškozeného nedošlo ke změně zdravotního stavu, původní ohodnocení ZSU nezahrnovalo ztrátu sexuálních funkcí a nebyly zohledněny patřičné položky, jelikož znalec v původním řízení uvedl, že tyto schopnosti nelze ve věku 8 let hodnotit, ale poškozený nebude schopen sexuálního života spíše ze společenského než biologického hlediska.

3. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 11. 2017, č. j. 35 Co 346/2017-182, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními obvodního soudu i s právním závěrem, že ztráta sexuálních funkcí poškozeného nebyla v původním řízení zohledněna při hodnocení ZSU, a proto bylo namístě přistoupit k novému hodnocení po dosažení zletilosti a dovršení fyzického vývoje poškozeného. Znalkyně MUDr. H. M. v posudku ze dne 14. 6. 2007 ohodnotila ZSU poškozeného v oblasti sexuální poločkami neschopnost plození a neschopnost soulože (analogicky ztráta pyje) a takto stanovené hodnocení 2 400 bodů zvýšila na desetinásobek stejně jako v původním řízení, protože není důvod, aby při hodnocení ztráty sexuálních funkcí byl tento závěr odlišný.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání s tím, že dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena otázka, zda dosažení věku 18 let (tedy ukončení pohlavního vývoje poškozeného) představuje nový následek původní škodní události odůvodňující přiznání další náhrady za ZSU, přestože od původního rozhodnutí nedošlo ke změně zdravotního stavu poškozeného. Uvedla, že již v původním řízení bylo konstatováno všemi znalci, že zdravotní stav poškozeného je ustálený, bez jakékoli šance na zlepšení, jeho možnosti uplatnění v životě

i společnosti jsou prakticky nulové a jsou znemožněny všechny společenské i základní sebeobslužné funkce. Na základě takto zjištěného závažného stavu poškozeného bylo základní bodové ohodnocení ZSU zvýšeno na desetinásobek vyhrazený pro případy hodné mimořádného zřetele a již tehdy bylo jasné, že poškozený nikdy sexuálním životem žít nebude. Dovolatelka proto dovozuje, že ztráta sexuálních funkcí byla již součástí původního odškodnění, a v řízení o další odškodnění ZSU by proto byla plně úspěšná nebyť pochybení žalované. Navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalobě v plném rozsahu vyhová a přizná jí náhradu nákladů řízení, případně napadený rozsudek i rozsudek soudu prvního stupně zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že zcela souhlasí s napadeným rozsudkem odvolacího soudu a dovolání žalobkyně shledává nepřipustným, neboť odvolací soud rozhodl v souladu s ustálenou rozhodovací praxí. Navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl a přiznal jí náhradu nákladů dovolacího řízení.

6. Vedlejší účastnice na straně žalované ve svém vyjádření rekapitulovala průběh sporu a uvedla, že ztráta sexuálních funkcí nezletilého poškozeného nebyla předmětem původního hodnocení, proto byl nárok poškozeného vůči žalobkyni po právu, a není tudíž dána příčinná souvislost mezi postupem žalované a „škodou“ (tj. plněním poskytnutým žalobkyni poškozenému na základě pravomocného rozsudku pro uznání). Navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl jako nepřipustné a přiznal jí náhradu nákladů dovolacího řízení.

III.

Připustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání žalobkyně bylo podáno oprávněnou osobou v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a je podle § 237 o. s. ř. připustné pro řešení dovolacím soudem dosud neřešené právní otázky odškodnění ztráty sexuální funkce u poškozeného vyřazeného ze všech sfér života již v dětském věku. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Vzhledem k § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť k porušení právní povinnosti stanovené právními předpisy došlo (mělo dojít) před 1. 1. 2014.

9. Podle § 24 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, advokát odpovídá klientovi za škodu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokacie (odst. 1).

Advokát se odpovědnosti podle odstavce 1 zproští, prokáže-li, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat (odst. 2).

č. 75

10. Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění (§ 444 odst. 1 obč. zák.). Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou výši, do které lze poskytnout náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění, a určování výše náhrady v jednotlivých případech (§ 444 odst. 2 obč. zák.). K provedení citovaného zákonného ustanovení byla vydána vyhláška č. 440/2001 Sb. účinná do 31. 12. 2013 (dále jen „vyhláška“).

11. Podle ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu představuje odškodnění ztížení společenského uplatnění již v základní výměře samo ve své podstatě náhradu za nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb a pro plnění jeho společenských úkolů. Již přiznání základního odškodnění tedy předpokládá, že dosavadní možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti jsou v důsledku poškození zdraví objektivně omezeny. Při určení základního ohodnocení ztížení společenského uplatnění je v rámci sazby zohledňován i věk poškozeného v době vzniku škody, jak to výslovně stanoví § 3 odst. 1 vyhlášky. Zvýšení odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky přichází v úvahu ve výjimečných případech hodných mimořádného zřetele, kdy možnosti poškozeného uplatnit se v životě jsou velmi výrazně omezeny či zcela ztraceny ve srovnání s úrovní jeho kulturních, sportovních či jiných aktivit v době před vznikem škody (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2011, Cpjn 203/2010, publikované pod č. 50/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „Sbírka rozhodnutí“). Úsudek soudu o přiměřenosti zvýšení odškodnění vychází jednak z konkrétních, individuálně určených okolností posuzované věci, jednak z obecné zkušenosti soudu s přihlédnutím k jiným případům podobného druhu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1106/2008, publikovaný v Souboru rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu – dále jen „Soubor“ – pod C 9037).

12. Ztížení společenského uplatnění se odškodňuje jednorázově a při hodnocení následků úrazu se přihlíží i k předpokládanému vývoji vzniklých změn ve zdravotním stavu. To ovšem nevyklučuje při zhoršení již ustáleného zdravotního stavu nebo projeví-li se nové následky související s původním úrazem další odškodnění následků, které se projeví později v takové intenzitě a takovým způsobem, že původně nebyly, případně ani nemohly být předvídané. V takovém případě v důsledku původní škodné události vzniká, a to nepředvídatelně, další – nový nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění, který předtím neexistoval, a nebylo jej proto možno ani uplatnit, s tím, že u tohoto nového nároku se porovnává stav před zhoršením zdravotního stavu se stavem nynějším, neboť nárok sice

vyplývá z jedné a téže škodné události (nově vzniklé nepříznivé následky, které se odškodňují, jsou v příčinné souvislosti s původním úrazem), avšak nejde jen o změnu výše původního (již odškodněného) nároku (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 1983, sp. zn. 1 Cz 23/83, uveřejněný pod číslem 9/1986 Sbírký rozhodnutí, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1379/96, uveřejněný v časopisu Soudní judikatura pod č. 159/1998, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006, uveřejněné pod č. 79/2007 Sbírký rozhodnutí, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 275/2006, publikované v časopisu Soudní rozhledy č. 8/2007 s. 313).

13. Dojde-li k trvalému poškození zdraví dítěte v jeho nejtětlejším věku, nelze hodnotit, jak následky zranění konkrétně zasáhly do jeho dosavadního života a nakolik jsou jeho nynější možnosti pro uplatnění v životě a ve společnosti omezeny či ztraceny v porovnání s předchozím rozsahem a kvalitou jeho společenského, profesního, rodinného, sportovního i jiného uplatnění. Jednoznačně ovšem je, že s následky vážného poškození zdraví se bude poškozený vyrovnávat celý život, od dětství přes školní věk a dospívání, hledání partnera a založení rodiny, výběr zaměstnání, provozování sportu, svých zálib a i jiných možností, které se mu v životě naskytanou. Už vzhledem k tomu, že náhrada za ztížení společenského uplatnění představuje jednorázové odškodnění za nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho osobních a společenských potřeb a plnění jeho společenských úkolů, nelze *a priori* vylučovat vliv poškození na určité oblasti lidského života, v nichž se poškozený dosud neuplatnil, zejména když stav poškození nemá dle lékařských prognóz naději na zlepšení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2596/2006, publikovaný v Souboru pod C 6566).

14. Rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně spočívá na závěru, že pro vyvození odpovědnosti žalované bylo třeba posoudit jako předběžnou otázku, zda nebýt jejího pochybení v řízení vedeném Obvodním soudem pro Prahu 10 pod sp. zn. 34 C 171/2008, mohla být žaloba proti žalobkyni zamítnuta, a dále na závěru, že i přes pochybení žalované nemohla žalobkyně v řízení uspět, neboť ztráta sexuální funkce nebyla v původním řízení s poškozeným zohledněna a odškodněna. Zároveň uzavřely, že mezi hodnocením zdravotního stavu poškozeného v roce 1997 a podáním znaleckého posudku MUDr. H. M. z roku 2007 nedošlo ke změně zdravotního stavu.

15. V rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena otázka odškodnění ztráty sexuálních funkcí u poškozeného, jenž v útlém věku utrpěl závažnou újmu na zdraví, která jej vyřazuje z řady životních a společenských možností, a její hodnocení v novém řízení jako následku původního úrazu po dosažení zletilosti. Vzhledem ke skutečnosti, že odvolací soud i soud prvního stupně dospěly ke skutkovému závěru, že u poškozeného nedošlo ke změně zdravotního stavu,

nelze považovat za správný závěr, že ztráta sexuálních funkcí poškozeného je novým následkem původního poškození zdraví, jenž nemohl být předvídan. Ze sexuologického vyšetření dle znaleckého posudku vyplývá, že poškozený je schopen erekce, jeho biologická schopnost zplodit potomka nebyla zkoumána a důvodem diagnózy nemožnosti plození a soulože jsou trvalá porucha osobnosti těžkého stupně vyvolaná poškozením a dysfunkcí mozku, těžká hluboká mentální retardace, nejtěžší forma slabomyslnosti, spastická kvadruparéza, dětská mozková obrna a epilepsie. Tyto následky však již byly odškodněny v původním řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 22 C 153/92. Pro jejich závažnost byl případ poškozeného vyhodnocen jako mimořádného zřetele hodný, neboť rozsah hybného i psychického postižení je tak závažný, že lze předpokládat trvalou závislost na pomoci jiné osoby bez sebemenší možnosti společenského uplatnění, a proto soud zvýšil odškodnění ZSU na desetnásobek. Skutečnost, že znalci v původním řízení zvláště neohodnotili ztrátu sexuálních funkcí z důvodu věku, na tomto posouzení nic nemění. I kdyby původní hodnocení ZSU bylo neúplné a nepostihovalo všechny trvalé následky poškození zdraví, nemůže být z tohoto důvodu poškozenému přiznáno dodatečné odškodnění.

16. Lze proto přisvědčit dovolatelce, že ztráta sexuálních funkcí není nově vzniklým následkem původního poškození zdraví dítěte útlého věku, jenž se projevil později a nemohl být původně předvídan, ani nepředstavuje změnu (zhoršení) zdravotního stavu, a tedy není důvod vyčleňovat náhradu za ztrátu sexuálních funkcí z celkového odškodnění ZSU do doby dovršení zletilosti, jestliže vzhledem k ustálenému zdravotnímu stavu bylo v době původního řízení zřejmé, že tyto možnosti jsou pro poškozeného do budoucna ztraceny. Rozhodnutí odvolacího soudu je rovněž v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu týkající se dalšího odškodnění nových následků, jež nemohly být předvídaný. Nedošlo-li ke změně (zhoršení) zdravotního stavu poškozeného ani nebyl zjištěn nový následek poškození zdraví, jenž nemohl být v původním řízení ani předvídan, nebyl nárok na další odškodnění ZSU uplatněný poškozeným opodstatněný.

17. Jelikož je nesprávný závěr odvolacího soudu, že žalobkyně nemohla být úspěšná v původním řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 34 C 171/2008, ani kdyby právní služby byly žalovanou poskytnuty řádně, je rovněž nesprávný závěr, že žalovaná nemůže odpovídat za škodu dle § 24 odst. 1 zákona o advokacii způsobenou postupem v rozporu s § 16 zákona o advokacii.

18. Závěr odvolacího soudu, že pochybení žalované při výkonu advokacie nebylo v příčinné souvislosti se vznikem škody žalobkyně, není tudíž správný, a uplatněný dovolací důvod je tak naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a protože důvody, pro které bylo toto rozhodnutí zrušeno, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud v odpovídajícím rozsahu i rozsudek tohoto soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 76

Odpovědnost státu za škodu, Zadostiučinění (satisfakce), Daňové řízení
§ 13 zákona č. 82/1998 Sb., § 31a zákona č. 82/1998 Sb.

č. 76

Daňové řízení, v němž je daňovému subjektu uložena povinnost zaplatit penále, spadá do věcné působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a to od okamžiku, kdy je platební výměr, či dodatečný platební výměr, v němž daňovému subjektu byla uložena povinnost uhradit penále, daňovému subjektu doručen, popř. od okamžiku, kdy se daňový subjekt o existenci takového daňového výměru dozví.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4561/2017, ECLI:CZ:NS:2018:30.CDO.4561.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. 35 Co 375/2016, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. 5. 2016, sp. zn. 26 C 55/2015, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 12. 5. 2016, č. j. 26 C 55/2015-49, vyhověl žalobě v části, již se žalobkyně domáhala zaplacení částky 39 720 Kč s příslušenstvím (výrok I), zamítl žalobu v části, již se žalobkyně domáhala zaplacení částky 22 780 Kč s příslušenstvím (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III).
2. Dovoláním napadeným rozsudkem Městský soud v Praze jako soud odvolací změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu s návrhem na zaplacení 39 720 Kč s příslušenstvím a konstatoval, že v řízení zahájeném Finančním úřadem pro hl. město P., Územní pracoviště pro P., dne 9. 9. 2009, došlo k porušení práva žalobkyně na rozhodnutí v přiměřené lhůtě, dále potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku II (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II).
3. Odvolací soud vyšel z následujících skutkových zjištění soudu prvního stupně:
  - a) Žalobkyně předběžně uplatnila u žalované nárok, který je předmětem tohoto řízení, podáním ze dne 8. 12. 2014, a žalovaná jej odmítla dopisem ze dne

5. 6. 2015. Domáhala se zadostičinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřeně dlouhým daňovým řízením v souvislosti nikoli jen s jednotlivými průtahy, nýbrž s celkovou délkou řízení.

b) Dne 9. 9. 2009 zahájil správce daně u žalobkyně protokolem o ústním jednání, č. j. 250676/09/006934108951, daňovou kontrolu, jejímž předmětem byla daň z přidané hodnoty za zdaňovací období červenec až prosinec 2006, leden až prosinec 2007 a leden až prosinec 2008. Při tomto ústním jednání žalobkyně předložila správci daně plnou moc, ve které zmocnila k zastupování ve věci této daňové kontroly c. k. daňovou kancelář a. s.

c) Dne 9. 9. 2009 vyzval správce (výzvou č. j. 250688/09/006934108951) žalobkyni k předložení účetních dokladů za účelem prověření zdanitelných plnění od jejích dodavatelů. Žalobkyně na tuto výzvu reagovala dne 16. 9. 2009 předložením dokladů, o čemž byl správcem daně sepsán protokol o předání dokladů č. j. 255754//09/006934108951.

d) Dne 30. 9. 2009 zaslal správce daně dožádání, č. j. 263744/09/006934108951, Finančnímu úřadu pro P. k prověření skutečností týkajících se jednoho z dodavatelů žalobkyně (společnosti A. T. s. r. o.). Z odpovědi na toto dožádání, zaevidované dne 13. 10. 2009, vyplynulo, že dodavatel žalobkyně je nekontaktní a neplní vůči finančnímu úřadu své povinnosti.

e) Dne 30. 9. 2009 zaslal správce daně dožádání, č. j. 264456/09/006934108951, Finančnímu úřadu pro P. za účelem prověření skutečností týkajících se dodavatele žalobkyně O. s. r. o., odpověď dožádaného orgánu byla zaevidována dne 2. 12. 2009 (vyplyvá z ní, že dodavatel je v likvidaci a jeho likvidátor nemá k dispozici žádné doklady).

f) Dne 30. 9. 2009 zaslal správce daně výzvu k součinnosti třetích osob, č. j. 264320/09/006934108951, společnosti U., a. s., u které prověřoval platby na účtu dodavatele žalobkyně za období září až říjen 2007; odpověď banky byla zaevidována dne 20. 10. 2009 (vyplyvá z ní, že v uvedeném období nebyla žalobkyní provedena žádná úhrada).

g) Dne 30. 9. 2009 zaslal správce daně výzvu k součinnosti třetích osob, č. j. 264348/09/006934108951, společnosti R. a. s., u které prověřoval platby na účtu dodavatele žalobkyně za období leden až září 2008; odpověď banky byla zaevidována dne 13. 10. 2009.

h) Dne 1. 10. 2009 zaslal správce daně dožádání, č. j. 265502/09/006934108951, Finančnímu úřadu pro P., na kterou dožádaný orgán odpověděl dne 18. 11. 2009.

i) Dne 1. 10. 2009 zaslal správce daně dožádání, č. j. 264957/09/006934108951, Finančnímu úřadu pro P. k prověření skutečností týkajících se dodavatele žalobkyně E. s. r. o.; odpověď na tuto výzvu byla zaevidována dne 12. 11. 2009 (vyplyvá z ní, že dodavatel žalobkyně je nekontaktní a neplní své povinnosti vůči finančnímu úřadu).

- j) Dne 22. 10. 2009 se konalo ústní jednání, o kterém byl sepsán protokol, č. j. 278502/09/006934108951, a při němž byly žalobkyni vráceny účetní doklady a písemnosti, předložené správci daně dne 16. 9. 2009.
- k) Dne 22. 10. 2009 zaslal správce daně výzvu k prokázání skutečností, č. j. 279337/09/006934108951, dodavateli žalobkyně S. Š.; odpověď na tuto výzvu správce daně obdržel dne 8. 12. 2009.
- l) Dne 23. 10. 2009 zaslal správce daně výzvu k prokázání skutečností dodavateli žalobkyně P., a. s.; odpověď na tuto výzvu správce daně obdržel dne 11. 11. 2009.
- m) Dne 5. 11. 2009 se konalo ústní jednání, o kterém byl sepsán protokol, č. j. 292266/09/006934108951, a při němž žalobkyně předala správci daně kopie dokumentů.
- n) Dne 4. 2. 2010 zaslal správce daně výzvu k součinnosti třetích osob, č. j. 31789/10/006934108951, společnosti R. a. s. za účelem prověření plateb na účtu dodavatele žalobkyně za rok 2006; odpověď banky byla zaevidována dne 25. 2. 2010.
- o) Dne 4. 2. 2010 zaslal správce daně výzvu k součinnosti třetích osob, č. j. 31901/10/006934108951, společnosti U., a. s.; odpověď banky byla zaevidována dne 17. 2. 2010.
- p) Dne 5. 3. 2010 se konalo ústní jednání, o kterém byl sepsán protokol, č. j. 65483/10/006934108951, a při němž správce daně (s ohledem na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1611/07 o běhu prekluzivní lhůty) zúžil rozsah daňové kontroly na zdaňovací období září až prosinec 2006, leden až prosinec 2007 a leden až prosinec 2008; žalobkyně při tomto jednání rovněž předložila správci daně další písemné podklady pro daňovou kontrolu.
- q) Dne 22. 3. 2010 zaslal správce daně žalobkyni e-mail se žádostí o vysvětlení a doložení některých skutečností týkajících se jejich dodavatelů, společností E. s. r. o. a O. s. r. o. v likvidaci.
- r) Dne 30. 3. 2010 žalobkyně předložila správci daně vyžádané dokumenty a vysvětlení.
- s) Dne 21. 6. 2010 zaslal správce daně žalobkyni výzvu k prokázání skutečností, č. j. 202274/10/006934108951. Žalobkyně na tuto výzvu reagovala žádostí o prodloužení lhůty do 22. 7. 2010, které správce daně vyhověl. Odpověď žalobkyně na výzvu správce daně byla zaevidována dne 19. 7. 2010.
- t) Dne 19. 7. 2010 žalobkyně předložila správci daně plnou moc, kterou zmocnila k zastupování společnost Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.
- u) Dne 21. 6. 2010 zaslal správce daně výzvu k součinnosti třetích osob, č. j. 201278/10/006934108951, společnosti R. a. s., na niž obdržel odpověď dne 13. 7. 2010.
- v) Dne 2. 9. 2010 zaslal správce daně žalobkyni předvolání k projednání zprávy o kontrole DPH, č. j. 196697/10/006934108951, která obsahovala

výsledky kontrolních zjištění, včetně vyhodnocení důkazů. Žalobkyni byla zpráva doručena dne 8. 9. 2010.

w) Dne 16. 9. 2010 doručila žalobkyně (prostřednictvím svého zástupce Auditorská a daňová kancelář, s. r. o) správci daně návrh na provedení výslechu 8 svědků.

č. 76

x) Správce daně dne 22. 9. 2010 předvolal všech 8 navržených svědků k výslechu na den 20. 10. 2010 a žalobkyni o této skutečnosti informoval sdělením ze dne 20. 9. 2010, č. j. 278495/10/006934108951; ani jeden z výslechů se však neuskutečnil z důvodů, že navržení svědci byli na adresách uvede-
ných žalobkyní neznámí či se odstěhovali.

y) Z úředního záznamu ze dne 21. 10. 2010 vyplývá, že se uskutečnil telefonický rozhovor mezi zástupcem žalobkyně a správcem daně ohledně dalšího postupu týkajícího se zajištění navržených svědeckých výpovědí (žalobkyně dala najevo, že zvažuje možnost najmout si detektivní agenturu za účelem vypátrání jejich pobytu; správce daně zvažoval zopakovat předvolání, případně nechat svědky předvést policii).

z) Dne 3. 11. 2010 zaslal správce daně žalobkyni předvolání k projednání zprávy o daňové kontrole, č. j. 312933/10/006934108951, na den 1. 12. 2010 (žalobkyni doručeno dne 10. 11. 2010) a současně i zprávu o výsledku daňové kontroly, č. j. 311891/10/006934108951 (žalobkyni doručena dne 9. 11. 2010).

aa) Dne 26. 11. 2010 vznesl zástupce žalobkyně (Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.) námitku vůči postupu správce daně, které správce daně rozhodnutím ze dne 15. 12. 2010, č. j. 336630/10/006934108951, vyhověl s tím, že zpráva o výsledku daňové kontroly ze dne 3. 11. 2010 měla být zaslána na adresu zástupce žalobkyně.

bb) Dne 1. 12. 2010 obdržel správce daně od žalobkyně sdělení, že žalobkyně zadala vyhledání svědků detektivní agentuře.

cc) Dne 15. 12. 2010 zaslal správce daně dožádání na místně příslušné finanční úřady (č. j. 339467/10/006934108951, 339377/10/006934108951, 339267/10/006934108951 a 1867/11/006934108951), v jejichž působnosti se nacházely adresy navržených svědků zjištěné z evidence obyvatel s cílem ověřit, zda se tyto osoby na těchto adresách zdržují; z odpovědí dožádaných finančních úřadů, které správce daně obdržel v období prosince 2010 až února 2011, vyplývá, že navržení svědci se na těchto adresách nezdržují a poštu si nepřebírají.

dd) Dne 4. 3. 2011 zaslal správce daně zástupci žalobkyně zprávu o kontrole DPH, č. j. 77905/11/006934108951, která mu byla doručena dne 9. 3. 2011; současně žalobkyni zaslal i předvolání k projednání této zprávy na den 24. 3. 2011 (z úředního záznamu ze dne 22. 3. 2011 však vyplývá, že správce daně se se zástupcem žalobkyně dohodl, že na toto předvolání

nebude brán zřetel, a to s ohledem na žalobkyni, v mezidobí vznesené, důkazní návrhy).

ee) Dne 8. 3. 2011 správce daně obdržel návrh žalobkyně na výslech svědka J. R. a na základě tohoto návrhu se rozhodl svědka předvolat prostřednictvím dožádaného Finančního úřadu v P. (předvolání bylo svědku doručeno dne 24. 3. 2011); žalobkyně byla o této skutečnosti vyrozuměna sdělením ze dne 15. 3. 2011, č. j. 99931/11/006934108951.

ff) Dne 31. 3. 2011 se uskutečnilo ústní jednání, při němž správce daně vyslechl svědka J. R., o čemž byl sepsán protokol, č. j. 135059/11/006934108951.

gg) Dne 6. 4. 2011 zaslal správce daně žalobkyni výzvu k předložení dokladů, č. j. 165139/11/006934108951, která byla žalobkyni doručena dne 16. 4. 2011. Žalobkyně požádala o prodloužení lhůty k předložení dokladů a správce daně této žádosti vyhověl. Odpověď na výzvu k předložení dokladů správce daně obdržel ve stanovené lhůtě dne 9. 5. 2011.

hh) Dne 26. 4. 2011 byla zástupci žalobkyně a rovněž žalobkyni doručena zpráva o daňové kontrole, č. j. 163920/11/006934108951, současně správce daně zaslal žalobkyni předvolání k projednání zprávy o daňové kontrole na den 2. 5. 2011.

ii) Dne 28. 4. 2011 obdržel správce daně návrh žalobkyně na výslech svědka P. H., správce daně tomuto návrhu vyhověl a dožádal Finanční úřad v P. o provedení výslechu tohoto svědka; dle odpovědi dožádaného finančního úřadu, zaevidované dne 29. 8. 2011, nebylo dožádání vyhověno, neboť svědek se ani na opakované předvolání k výslechu nedostavil a nepodařilo se jej předvést ani Policií ČR.

jj) Dne 29. 4. 2011 podal zástupce žalobkyně stížnost proti postupu správce daně ve věci předvolání žalobkyně k projednání zprávy o daňové kontrole, z toho důvodu se také odmítl zúčastnit jednání dne 2. 5. 2011. Správce daně, jak vyplývá z jeho úředního záznamu a vyrozumění stěžovatele zde dne 18. 5. 2011, uznal, že v předvolání k jednání citoval nesprávné znění daňového řádu, nicméně žalobkyně nebyla na svých zákonných právech nijak zkrácena, neboť zpráva o daňové kontrole jí byla doručena v předstihu před jejím projednáním.

kk) Dne 2. 5. 2011 žalobkyně správci daně sdělila, že se jí podařilo zjistit adresu navrženého svědka P. H., na základě toho správce daně dožádal Finanční úřad v P. o provedení výslechu tohoto svědka, dožádaný orgán však této žádosti, jak vyplývá z jeho odpovědi z 23. 8. 2011, nevyhověl, neboť svědka se nepodařilo předvolat ani předvést.

ll) Dne 8. 5. 2011 byl správce daně informován zástupcem žalobkyně, že připravuje další důkaz v řízení, a sice znalecký posudek. Správce daně tento důkazní návrh neakceptoval, jak vyplývá z jeho pozdější zprávy o daňové kontrole z 5. 9. 2011.

mm) Dne 12. 9. 2011 byla zástupci žalobkyně a dne 15. 9. 2011 i žalobkyni doručena zpráva o daňové kontrole z 5. 9. 2011.

nn) Dne 19. 9. 2011 obdržel správce daně od zástupce žalobkyně žádost o stanovení přiměřené lhůty k vyjádření se k výsledku kontrolního zjištění, na základě této žádosti vydal správce daně rozhodnutí, č. j. 420850/11/006934108951, kterým stanovil lhůtu v délce 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí (zástupci žalobkyně doručeno dne 29. 9. 2011).

oo) Dne 26. 9. 2011 obdržel správce daně od žalobkyně znalecký posudek, týkající se stanovení hodnoty díla V., vytvořeného žalobkyní, a návrh na výsledcích znalce prof. Ing. V. S., CSc., LL.M., který tento posudek vypracoval; správce daně sdělením ze dne 17. 10. 2011, č. j. 437701/11/006934108951, žalobkyni vyrozuměl o tom, že tento důkaz neprokazuje sporné skutečnosti (to, že fakturované práce byly provedeny dodavateli uvedenými na daňových dokladech vyloučených z nároku na odpočet daně), a proto jej neprovede.

pp) Dne 13. 10. 2011 byla správci daně doručena žádost žalobkyně o prodloužení lhůty k vyjádření se k výsledku daňové kontroly, které správce daně vyhověl rozhodnutím ze dne 19. 10. 2011, č. j. 439384/11/006934108951.

qq) Dne 31. 10. 2011 správce daně obdržel vyjádření žalobkyně k výsledku kontrolního zjištění; žalobkyně v něm mimo jiné navrhla výsledcích svědků, které navrhovala již v minulosti, které se však nepodařilo předvolat (J. P. a D. B.).

rr) Dne 22. 11. 2011 bylo správci daně doručeno doplnění vyjádření žalobkyně, ve kterém navrhla výsledcích svědka F. P., kterého rovněž navrhovala již dříve, ale kterého se nepodařilo zkontaktovat.

ss) Dne 28. 11. 2011 žalobkyně doplnila své vyjádření k výsledku kontrolních zjištění tak, že navrhla výsledcích dvou svědků (P. K. a M. L.), které rovněž navrhovala již v minulosti a které se nepodařilo předvolat.

tt) Dne 6. 12. 2011 žalobkyně doručila správci daně třetí doplnění svého vyjádření, ve kterém opakovaně navrhla výsledcích svědka P. K..

uu) Dne 7. 12. 2011 zaslal správce daně žalobkyni sdělení, č. j. 490756/11/006934108951, v němž jí oznámil, že provedl úkony ve věci předvolání navržených svědků (dožádání příslušných finančních úřadů).

vv) Dne 20. 2. 2012 odpověděl dožádaný Finanční úřad ve S., že svědka M. L. se nepodařilo předvolat ani předvést, proto vyžádaný úkon nemohl být proveden.

ww) Dne 25. 1. 2012 byl Finančním úřadem v K. (jemuž bylo dožádání správce daně postoupeno Finančním úřadem v S.) proveden výslech svědka J. P., vyřízení dožádání bylo správci daně vráceno 30. 1. 2012.

xx) Dne 20. 2. 2012 obdržel správce daně návrh žalobkyně na výslech dalšího svědka (J. K.), kterého se pokusil vyslechnout prostřednictvím dožáda-

ného Finančního úřadu v T., tento úřad dne 2. 7. 2012 vrátil dožádání jako nevyřízené (svědka se nepodařilo předvolat ani předvést).

yy) Dne 24. 5. 2012 odpověděl dožádaný Finanční úřad v P., že nevyhověl žádosti o výslech svědků P. H., D. B. a P. K., neboť ti se na předvolání nedostavili a nepodařilo se je předvést ani Policií ČR.

zz) Dne 8. 6. 2012 předvolal správce daně žalobkyni a jejího zástupce k projednání zprávy o daňové kontrole a navrhl jí tři termíny koncem června 2012; na předvolání reagoval zástupce žalobkyně tím, že termín koncem června odmítl a žádal o termíny v červenci či srpnu 2012.

aaa) Dne 2. 7. 2012 správce daně zástupci žalobkyně sdělil, že jeho návrh na změnu termínu projednání zprávy o daňové kontrole považuje za vyhýbání se projednání závěrů daňové kontroly, a proto současně zasílá žalobkyni i jejímu zástupci zprávu o daňové kontrole s tím, že den jejího doručení bude považován za den jejího projednání a ukončení daňové kontroly (zástupci žalobkyně doručeno dne 6. 7. 2012, žalobkyni dne 10. 7. 2012).

bbb) Dne 6. 7. 2012 podala žalobkyně stížnost, ve které namítala, že správce daně nevyšel jejímu zástupci dostatečně vstříc při sjednání termínu projednání zprávy o daňové kontrole; správce daně shledal tuto stížnost jako nedůvodnou, o čemž žalobkyni vyrozuměl sdělením ze dne 23. 7. 2012, č. j. 385521/12/006934108951.

ccc) Dne 25. 7. 2012 vydal správce daně celkem 24 dodatečných platebních výměrů na daň z přidané hodnoty za zdaňovací období září 2006 až srpen 2008, kterými byla žalobkyni doměřena daň v celkové výši 6 798 934 Kč a současně i uložena povinnost uhradit penále. Platební výměry byly žalobkyni a jejímu zástupci oznámeny dne 4. 8. 2012 a 18. 9. 2012.

ddd) Dne 3. 9. 2012 se žalobkyně proti všem 24 dodatečným platebním výměrům odvolala.

eee) Dne 20. 9. 2012 zaslal správce daně žalobkyni a oběma jejím zástupcům (Auditorská a daňová kancelář, s. r. o. a c. k. daňová kancelář, a. s.) výzvu k odstranění vad podání, č. j. 445050/12/006934108951.

fff) V následujícím období (říjen 2012 až březen 2013) byly ze strany správce daně činěny úkony směřující k odstranění vad odvolání, přičemž správce daně komunikoval s oběma zástupci žalobkyně (dne 16. 11. 2012 pod č. j. 511353/12/006934108951 vyzval všechny zúčastněné k vyjasnění toho, kdo je oprávněn žalobkyni v řízení zastupovat s poukazem na to, že v daňovém řízení může vystupovat jen jeden zmocněnec); žalobkyně a její zástupci ve svých podáních namítali, že jednak dřívějšímu zástupci nebyla doručena zpráva o daňové kontrole (podání ze dne 16. 1. 2013), jednak že již marně uplynula prekluzivní lhůta pro stanovení daně (stížnost žalobkyně z 1. 1. 2013).

ggg) Dne 8. 4. 2013 vydal správce daně sdělení v rámci odvolacího řízení, č. j. 1668189/13/2006-05405-108951, ve kterém uvedl, že správce daně

opomenul plnou moc udělenou žalobkyní zástupci c. k. daňová kancelář, a. s. a přistoupil k odstranění vad odvoláním napadených rozhodnutí v rámci odvolacího řízení; současně zaslal zástupci c. k. daňová kancelář, a. s., zprávu o daňové kontrole a vyzval ho k projednání zprávy v rámci probíhajícího odvolacího řízení.

hhh) Dne 12. 4. 2013 podala žalobkyně u Městského soudu v Praze žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu, kterou se domáhala, aby v daňové kontrole nebylo pokračováno, neboť je prováděna po uplynutí prekluzivní lhůty – dle názoru žalobkyně prekluzivní lhůta uplynula ke dni 31. 12. 2012 (řízení o této žalobě bylo zastaveno usnesením Městského soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 6 A 64/2013, neboť žalobkyně vzala žalobu zpět).

iii) Dne 6. 8. 2013 obdržel správce daně přípis odvolacího orgánu (Finančního ředitelství pro hlavní město P.), v němž mu tento orgán doporučil konkrétní kroky k nápravě vadného postupu – odvolací orgán zde vyjádřil názor, že zprávu o daňové kontrole nelze mít za řádně projednanou kvůli pochybení, kterých se správce daně dopustil v důsledku nesprávného vyhodnocení plných mocí zmocněnců Auditorská a daňová kancelář, s. r. o. a c. k. daňová kancelář, a. s. (odvolací orgán doporučil, aby správce daně před předložením spisu k projednání odvolání vyjasnil rozsah plných mocí, předvolal k projednání zprávy o daňové kontrole za zdaňovací období září 2006 až prosinec 2008 oba zmocněnce a zmocněnce Auditorská a daňová kancelář, s. r. o., vyzval k doplnění odvolání podaného dne 3. 9. 2012).

jjj) Dne 12. 8. 2013 zaslal správce daně žalobkyni a oběma zmocněncům sdělení, č. j. 4358664/13/2006-05405-106273, v němž je seznámil se závěry vyplývajícími z přípisu shora.

kkk) Dne 12. 8. 2013 předvolal správce daně oba zmocněnce žalobkyně k projednání a podpisu zprávy o daňové kontrole.

lll) Dne 12. 8. 2013 zaslal správce daně zmocněnci žalobkyně (Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.) výzvu k odstranění vad odvolání.

mmm) Dne 16. 8. 2013 obdržel správce daně podání zmocněnce žalobkyně (Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.), ve kterém reagoval na přípisy správce daně ze dne 12. 8. 2013 a v němž požádal o prodloužení lhůty k projednání zprávy o daňové kontrole a prodloužení lhůty k doplnění náležitostí odvolání.

nnn) Dne 28. 8. 2013 proběhlo ústní jednání, o kterém byl sepsán protokol, č. j. 4667676/13/2006-05405-106273, kterého se zúčastnil pouze zmocněnec žalobkyně c. k. daňová kancelář, a.s. (s ohledem na neúčast zmocněnce Auditorská a daňová kancelář, s. r. o., nebyla zpráva o daňové kontrole projednána a podepsána).

ooo) Dne 9. 9. 2013 vydal správce daně rozhodnutí č. j. 4813353/13/2006-05405-106273, kterým prodloužil zmocněnci Auditorská a daňová kance-

láš, s. r. o., lhůtu k doplnění odvolání do 27. 9. 2013 a současně tohoto zástupce předvolal k projednání zprávy o daňové kontrole na den 20. 9. 2013. pp) Dne 4. 9. 2013 podala žalobkyně stížnost na postup správce daně, která byla shledána neopodstatněnou, o čemž byla žalobkyně, resp. její zástupce (Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.), vyrozuměna přípisem ze dne 1. 11. 2013.

qq) Dne 20. 9. 2013 se konalo ústní jednání za účasti obou zástupců žalobkyně, o kterém byl sepsán protokol, č. j. 4907427/13/2006-05405-106273; zmocněnec žalobkyně Auditorská a daňová kancelář, s. r. o., při něm namítal marné uplynutí prekluzivní lhůty pro vyměření daně ke dni 31. 12. 2012 a trval na výslechu navržených svědků.

rr) Dne 1. 10. 2013 (a poté ještě i dne 21. 10. 2013, 6. 11. 2013, 2. 12. 2013, 12. 12. 2013 a dne 6. 3. 2014) podala žalobkyně (prostřednictvím zmocněnce Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.) doplnění odvolání.

sss) V následujícím období správce daně vyhověl návrhu žalobkyně a pokusil se opětovně, v rámci odvolacího řízení, předvolat a vyslechnout svědky L., H., D. a K. (k opětovnému předvolání svědků R., P., B. a P. nepřistoupil); pokusy o zkontaktování svědka P. K. (z 14. a 15. 11. 2013) byly neúspěšné, svědka M. L. správce daně obeslal dne 25. 10. 2013 na den 14. 11. 2013, avšak neúspěšně (dne 13. 2. 2014 tento svědek telefonicky správci daně sdělil, že je v zahraničí a odmítá vypovídat v daňovém řízení), svědek P. H. byl dne 8. 11. 2013 předvolán na den 25. 11. 2013, avšak k výslechu se nedostavil, svědek D. byl předvolán k výslechu na den 13. 2. 2014, kdy také vypovídal (protokol č. j. 918296/14/2006-05405-108951).

tt) Dne 12. 11. 2013 obdržel správce daně přípis, č. j. 5579731/13/2000-14301-107071, ve kterém jej Finanční úřad pro město P. upozornil na nezbytnost urychleného postupu vzhledem k prekluzivní lhůtě pro dodatečné vyměření daně; zároveň žádal o okamžité postoupení doplněného spisového materiálu, případně rozhodnutí o odvolání v rámci autoremedury.

uu) Ve dnech 19. 9. 2013 a 21. 11. 2013 podala žalobkyně další stížnosti proti postupu správce daně, které byly prošetřeny a vyřízeny vyrozuměním ze dne 9. 12. 2013; zde byla žalobkyně mimo jiné vyrozuměna, že prekluzivní lhůta pro doměření daně uplyne dnem 31. 12. 2013.

vv) Dne 6. 12. 2013 a následně i dne 30. 1. 2014 podala žalobkyně, prostřednictvím zástupce Auditorská a daňová kancelář, s. r. o., stížnost proti postupu úředních osob.

ww) Dne 11. 12. 2013 zaslal správce daně žalobkyni sdělení v rámci odvolacího řízení, č. j. 5984710/13/2006-05405-108951, ve kterém uvedl, že zástupce zmocněný k projednání zprávy o daňové kontrole (Auditorská a daňová kancelář, s. r. o.) opakovaně nepřistoupil k projednání zprávy o daňové kontrole, a proto správce daně zaslal tuto zprávu zástupci Ad-

vokátní daňová kancelář H., s. r. o., kterému byla udělena substituční plná moc dne 17. 9. 2013 s tím, že den doručení zprávy bude považován za den jejího projednání.

xxx) Dne 16. 1. 2014 zaslal správce daně zmocněnci žalobkyně c. k. daňová kancelář, a. s., předvolání ve věci podepsání zprávy o daňové kontrole na den 6. 2. 2014; na toto předvolání reagoval zmocněnec dne 3. 2. 2014 podáním, v němž uvedl, že zprávu o daňové kontrole nepovažuje za řádně projednanou.

yy) Dne 20. 3. 2014 obdržel správce daně od Finančního úřadu pro město P. pokyn, aby s ohledem na uplynutí lhůty pro stanovení daně postupoval podle § 111 odst. 6 daňového řádu, napadená rozhodnutí o stanovení daně zrušil a odvolací řízení zastavil.

zzz) Správce daně přesto učinil další kroky – dne 2. 4. 2014 požádal Městský soud v Praze, který dne 26. 3. 2014 vynesl ve věci vedené u něj pod sp. zn. 48 T 3/2013 rozsudek, jímž byli jednatelé žalobkyně nepravomocně odsouzeni ze spáchání zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání šesti let, o poskytnutí písemných podkladů z trestního spisu.

aaaa) Dne 2. 6. 2014 předložil správce daně spis spolu s odvoláním Odvolacímu finančnímu ředitelství, které však konstatovalo prekluzi lhůty pro stanovení daně a spis s tímto stanoviskem vrátilo správci daně dne 14. 10. 2014.

bbbb) Dne 25. 11. 2014 vydal správce daně rozhodnutí (celkem 24 samostatných rozhodnutí), jimiž napadené dodatečně platební výměry zrušil a odvolací řízení s odkazem na § 111 odst. 6 daňového řádu zastavil. Tato rozhodnutí byla dne 25. 11. 2014 doručena žalobkyni, která se ještě téhož dne vzdala práva na odvolání. Řízení tak bylo pravomocně ukončeno ke dni 25. 11. 2014 (obsah spisu Finančního úřadu pro město P., Územní pracoviště pro P.).

4. Po právní stránce soud prvního stupně uvedl, že je namísto aplikovat na daný případ § 13 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“). Na dané správní řízení dopadají čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a je tedy možno zabývat se celkovou délkou daňového řízení z hlediska její přiměřenosti. Uvedenému závěru nasvědčuje to, že ani zákon o správě daní a poplatků, ani daňový řád nestanoví žádnou lhůtu pro ukončení daňové kontroly a pro vydání rozhodnutí o dodatečném vyměření daně. Není-li stanovena lhůta pro úkon či vydání rozhodnutí zákonem, je možno stíhat

pouze porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě podle § 13 odst. 1 věty třetí OdpŠk. Současně je daňový subjekt v řízení, v němž mu může být dodatečně vyměřena daň, ohrožen povinností uhradit penále, které také žalobkyni uloženo bylo a které má trestní povahu, jak dovodil Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 24. 11. 2015, č. j. 4 Afs 210/2014-57, uveřejněném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 3348/2016. Dle závěrů vyplývajících z tohoto rozhodnutí „penále podle § 37b zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění účinném od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2010, a podle § 251 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „daň. ř.“), má povahu trestu; je na ně třeba aplikovat čl. 40 odst. 6 Listiny a čl. 6 a 7 Úmluvy“. Jde-li o řízení, v němž může účastníku při splnění zákonných podmínek vzniknout povinnost zaplatit penále, jež je svou povahou trestní sankcí, a na které dopadá čl. 6 Úmluvy, je možno postihovat porušení povinnosti rozhodnout v přiměřené lhůtě a aplikovat stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod č. 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Stanovisko“).

5. Soud prvního stupně shledal délku daňového řízení jako nepřiměřenou. Nemajetková újma způsobená nepřiměřenou délkou řízení se presumuje. Újma nemohla žalobkyni vzniknout po celou délku řízení, tedy až do dne jeho pravomocného ukončení, nýbrž jen do 31. 12. 2013, kdy uplynula prekluzivní lhůta pro vyměření daně. Vzhledem k tomu měl soud prvního stupně za prokázaný nesprávný úřední postup spočívající v nepřiměřené délce daňového řízení a jím vyvolanou nemajetkovou újmu v období od 9. 9. 2009 do 31. 12. 2013. S přihlédnutím k okolnostem daného případu neměl za postačující pouhou konstataci porušení práva, a proto přiznal zadostiučinění v peněžní formě. Následně přistoupil ke stanovení výše zadostiučinění v penězích a na základě výpočtu podle § 31a OdpŠk a Stanoviska rozhodl, že za vzniklou nemajetkovou újmu žalobkyni náleží částka 39 720 Kč.

6. Odvolací soud po právní stránce uvedl, že souhlasí se závěry soudu prvního stupně s výjimkou formy přiznaného zadostiučinění. Při určení formy a výše zadostiučinění je třeba přihlídnout ke všem okolnostem případu včetně toho, že v daném konkrétním případě celková délka řízení byla ve prospěch žalobkyně a sama vedla k zastavení řízení. Jde o tak podstatnou okolnost, že musela mít vliv na vnímání celkové délky řízení žalobkyní a na intenzitu jí vzniklé nemajetkové újmy, že v souhrnu všech uvedených hledisek je odůvodněn závěr, že samotné konstatování porušení práva žalobkyně na projednání věci v přiměřené lhůtě je dostačující.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu výroku I v části, která konstatuje, že v řízení zahájeném Finančním úřadem pro hl. m. P., Územní pracoviště pro P., dne

9. 9. 2009, pod č. j. 250676/09/006934108951, došlo k porušení práva žalobkyně na rozhodnutí v přiměřené lhůtě, a do výroku II závislého na výroku I, napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu či rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, která je v rozhodovací praxi dovolacího soudu rozhodována rozdílně. Touto právní otázkou je otázka, zda daňová kontrola, doměřovací řízení a řízení odvolací zahájené dle daň. ř. jsou správními řízeními, na která dopadají čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 38 odst. 2 Listiny, a tudíž zda lze posuzovat přiměřenost celé délky daňového řízení podle zásad uvedených ve Stanovisku. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci.

8. Namítá, že rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2015, č. j. 4 Afs 210/2014-57, aplikované soudem prvního stupně i soudem odvolacím se netýkalo aplikace čl. 6 odst. 1 Úmluvy na daňovou kontrolu, doměřovací řízení a odvolací řízení dle daňového řádu, ale aplikace principu retroaktivity nové právní úpravy penále ve prospěch daňového subjektu. Nejvyšší správní soud posuzoval princip povinné retroaktivity ve prospěch daňového subjektu u penále, nikoliv aplikovatelnost dalších zásad typických pro trestní řízení. Dále žalovaná uvádí, že se odvolací soud odchýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 344/2014, které se zabývá posuzováním přiměřenosti správního řízení a aplikací čl. 6 odst. 1 Úmluvy na ně, od rozhodnutí ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 30 Cdo 214/2015, ve kterém Nejvyšší soud rozhodoval o aplikaci čl. 6 odst. 1 Úmluvy na daňovou kontrolu, a rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 2 Afs 144/2004-110, podle kterého je daňová kontrola dílčím procesním postupem odehrávajícím se v rámci daňového řízení. Účelem daňové kontroly je zjistit nebo prověřit základ daně nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné stanovení daně. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 5. 2003, sp. zn. II. ÚS 334/02, je zpráva o daňové kontrole pouhý podklad pro případné vydání rozhodnutí v daňovém řízení, tj. platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru. Daňová kontrola je tedy svou povahou procesem kontrolním, a nikoliv rozhodovacím. Případný dodatečný platební výměr, jímž by správce daně na základě výsledků daňové kontroly doměřil daň, již není součástí daňové kontroly. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

9. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání vyslovila nesouhlas s dovolatelkou v tom, že by se soud prvního stupně nebo odvolací soud odchýlili od rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolatelkou namítaný rozsudek dovolacího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 344/2014, se týkal stavebního, a nikoliv daňového řízení, a proto jej nelze mechanicky vztáhnout na řešenou problematiku. Stejně tak nelze oběma soudům vyčítat, že se neřídily rozsudkem dovolacího soudu ze dne 30. 11. 2016, č. j. 30 Cdo 214/2015-79, když byl vynesena až později než rozsudek odvolacího soudu.

10. Kdyby dovolací soud shledal dovolání přípustným, namítá žalobkyně, že soud prvního stupně srozumitelně vysvětlil, proč považuje daňové penále za trest ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a tím se liší od rozsudku dovolacího soudu ze dne 30. 11. 2016, č. j. 30 Cdo 214/2015-79, který se aplikací usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2015, č. j. 4 Afs 210/2014-57, nezabýval. Nadto namítá, že závěry soudu prvního stupně byly potvrzeny rozhodnutím velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2017, č. j. 15 Tdo 832/2016-126, v souladu s rozsudkem velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 15. 11. 2016 ve věci F. a F.-J. proti Norsku, č. 24130/11 a č. 29758/11.

11. Žalobkyni bylo daňové penále vyměřeno platebními výměry ze dne 25. 7. 2012, a proto je nepochybné, že celá daňová kontrola byla postupem, ve kterém se o daňovém penále, stejnou měrou jako o příslušných daních, rozhodovalo. Plyne to rovněž z odůvodnění platebních výměrů, kde správce daně stran odůvodnění odkázal na zprávu o daňové kontrole. Vzhledem k tomu žalobkyně navrhuje, aby dovolací soud dovolání odmítl, případně zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, jednajícím osobou s právníkem vzděláním ve smyslu § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

14. V rozsudku ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 344/2014, uveřejněném pod č. 113/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, přijal Nejvyšší soud závěr, že nepřiměřená délka správního řízení způsobila účastníkovi řízení nemajetkovou újmu, 1. jde-li ve správním řízení o spor o právo nebo závazek, který je opravdový a vážný a jehož rozhodnutí má přímý vliv na existenci, rozsah nebo způsob výkonu daného práva nebo závazku, 2. jestliže má toto právo nebo závazek svůj základ ve vnitrostátním právu a 3. jestliže je právo nebo závazek, o které se v daném případě jedná, civilní (tj. soukromoprávní) povahy.

15. Je proto na soudu, aby se v prvé řadě zabýval otázkou, zda posuzované správní řízení splňuje výše uvedená (judikaturou dovozená) kritéria aplikovatelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Ten mj. hovoří o „projednání záležitosti v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích“. Uvedený článek tak vedle trestních věcí chrání práva účastníků výlučně v řízeních, v nichž má být rozhodnuto o je-

jich občanských právech nebo závazcích. Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) termín „projednání soudem“ vykládá široce, když za soud považuje i orgán, který není soudem podle vnitrostátního práva, pokud rozhoduje o občanských právech nebo závazcích účastníka, ovšem pouze za splnění té podmínky, že je absolvování správního řízení nezbytnou podmínkou pro přístup k soudu a že na správní řízení soudní přezkum rovněž navazuje (pouze tehdy lze uvažovat o přiměřenosti celkové délky správního a soudního řízení) – srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 3. 2012 ve věci W. proti Rakousku, stížnost č. 5335/07, bod 46. V případě splnění výše uvedených kritérií na správní řízení dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a je tudíž aplikovatelné i Stanovisko.

16. Nejsou-li však tyto podmínky splněny, pak čl. 6 odst. 1 Úmluvy na dané správní řízení nedopadá, a nelze tak na posouzení přiměřenosti jeho délky a případnou satisfakci při porušení práva na jeho přiměřenou délku aplikovat ani Stanovisko. To ale ještě neznamená, že by v případě těch správních řízení, na které čl. 6 odst. 1 Úmluvy a 38 odst. 2 Listiny nedopadají, nemohlo k nesprávnému úřednímu postupu souvisejícímu s jejich délkou ve smyslu § 13 OdpŠk vůbec dojít. Nemůže však jít o nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí OdpŠk (nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě), ale jen o nesprávný úřední postup podle § 13 odst. 1 věty druhé nebo třetí OdpŠk (neučinění úkonu v zákonné nebo přiměřené lhůtě). Ve správním řízení, na které nedopadají čl. 6 odst. 1 Úmluvy a 38 odst. 2 Listiny, jsou tak postižitelné toliko jednotlivé průtahy v řízení, tedy ty situace, kdy správní orgán porušil povinnost učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené nebo přiměřené lhůtě. Jelikož však na tento nesprávný úřední postup, jak shora uvedeno, nedopadají závěry Stanoviska, a neuplatní se tedy ani presumpce vzniku nemajetkové újmy, je poškozený v takovém případě povinen prokázat jak vznik újmy, tak příčinnou souvislost mezi průtahy (porušením povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě) a vznikem nemajetkové újmy.

17. Jinak řečeno, jak v řízeních, v nichž správní a soudní orgány rozhodují o občanských právech nebo závazcích jejich účastníků, tak v řízeních (správních), jejichž předmět takovou povahu postrádá, může dojít k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v průtazích v řízení podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí OdpŠk. Uvedené vyplývá z toho, že bez ohledu na povahu předmětu řízení bude rozhodování (ve smyslu činění úkonů – k rozdílu mezi úkonem a rozhodnutím srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3271/2012, uveřejněný pod č. 102/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) správního orgánu zpravidla vždy vázáno zákonnou lhůtou nebo bude muset proběhnout ve lhůtě přiměřené (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 530/2014). Jen v řízeních, v nichž správní orgány rozhodují o občanských právech nebo závazcích jejich účastníků, lze však (nadto) uvažovat nesprávný úřední postup podle § 13 odst. 1 věty třetí OdpŠk, tj. nepřiměřenost celkové délky

řízení, za splnění podmínky, že na správní řízení navazuje soudní přezkum (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 3. 2012 ve věci W. proti Rakousku, stížnost č. 5335/07, bod 46). Závěry Stanoviska včetně konstrukce vyvratitelné domněnky vzniku nemajetkové újmy se tedy uplatní jen ve vztahu k nesprávnému úřednímu postupu podle § 13 odst. 1 věty třetí OdpŠk, spočívajícím v nepřiměřené délce řízení.

18. Aplikací uvedených hledisek na daňová řízení se Nejvyšší soud již zabýval v rozsudku ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 30 Cdo 214/2015 (dále též srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 5172/2015). Dospěl k závěru, dle něž daňové spory svým předmětem nejsou sporem o právo nebo závazek soukromoprávní povahy, navzdory jejich finančním dopadům do majetkové sféry daňových poplatníků, které z nich nepochybně plynou, a tudíž tato řízení pod ochranu čl. 6 odst. 1 Úmluvy nespádají (srov. rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. 7. 2001 ve věci F. proti Itálii, č. 44759/98, § 29 a 30). U těchto sporů tedy převažuje veřejnoprávní povaha nad přítomností soukromoprávního prvku a je možné konstatovat, že daňová kontrola nemá civilněprávní povahu.

19. V nyní posuzované věci však soudy nižších stupňů dopad čl. 6 odst. 1 Úmluvy na posuzované řízení nepostavily na závěru, že by byla naplněna výše uvedená hlediska nezbytná pro závěr, že jde o spor o občanských právech nebo závazcích, nýbrž na závěru, že uložení penále v daném řízení v sobě zahrnuje trestní obvinění ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Připustnost dovolání tak nezakládá namítaný odklon od ustálené soudní praxe Nejvyššího soudu. Předestřená otázka však dosud v judikatuře Nejvyššího soudu nebyla řešena.

20. Dovolací soud tak shledal dovolání přípustným pro řešení otázky, zda daňová kontrola, doměřovací řízení a řízení odvolací zahájené dle daňového řádu jsou správními řízeními trestní povahy, na které dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a tudíž zda lze posuzovat přiměřenost celé délky daňového řízení podle zásad uvedených ve Stanovisku.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Dovolání je důvodné.

22. Podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého, nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy

nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

č. 76

23. Ustanovení § 13 odst. 1 OdpŠk stanoví, že stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

24. Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě je zakotveno v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Zákonná úprava zadostiučinění za újmu způsobenou nepřiměřenou délkou soudních řízení se po novele zákonem č. 160/2006 Sb. nachází v zákoně č. 82/1998 Sb., zejména v jeho § 13 OdpŠk (shodně v § 22 OdpŠk) a § 31a OdpŠk. Na tuto zákonnou úpravu pak navazuje Stanovisko, které se podrobněji zabývá mimo jiné posouzením celkové doby řízení, v němž mělo dojít k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věty druhé a třetí či § 22 odst. 1 věty druhé a třetí OdpŠk v případě nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě a výkladem § 31a OdpŠk. Stanovisko je však možné aplikovat pouze na řízení, která spadají pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

25. Analýzu relevantní judikatury ESLP provedl vyčerpávajícím způsobem Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 24. 11. 2015, č. j. 4 Afs 2014/2014-57, a zopakoval ji i Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 4. 1. 2017, č. j. 15 Tdo 832/2016-126. Nejvyšší soud považuje za důležité zrekapitulovat stěžejní závěry tam uvedené.

26. Podrobná kritéria pro hodnocení, zda je konkrétní finanční sankce svou povahou trestní sankcí, rozvinul ESLP pro účely aplikace čl. 6 Úmluvy. Za nejdůležitější rozhodnutí je možné považovat rozsudek velkého senátu ve věci J. proti Finsku. ESLP si v ní podržel svůj názor, že není možné finanční sankce podřadit pod kategorii občanských práv, ale dovodil, že je možné finanční sankce za určitých okolností považovat za trestní obvinění ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Relativně malá závažnost sankce (viz dále) na tomto hodnocení nemohla nic změnit. Tento názor byl již dříve vyjádřen v rozsudcích Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. 2. 1994, B. proti Francii, stížnost č. 12547/86, Series A, č. 284, ze dne 29. 8. 1997, A. P., M. P. a T. P. proti Švýcarsku, stížnost č. 19958/92, Reports 1997-V, ze dne 27. 3. 1998, J. J. proti Nizozemí, stížnost č. 21351/93, Reports 1998-II, ze dne 3. 5. 2001, J. B. proti Švýcarsku, stížnost č. 31827/96, Reports 2001-III, a v citovaném rozsudku velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva F. proti Itálii. V rozsudku ze dne 23. 7. 2002, J. proti Švédsku, stížnost č. 34619/97, Reports 2002-VII, ESLP posuzoval uložení daňové přírážky za nepravdivá tvrzení uvedená v daňovém přiznání a shledal, že na věc je třeba aplikovat čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť jde o trestní obvinění. Názor, že sankce za

platební delikty v oblasti daní je třeba při splnění stanovených podmínek považovat za trestní obvinění ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ESLP posléze zopakoval i v rozsudecích ze dne 24. 7. 2008, A. a další proti Francii, stížnost č. 18603/03, a ze dne 16. 6. 2009, R. proti Finsku, stížnost č. 13079/03. Lze tak konstatovat, že jde o ustálený a dlouhodobě judikovaný názor ESLP, který jsou české soudy jakožto orgány členského státu Rady Evropy a smluvní strany Úmluvy povinny respektovat.

27. V citovaném případě J. proti Finsku stěžovatelka pochybila při odvodu daně z přidané hodnoty a na základě provedené kontroly jí daňový úřad mimo jiné uložil penále ve výši 10 % doměřené daně (konkrétně šlo o částku v přepočtu ve výši 309 eur). Stěžovatelka ve své stížnosti namítala nespravedlivý průběh následného soudního řízení, protože soud nenařídil jednání. Při posuzování, zda je možné podřadit finanční sankci uloženou stěžovatelce pod oblast trestních obvinění v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, vycházel ESLP z tzv. E. kritérií (srov. rozsudek ze dne 8. 6. 1976, E. a ostatní proti Nizozemí, stížnosti č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, Series A, č. 22; k aplikaci E. kritérií srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2006, č. j. 4 As 2/2005-62, č. 847/2006 Sb. NSS, nebo usnesení rozšířeného senátu ze dne 30. 9. 2015, č. j. 6 As 114/2014-55). Pro aplikovatelnost kategorie trestních obvinění je tak rozhodné: (i) posouzení příslušnosti sankce k určitému právnímu odvětví, (ii) analýza povahy porušení práva, za něž je sankce ukládána, a (iii) zhodnocení stupně přísnosti sankce. První kritérium je pouze výchozím bodem úvah a samo o sobě bez spojení se zbývajícími nemá význam. Druhá dvě kritéria jsou alternativní; tj. stačí naplnění jednoho z nich pro podřazení případu pod čl. 6 Úmluvy, ale na druhou stranu tento závěr nevylučuje hodnocení obou kritérií ve vzájemné souvislosti. ESLP zde rovněž poukázal na jiný případ, v němž vycházel z tzv. B. kritérií (srov. výše citovaný rozsudek ESLP ve věci B. proti Francii), která bylo možné interpretačně použít při posuzování druhého a třetího z E. kritérií. Ta spočívala v tom, že (i) právem vymezená sankce mohla dopadnout na všechny obyvatele v postavení daňových poplatníků, (ii) účelem sankce nebyla peněžní kompenzace škody, ale především odstrašující trest k odvrácení recidivy, (iii) sankce byla uložena jako trest s odstrašujícím a represivním účinkem a (iv) uložena sankce byla podstatná. Dále se ale soud přiklonil k názoru, že malá závažnost sankce a zařazení sankce do systému finančního práva nemohou být samy důvodem pro jejich vyloučení z rozsahu čl. 6 Úmluvy, pokud ostatní kritéria svědčí pro klasifikaci penále jako trestního obvinění, resp. trestu.

28. Popsaný přístup byl potvrzen další rozhodovací praxí ESLP. V rozsudku ze dne 7. 6. 2012, Segame SA proti Francii, stížnost č. 4837/06, Reports 2012, byly stěžující si společnosti vyměřeny úroky z prodlení a sankce ve výši 100 % z nezaplacené daně. Při posuzování přípustnosti aplikace čl. 6 odst. 1 Úmluvy Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že ani vláda nepochybovala jeho užití, a již

bez dalšího testu zkoumal jeho porušení. V rozsudku ze dne 4. 4. 2013, Julius Kloiber Schlachthof GmbH a další proti Rakousku, spojené stížnosti č. 21565/07, č. 21572/07, č. 21575/07 a č. 21580/07, ESLP řešil situaci čtyř společností, které provozovaly jatka a byly povinny z poražených zvířat odvádět zákonem stanovené poplatky veřejnoprávní korporaci zaměřené na podporu zemědělského trhu (Agrarmarkt Austria). V posuzovaném případě společnosti brojily proti vyměřené 10% přírážce k poplatkům a namítaly porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy v tom, že jejich věc nebyla rozhodnuta nezávislým soudem. Ačkoli poplatky svou povahou byly parafiskálními platbami (nebyly odváděny do státního rozpočtu), ESLP odmítl argumentaci vlády a připustil aplikaci čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

29. Svě dřívější závěry ohledně trestní povahy daňového penále zopakoval ESLP také v rozsudku ze dne 27. 11. 2014, L. D. proti Švédsku, stížnost č. 7356/10. V tomto případě stěžovatelka ve svém daňovém přiznání nepřiznala všechny své příjmy, a navíc tak neučinila správným způsobem. Finanční úřad proto prověřil její příjmy za rok 2002 a uložil jí zdanit nepřiznané příjmy a dále zvýšil její povinnost plátce DPH za rok 2002. Jelikož informace, které stěžovatelka ve svém daňovém přiznání uvedla, nebyly správné a finanční úřad v rámci své diskréční pravomoci musel provést revizi s ohledem na chybné účetnictví stěžovatelky, uložil jí také daňové penále ve výši 40 %, resp. 20 % ze zvýšené daně z příjmu a z DPH. Rozhodnutí finančního úřadu bylo potvrzeno správními soudy a dovolání stěžovatelky švédský Nejvyšší správní soud dne 20. 10. 2009 odmítl. Proti stěžovatelce bylo v souvislosti s výše popsaným jednáním zahájeno také trestní řízení týkající se jednak trestného činu zkrácení daně a jednak účetního trestného činu. Trestní soud rozhodnutím, které nabylo právní moci dne 8. 1. 2009, stěžovatelku pro vážné nedostatky ve vedení účetnictví uznal vinnou z účetního trestného činu, současně jí však zprostil obvinění z trestného činu zkrácení daně. Dospěl totiž k závěru, že nelze vyloučit, že stěžovatelka skutečně nevěděla, že její daňové přiznání obsahovalo nesprávné informace, jelikož se ve vedení podnikání plně spoléhala na svého manžela a jejich společného účetního.

30. ESLP v posuzované věci předně konstatoval, že uložení daňového penále obnáší „trestní obvinění“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a řízení týkající se daňového penále tak mělo trestní povahu. Ve vztahu k daňovému trestnému činu ESLP uvedl, že uložení daňového penále bylo založeno na tomtéž jednání, tedy nepřiznání příjmů z podnikání a DPH. Daňové řízení a trestní řízení se vztahovalo ke stejnému časovému období a stejnému obnosu daní. Situace byla nicméně odlišná ve vztahu k účetnímu trestnému činu, neboť povinnost podnikatele uvést správné informace v účetnictví je povinností *per se*, která není závislá na tom, zda je účetnictví (také) použito jako materiál pro určení daňové povinnosti (v této souvislosti srov. např. rozhodnutí ESLP ze dne 27. 1. 2009, C. proti Švédsku, stížnost č. 9631/04).

31. Podání nesprávných či nedostatečných podkladů o účetnictví finančnímu úřadu na podporu tvrzení uvedených v daňovém přiznání a neschopnost stěžova-

telky poskytnout tomuto úřadu další důvěryhodnou dokumentaci, na níž by úřad mohl založit své posouzení, podle ESLP představovaly v daňovém řízení důležitě dodatečné skutečnosti, které nehrály žádnou roli v jejím odsouzení v trestním řízení pro nedostatky ve vedení účetnictví. Stíhání stěžovatelky a odsouzení pro účetní trestný čin proto nevykazovalo rozpor s čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

32. Ohledně daňového trestného činu však ESLP uvedl, že ačkoliv současné či postupné vedení daňového řízení a trestního řízení samo o sobě není v rozporu s čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě (nezakládá překážku litispendence), porušení tohoto ustanovení nastane, pokud druhý soubor řízení pokračuje poté, co byl první soubor řízení již ukončen vydáním konečného rozhodnutí ve věci. Jelikož ve věci L. D. proti Švédsku daňové řízení nebylo zastaveno a daňové penále nebylo zrušeno poté, co došlo k ukončení trestního řízení (daňové řízení před správními soudy naopak pokračovalo dalších devět měsíců), ESLP dospěl k závěru, že stěžovatelka byla stíhána pro čin, pro nějž již byla s konečnou platností zproštěna obžaloby.

33. Ke stejnému závěru dospěl ESLP rovněž v rozsudku ze dne 20. 5. 2014, N. proti Finsku, stížnost č. 11828/11. V tomto případě byla stěžovateli na základě daňové kontroly v roce 2005 dodatečně vyměřena daň z vyplacených, avšak nepřiznaných dividend, a předepsáno penále. Později, v roce 2008, byl za stejné jednání kvalifikované jako trestný čin zkrácení daně odsouzen k peněžitému trestu a nepodmíněnému trestu odnětí svobody. K povaze penále zde Evropský soud pro lidská práva odkázal na svou předešlou judikaturu (zejména věc J. proti Finsku) a znovu zdůraznil, že byť není daňové penále ve vnitrostátním právu klasifikováno jako trest ve smyslu trestního práva, jeho uložení má trestní povahu, protože jeho účelem není náhrada zkrácené daně, ale potrestání daně osoby s cílem odradit ji od dalšího podobného jednání v budoucnu. Ani relativní mírnost penále v dané věci (1 700 eur) nezpůsobí, že by uložení penále nemělo být považováno za trest ve smyslu čl. 6 a 7 Úmluvy.

34. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí uzavřel, že penále podle § 37b zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění účinném od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2010, a podle § 251 daň. ř. má povahu trestu; je na ně třeba aplikovat čl. 40 odst. 6 Listiny a čl. 6 a 7 Úmluvy. Je třeba přisvědčit námitce dovolatelky, že Nejvyšší správní soud posuzoval pouze aplikaci principu povinné retroaktivity nové právní úpravy penále, nikoliv však aplikovatelnost dalších zásad typických pro trestní řízení. Šlo o dílčí právní otázku, která mohla být posuzována samostatně (srov. bod 69 a 70 rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2015, č. j. 4 Afs 210/2014-57).

35. Na závěry Nejvyššího správního soudu navázalo rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 15 Tdo 832/2016, které se zabývalo aplikací zásady *ne bis in idem* při souběžném vedení daňového a trestního řízení. Nejvyšší soud mimo jiné uzavřel, že pravomocné rozhodnutí,

jímž se skončí jedno ze souběžně či postupně vedeného daňového a trestního řízení, která jsou řízeními trestněprávní povahy ve smyslu tzv. E. kritérií, nevytváří překážku věci rozhodnuté s účinky *ne bis in idem*, je-li mezi daňovým řízením a trestním řízením nejen dostatečně úzká věcná souvislost, ale současně i souvislost časová (viz rozsudek velkého senátu ESLP ve věci A a B proti Norsku, č. 24130/11 a č. 29758/11, ze dne 15. 11. 2016, body 132. a 134.). Lze přisvědčit žalobkyni, že v některých situacích může mít daňové řízení trestní povahu. Nejvyšší soud se však v citovaném rozhodnutí zabýval otázkou souběhu daňového a trestního řízení. Trestní řízení zpravidla následuje až po skončení kontrolního řízení, neboť správce daně má povinnost oznámit orgánům činným v trestním řízení svá zjištění, pokud má podezření, že byl spáchán trestný čin. Trestní stíhání je pak zahájeno právě na základě zprávy o daňové kontrole. Proto nejsou následující závěry v rozporu s tímto rozhodnutím.

36. Podle § 11 odst. 1 písm. c) daň. ř. správce daně kontroluje plnění povinností osob zúčastněných na správě daní.

37. Podle § 85 odst. 1 daň. ř. jsou předmětem daňové kontroly daňové povinnosti, tvrzení daňového subjektu nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné zjištění a stanovení daně vztahující se k jednomu daňovému řízení.

38. Podle § 135 odst. 1 daň. ř. je povinen každý daňový subjekt, kterému to zákon ukládá, nebo daňový subjekt, který je k tomu správcem daně vyzván, podat řádné daňové tvrzení.

39. Podle § 135 odst. 2 daň. ř. je daňový subjekt povinen v řádném daňovém tvrzení sám vyčíst daň a uvést předepsané údaje, jakož i další okolnosti rozhodné pro vyměření daně.

40. Daňová kontrola není samostatným řízením, ale dílčím postupem odehrávajícím se v rámci daňového řízení. Účelem daňové kontroly je v souladu s § 85 odst. 1 daň. ř. zjistit nebo prověřit základ daně nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné stanovení daně. Daňová kontrola je zpravidla zahájena sepsáním protokolu o zahájení daňové kontroly. Ukončena je sepsáním a podepsáním zprávy o daňové kontrole, tedy souboru relevantních poznatků z daňové kontroly vyplývajících (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 2 Afs 144/2004-110).

41. Zprávu o daňové kontrole charakterizoval Ústavní soud v nálezu ze dne 13. 5. 2003, sp. zn. II. ÚS 334/02, Sb. n. u. ÚS, sv. 30, č. 63, s. 129, tak, že ji nelze pokládat za rozhodnutí, neboť na jejím základě nejsou daňovému subjektu ukládány povinnosti nebo přiznáváno právo, ale za pouhý podklad pro případné vydání rozhodnutí v daňovém řízení, tj. platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru. Daňová kontrola je tedy svou povahou procesem kontrolním, a nikoliv rozhodovacím. Případný dodatečný platební výměr, jímž by správce daně na základě výsledků daňové kontroly doměřil daň, již není součástí daňové kontroly. Pokud dodatečný platební výměr následuje, tak je to až po skončení

daňové kontroly a přirozeně pouze tehdy, jsou-li výsledkem kontrolních zjištění skutečnosti odůvodňující dodatečné stanovení daně.

42. Dovolací soud se neztotožňuje se závěry soudů nižších stupňů, že by celé daňové řízení mělo mít trestněprávní povahu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Účelem kontrolního řízení je pouze prověření, zda subjekt daně řádně splnil svou daňovou povinnost. Jeho obligatorním následkem není doměření daně a stanovení penále. Platební výměr nebo dodatečný platební výměr následuje pouze tehdy, pokud výsledky kontrolních zjištění odůvodňují dodatečné stanovení daně. Kontrolní řízení nemá trestněprávní povahu a dle ustálené judikatury nemá ani civilněprávní povahu (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 214/2015). Proto nespadá pod ochranu čl. 6 odst. 1 Úmluvy a není možné na ně aplikovat závěry uvedené ve Stanovisku. Pro účely odškodňování nepřiměřené délky řízení je kontrolní řízení třeba chápat jako samostatné řízení.

43. Klasifikovat kontrolní řízení jako řízení trestní nelze ani na základě tzv. E. kritérií, neboť jeho účelem není uložení sankce daňovému subjektu. Za trestní řízení lze považovat pouze ta, ve kterých hrozí uložení sankce. E. kritéria jsou založena především na hrozícím trestu. Nejsou proto použitelná pro kontrolní řízení. Nic na tom nemění ani fakt, že výsledky daňové kontroly mohou sloužit jako podklad pro vydání platebních výměrů nebo dodatečných platebních výměrů.

44. Nejsou-li splněny podmínky aplikace čl. 6 odst. 1 Úmluvy na posuzované správní řízení, nelze na posouzení přiměřenosti jeho délky a případnou satisfakci při porušení práva na jeho přiměřenou délku aplikovat ani Stanovisko. To ale ještě neznamená, že by nemohlo k nesprávnému úřednímu postupu souvisejícímu s délkou řízení ve smyslu § 13 OdpŠk vůbec dojít (srov. odst. 16 tohoto rozhodnutí). Nelze se sice dovolávat porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě podle § 13 odst. 1 věty třetí OdpŠk, ale do úvahy zde připadá nesprávný úřední postup podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí OdpŠk (průtahy spočívající v porušení zákonné lhůty nebo přiměřené doby).

45. ESLP v rozsudku ze dne 27. 11. 2014, L. D. proti Švédsku, stížnost č. 7356/10 konstatoval, že uložení daňového penále obnáší „trestní obvinění“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a řízení týkající se daňového penále tak mělo trestní povahu.

46. Podle části III. Stanoviska je třeba v případě trestního řízení považovat řízení za zahájené v zásadě okamžikem sdělení obvinění osobě podezřelé ze spáchání trestného činu (§ 160 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „tr. ř.“), resp. doručení opisu usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému (§ 160 odst. 2 tr. ř.). Obvinění ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy ESLP definoval jako „oficiální doručení sdělení příslušného orgánu o spáchání trestného činu“, v určitých případech proto může mít formu jiných opatření, která obsahují takové sdělení a mají „podstatný dopad na situaci“ podezřelého (rozsuz-

dek B. proti České republice, ze dne 7. 3. 2006, č. 3331/02, § 22; podle rozsudku R. proti České republice, ze dne 28. 3. 2006, č. 20252/03, § 28, se za počátek řízení považuje až okamžik, kdy se dotýčný o něm skutečně dozví, byť by oficiální doručení obvinění proběhlo dříve).

č. 76

47. Relevantním počátkem řízení z hlediska posouzení jeho přiměřené délky ve vztahu k daňovým řízením spadajícím pod čl. 6 odst. 1 Úmluvy pro jejich trestní povahu se ve své judikatuře již rovněž zabýval ESLP. V rozsudku ze dne 7. 7. 2005, G. proti Rakousku, stížnost č. 69162/01, stěžovatel v průběhu daňové kontroly sám v prosinci 1989 oznámil správci daně, že podal nepravdivé daňové tvrzení. Dne 11. 5. 1994 správce daně zahájil se stěžovatelem správní řízení ohledně podezření z krácení daně. Aplikací v předcházejícím odstavci uvedených principů ESLP dospěl k závěru, že relevantní počátek řízení připadá na 11. 5. 1994, kdy řízení proti stěžovateli bylo zahájeno, neboť až tímto okamžikem byl stěžovatel „obviněn“. V rozsudku ze dne 23. 7. 2002, J. proti Švédsku, stížnost č. 34619/97, určil relevantní počátek řízení doručením stěžovateli sdělení o výsledku daňové kontroly, které již obsahovalo dodatečné vyměření daně a uložení penále. Taktéž v rozsudku ze dne 23. 7. 2002, Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic proti Švédsku, stížnost č. 36985/97, určil relevantní počátek řízení okamžikem, kdy správce daně sdělil stěžovateli záměr uložit mu povinnost uhradit dodatečnou daň a penále.

48. V české právní úpravě k uložení daňového penále dochází platebními výměry nebo dodatečnými platebními výměry. Je třeba respektovat ustálenou judikaturu ESLP v tom, že uložení daňového penále obnáší „trestní obvinění“, a tudíž daňové řízení, v němž je daňovému subjektu uložena povinnost zaplatit penále, spadá do věcné působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Současně je však třeba respektovat ustálenou judikaturu ESLP také v závěru ohledně relevantního počátku tohoto řízení pro účely posouzení jeho přiměřené délky, případně stanovení přiměřeného zadostiučinění za jeho nepřiměřenou délku. Daňové řízení spadá pod ochranu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a tedy i Stanoviska od okamžiku, kdy je platební výměr, či dodatečný platební výměr, v němž daňovému subjektu byla uložena povinnost uhradit penále, daňovému subjektu doručen, nebo od okamžiku, kdy se daňový subjekt o existenci takového daňového výměru dozví. Dle skutkových zjištění soudů nižších stupňů je tudíž relevantním počátkem řízení v nyní posuzované věci den 4. 8. 2012.

49. Od tohoto okamžiku se tedy uplatní závěry uvedené ve Stanovisku a uplatní se i silná, ale vyvratitelná domněnka o vzniku nemajetkové újmy, ze které vychází ESLP, totiž že nepřiměřená délka řízení znamená pro stěžovatele morální újmu a žádné důkazy v tomto ohledu v zásadě nevyžaduje (viz Apicella, odst. 93, nebo KMEC, J. K výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení, Právní zpravodaj, srpen 2006, str. 12 a násl.), neboť újma vzniká samotným porušením práva. Jelikož soudy nižších stupňů chybně určily

relevantní počátek řízení, a tudíž i délku řízení, jejíž přiměřeností se měly zabývat, jsou jejich rozhodnutí neúplná, a tudíž nesprávná.

50. Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud rozsudek odvolacího soudu za nesprávný, a proto jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

51. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

Č. 77

č. 77 **Započtení pohledávky**, Smluvní pokuta, Přechodná (intertemporální) ustanovení
§ 3028 odst. 3 o. z.

Pro způsobilost pohledávek ze smluv k započtení je podle § 3028 odst. 3 věty první o. z. rozhodná právní úprava, kterou se řídí smlouvou založený závazkový poměr, z něhož pohledávka vznikla.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 32 Cdo 5234/2016, ECLI:CZ:NS:2018:32.CDO.5234.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 15 Co 24/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Původní žalobkyně Stavby T. s. r. o. se v souzené věci po žalované domáhala zaplacení částky 900 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,1 % za každý kalendářní den prodlení od 6. 10. 2014 do zaplacení, a to z titulu práva na doplatek ceny díla zhotoveného podle smlouvy o dílo uzavřené mezi původní žalobkyní a žalovanou dne 21. 11. 2013. Podstatou sporu byl rozdílný názor účastníků na vznik vzájemné pohledávky žalovaného z titulu práva na smluvní pokutu za prodlení s předáním díla a na účinky započtení této pohledávky proti pohledávce uplatněné žalobou.
2. Okresní soud v Opavě rozsudkem ze dne 25. 11. 2015, č. j. 116 C 20/2015-78, žalobu zamítl a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení.
3. Krajský soud v Ostravě k odvolání původní žalobkyně v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé potvrdil co do částky 900 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,1 % za každý kalendářní měsíc prodlení od 9. 10. 2014 do zaplacení a ve zbytku jej v tomto výroku zrušil a řízení v tomto rozsahu zastavil. Rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil též ve výroku o nákladech řízení a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.
4. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, účastníky nezpochybovanými, podle nichž mezi původní žalobkyní jako podnikatelem při

výkonu jeho podnikatelské činnosti a žalovaným jako samosprávnou územní jednotkou při uspokojování veřejných potřeb (ve smyslu § 261 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014, dále též jen „obch. zák.“) byla dne 21. 11. 2013 platně uzavřena smlouva o dílo (dále též jen „smlouva“), ze které vznikla původní žalobkyni jako zhotoviteli povinnost spočívající v celkové revitalizaci obálky budovy ve smlouvě specifikovaného bytového domu v rámci realizace veřejné zakázky a žalovanému jakožto objednateli vznikla povinnost zaplatit cenu díla ve výši vyplývající z dodatku č. 1 k této smlouvě ze dne 3. 9. 2014 v částce 5 685 276,40 Kč včetně DPH. V bodě 16.1 smlouvy o dílo strany sjednaly smluvní pokutu ve výši 30 000 Kč za každý započatý kalendářní den prodlení pro prvních deset kalendářních dnů a ve výši 50 000 Kč za každý další započatý kalendářní den prodlení s řádným dokončením a včasným předáním díla bez vad a nedodělků, přičemž podle ujednání v bodu 16.8 smlouvy byl objednatel oprávněn započíst pohledávku ze smluvní pokuty proti pohledávce zhotovitele. V bodě 7.2 smlouvy se zhotovitel zavázal dílo řádně dokončit a předat jej objednateli bez vad a nedodělků do 122 kalendářních dnů od dohodnutého dne zahájení prací na díle s tím, že dle bodu 7.1 si smluvní strany ujednaly zahájení prací v den, kdy zhotovitel převzal či dle smlouvy nejpozději měl převzít od objednatele staveniště, o čemž měl být proveden zápis. K tomuto převzetí došlo dle provedeného zápisu dne 28. 4. 2014.

5. Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že původní žalobkyně dílo provedla a žalovanému předala ke dni 19. 9. 2014, v důsledku čehož vznikl původní žalobkyni nárok na zaplacení sjednané ceny prací provedených v měsíci srpnu 2014 a vyúčtovaných fakturou v částce 1 764 071,67 Kč, splatné v souladu s bodem 5.3 smlouvy ve lhůtě třiceti kalendářních dnů od doručení faktury, tj. ke dni 8. 10. 2014, ze které žalovaný uhradil dne 6. 10. 2014 částku 864 071,67 Kč a oproti nároku na doplatek ve výši 900 000 Kč započítal svou pohledávku vůči původní žalobkyni z titulu smluvní pokuty za pozdní dokončení a předání díla.

6. V řešení otázek, které se vztahují k podstatě sporu, se odvolací soud dílem přiklonil k závěrům přijatým soudem prvního stupně, dílem se vůči nim vymezil. Vzhledem k obsahu dovolání je podstatný především jeho závěr o tom, že bylo-li dílo předáno až dne 19. 9. 2014, překročila původní žalobkyně ujednaný termín o 23 dnů, což odpovídá právu žalovaného na smluvní pokutu ve výši 950 000 Kč, byť bylo žalovaným v rámci provedeného zápočtu uplatněno pouze co do částky 900 000 Kč. Odchylně od soudu prvního stupně posoudil splatnost smluvní pokuty, k jejíž úhradě žalovaný původní žalobkyni vyzval dopisem doručeným dne 23. 9. 2014. Vyšel z ujednání smlouvy, ve kterém je splatnost faktur určena v délce třiceti dnů od doručení, neboť usoudil, že není důvod, proč by se takto ujednaná splatnost neměla vztahovat na smluvní pokutu.

7. Především však se odvolací soud se soudem prvního stupně neztotožnil v otázce právní úpravy, kterou se řídí zápočet pohledávky žalovaného z titulu

smluvní pokuty sjednané v roce 2013 na základě právního jednání – jednostranného započtení, k němuž došlo po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“ či „o. z.“). Usoudil s poukazem na formulaci použitou v § 3028 odst. 3 o. z., že není důvod, aby se dosavadními právními předpisy řídil pouze vznik v něm uvedených právních vztahů, nýbrž je třeba vycházet z toho, že se dosavadní právní úpravou řídí změna i zánik těchto vztahů, přičemž započtení pohledávek je jedním ze způsobu zániku závazků. Na podporu tohoto názoru poukázal na obdobné znění § 763 obch. zák., vymezujícího časovou působnost obchodního zákoníku ve vztahu k zákonu č. 109/1964 Sb., hospodářskému zákoníku, a na judikaturu vztahující se k výkladu tohoto ustanovení, jmenovitě na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 1996, sp. zn. 5 Cmo 703/94, a ze dne 26. 5. 1999, sp. zn. 9 Cmo 210/99, a na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 1999, sp. zn. 32 Cdo 1016/98, a ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 246/2005 (které jsou, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, dostupná na <http://www.nsouid.cz>).

8. Odvolací soud konstatoval, že v podmínkách právní úpravy platné do 31. 12. 2013 je započtení upraveno v § 580 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014 (dále jen „obč. zák.“), a pro oblast obchodně právních vztahů též v § 358 a násl. obch. zák. Vyšel z § 359 obch. zák. a dovodil, že žalovaný poprvé provedl zápočet své pohledávky z titulu smluvní pokuty vůči pohledávce původní žalobkyně z titulu práva na doplatek ceny díla dopisem ze dne 9. 10. 2014, tj. v době, kdy jeho pohledávka nebyla ještě splatná, takový zápočet tedy vzhledem k § 359 obch. zák. nemohl vyvolat předpokládaný účinek v podobě zániku vzájemných pohledávek. Tento účinek však vyvolal dopis žalovaného ze dne 27. 5. 2015, který se dostal do dispoziční sféry původní žalobkyně následujícího dne a jehož obsah je zcela určitý, jestliže obsahuje projev vůle žalovaného započíst jeho pohledávku z titulu smluvní pokuty ve výši 900 000 Kč proti pohledávce původní žalobkyně z faktury v celkové výši 1 764 071,67 Kč. Odvolací soud uzavřel, že v důsledku řádně provedeného započtení se tyto pohledávky setkaly ke dni splatnosti později splatné pohledávky žalovaného, tj. dne 23. 10. 2014, a k tomuto dni zanikly.

9. Nad rámec uvedeného odvolací soud vyjádřil názor, že i kdyby se započtení vzájemných pohledávek vzniklých před 1. 1. 2014 řídilo právní úpravou obsaženou v § 1982 a násl. o. z., nebránil by zániku vzájemných pohledávek charakter pohledávky na zaplacení smluvní pokuty jako pohledávky nejisté, jak má na mysli § 1987 odst. 2 o. z., neboť za nejistou nelze považovat každou pohledávku mezi účastníky spornou. Vyjádřil názor, že nejistou je pohledávka vázaná na odkládací či rozvazovací podmínku, a dodal, že v daném případě nejistota pohledávky neplyne ani z možnosti moderace smluvní pokuty, neboť ta je v případě smluv vzniklých v režimu zadávání veřejných zakázek podle judikatury vyloučena.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 77

10. Rozsudek odvolacího soudu napadla původní žalobkyně dovoláním, výslovně ve všech jeho výrocích, podle obsahu dovolání však jen v potvrzujícím výroku o věci samé. Splnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřovala v tom, že „věc závisí na posouzení právní otázky, která v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to aplikace ust. § 1987 zák. č. 89/2012 Sb. (dále jen „NOZ“), resp. ustanovení o započtení pohledávek dle NOZ, v případě, kdy úkon započtení je učiněn v době po účinnosti NOZ ve vztahu k pohledávce z titulu ceny díla dle smlouvy o dílo uzavřené dne 21. 11. 2013 a pohledávce z titulu smluvní pokuty vyúčtované až po účinnosti NOZ (konkrétně 22. 9. 2014), a dále má být odvolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, kdy se jedná o aplikaci ust. § 365 a § 370 ObchZ“.

11. V rámci vymezení dovolacího důvodu dovolatelka brojila proti závěru odvolacího soudu o platnosti provedeného započtení. Především, bez jakékoli bližší argumentace, vyjádřila nesouhlas se závěrem odvolacího soudu, že předmětné započtení se řídí právní úpravou účinnou do 31. 12. 2013, a měla za to, že v dané situaci je namíště aplikovat § 1982 a násl. o. z. Dodala, že v té souvislosti poukazuje na znění § 1987 odst. 2 o. z., podle něhož není k započtení způsobilá pohledávka neurčitá nebo nejistá, „tj. žalovaným požadovaná pohledávka z titulu smluvní pokuty“. Nesprávnost právního posouzení spatřovala rovněž v tom, že odvolací soud považoval zápočet žalovaného provedený dne 27. 5. 2015 za určitý, ačkoliv její pohledávka nebyla v zápočtu řádně specifikována.

12. Za nesprávný považovala dovolatelka samotný závěr o tom, že se dostala do prodlení s předáním díla. Vytýkala odvolacímu soudu, že nesprávně posoudil význam neočekávaných povětrnostních podmínek, v důsledku nichž měl žalovaný podle bodu 7.6 písm. c) smlouvy o dílo povinnost dohodnout s ní přiměřené prodloužení lhůty k plnění, k čemuž nedošlo. Podle jejího přesvědčení jí tak žalovaný neposkytl spolupůsobení potřebné k tomu, aby mohla splnit svůj závazek, čímž se dostal sám do prodlení ve smyslu § 370 obch. zák., a tedy podle § 365 obch. zák. nemohla být v prodlení ona.

13. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

14. Žalovaný označil ve svém vyjádření dovolání za nedůvodné. Plně se ztotožnil s právním posouzením odvolacího soudu, jmenovitě s jeho názorem, že se má uplatnit úprava účinná do 31. 12. 2013.

III. Přípustnost dovolání

č. 77

15. V průběhu dovolacího řízení Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 28. 2. 2018, č. j. KSOS 33 INS 24035/2015-A-112, zjistil úpadek původní žalobkyně, prohlásil konkurs na její majetek a její insolvenční správce ustanovil společnost A. insolvency, v. o. s. Prohlášením konkursu na majetek původní žalobkyně se dovolací řízení přerušilo (§ 263 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů). Podáním ze dne 5. 4. 2018, došlým téhož dne Nejvyššímu soudu, podal insolvenční správce návrh na pokračování dovolacího řízení. Dnem, kdy soudu došel tento návrh, účinky přerušování řízení pominuly a insolvenční správce se stal účastníkem řízení místo původní žalobkyně (§ 264 odst. 1 insolvenčního zákona).

16. Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 2 čl. II části první přechodných ustanovení zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 čl. II části první přechodných ustanovení zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017 (dále též jen „o. s. ř.“).

17. Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou při splnění podmínky povinného zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu jen za předpokladu, že to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

18. Podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak.

19. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

20. Požadavek dovolatelky, aby otázka aplikace § 365 a § 370 obch. zák. řešená v souzené věci odvolacím soudem byla dovolacím soudem posouzena jinak, způ-

sobilý založit přípustnost dovolání v režimu § 237 o. s. ř. není. Poslední ze čtyř v tomto ustanovení zakotvených předpokladů přípustnosti dovolání, tj. „má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak“, míří totiž pouze na případ právní otázky vyřešené dovolacím soudem v jeho dosavadní rozhodovací praxi, od jejíhož řešení by se měl dovolací soud odklonit (posoudit tuto otázku jinak), a nikoli na případ, jak se dovolatelka mylně domnívá, že má dovolací soud posoudit jinak otázku vyřešenou soudem odvolacím.

21. Nejvyšší soud však shledal dovolání přípustným pro řešení dovolatelkou otevřené otázky výkladu § 3028 odst. 3 věty první o. z., která v rozhodování dovolacího soudu doposud nebyla vyřešena, totiž který právní předpis aplikovat při posouzení způsobilosti pohledávky na zaplacení smluvní pokuty k započtení proti jiné peněžité pohledávce ze závazkového vztahu v případě, že obě pohledávky vznikly ze závazkového vztahu založeného smlouvou v době do 31. 12. 2013, nicméně smluvní pokuta byla vyúčtována a kompenzační právní jednání bylo učiněno až v době po dni 31. 12. 2013. Řešení této otázky závisí na zodpovězení obecnější otázky, rovněž dosud neřešené, jaká právní úprava je vzhledem k § 3028 odst. 3 věty první o. z. rozhodná pro kompenzabilitu vzájemných pohledávek, které obě (popř. všechny) vznikly po dni nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, leč z právních poměrů založených smlouvou uzavřenou za účinnosti dosavadních právních předpisů.

IV.

Důvodnost dovolání

22. Podle § 3028 o. z. se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (odstavec 1). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů (odstavec 2). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti (odstavec 3).

23. Závazkový právní vztah, z něhož vznikly (měly vzniknout) obě pohledávky, které byly v souzené věci předmětem započtení, spadá pod pojem „jiné právní poměry“ ve smyslu § 3028 odst. 3 věty první o. z.; ve vztahu k odstavci druhému jde o poměry jiné než týkající se práv „osobních, rodinných a věcných“. Výrazy „právní poměr“ a „právní vztah“ je (přínejmenším v poměrech souzené věci) možno považovat za synonymické. Na takovém výkladu panuje shoda v převa-

žující části komentářové literatury (viz HULMÁK, M. in LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář. C. H. Beck, 2014, s. 2320; MELZER, F. in MELZER, F., TÉGL, P. a kol.: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654. Praha: Leges, 2014, s. 1152; PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. Občanský zákoník. Komentář. Wolters Kluwer, 2013; REMEŠ, J. in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. C. H. Beck, 2017. s. 3009) a v rozsudku ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3612/2014, uveřejněném pod číslem 4/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, z tohoto názoru vychází též Nejvyšší soud.

24. V koncepci § 3028 odst. 3 věty první o. z. není rozhodné pro určení právního režimu, jemuž podléhá určitá pohledávka, kdy tato pohledávka vznikla (ve smyslu kdy věřiteli vzniklo bezprostřední, nepodmíněné právo na plnění), nýbrž kdy vznikl právní poměr (právní vztah), z něhož tato pohledávka vznikla.

25. V souzené věci jsou obě vzájemné pohledávky pohledávkami ze smlouvy, a to ze smlouvy uzavřené za účinnosti předchozí právní úpravy. Tím jsou vytyčeny meze dovolacího přezkumu; výklad § 3028 odst. 3 věty první o. z. se tu upíná právě jen k takovéto situaci. V takto vymezené rovině se § 3028 odst. 3 věty první o. z. promítne jako pravidlo, že pro určení právního režimu pohledávky ze smlouvy je rozhodující, kterou právní úpravou se řídí smlouvou založený závazkový právní poměr, z něhož pohledávka jakožto právo věřitele na určité plnění (srov. § 488 obč. zák. a § 1721 o. z.) vznikla (jehož je součástí). To, co platí pro právo na plnění ze smlouvy obecně, pak platí též pro právo na zaplacení smluvní pokuty; k odlišnému pohledu tu není žádné opory v zákoně. Též pro podřízení smluvní pokuty příslušnému právnímu režimu je tak významný nikoliv okamžik, kdy porušením smluvní povinnosti vzniklo právo na zaplacení smluvní pokuty, k čemuž mohlo dojít až po dni 31. 12. 2013, nýbrž to, jakou právní úpravou se řídí závazkový právní poměr založený smlouvou, v níž byla smluvní pokuta sjednána.

26. V souzené věci se obě vzájemné pohledávky zakládají na smluvních ujednáních uzavřených před účinností nového občanského zákoníku; též smluvní pokuta byla sjednána již v původní smlouvě o dílo, nikoliv dodatečně, až v době po 31. 12. 2013. Skutečnost, že byla vyúčtována až po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, k čemuž dovolatelka upíná svou argumentaci, je při aplikaci § 3028 odst. 3 věty první o. z. bez významu. Okamžik, kdy byla smluvní pokuta vyúčtována, může mít význam např. pro určení její splatnosti. Podle vykládaného přechodného ustanovení se však dosavadními předpisy smluvní pokuta sjednaná v jejich režimu řídí dokonce i tehdy, vzniklo-li právo na její zaplacení až po 31. 12. 2013, tím spíše pak nemůže být určující, že byla až po této době vyúčtována, případně se po této době stala splatnou.

27. Při úvaze, jaké pravidlo z § 3028 odst. 3 věty první o. z. plyne pro určení právního režimu rozhodného pro způsobilost pohledávek ze smluv k započtení, je třeba vzít na zřetel, že určujícím vodítkem při výkladu přechodných ustanov-

vení je princip právní jistoty a ochrany důvěry v právo (z judikatury Ústavního soudu srov. např. náleze ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. III ÚS 611/01, uveřejněný pod č. 75/2002 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Tento princip se pak prosadí jen v té z možných variant řešení, podle níž je pro způsobilost pohledávek ze smluv k započtení (rozumí se samo sebou ve vztahu k započtecímu právnímu jednání učiněnému po 31. 12. 2013) rozhodná právní úprava, která na smluvní strany dopadala v době, kdy uzavíraly smlouvu, z níž pohledávka vznikla. Kompenzabilita je jednou z podstatných vlastností, které charakterizují pohledávku, a dodatečná, smluvními stranami nepředvídatelná změna předpokladů započitatelnosti smluvených pohledávek by byla zjevně neproporcionálním zásahem do legitimní důvěry smluvních stran ve stabilitu právního řádu.

28. Stejný názor zastává i odborná literatura (srov. HULMÁK, M. in LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář. C. H. Beck, 2014, s. 2323; REMEŠ, J. in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. C. H. Beck, 2017, s. 3009; MELZER, F. in MELZER, F., TÉGL, P. a kol.: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654. Praha: Leges, 2014, s. 1189, 1192).

29. Lze tedy uzavřít, že pro způsobilost pohledávek ze smluv k započtení je podle § 3028 odst. 3 věty první o. z. rozhodná právní úprava, kterou se řídí smlouvou založený závazkový právní poměr, z něhož pohledávka vznikla.

30. Co do závěru, že kompenzabilita pohledávky ze smlouvy uzavřené v režimu předchozí právní úpravy se řídí dosavadními právními předpisy, se Nejvyšší soud ztotožňuje se svou rozhodovací praxí vztahující se k výkladu § 763 odst. 1 obch. zák., který téměř totožným způsobem upravoval vztah obchodního zákoníku a zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku (srov. v obecnější rovině důvody rozsudku ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 585/2005, uveřejněného pod č. 50/2007 Sb. rozh. obč., část občanskoprávní a obchodní, a rozsudek ze dne 16. 11. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2016/98, a konkrétně ve vztahu k předpokladům pro započtení pohledávek rozsudek ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 246/2005).

31. Odvolací soud tudíž nepochybil v právním posouzení věci, jestliže novou právní úpravu, včetně § 1987 odst. 2 o. z., jehož aplikace se dovolatelka domáhala, při řešení otázky způsobilosti předmětné pohledávky na zaplacení smluvní pokuty k započtení nepoužil.

32. Dovoláním kritizované právní posouzení odvolacího soudu v otázce určitosti započtecího právního jednání není otevřeno dovolacímu přezkumu, neboť dovolatelka ve vztahu k této otázce nevymezila předpoklady přípustnosti dovolání. Stejně tak je nevymezila ani k výkladu § 1987 odst. 2 o. z., k němuž odvolací soud svůj právní názor vyslovil toliko coby *obiter dictum*. Vzhledem tomu, že se dovolatelce nezdařilo zpochybnit závěr, že toto ustanovení se v souzené věci neaplikuje, je ostatně otázka výkladu tohoto ustanovení otázkou, na jejímž řešení napadené rozhodnutí nezávisí.

33. Protože v mezích, v nichž bylo dovolání shledáno přípustným, je rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný a dovoláním neuplatněné vady řízení, k nimž u přípustného dovolání dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.), se ve vztahu k závěrům odvolacího soudu otevřeným dovolacímu přezkumu ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 78

č. 78

Aktiová společnost, Valná hromada, Základní kapitál

§ 350 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., § 516 písm. a) zákona č. 90/2012 Sb.

Ustanovení § 350 odst. 1 z. o. k. nelze použít na snížení základního kapitálu. Při výkladu § 516 odst. 1 písm. a) z. o. k. není namístě rozlišovat mezi účelem a důvody snížení základního kapitálu; postačí, je-li v usnesení valné hromady uveden jím sledovaný účel. Tím může být například prominutí ne-splacené části emisního kursu akcií (§ 524 z. o. k.), úhrada ztráty, převod do rezervního fondu a úhrada budoucí ztráty (§ 544 odst. 1 z. o. k.), splnění povinnosti uložené v § 306 odst. 2 či § 308 odst. 2 z. o. k. nebo snížení přebytku vlastních zdrojů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1175/2017, ECLI:CZ:NS:2018:27.CDO.1175.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání Severomoravských vodovodů a kanalizací Ostrava a. s. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 11. 2016, sp. zn. 8 Cmo 225/2016, jakož i usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 5. 2016, sp. zn. 29 Cm 251/2015, ve výrocích III. a IV., a věc v tomto rozsahu vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 5. 5. 2016, č. j. 29 Cm 251/2015-106, určil, že usnesení valné hromady Severomoravských vodovodů a kanalizací O. a. s. (dále jen „společnost“) ze dne 30. 7. 2015, kterým byla schválena „výplata nerozděleného zisku minulých let akcionářům jako podíl na zisku“ a výplata zálohy na výplatu podílu na zisku, není rozhodnutím valné hromady a hledí se na něj, jako by nebylo přijato (výrok I.). Dále určil, že usnesení valné hromady společnosti ze dne 30. 7. 2015, kterým byla schválena mezitímní účetní závěrka sestavená ke dni 30. 6. 2015 pro účely výplaty zálohy na výplatu podílu na zisku z nerozděleného zisku minulých let, není rozhodnutím valné hromady a hledí se na něj, jako by nebylo přijato (výrok II.). Konečně vyslovil neplatnost usnesení valné hromady společnosti ze dne 30. 7. 2015 o snížení základního kapitálu společnosti (výrok III.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok IV.).

2. Vyšel přitom mimo jiné z toho, že:

[1] Představenstvo společnosti svolalo valnou hromadu na 30. 7. 2015. Pořad valné hromady byl dne 17. 7. 2015 na žádost kvalifikované (většinové) akcionářky A. C. S. L., se sídlem v Madridu, Španělské království, doplněn o bod 12 – návrh usnesení o snížení základního kapitálu.

[2] Navrhovatel podal proti rozšíření pořadu valné hromady protest. Namítal, že představenstvu byl znám záměr většinové akcionářky „na snížení“ základního kapitálu již před svoláním valné hromady. Představenstvo o tomto záměru neinformovalo ostatní akcionáře v řádném termínu pro oznámení konání valné hromady a nepředložilo všechny dokumenty, přestože již zpráva představenstva projednávaná na valné hromadě dne 26. 5. 2015 obsahovala informaci o snížení základního kapitálu.

[3] Valná hromada společnosti konaná dne 30. 7. 2015 přijala usnesení, kterým rozhodla o snížení základního kapitálu společnosti o částku 2 161 515 625 Kč, tedy z částky 3 458 425 000 Kč na částku 1 296 909 375 Kč. Důvodem navrhovaného snížení základního kapitálu byl očekávaný přebytek „pracovního“ kapitálu, který měl být rozdělen mezi akcionáře společnosti. Účelem snížení základního kapitálu bylo refinancování pasiv a optimalizace kapitálové struktury společnosti, kdy při využití příznivých úrokových sazeb mělo být dosaženo uvolnění disponibilních „prostředků“ společnosti pro její akcionáře. Tím mělo dojít ke zvýšení podílu cizího kapitálu na celkových zdrojích financování společnosti. Snížení základního kapitálu mělo být provedeno snížením jmenovité hodnoty všech akcií společnosti o částku 625 Kč, tedy z částky 1 000 Kč na částku 375 Kč. Částka odpovídající snížení základního kapitálu, tedy částka 2 161 515 625 Kč, měla být poměrně rozdělena mezi akcionáře společnosti a vyplacena. Snížení jmenovité hodnoty akcií mělo být provedeno na základě příkazu osobě, která vede evidenci zaknihovaných cenných papírů. Pro přijetí usnesení hlasovalo 3 412 817 hlasů, proti 12 hlasů a 1 855 hlasů se zdrželo hlasování, 2 hlasy byly neplatné.

[4] Navrhovatel podal proti usnesení valné hromady společnosti o snížení základního kapitálu protest, ve kterém mimo jiné uvedl, že snížení základního kapitálu je proti zájmům společnosti, menšinových akcionářů a věřitelů, neboť v jeho důsledku dojde k vyššímu zadlužení společnosti, k omezení přístupu k cizím zdrojům (v případě potřeby investovat) a k omezení tvorby zisku. Dále uvedl, že „důvody a účel uvedené v návrhu usnesení jsou strohé, nic neříkající o tom, jaký je skutečný důvod snížení základního kapitálu, když přebytek kapitálu umožňující finance vyplatit má být teprve získaný a je jen očekávaný, nikoli existující. Účel v návrhu usnesení je obecný, neumožňuje akcionáři, co si má pod pojmem optimalizace kapitálové struktury představit, když neexistuje ani její návrh, ani plán. Zlepšení stavu ve spo-

lečnosti optimalizací nemůže nastat, pokud se společnost ještě více zadluží. Totéž platí o nic neříkajícím refinancování pasiv. Rozhodnutí o vyplacení podílu z budoucího přebytku pracovního kapitálu je nemožné a nemůže být relevantně schváleno valnou hromadou“.

3. Na takto ustaveném základě soud prvního stupně uzavřel, že usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu odporuje § 516 písm. a) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen z. o. k.], ze kterého vyplývá, že takové usnesení má obsahovat důvody a účel navrhovaného snížení základního kapitálu, což má význam z hlediska informování akcionářů za účelem kvalifikovaného rozhodnutí v zájmu společnosti, jakož i věřitelů společnosti. Náležité zdůvodnění snížení základního kapitálu je podle soudu prvního stupně podstatnou náležitostí rozhodnutí o snížení základního kapitálu, a proto nelze akceptovat situaci, kdy taková podstatná náležitost bude v návrhu usnesení uvedena pouze formálně bez potřebné analýzy důvodu a účelu snížení základního kapitálu. Soud uvedl, že v daném případě byl tvrzeným důvodem snížení základního kapitálu přebytek „pracovního“ kapitálu, aniž by bylo specifikováno, z jakých zdrojů bude přebytek vytvořen, což je „podstatnou vadou“ rozhodnutí o snížení základního kapitálu. Mimo to v době rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu společnost přebytkem „pracovního“ kapitálu ve výši odpovídající snížení základního kapitálu nedisponovala, což vyplývá i z faktu, že společnost přistoupila k refinancování dluhopisů vydaných v roce 2005 a splatných v listopadu 2015 výtěžkem z nové emise dluhopisů.

4. Podle soudu prvního stupně byl usnesením valné hromady o snížení základního kapitálu porušen i § 350 z. o. k., který pro rozhodnutí o rozdělení zisku a vlastních zdrojů, mezi něž patří i základní kapitál, předpokládá sestavení řádné či mimořádné účetní závěrky. V projednávaném případě však byla k dispozici pouze mezitímní účetní závěrka. Společnost „si na výplatu finančních prostředků akcionářům v souvislosti se snížením základního kapitálu „půjčila“ finanční prostředky emisí dluhopisů“, přičemž „došlo k rozdělení jednak vlastních zdrojů společnosti, tj. nerozděleného zisku a rezervního fondu, avšak nad rámec těchto částek byly rozděleny i cizí zdroje, a to výtěžek z dluhopisů, což odporuje § 350 z. o. k.“.

5. Soud prvního stupně však vyslovil neplatnost usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu proto, že důvod a účel snížení základního kapitálu nebyly řádně specifikovány ani v rozšíření pořadu valné hromady, ani předneseny na valné hromadě.

6. Vrchní soud v Olomouci k odvolání společnosti v záhlaví označeným usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně v napadené části, tj. ve výroku III. a IV., potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

7. Odvolací soud dospěl k závěru, podle něhož usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu (včetně návrhu usnesení a jeho odůvodnění v pozvánce na valnou hromadu) musí být v souladu s § 516 písm. a) z. o. k. „vymezeno natolik určitě a srozumitelně, aby měli akcionáři společnosti a případní věřitelé společnosti objasněn důvod a účel snížení základního kapitálu. Nepostačí proto pouze jejich formální uvedení bez konkrétního vymezení umožňujícího posouzení míry rizika setrváním na investici, za kterou lze účast na akciové společnosti považovat, případně využití ochranných nástrojů věřiteli (viz § 518 z. o. k.)“.

8. Vymezení účelu snížení základního kapitálu – uvolnění disponibilních „prostředků“ společnosti pro akcionáře – považoval odvolací soud za dostatečné.

9. Naopak jako nedostatečné vyhodnotil odvolací soud vymezení důvodu snížení základního kapitálu. Ze samotné informace o očekávaném přebytku „pracovního“ kapitálu nelze podle odvolacího soudu „ve vztahu k rozsahu snížení základního kapitálu“ učinit žádný závěr, především nelze ani dovodit, zda zmíněná situace (přebytek pracovního kapitálu) nastane, natož proč je ji tímto způsobem potřeba řešit. Nedostatečné vymezení důvodu snížení základního kapitálu způsobuje podle odvolacího soudu rozpor se zákonem, který má „nikoliv zanedbatelný význam“, což je samostatným důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

10. Odvolací soud rovněž dospěl k závěru, podle kterého vzhledem k zátěži, jež společnosti vydáním dluhopisů vznikla, by odčerpáním částky 3,35 mld. Kč (vedle cca 2,2 mld. Kč vynaložených na snížení základního kapitálu jde o dalších 1,15 mld. Kč vynaložených na výplatu dividend akcionářům) mohlo dojít k ohrožení jejího fungování, a tedy i dobytosti pohledávek případných věřitelů, což se dotýká dalšího ze zákonných omezení, a to omezení stanoveného v § 517 z. o. k. Za této situace by pak úvahy o aplikaci § 350 z. o. k. měly podle odvolacího soudu „racionální podklad“, neboť snížení základního kapitálu snížením jmenovité hodnoty akcií představuje „po formální stránce“ rozdělení vlastních zdrojů. V případech, kdy je výše vlastního kapitálu pod výší upsaného základního kapitálu ještě před uvažovanou finanční operací, je takové rozdělení vyloučeno, přičemž pro posouzení této okolnosti je nezbytná řádná nebo mimořádná účetní závěrka.

11. Odvolací soud zastává názor, že je potřeba § 350 z. o. k. „aplikovat“ i na snížení základního kapitálu snížením jmenovité hodnoty akcií, neboť omezení obsažené v tomto ustanovení by ztrácelo smysl, bylo-li by možné „vypustit“ vlastní zdroje společnosti jiným způsobem (snížením základního kapitálu).

12. Jestliže bylo v řízení prokázáno, že pro posouzení naplnění předpokladů stanovených v § 350 z. o. k. nebyly akcionářům poskytnuty odpovídající informace, nelze podle odvolacího soudu usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu považovat za platně přijaté, resp. za přijaté (§ 350 odst. 3 z. o. k.). Skutečnost, že by za této situace měl soud vyslovit namísto neplatnosti usnesení

jeho „nicotnost“, odpovídá § 350 odst. 3 z. o. k. Protože však jak vyslovená neplatnost usnesení, tak i jeho „nicotnost“ by měla pro účastníky stejný důsledek, neshledal v tom odvolací soud důvod pro kasaci III. výroku rozhodnutí soudu prvního stupně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 78

13. Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení:

[1] otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, když potvrdil usnesení soudu prvního stupně vyslovující neplatnost usnesení valné hromady, přestože shledal, že byly naplněny důvody pro to, aby se na usnesení valné hromady hledělo, jako by nebylo přijato ve smyslu § 350 odst. 3 z. o. k.,

[2] otázky „eventuální aplikace“ § 350 odst. 1 z. o. k. na snížení základního kapitálu snížením jmenovité hodnoty akcií, která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, a

[3] v rozhodovací praxi dovolacího soudu taktéž dosud neřešené otázky rozsahu uvedení důvodu či účelu navrhovaného snížení základního kapitálu podle § 516 písm. a) z. o. k.

14. První otázku odvolací soud podle dovolatelky posoudil odlišně od řešení přijatého Nejvyšším soudem v usneseních ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3397/2010, ze dne 12. 12. 2013, sp. zn. 29 Cdo 709/2012, či ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3656/2012. Dovolatelka se domnívá, že odvolací soud postupoval v rozporu s § 90 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění účinném do 31. 12. 2017 (dále též jen „z. ř. s.“), neboť potvrdil usnesení soudu prvního stupně o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, i když měl za to, že usnesení valné hromady je „nicotné“.

15. Dovolatelka má za to, že § 350 odst. 1 z. o. k. nelze použít při snižování základního kapitálu. Tento závěr podle dovolatelky vyplývá z doslovného znění směrnice Evropské unie transponované právě v tomto ustanovení, jakož i z teleologického, logického, jazykového i systematického výkladu tohoto ustanovení a z odborné právní literatury i z ustálené praxe. Pokud by se toto ustanovení uplatnilo i při snižování základního kapitálu, nikdy by nemohla být naplněna podmínka, aby „po tomto rozdělení“ došlo k poklesu vlastního kapitálu pod základní kapitál. Snížením základního kapitálu totiž zákonitě dochází ve stejné výši také ke snížení vlastního kapitálu. Výsledný poměr vlastního kapitálu k základnímu kapitálu tak zůstane oproti výchozí situaci beze změny. Podle dovolatelky právní úprava ochrany věřitelů v § 517 a násl. z. o. k. je při snižování základního kapitálu

zvláštní právní úpravou k § 350 odst. 1 z. o. k. Dovolatelka odvolacímu soudu dále vytýká, že vyžadoval při snižování základního kapitálu řádnou nebo mimořádnou závěrku, když údaj o výši základního kapitálu lze jednoduše a spolehlivě zjistit z obchodního rejstříku.

č. 78

16. Dovolatelka se domnívá, že závěry odvolacího soudu týkající se výkladu § 516 písm. a) z. o. k. jsou v rozporu se zněním tohoto ustanovení, odvolací soud „vyložil náležitost uvedení důvodu a účelu snížení základního kapitálu výrazně nad rámec vyžadovaný v tomto ustanovení i Směrnicí č. 2012/30/EU“. Namítá, že zákon o obchodních korporacích je předpisem soukromého práva, a proto je nutné jej vykládat neextenzivně a v souladu s § 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, i s ústavními předpisy. Pokud by zákon o obchodních korporacích vyžadoval „řádnou analýzu“ nebo „konkrétní vymezení“ důvodu snížení základního kapitálu, uvedl by tak výslovně. K výhradě odvolacího soudu o „očekávanosti“ přebytku „pracovního“ kapitálu dovolatelka namítá, že pro akcionáře i pro věřitele je daleko důležitější informace, zda přebytkem „pracovního“ kapitálu bude společnost disponovat k okamžiku poskytování plnění, nikoliv již k okamžiku svolání valné hromady. Důvodem snížení základního kapitálu se rozumí, jaká situace má být řešena (do budoucna), nikoliv jaká situace je řešena. Odkazujíc na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 984/2005, uveřejněné pod č. 30/2008 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, má dovolatelka za to, že i kdyby některému akcionáři důvod snížení základního kapitálu z navrženého usnesení nebyl dostatečně zřejmý, měl takový akcionář možnost požádat na valné hromadě o zpřesnění. To se ostatně také stalo. Odvolací soud podle dovolatelky též pochybil, když žádným způsobem nezohlednil skutečnost, že důvod snížení základního kapitálu byl vymezen nikoliv dovolatelkou, nýbrž většinou akcionářkou, po které je jen stěží možné vyžadovat „specifickou analýzu“, neboť nemusí mít k dispozici veškeré „souvisující“ informace.

17. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že návrh na určení „nicotnosti“, resp. na vyslovení neplatnosti, usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu zamítne, popřípadě aby je, jakož i usnesení soudu prvního stupně ve výroku III. a IV., zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

18. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky, zda lze na snížení základního kapitálu aplikovat § 350 odst. 1 z. o. k., a dále k řešení otázky výkladu § 516 písm. a) z. o. k., v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešených.

IV. Důvodnost dovolání

19. Dovolání je důvodné.

I. K aplikaci § 350 odst. 1 z. o. k. na snížení základního kapitálu.

20. Podle § 350 z. o. k. společnost nesmí rozdělit zisk ani jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle tohoto zákona nebo stanov rozdělit mezi akcionáře (odstavec 1). Částka k rozdělení mezi akcionáře nesmí překročit výši hospodářského výsledku posledního skončeného účetního období zvýšenou o nerozdělený zisk z předchozích období a sníženou o ztráty z předchozích období a o příděly do rezervních a jiných fondů v souladu s tímto zákonem a stanovami (odstavec 2). Na rozhodnutí valné hromady učiněné v rozporu s odstavci 1 a 2 se hledí, jako by nebylo přijato (odstavec 3).

21. Ustanovení § 350 odst. 1 z. o. k. implementuje pravidlo obsažené v čl. 56 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. 6. 2017 o některých aspektech práva obchodních společností (dále jen „směrnice 2017/1132“), již byla nahrazena (mimo jiné) i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. 10. 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (dále jen „směrnice 2012/30“), obsahující shodné pravidlo v čl. 17 odst. 1.

22. Již samotné znění čl. 56 odst. 1 směrnice 2017/1132 přitom uvádí, že pravidlo v něm obsažené dopadá na rozdělování zisku a jiných vlastních zdrojů „s výjimkou případů snížení upsaného základního kapitálu“.

23. Jakkoliv tak § 350 odst. 1 z. o. k. neurčuje výslovně, podává se závěr, že se označené ustanovení neaplikuje na snížení základního kapitálu z povahy věci. Je-li totiž základní kapitál součástí vlastního kapitálu (jednou z jeho položek), pak snížením základního kapitálu se o stejnou částku sníží i vlastní kapitál; nemůže tudíž dojít k tomu, že se vlastní kapitál sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze rozdělit mezi akcionáře.

24. Ustanovení § 350 odst. 1 z. o. k. tudíž na snižování základního kapitálu nedopadá; opačný závěr odvolacího soudu není správný.

25. Z řečeného se podává, že správná není ani úvaha odvolacího soudu o případné aplikaci § 350 odst. 3 z. o. k., v důsledku čehož pak není třeba posuzovat otázku výkladu § 90 odst. 2 z. ř. s. předestíranou dovolatelkou, neboť její zodpovězení není pro projednávanou věc významné. Pouze na okraj Nejvyšší soud

poukazuje na závěry, jež k výkladu pravidla nyní obsaženého v § 90 odst. 2 z. ř. s. přijal v usnesení ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3656/2012 (k § 90 odst. 2 z. ř. s. srov. dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 1817/2016, uveřejněné pod č. 46/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní).

č. 78

26. Zbývá dodat, že obavy odvolacího soudu o další „fungování“ společnosti a o věřitele společnosti nejsou při posuzování aplikovatelnosti § 350 odst. 1 z. o. k. na snížení základního kapitálu namístě. Jde-li o případné ohrožení další činnosti společnosti, nelze pominout, že akcionáři společnosti mají právo rozhodnout i o jejím zrušení a likvidaci [§ 421 odst. 2 písm. j) z. o. k.]. Mohou-li zcela ukončit činnost společnosti, beze sporu mohou (*a maiore ad minus*) její činnost i omezit (samozřejmě za předpokladu, že nebudou ohroženi věřitelé společnosti). Ochranu věřitelům při snížení základního kapitálu pak poskytují § 517 a násl. z. o. k. a při vyplácení částky odpovídající snížení základního kapitálu § 40 odst. 1 z. o. k.

II. K výkladu § 516 písm. a) z. o. k.

27. Podle § 516 písm. a) z. o. k. usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu obsahuje alespoň důvody a účel navrhovaného snížení základního kapitálu.

28. Podle čl. 73 druhého pododstavce směrnice 2017/1132 v oznámení o svolání valné hromady musí být uveden alespoň účel snížení základního kapitálu a způsob jeho provedení (shodně viz čl. 34 druhý pododstavec směrnice 2012/30).

29. Zákon o obchodních korporacích implementuje citovaný článek právě v § 516 písm. a) ve spojení s § 407 odst. 1 písm. f); je-li účel snížení základního kapitálu povinnou náležitostí usnesení valné hromady, musí být uveden – jako součást návrhu usnesení – i v pozvánce na valnou hromadu.

30. Čistě gramatický výklad § 516 písm. a) z. o. k. vede k závěru, že je třeba rozlišovat mezi účelem a důvody snížení základního kapitálu. To je i teoreticky možné; zatímco účelem lze rozumět cíl sledovaný snížením základního kapitálu, požadavek na uvedení důvodů lze chápat tak, že míří na zdůvodnění, proč je tento cíl sledován a proč je jako nástroj pro jeho dosažení zvoleno právě snížení základního kapitálu.

31. Nicméně nelze přehlížet, že označené ustanovení implementuje čl. 73 druhý pododstavec směrnice 2017/1132 (resp. čl. 34 druhý pododstavec směrnice 2012/30), který vyžaduje toliko uvedení účelu snížení základního kapitálu (shodně např. anglická i německá jazyková verze).

32. Z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích je pak zjevné, že úmyslem zákonodárce bylo – jde-li o snížení základního kapitálu – zachovat dosavadní úpravu (obsaženou v obchodním zákoníku) a implementovat požadavky plynoucí z unijního práva (aniž by šel nad jejich rámec).

33. Ustanovení § 211 odst. 1 písm. a) zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, vyžadovalo toliko uvedení „důvodu“

snížení základního kapitálu. Je zjevné, že zákonodárce ve snaze přiblížit se textu směrnice doplnil do pravidla nyní obsaženého v § 516 odst. 1 písm. a) z. o. k. požadavek na uvedení účelu, aniž by však současně vypustil dosavadní (v obchodním zákoníku obsažený) požadavek na uvedení důvodu. Jak se však podává z důvodové zprávy, „zdvojením“ požadavku (na uvedení jak účelu, tak i důvodů) zákonodárce nesledoval úmysl zpřísnit – oproti režimu obchodního zákoníku, resp. oproti pravidlu obsaženému ve směrnici 2012/30 – požadavky na obsah usnesení valné hromady a pozvánky na valnou hromadu.

34. Nejvyšší soud proto uzavírá, že při výkladu § 516 odst. 1 písm. a) z. o. k. není namístě rozlišovat mezi účelem a důvody snížení základního kapitálu; postačí, je-li v usnesení valné hromady uveden jím sledovaný účel.

35. Tím samozřejmě není dotčeno právo akcionářů na vysvětlení podle § 357 a násl. z. o. k., proč představenstvo (správní rada) navrhuje dosažení tohoto účelu a proč je jako nástroj pro jeho dosažení zvoleno právě snížení základního kapitálu (neplyne-li to s ohledem na konkrétní okolnosti již z povahy věci). Současně platí, že důvody – neplynou-li již z povahy věci, resp. ze sledovaného účelu – by měly být alespoň stručně uvedeny v pozvánce na valnou hromadu [§ 407 odst. 1 písm. f) z. o. k.].

36. Účelem snížení základního kapitálu může být prominutí nesplacené části emisního kursu akcií (§ 524 z. o. k.), úhrada ztráty nebo převod do rezervního fondu a úhrada budoucí ztráty (§ 544 odst. 1 z. o. k.), splnění povinnosti uložené v § 306 odst. 2 či § 308 odst. 2 z. o. k., snížení přebytku vlastních zdrojů atd.

37. Napadené usnesení valné hromady uvádí, že „důvodem navrhovaného snížení základního kapitálu je očekávaný přebytek pracovního kapitálu, který bude tímto rozdělen mezi akcionáře společnosti“, a že „účelem snížení základního kapitálu je refinancování pasiv a optimalizace kapitálové struktury společnosti, kdy při využití příznivých úrokových sazeb bude dosaženo uvolnění disponibilních „prostředků“ společnosti pro její akcionáře“ a že „tím dojde ke zvýšení podílu cizího kapitálu na celkových zdrojích financování společnosti“.

38. Jakkoliv je usnesení valné hromady částečně nepřesné (užívá-li nejasný pojem „pracovní“ kapitál a hovoří-li o disponibilních „prostředcích“ namísto disponibilních zdrojů), je z něj zcela zřejmé, že účelem snížení základního kapitálu bylo snížit přebytek vlastních zdrojů společnosti a zvýšit podíl cizích zdrojů na financování provozu společnosti. Naopak, účelem snížení základního kapitálu nebylo „uvolnění disponibilních prostředků společnosti pro akcionáře“ (správně rozdělení částky odpovídající snížení základního kapitálu mezi akcionáře), jak se nesprávně domníval odvolací soud; šlo pouze o způsob naložení s částkou odpovídající snížení ve smyslu § 516 odst. 1 písm. c) z. o. k.

39. Otázku, zda účel snížení základního kapitálu byl pro společnost výhodný, soudu nepřisluší v projednávané věci posuzovat.

40. Závěr odvolacího soudu, podle něhož je napadené usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu neplatné pro rozpor s § 516 odst. 1 písm. a) z. o. k.,

neboť neobsahuje povinnou náležitost v podobě uvedení důvodů snížení základního kapitálu, tudíž není správný.

č. 78

41. Jelikož řešení právních otázek, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

42. Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř., § 226 odst. 1 o. s. ř.).

Č. 79

č. 79

Bankovní záruka

§ 321 odst. 4 obch. zák.

Pro vznik oprávnění dlužníka požadovat po věřiteli vrácení plnění, které na jeho úkor neoprávněně získal na základě bankovní záruky dle § 321 odst. 4 obch. zák., resp. pro vznik povinnosti věřitele takto získané plnění dlužníkově vrátit, není podmínkou, aby dlužník nejprve uhradil bance to, co v souladu s bankovní zárukou plnila věřiteli.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2018, sp. zn. 31 Cdo 3936/2016, ECLI:CZ:NS:2018:31.CDO.3936.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 5. 2016, sp. zn. 8 Co 66/2016, s výjimkou části výroku pod bodem I, ve které odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, a věc v tomto rozsahu vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Opavě rozsudkem ze dne 8. 9. 2015, č. j. 138 C 164/2012-146, uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci částku 101 709,01 eur s úroky z prodlení specifikovanými ve výroku rozsudku (výrok pod bodem I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).
2. Žalobce se žalobou domáhal zaplacení částky 101 709,01 eur s úrokem z prodlení ve výši 7,25 % ročně z částky 101 709,01 eur od 1. 11. 2012 do zaplacení s odůvodněním, že žalovaný získal tuto částku na základě bankovní záruky, aniž by měl na toto plnění vůči dlužníku nárok.
3. Soud prvního stupně zjistil, že mezi dlužníkem jako zhotovitelem a žalovaným jako objednatelém byla dne 31. 7. 2007 uzavřena smlouva o dílo, jejímž předmětem byla „Novostavba veřejné splaškové kanalizace a objektu ČOV v K.“; nedílnou součástí smlouvy byly Obchodní podmínky pro projekt K. verze 19. 1. 2007 (dále jen „obchodní podmínky“). Dílo mělo být dokončeno a předáno žalovanému do 30. 6. 2009. K předání a převzetí díla došlo dne 27. 4. 2010 na základě konečného předávacího protokolu.

4. Dle zjištění soudu vystavila Všeobecná úverová banka, a. s. (dále jen „banka“), k zajištění závazků úpadce vyplývajících z odpovědnosti za vady díla ve prospěch žalovaného dne 22. 1. 2010 záruční listinu k bankovní záruce (bankovní záruku). Bankovní záruka byla poskytnuta na dobu od jejího vystavení (22. 1. 2010) do 21. 1. 2018 včetně. Ze záruční listiny soud zjistil, že se banka neodvolatelně zavázala, že žalovanému okamžitě, bez námitek a na první požádání zaplatí jakoukoliv částku nebo částky až do výše 4 001 560 eur poté, co obdrží písemnou žádost žalovaného o zaplacení a písemné prohlášení žalovaného, z něhož bude vyplývat, že zhotovitel nesplnil své povinnosti, vyplývající mu z předmětné smlouvy o dílo.

5. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně se podává, že žalovaný uplatňoval u dlužníka ve vztahu k provedenému dílu práva z odpovědnosti za vady, které se na díle měly vyskytnout a na které se měla vztahovat bankovní záruka, a to dopisy ze dne 4. 8. 2010, 24. 11. 2010, 7. 3. 2011, 8. 7. 2011, 6. 12. 2011 a 15. 2. 2012. Soud dále zjistil, že výzvou ze dne 7. 2. 2012 vyzval žalovaný předmětnou banku, aby podle své povinnosti plynoucí z bankovní záruky uhradila žalovanému částku 42 625,34 eur (z toho náklady na odstranění popsané vady činily 5 682,32 eur, jako náhradu škody požadoval žalovaný 7 943,02 eur a smluvní pokutu v celkové výši 29 000 eur). Další výzvou ze dne 31. 8. 2012 žalovaný vyzval banku, aby mu v souladu s bankovní zárukou uhradila další částku 59 083,67 eur (z toho náklady na odstranění v čestném prohlášení popsaných vad 32 083,67 eur a smluvní pokuty v celkové výši 27 000 eur).

6. Dle skutkových zjištění soudu prvního stupně poskytla banka žalovanému požadované peněžité plnění v celkové výši 101 709,01 eur v souladu se záruční listinou (bankovní zárukou). Z prohlášení žalovaného jako tzv. beneficianta o nesplnění závazků dlužníka připojeného k výzvě ze dne 7. 2. 2012 a výzvě ze dne 31. 8. 2012 měl soud za prokázané, že žalovaný uplatňoval ve vztahu k provedenému dílu práva z odpovědnosti za vady díla, které se na díle měly vyskytnout a na které se má vztahovat bankovní záruka a které úpadce dle tvrzení žalovaného neodstranil.

7. Banka na základě smlouvy o poskytnutí finančního limitu č. 03/08 ze dne 18. 9. 2008 žádala dlužníka, resp. žalobce, o bezodkladnou náhradu plnění ve prospěch banky, a to dopisy ze dne 10. 2. 2012 a ze dne 14. 9. 2012.

8. Žalobce výzvou ze dne 23. 10. 2012 vyzval žalovaného k zaplacení částky 101 709,01 eur jako nároku z titulu bezdůvodného obohacení ve smyslu § 321 odst. 4 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“). Žalovaný požadovanou částku žalobci neuhradil.

9. Dle soudu prvního stupně právo na regres dle § 321 odst. 4 obch. zák. je dáno, jen pokud banka vydala záruční listinu a provedla výplatu v souladu s tím, co bylo sjednáno s objednatelem. Dosáhne-li však věřitel na základě bankovní záruky plnění, na které nemá nárok dle svého vztahu k dlužníkovi, je dlužník

oprávněně požadovat, aby mu toto plnění bylo vráceno. Tato situace nastane při zneužití bankovní záruky, např. pokud věřitel získal plnění z bankovní záruky, ačkoliv dlužník svůj závazek splnil. Dle soudu prvního stupně jde o zvláštní úpravu bezdůvodného obohacení vylučující aplikaci právní úpravy obsažené v § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“).

10. Bankovní záruka byla sjednána jako nepostupitelná, bezpodmínečná, tzv. bankovní záruka na první výzvu a bez námitek, banka tudíž byla oprávněna a povinna zkoumat před výplatou záruky jen ty skutečnosti, na které obsah záruční listiny výplatu váže. Banka není oprávněna odmítnout výplatu bankovní záruky, i kdyby prostřednictvím objednatele záruky věděla, že beneficiet, vzhledem k podmínkám smlouvy mezi beneficietem a objednatelem, možná nežádá o výplatu právem, jestliže beneficiet uplatňuje právo na výplatu v souladu se záruční listinou.

11. Dle soudu prvního stupně v daném případě bankovní záruka zajišťovala splnění závazku dlužníka odstraňovat vady díla tak, že pokud by dlužník porušil svůj závazek odstranit řádně uplatněné vady díla, měl žalovaný právo odstranit vady díla na náklady dlužníka, za podmínek uvedených v obchodních podmínkách, nebo právo od smlouvy o dílo odstoupit. Pouze splatná pohledávka žalovaného odpovídající skutečně vynaloženým nákladům na odstranění vad díla a splatná pohledávka žalovaného z titulu vypořádání po odstoupení od smlouvy o dílo mohly být uspokojeny z bankovní záruky. Žalovaný jako objednatel od smlouvy o dílo neodstoupil, a proto mohl z bankovní záruky uspokojit jen náklady, které skutečně vynaložil na odstranění vad díla za podmínek stanovených v obchodních podmínkách. Dle zjištění soudu však žalovaný nedodržel obchodními podmínkami sjednaný postup pro uplatnění a odstranění vad díla na náklady dlužníka ani podmínky pro uspokojení takových nákladů z bankovní záruky, když v řízení před soudem prvního stupně neprokázal vznik jim tvrzených nákladů, které žalovanému měly vzniknout jako náklady žalovaným vynaložené na odstranění tvrzených vad, za které čerpal plnění z bankovní záruky.

12. Soud prvního stupně dále dovodil, že žalovaný nedostal podmínkám uvedeným v čl. 11. 4 písm. a) obchodních podmínek, dle kterého musí být přiměřená lhůta k odstranění vady stanovena správcem stavby, když dodatečné přiměřené lhůty k odstranění žalovaným tvrzených vad díla nebyly stanoveny vůbec nebo byly stanoveny neoprávněnou osobou. I kdyby tedy tvrzená vada existovala, nebyl ji dlužník povinen ve lhůtě stanovené žalovaným odstranit. Pokud žalovaný, resp. třetí osoba, tvrzené vady přesto odstranil, ztratil tím žalovaný veškeré nároky z odpovědnosti za vady díla vůči dlužníku a žalovanému nemohlo vzniknout právo vůči dlužníku na zaplacení nákladů údajně vynaložených na odstranění tvrzených vad díla. Soud prvního stupně nad rámec uvedeného dodal, že i kdyby žalovaný byl oprávněně vady díla odstranit, a vzniklo by mu tak právo po dlužníku požadovat zaplacení nákladů na odstranění vad díla, pak toto eventuelní právo na

zaplacení nákladů údajně vynaložených žalovaným na odstranění vad díla nebylo žalovaným uplatněno u dlužníka, resp. žalobce dohodnutým způsobem. Žalovaný, resp. správce stavby, dlužníku před čerpáním bankovní záruky existenci nároku na zaplacení částky odpovídající údajně vynaloženým nákladům na odstranění vad díla žalovaným či existenci jakéhokoliv jiného nároku v souvislosti s údajnými vadami díla vůbec neoznámil ani nikterak nezdůvodnil. Ve smyslu čl. 4 odst. 4.3 a čl. 11 odst. 11.4 obchodních podmínek byl žalovaný oprávněn využít bankovní záruku pouze k uspokojení svých nároků, tedy jen existujících splatných pohledávek za úpadcem. Z těchto důvodů nebyl žalovaný oprávněn uspokojit tvrzený nárok vůči úpadci na zaplacení nákladů vynaložených žalovaným na odstranění vad v celkové výši 37 765,99 eur s využitím bankovní záruky.

13. Soud prvního stupně měl dále za prokázané, že žalovaný z bankovní záruky uspokojil rovněž své tvrzené pohledávky na zaplacení smluvních pokut v celkové výši 56 000 eur a pohledávku na náhradu škody ve výši 7 943,02 eur. Žalovaný byl oprávněn uspokojit svůj nárok vůči dlužníku z bankovní záruky pouze v případě, že jde o nárok vyplývající z odpovědnosti za vady díla; smluvní pokuta ani náhrada škody nejsou nároky z odpovědnosti za vady díla. Dle zjištění soudu navíc žalovaný smluvní pokuty ani právo na náhradu škody vůči dlužníku nikdy neuplatnil, tj. nikdy jej k jejich úhradě nevyzval, byť čl. 14 odst. 14.15 obchodních podmínek takový postup vyžaduje; smluvní pokuty ani pohledávka na náhradu škody se nemohly stát splatnými. Nestaly-li se tvrzené pohledávky splatnými, nebylo možné je uspokojit plněním z bankovní záruky. Čerpal-li žalovaný přes neexistenci nároků zajištěných bankovní zárukou z této záruky prostředky, pak dosáhl na plnění, na které neměl vůči dlužníku nárok.

14. Soud prvního stupně na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že žalobce má vůči žalovanému nárok na zaplacení částky 101 709,01 eur z titulu bezdůvodného obohacení ve smyslu § 321 odst. 4 obchodního zákoníku.

15. K odvolání žalovaného Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 16. 5. 2016, č. j. 8 Co 66/2016-257, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I ohledně částky 18 760,75 eur a změnil jej tak, že ohledně částky 82 948,26 eur a úroku z prodlení ve výši 7,25 % ročně z částky 101 709,01 eur od 1. 11. 2012 do zaplacení žalobu zamítl (výrok pod bodem I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body II a III).

16. Odvolací soud označil skutková zjištění soudu prvního stupně za správná, přejal je a ve svém rozhodnutí na ně odkázal. Odvolací soud doplnil dokazování výpisem z účtu České spořitelny a. s., z něhož bylo zjištěno, že dne 27. 5. 2015 zaplatil žalobce bance na základě rozvrhového usnesení Krajského osudu v Ostravě částku 2 209 205,43 Kč, kdy na tuto konkrétní pohledávku, která je předmětem sporu, byla vyplacena celkem částka 514 138,38 Kč.

17. Dle odvolacího soudu žalovaný sice tvrdil, že dílo vykazovalo vady, což oznámil žalobci a žádal také jejich odstranění, nenabídl však důkazy k prokázání

svých tvrzení, zejména neprokázal existenci vad, neprokázal, zda, s jakými náklady a jakým způsobem si nechal vady odstranit, neprokázal, zda, jakým způsobem a kdy uplatnil nárok v souvislosti s odstraněním vad u žalobce, a že se tedy pohledávky vůči žalobci staly splatnými. Žalovaný dle odvolacího soudu neunesl důkazní břemeno ohledně svého tvrzení, že bankovní záruka byla čerpána z jeho strany důvodně, tj. v souladu se záruční listinou, smlouvou o dílo i obchodními podmínkami, které byly součástí smlouvy o dílo.

18. K aplikaci § 321 odst. 4 obch. zák. odvolací soud poznamenal, že právo žalobce na plnění dle předmětného ustanovení je logickým důsledkem § 321 odst. 2 obch. zák., které určuje, že dlužník je povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem. Proto nejprve musí dlužník bance uhradit to, co banka plnila věřiteli na základě záruční listiny, a až následně může dlužník po věřiteli, který dosáhl na základě bankovní záruky plnění, na něž neměl vůči dlužníkovi nárok, žádat vrácení tohoto plnění. Tento názor pak odvolací osud opírá o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 32 Cdo 1745/2013. Jelikož soudem bylo zjištěno, že dlužník zaplatil na účet banky částku 514 138,38 Kč, což dle kurzu ČNB v době převodu představuje částku 18 760,75 eur, pak má žalobce zatím právo na plnění v této výši. Na tomto závěru odvolacího soudu nemůže nic změnit ani skutečnost, že je dlužník v insolvenční.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

19. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jímž napadl měnicí výroky, včetně výroků o nákladech řízení. Dovolatel shledal naplnění předpokladů přípustnosti dovolání dle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), v tom, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky hmotného práva, kterou sice dovolací soud v minulosti v jiném rozhodnutí řešil, která však má být dle dovolatele dovolacím soudem posouzena jinak. V souladu s § 241a o. s. ř. měl dovolatel za to, že napadený rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

20. Dovolatel považuje rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 32 Cdo 1745/2013 za nesprávný a právně neudržitelný a má za to, že by dovolacím soudem měla být věc právně posouzena jinak. Sporná právní otázka dle dovolatele spočívá na posouzení:

a) zda povinnost věřitele vrátit dlužníkovi plnění neoprávněně získané na základě bankovní záruky věřiteli vzniká bez dalšího již v důsledku takového neoprávněného čerpání, nebo

b) zda vznik této povinnosti věřitele předpokládá (vedle nedůvodného čerpání) též splnění závazku dlužníka dle § 321 odst. 2 obch. zák., tj. závazku zaplatit

bance to, co banka plnila na základě své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem.

21. Žalobce odvolacímu soudu vytýkal, že přestože stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný dosáhl na základě bankovní záruky plnění, na něž neměl vůči dlužníku nárok, nepřiznal žalobci právo na zaplacení žalované částky v souladu s § 321 odst. 4 obč. zák. Dle dovolatele z § 321 odst. 4 obč. zák. neplyne předpoklad, že dlužník musí nejdříve bance uhradit to, co banka plnila věřiteli na základě záruční listiny, aby se následně mohl vůči věřiteli domáhat vrácení plnění, které věřitel dosáhl na základě bankovní záruky, aniž na něj měl vůči dlužníkovi nárok. Dovolatel nesouhlasil s právním posouzením této otázky dovolacím soudem, které vyjádřil ve svém rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 1745/2013 a na které odvolací soud ve svém rozhodnutí odkázal.

22. Dle dovolatele není povinnost věřitele vrátit dlužníku plnění, které získal na základě bankovní záruky a na které neměl vůči dlužníkovi nárok, ničím jiným než povinností obohaceného vydat bezdůvodné obohacení ochuzenému.

23. Žalobce v dovolání akcentoval potřebu rozlišovat jednotlivé právní vztahy mezi zúčastněnými subjekty. Dle dovolatele předmětné rozhodnutí odporuje rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3088/2008, dle něž „ve vztazích z bankovní záruky je třeba rozlišovat vztah mezi bankou poskytující bankovní záruku a věřitelem, který je založen záruční listinou, a vztah mezi bankou a dlužníkem, který se podle kogentního ustanovení § 322 odst. 2 obč. zák. řídí podle ustanovení o mandátní smlouvě“. V širším kontextu jsou závěry obsažené v rozsudku sp. zn. 32 Cdo 1745/2013 neslučitelné též s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1730/2012, podle něhož „pro posouzení práva věřitele na plnění ze záruky nutno vycházet pouze z obsahu záruční listiny a ve vzájemném vztahu mezi věřitelem a dlužníkem ze smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem“. Dovolatel doplnil, že plnění inkasované věřitelem bez opory ve smlouvě s dlužníkem je plněním bez právního důvodu v právním vztahu věřitele a dlužníka. V okamžiku, kdy věřitel na základě bankovní záruky dosáhne plnění, na něž nemá vůči dlužníku nárok, vzniká věřiteli bez dalšího povinnost tento neoprávněný prospěch vrátit; věřitel si takové plnění nemůže ponechat ani jeho vrácení jakkoliv podmiňovat.

24. Dovolatel rovněž namítal, že rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1745/2013 vyvolává zdání, že je opřen o předchozí judikaturu a lze tak v souvislosti s předmětnou otázkou hovořit o ustálené rozhodovací praxi, ve skutečnosti usnesení sp. zn. 32 Cdo 386/2007, na něž předmětné rozhodnutí odkazuje, neobsahuje žádnou úvahu dovolacího soudu o předpokladech vzniku povinnosti věřitele vrátit dlužníku neoprávněně získané plnění.

25. Dovolatel označil posouzení věci odvolacím soudem za nesprávné též z důvodu, že vznik povinnosti věřitele (povinného subjektu) vydat neoprávněně získaný majetkový prospěch činí závislým na solventnosti dlužníka (oprávněného subjek-

tu), k jehož újmě věřitel plnění získal. Pokud dlužník prostředky k uspokojení závazku vůči bance nedisponuje, vrácení prospěchu se vůči věřiteli nedomůže a nadále bude vůči bance zavázán se všemi negativními důsledky s tím spojenými (jako např. narůstání úroků, úroků z prodlení a smluvních pokut, snížení bonity apod.).

26. Dovolatel rovněž poukázal na skutečnost, že v případě platební neschopnosti, resp. majetkové nedostatečnosti dlužníka a prohlášení konkursu na jeho majetek vytváří sporný výklad neřešitelnou a právně neakceptovatelnou situaci. Insolvenční dlužník v konkursu totiž ani nemá právní možnost banku uspokojit, aniž by ji tím nepřípustně zvýhodnil na úkor ostatních svých věřitelů (srov. § 111 odst. 1 a 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení). Pokud věřitel čerpal bankovní záruku až po zahájení insolvenčního řízení (jak tomu bylo i v nadepsané věci), banka nebude moci být uspokojována ani z případného zajištění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4340/2011), což rovněž snižuje pravděpodobnost splnění sporného druhého předpokladu formulovaného v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1745/2013. V tomto rozhodnutí dodatečně stanovený předpoklad se v režimu insolvenčního řízení stává podmínkou nemožnou. Míra, v jaké by věřiteli vznikla povinnost vydat dlužníku neoprávněně získané plnění, by se dle odvolacího soudu měla odvíjet od míry uspokojení banky v insolvenčním řízení, což je skutečnost ve vztahu k § 321 odst. 4 obchodního zákoníku zcela externí a nepředvídatelná. Sporný výklad by dle dovolatele vedl k nepřipustnému zakonzervování protiprávního stavu vyvolaného neoprávněným čerpáním prostředků z bankovní záruky, a to k další újmě dlužníka, jakož i dalších dlužníkových věřitelů (včetně banky). Dovolatel dále namítal, že pokud dle odvolacího soudu pohledávka dlužníka za věřitelem na vrácení neoprávněně dosaženého plnění do doby splnění závazku dlužníka vůči bance vůbec neexistuje, nebude představovat překážku zrušení konkursu a následného zrušení a zániku dlužníka, který je právnickou osobou. Subjekt, který je nositelem práva a jako jediný může od věřitele vrácení nedůvodně získaného plnění požadovat, přestane existovat. Stav vyvolaný neoprávněným čerpáním se tak stane definitivním a bezdůvodně obohacený věřitel si dosažené plnění (jeho velkou část) ponechá. Tento výklad vytváří dle dovolatele riziko systematického zneužívání bankovních záruk vystavených k zajištění závazků insolventních dlužníků – právnických osob; jelikož z důvodu insolvence nebude moci dojít k (úplnému) uspokojení banky a insolvenční správce nebude aktivně legitimován k vymáhání vrácení (celého) neoprávněně čerpaného plnění nepoctivého beneficianta, může to vést k účelovému čerpání, neboť po zrušení konkursu a zániku dlužníka beneficiant nebude muset toto plnění vrátit.

27. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje.

28. Žalovaný ve vyjádření k dovolání uvedl, že odvolací soud rozhodl věcně správně, v souladu s platnými právními předpisy a v souladu s konstantní roz-

hodovací praxí soudů vyšších stupňů. Argumentaci žalobce považuje za neopodstatněnou. Přestože žalovaný kvituje, že odvolací soud sice případným způsobem zohlednil ve svých úvahách odkazované rozhodnutí Nejvyššího soudu, podotýká, že tyto úvahy měly místo až poté, kdy by bylo možno shledat skutková zjištění, právní závěry i procesní postupy soudu prvního stupně za správné a bezvadné. Žalovaný ovšem považuje postup, zjištění i závěry soudu prvního stupně za nedostatečné, resp. vadné, a má za to, že nárok žalobce měl být zamítnut především na základě řady jiných důvodů. Ve svém vyjádření pak soudu prvního stupně vytýká řadu domnělých procesních pochybení, spočívajících především v nedostatečném odůvodnění jím vyneseného rozsudku a v absenci poučení dle § 118a o. s. ř. Žalovaný spatřuje procesní pochybení odvolacího soudu v tom, že s ohledem na chybějící poučení žalovaného soudem prvního stupně se odvolací soud odmítl zabývat návrhem na doplnění dokazování, navržené důkazy neprovedl a ani usnesením neodmítl návrh žalovaného. V této souvislosti přisvědčil tvrzení žalobce, že se odvolací soud při vydání napadeného rozsudku naprosto mechanicky opřel pouze o několikrát citované rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1745/2012 a podstatou rozsudku soudu prvního stupně se v rozsahu podaného odvolání vůbec nezabýval. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu stejně jako rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, příp. aby dovolání žalobce zamítl.

29. Podáním ze dne 3. 7. 2018 zaslal dovolatel doplnění dovolání, v němž stručně zopakoval argumenty uvedené v dovolání a sdělil, že insolvenční soud vydal rozvrhové usnesení a usnesení o konečné zprávě, přičemž tato rozhodnutí nabyly právní moci. Podle rozvrhového usnesení se pohledávka banky (vůči dlužníku) uspokojuje v plné výši.

III.

Přípustnost dovolání

30. Nejvyšší soud jakožto soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (článek II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dále též jen „o. s. ř.“).

31. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněnou osobou (žalobcem) řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), posuzoval, zda je dovolání přípustné.

32. Podle § 236 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

33. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže na-

padené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

34. Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

35. Tříčlenný senát č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při právním posouzení otázky předpokladů vrácení neoprávněně získaného plnění z bankovní záruky ze strany věřitele k názoru, který je odlišný od názoru vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 32 Cdo 1745/2013. Proto tříčlenný senát č. 23 (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) rozhodl o postoupení věci k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

36. Dovolání žalobce bylo shledáno přípustným a též důvodným.

37. Za přípustné má velký senát ve shodě s tříčlenným senátem dovolání z toho důvodu, jež dovolatel uplatnil ve svém dovolání. Dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky, která má být posouzena jinak, než se stalo v předchozím rozhodnutí dovolacího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

38. Nejvyšší soud podotýká, že podle § 241a odst. 6 o. s. ř. nelze v dovolání uplatnit nové skutečnosti a důkazy. Dovolací soud tedy nemohl přihlížet ke sdělení dovolatele v podání ze dne 3. 7. 2018 o vydání rozvrhového usnesení a usnesení o konečné zprávě v insolvenčním řízení.

39. Dle § 321 odst. 2 obch. zák. je dlužník povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem.

40. Dle § 321 odst. 4 obch. zák. věřitel, který dosáhl na základě bankovní záruky plnění, na něž neměl vůči dlužníkovi nárok, vrátí dlužníkovi toto plnění a nahradí mu škodu tím způsobenou.

41. Ustanovení § 321 odst. 4 obch. zák. je zvláštní úpravou, jež vylučuje aplikaci obecné úpravy obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku (§ 451 a násl.), a zvláštní úpravou odpovědnosti za škodu (srov. v této souvislosti též KOPÁČ, L. Obchodní kontrakty. I. díl. Praha: Prospektrum, 1993, s. 186, a PELIKÁNOVÁ, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 3. díl. 2. vydání. Praha: Linde, 1998, s. 251).

42. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 32 Cdo 1745/2013, posoudil dovolatelem nastolenou právní otázku jinak, když přijal závěr, že jedním z předpokladů pro uplatnění práva dlužníka na vrácení neoprávněně získaných prostředků z bankovní záruky je předchozí úhrada dlužníka bance toho, co plnila věřiteli na základě bankovní záruky, přičemž soud dostatečně neobjasnil, co jej k přijetí citovaného závěru vedlo. Gramatickým ani logickým výkladem kogentního § 321 odst. 4 obch. zák. nelze dospět k jinému závěru, než že jedinou podmínkou pro uplatnění práva dlužníka upraveného v předmětném ustanovení je zjištění, že věřitel získal na základě bankovní záruky plnění, na které neměl vůči dlužníkovi nárok.

43. Nejvyšší soud rozsudek sp. zn. 32 Cdo 1745/2013 odůvodnil tak, že „právo (dlužníka) na plnění podle § 321 odst. 4 obch. zák. je logickým důsledkem § 321 odst. 2 obch. zák., které určuje, že dlužník je povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem. Proto nejprve musí dlužník bance uhradit to, co banka plnila věřiteli na základě záruční listiny, a až následně může dlužník po věřiteli, který dosáhl na základě bankovní záruky plnění, na něž neměl vůči dlužníkovi nárok, žádat vrácení tohoto plnění“.

44. Lze souhlasit s tím, že právo dlužníka na plnění dle § 321 odst. 4 obch. zák. je logickým důsledkem § 321 odst. 2 obch. zák. Jestliže dlužník uzavřel smlouvu s bankou o vystavení bankovní záruky ve prospěch věřitele a věřitel v souladu s touto listinou získal od banky ujednané plnění, pak vzniká nepochybně dlužníkovi povinnost (dle podmínek uvedených ve smlouvě mezi bankou a dlužníkem) zaplatit bance to, co plnila věřiteli na základě záruční listiny, jejíž obsah je v souladu se smlouvou uzavřenou mezi bankou a dlužníkem. Pokud dlužníku vznikl závazek zaplatit bance to, co plnila věřiteli (za podmínek obsažených v bankovní záruce), a současně bylo zjištěno, že věřitel získal v souladu s bankovní zárukou plnění, na něž neměl vůči dlužníkovi nárok, lze za logický důsledek vzniku popsané situace považovat vznik povinnosti věřitele takové plnění dlužníkovi vrátit a nahradit mu škodu tím způsobenou. Z pouhého konstatování, že právo žalobce na plnění dle § 321 odst. 4 obch. zák. je logickým důsledkem § 321 odst. 2 obch. zák., však nelze dovozovat, že předpokladem pro uplatnění tohoto práva je splnění povinnosti obsažené v § 321 odst. 2 obch. zák.

45. Ustanovení § 321 odst. 4 obch. zák. neumožňuje věřiteli dovolávat se toho, aby před splněním své povinnosti vrátit dlužníkovi na jeho úkor neoprávněně získané plnění, dlužník nejprve splnil svůj závazek vůči bance vyplývající z jiného právního vztahu a až poté požadoval po věřiteli vrácení neoprávněně získaného plnění. Splnění těchto dvou povinností (povinnost dlužníka zaplatit bance to, co na základě bankovní záruky plnila věřiteli, a povinnost věřitele vrátit dlužníkovi plnění, které věřitel na základě bankovní záruky získal, aniž by na něj vůči dlužníkovi měl nárok) se mohou dovolávat rozdílné subjekty, na základě odlišných právních titulů vzešlých z dvou rozdílných právních vztahů. Ačkoliv plnění, které se ukázalo být neoprávněně získaným, poskytla věřiteli banka, učinila-li tak v souladu s bankovní

zárukou, poskytla jej na úkor dlužníka. Přestože věřiteli vznikají práva a povinnosti jak k bance, tak k dlužníkovi, tato práva a tyto povinnosti vyplývají z rozdílných právních vztahů, a je tedy mezi nimi třeba důsledně rozlišovat.

46. Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1730/2012, „pro posouzení práva věřitele na plnění ze záruky nutno vycházet pouze z obsahu záruční listiny a ve vzájemném vztahu mezi věřitelem a dlužníkem ze smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem“. Právním titulem, na jehož základě poskytuje banka plnění věřiteli a věřitel jej přijímá, je bankovní záruka. Věřitel má právo na plnění z bankovní záruky proti své povinnosti dostát podmínkám obsaženým v předmětné bankovní záruce. Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2387/2007 (R 18/2010), dospěl k závěru, že při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny (což v posuzovaném případě nenastalo).

47. Právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem není právně závislý na právním vztahu mezi dlužníkem a bankou, paralelní existence těchto právních vztahů vyplývá z podstaty bankovní záruky jakožto abstraktního zajišťovacího prostředku. Vztah mezi bankou a dlužníkem je založen smlouvu uzavřenou mezi těmito dvěma subjekty, přičemž tato smlouva vymezuje rovněž obsah předmětného vztahu.

48. Je třeba dát za pravdu dovolateli v tom, že důvodem nároku banky na náhradu za vyplacenou záruku od dlužníka není sama bankovní záruka, nýbrž smlouva uzavřená mezi bankou a dlužníkem. Pokud tedy banka plnila věřiteli v souladu se záruční listinou odpovídající takové smlouvě, musí dlužník bance takto poskytnuté plnění nahradit, i kdyby věřitel na plnění vůči dlužníku nárok neměl. Riziko neoprávněného čerpání věřitelem (za předpokladu, že banka dostala svým povinností a plnila v souladu s obsahem bankovní záruky) tak spočívá výhradně na dlužníku, v jehož majetkové sféře se projeví stejným způsobem jako čerpání oprávněné. Vyplatí-li banka věřiteli plnění v souladu s bankovní zárukou, vzniká jí tím pohledávka za dlužníkem odpovídající tomuto plnění a současně dlužníku závazek vůči bance ve stejné výši. Skutečnost, zda tento závazek dlužníka vůči bance byl splněn, či nikoli, však není z hlediska povinnosti věřitele vrátit dlužníkovi neoprávněně získané plnění právně relevantní. Získal-li věřitel plnění, na které neměl nárok, musí jej vrátit tomu, na jehož úkor se tak stalo.

49. Velký senát na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že pro vznik oprávnění dlužníka požadovat po věřiteli vrácení plnění, které na jeho úkor neoprávněně získal na základě bankovní záruky dle § 321 odst. 4 obč. zák., resp. pro vznik povinnosti věřitele takto získané plnění dlužníkovi vrátit, není podmínkou, aby dlužník nejprve uhradil bance to, co v souladu s bankovní zárukou plnila věřiteli.

50. Protože rozhodnutí odvolacího soudu není z výše uvedených důvodů správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil (§ 243e odst. 1) a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

Č. 80

č. 80

Insolvenční řízení, Běžný účet, Zástavní právo
§ 283 IZ, § 294 IZ, § 159 obč. zák., § 167 odst. 1 obč. zák.

Pro posouzení výše zastavené pohledávky z běžného účtu dlužníka (zástavy), jež by měla být určující pro výplatu plnění zástavnímu věřiteli, je rozhodná její výše k okamžiku zveřejnění rozhodnutí o úpadku dlužníka v insolvenčním rejstříku. Plnění, jímž dlužníkův dlužník uhradí poté, co nastaly účinky rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, svůj dluh vůči dlužníku tak, že jej poukáže na běžný účet dlužníka, je výtěžkem zpeněžení pohledávky určeným k uspokojení nezajištěných věřitelů dlužníka; nejde o plnění, o které by se tímto způsobem zvýšila (mohla zvýšit) zastavená pohledávka z běžného účtu dlužníka, určená k uspokojení zástavního věřitele dlužníka, ani o plnění, které by se takto nestalo součástí majetkové podstaty dlužníka.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sen. zn. 29 NSČR 193/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.NSCR.193.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání zajištěného věřitele Sberbank CZ, a. s., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. KsBR 28 INS 13461/2011, I VSOL 1363/2015-B.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 4. 12. 2015, č. j. KsBR 28 INS 13461/2011-B-115, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) zamítl návrh JUDr. A. M., insolvenční správkyňe dlužníka (A. CZ a. s. v likvidaci), datovaný 11. 11. 2015 (B-114) [dále jen „návrh na vydání výtěžku zpeněžení“], aby zajištěnému věřiteli S. CZ, a. s. (dále též jen „zajištěný věřitel“ nebo „banka“), byl vydán výtěžek zpeněžení ve výši 340 674,24 Kč.

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Vyhláškou ze dne 1. 8. 2011, č. j. KsBR 28 INS 13461/2011-A-2, zveřejněnou v insolvenčním rejstříku téhož dne v 10:21 hodin, oznámil zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka.

[2] Příhláškou ze dne 3. 8. 2011, doplněnou podáním ze dne 20. 2. 2012,

uplatnil zajištěný věřitel v insolvenčním řízení na majetek dlužníka své pohledávky ve výši 52 459 711 Kč, zajištěné do přihlášené výše mimo jiné zástavním právem k pohledávce z běžného účtu (dále též jen „předmětný účet“ nebo „zastavený účet“).

[3] Usnesením ze dne 3. 2. 2012, č. j. KSBR 28 INS 13461/2011-A-23, které nabylo právní moci téhož dne, zjistil úpadek dlužníka, prohlásil konkurs na majetek dlužníka a insolvenční správkyňi ustanovil A. M.

[4] Při přezkumném jednání, jež se konalo dne 9. 10. 2012, byla pohledávka zajištěného věřitele zjištěna jako zajištěná ve výši 52 459 711 Kč.

[5] Dne 15. 4. 2013 uhradila společnost P. V. stavební a inženýrská činno-
st s. r. o. (dále jen „společnost P“) část svého dluhu vůči dlužníku ve výši 347 978,74 Kč omylem na původní bankovní účet dlužníka (zastavený účet). Zbytek dluhu již společnost P uhradila na účet majetkové podstaty.

[6] Dne 14. 8. 2013 převedla A. M. na účet majetkové podstaty (ze zastave-
ného účtu) i částku 347 978,74 Kč.

[7] V návrhu na vydání výtěžku zpeněžení sdělila A. M. insolvenčnímu soudu, že po zahájení insolvenčního řízení vyzvala společnost P k úhradě pohledávky za dlužníkem v celkové výši 551 238,35 Kč na účet majetkové podstaty. Tamtéž A. M. uvedla, že náklady spojené se správou a zpeněžením zajištěného majetku činily 352 Kč, odměna insolvenčního správce činí 6 952,50 Kč. A. M. proto navrhla, aby zajištěnému věřiteli byla vyplacena částka 340 674,24 Kč.

3. Na výše uvedeném základě insolvenční soud – vycházející z § 136 odst. 2 písm. e) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění účinném do 31. 12. 2013, a z § 298 odst. 1 a 2 a § 305 odst. 1 insolvenčního zákona – dospěl k závěru, že společnost P měla po rozhodnutí o úpadku plnit své závazky vůči dlužníku nadále pouze insolvenčnímu správci. Ohledně částky 340 674,24 Kč tak neučinila, takže předmětná platba nemůže být použita k uspokojení zajištěného věřitele.

4. K odvolání zajištěného věřitele Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 27. 7. 2016, č. j. KSBR 28 INS 13461/2011, 1 VSOL 1363/2015-B-127, potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

5. Odvolací soud vyšel dále z toho, že:

[1] Zajištěný věřitel přihlásil do insolvenčního řízení pohledávky ze dvou úvěrových smluv v celkové výši 52 459 711 Kč, zajištěné mj. i zástavním právem k pohledávce dlužníka z předmětného účtu, a to na základě zástavní smlouvy ze dne 5. 9. 2007 (dále jen „zástavní smlouva“).

[2] Podle zástavní smlouvy byl předmětný účet zřízen dlužníkem u zajištěného věřitele s tím, že k zajištění všech pohledávek a nároků vyplývajících z hlavních nebo vedlejších závazků, které zajištěnému věřiteli vznikly nebo ještě vzniknou vůči (úvěrovému) dlužníku nebo jeho právnímu nástupci, ze

dvou smluv o úvěru uzavřených dne 5. 9. 2007 (dále jen „úvěrové smlouvy“) na částky úvěru 36 milionů Kč a 15 milionů Kč, zřizuje zástavce (dlužník) podle § 152 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), ve prospěch zajištěného věřitele zástavní právo k pohledávce z předmětného účtu, včetně všech budoucích pohledávek – přírůstků, tj. vkladů i včetně všech úroků z těchto vkladů, které již byly připsány, respektive budou připsány. Tyto budoucí pohledávky jsou předmětem zástavního práva podle této smlouvy okamžikem jejich vzniku, tj. dnem připsání na účet. Zástavní právo k pohledávce vzniká uzavřením zástavní smlouvy a zřizuje se na dobu trvání právního vztahu vzniklého na základě úvěrových smluv, tj. do úplného vyrovnání všech závazků z nich vyplývajících. Po dobu trvání existence zástavního práva je zástavce oprávněn s prostředky na účtu disponovat. Banka je oprávněna se uspokojit ze zástavy pouze tehdy, nebude-li pohledávka zajištěná zástavním právem včas splněna.

6. Na výše uvedeném základě odvolací soud – vycházející z § 7, § 109 odst. 1 písm. b) a § 248 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

7. Jestliže dlužníkův dlužník (společnost P) uhradil pohledávku dlužníka ve výši 347 978,74 Kč dne 15. 4. 2013, stala se tato platba předmětem zástavního práva (zřízeného zástavní smlouvou) až okamžikem jeho vzniku, tj. dnem připsání na předmětný účet. Jelikož k tomu došlo po zahájení insolvenčního řízení i po rozhodnutí o úpadku dlužníka a po prohlášení konkursu na jeho majetek, stalo se zástavní právo k této platbě ve smyslu § 248 odst. 2 insolvenčního zákona věty první před středníkem ze zákona neúčinným. Proto zajištěnému věřiteli nelze vydat sporný výtěžek zpeněžení.

8. Zajištěný věřitel s poukazem na „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2011 [jde o usnesení, které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu], namítal, že společnost P tím, že v rozporu s výzvou insolvenčního soudu, obsaženou v rozhodnutí o úpadku dlužníka, tj. v rozporu s § 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona (v rozhodném znění) a v rozporu s pokynem A. M., plnila (byť omylem) na předmětný účet, a nikoliv na účet majetkové podstaty, nesplnila dluh vůči majetkové podstatě, takže A. M. jej měla vyzvat k opětovnému a řádnému plnění. K této námitce odvolací soud pro úplnost uvádí, že v dané věci se toto plnění dostalo do majetkové podstaty, takže společnost P splnila svůj dluh vůči majetkové podstatě.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podal zajištěný věřitel dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

(dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jakož i na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Konkrétně jde o:

- [1] otázku vzniku pohledávky ze smlouvy o běžném účtu,
- [2] navazující otázku vzniku zástavního práva k pohledávce z běžného účtu,
- [3] otázku důsledků úhrady dluhu věřitelem dlužníka v rozporu s výzvou podle § 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013.

10. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil v tom duchu, že návrhu na vydání výtěžku zpeněžení se vyhovuje.

11. K položeným otázkám argumentuje dovolatel následovně:

12. Ad 1. K povaze pohledávky z běžného účtu.

Pohledávka z běžného účtu je pohledávkou, kterou má klient za bankou na základě smlouvy o běžném účtu a která vzniká okamžikem účinnosti smlouvy, tj. zpravidla dnem uzavření takové smlouvy. Dnem vzniku závazkového vztahu mezi bankou a klientem tak vzniká pohledávka klienta za bankou na vyplacení peněžních prostředků a v souvislosti s prováděnými vklady a převody na běžný účet a výběry a převody běžného účtu se mění toliko výše pohledávky klienta. Závazkový vztah mezi bankou a klientem však není závislý na provedení vkladu nebo převodu na běžný účet nebo na výběru či převodu z běžného účtu a připsáním nových prostředků na běžný účet nevzniká nový smluvní vztah ani se stávající smluvní vztah nemění, proto tedy nevzniká ani žádná nová pohledávka klienta. K těmž dospěla i judikatura Nejvyššího soudu. Např. podle „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 29 Odo 10/2005, platí, že:

„Na rozdíl od jiných peněžitých pohledávek je pohledávka z běžného účtu pohledávkou, která existuje – v rozsahu kladného zůstatku na běžném účtu – po celou dobu trvání závazkového vztahu založeného smlouvou o běžném účtu. Tomu odpovídá i povinnost banky vyplatit při zániku smlouvy majiteli účtu zůstatek běžného účtu, popřípadě jej podle jeho příkazu převést na jiný účet u banky nebo po odečtení nákladů s tím spojených na účet u jiné banky [§ 715 odst. 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též jen „obch. zák.“)], jakož i právní úprava počátku běhu promlčecí doby pro uplatnění práva na prostředky na účtu (§ 396 obch. zák.).“

Tím, že po zahájení insolvenčního řízení, po rozhodnutí o úpadku dlužníka i po prohlášení konkursu na majetek dlužníka došlo k připsání prostředků od společnosti P na předmětný účet, tedy dlužníku nevznikla na základě smlouvy o vedení předmětného účtu jakákoli nová pohledávka; pouze došlo ke změně výše pohledávky z této smlouvy.

13. Ad 2. K okamžiku vzniku zástavního práva k pohledávce z běžného účtu. Jelikož pohledávka dlužníka ze zastaveného účtu trvá po celou dobu trvání závazkového vztahu založeného smlouvou o běžném účtu a k takové pohledávce bylo zřízeno zástavní právo před zahájením insolvenčního řízení, nevzniká připsáním nových prostředků na zastavený účet nové zástavní právo; mění se toliko výše pohledávky, která je předmětem zástavního práva. Předmětem zástavy totiž nejsou peněžní prostředky na běžném účtu, které jsou ve vlastnictví banky, jež pro klienta vede běžný účet, ale pohledávka ze zastaveného běžného účtu. Je tedy vyloučeno, aby pohledávka ze zastaveného účtu měla dvojitý režim (ve vztahu k prostředkům připsaným na účet majetkové podstaty před zahájením a po zahájení insolvenčního řízení) jak dovozuje odvolací soud, neboť to odporuje samotné povaze pohledávky na vyplacení prostředků z běžného účtu. Připsáním finančních prostředků na účet dlužníka je to banka, kdo získává do svého majetku finanční prostředky, přičemž dlužníku náleží toliko pohledávka na vyplacení těchto finančních prostředků ze zastaveného účtu. Předmětem zástavního práva proto bude v případě zástavy pohledávky z běžného účtu vždy tato celá a jediná pohledávka představovaná právem majitele účtu disponovat s celým zůstatkem na účtu. Dovolatel má proto jako zástavní věřitel právo, aby jeho pohledávka za dlužníkem byla uspokojena z výtěžku celé pohledávky (tj. včetně prostředků připsaných na zastavený účet po zahájení insolvenčního řízení).

14. Ad 3. K důsledkům splnění dluhu dlužníkem dlužníka v rozporu s výzvou dle § 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona.

Prostředky připsané na účet majetkové podstaty převedl dovolatel na tento účet toliko za účelem zpeněžení zástavy pohledávky ze zastaveného účtu. Zástava pohledávky z účtu se zpeněžuje právě a jedinečně tím, že zástavní věřitel (zde dovolatel) poukáže zůstatek zastavené pohledávky (v praxi zůstatek účtu) insolvenčnímu správci. Plnění ze zastaveného účtu na účet majetkové podstaty tedy nebylo plněním dluhu společnosti P, ale zpeněžením zástavy. V usnesení sen. zn. 29 NSČR 21/2011 uvedl Nejvyšší soud k nerespektování výzvy dle § 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona (v rozhodném znění), že je zde potřeba analogicky aplikovat tu úpravu insolvenčního zákona, kde zákon na jiných místech řeší důsledky situace, kdy jsou závazky vůči majetkové podstatě nesprávně placeny dlužníku místo insolvenčnímu správci, s tím, že:

„Nerespektování výzvy (poučení), aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovaly dlužníkovi, ale insolvenčnímu správci [§ 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona], může mít následky předjímané § 114, § 249 odst. 2 či § 370 odst. 7 insolvenčního zákona...“

V případě, kdy se plnění nedostane do majetkové podstaty, není plátcem zproštěn svého závazku vůči dlužníku, ledaže prokáže, že o existenci předmětné překážky (zde zveřejnění usnesení o úpadku obsahujícího předmětnou výzvu) nemohl vědět. Plnění společnosti P se do majetkové podstaty nedostalo.

15. A. M. ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné. K argumentaci rozporem s judikaturou Nejvyššího soudu A. M. poukazuje na to, že rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 10/2005 a sen. zn. 29 NSČR 21/2011 se týkala odlišných otázek a odvolací soud napadeným rozhodnutím jejich závěry nezpochybnil. Míní, že odvolací soud nezpochybnil, že pohledávka ze smlouvy o běžném účtu trvá po celou dobu trvání závazkového vztahu; uvedl pouze, že platba provedená na účet dlužníka se stala předmětem zástavního práva až v okamžiku, kdy byla připsána na účet dlužníka. Vzhledem k tomu, že k připsání částky na účet dlužníka došlo až po prohlášení konkursu na majetek dlužníka, je A. M. názoru, že právo zajištěného věřitele na uspokojení ze zajištění je nutno považovat za neúčinné ve smyslu § 248 odst. 2 insolvenčního zákona. Odvolací soud nezpochybňuje ani otázku nerespektování výzvy dle § 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona. Ustanovení § 249 odst. 2 insolvenčního zákona (jehož aplikace by měla vést k tomu, že A. M. bude požadovat opětovnou úhradu částky 347 978,74 Kč po společnosti P) by bylo možné aplikovat, jen kdyby se částka 347 978,74 Kč nedostala do majetkové podstaty dlužníka.

III.

Přípustnost dovolání

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017) se podává z bodu 2. čl. II části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Srov. k tomu dále (ve vazbě na skutečnost, že insolvenční řízení bylo zahájeno před 1. lednem 2014) i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. rozh. obč.

17. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení vzniku zástavního práva k pohledávce z běžného účtu a důsledků splnění dluhu věřitelem dlužníka po prohlášení konkursu na majetek dlužníka na účet, který tvoří předmět zajištění (zástavu), jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených

dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

20. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

21. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení obchodního zákoníku, občanského zákoníku a insolvenčního zákona:

§ 159 (obč. zák.)

(1) Zástavní právo k pohledávce vzniká uzavřením smlouvy, pokud v ní není ujednáno něco jiného.

(2) Zástavní právo k pohledávce je vůči dlužníku zastavené pohledávky (poddlužníku) účinné doručením písemného oznámení zástavního dlužníka o něm, nebo tím, že zástavní věřitel poddlužníku prokáže vznik zástavního práva.

§ 165 (obč. zák.)

(1) Není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Totéž právo má zástavní věřitel, jestliže pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně nebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky.

...

§ 167 (obč. zák.)

(1) Je-li zástavou pohledávka, poddlužník je povinen splnit svůj dluh po splatnosti zastavené pohledávky zástavnímu věřiteli.

...

§ 708 (obch. zák.)

Základní ustanovení

(1) Smlouvou o běžném účtu se zavazuje banka zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce.

...

§ 136 (insolvenčního zákona)

...

(2) Rozhodnutí o úpadku musí obsahovat

...

e) výzvu, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovaly dlužníkovi, ale insolvenčnímu správci,

...

§ 245 (insolvenčního zákona)

(1) Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

...

§ 248 (insolvenčního zákona)

(1) Dlužníkovi věřitelé mohou po prohlášení konkursu svá práva uplatnit jen způsobem a za podmínek stanovených tímto zákonem; to platí i pro ty věřitele, kteří se nestali účastníky insolvenčního řízení.

(2) Nejde-li o zajištění poskytnuté podle § 41, stávají se neúčinnými práva na uspokojení ze zajištění, která se týkají majetkové podstaty a která dlužníkovi věřitelé získali poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení; to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech. Byl-li majetek sloužící k zajištění v této době také zpeněžen, náleží do majetkové podstaty výtěžek získaný zpeněžením a jeho nabyvatel je povinen jej do ní vydat na výzvu insolvenčního správce.

...

§ 249 (insolvenčního zákona)

(1) Není-li zákonem stanoveno jinak, je osobou oprávněnou k podání žaloby nebo jiného návrhu k vymození nároku dlužníka včetně jeho zajištění, který se týká majetkové podstaty, po prohlášení konkursu pouze insolvenční správce; návrh podaný jinou osobou soud zamítne.

(2) Jestliže osoba, která má závazek vůči dlužníkovi, plní tento závazek po prohlášení konkursu dlužníku, a plnění se nedostane do majetkové podstaty, není tím svého závazku zproštěna, ledaže prokáže, že o prohlášení konkursu nemohla vědět nebo že vzhledem k okolnostem plnění dluhu bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty.

§ 283 (insolvenčního zákona)

(1) Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se k tomuto účelu považuje i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti. Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí i úplatné postoupení dlužnických pohledávek; ujednáními, která tomu brání, není insolvenční správce omezen.

(2) Ke zpeněžení majetkové podstaty lze přikročit teprve po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu, nejdříve však po první schůzi věřitelů, pokud nejde o věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením anebo pokud insolvenční soud nepovolí výjimku.

č. 80

§ 294 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce je povinen uplatnit a vymáhat ve prospěch majetkové podstaty dlužníkovy pohledávky. To platí přiměřeně i pro dlužníkovy nepeněžitě pohledávky ocenitelné penězi.

...

Ustanovení občanského zákoníku platila v citované podobě již v době uzavření zástavní smlouvy a do 1. 1. 2014, kdy byl občanský zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem (dále jen „o. z.“), změn nedoznala. Použitelnost těchto ustanovení plyne z § 3073 o. z., jež určuje, že práva ze zajištění závazku vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, byť byla zřízena i jako práva věčná, se posuzují až do svého zániku podle dosavadních právních předpisů. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

Ustanovení obchodního zákoníku v citované podobě platilo již v době, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, a do 1. 1. 2014, kdy byl obchodní zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., změn nedoznalo. Ustanovení § 136 odst. 2 písm. e), § 245 odst. 1, § 248 odst. 1 § 249, a § 294 odst. 1 insolvenčního zákona platila v citované podobě již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka a do 31. 12. 2013 nedoznala změn; ustanovení § 245 odst. 1, § 248 odst. 1, § 249 § 283 a § 294 odst. 1 insolvenčního zákona nedoznala změn ani později. Ustanovení § 248 odst. 2 a § 283 insolvenčního zákona platila v citované podobě od zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka do 31. 7. 2013. S účinností od 1. 8. 2013 bylo § 248 odst. 2 insolvenčního zákona doplněno [zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)] jen potud, že za slova „podle § 41“ byla vložena slova „nebo o právo věřitelů podle § 167 odst. 2“; později změn nedoznalo; ustanovení § 283 bylo s účinností od 1. 8. 2013 doplněno o další odstavce (odstavec 3) a s účinností od 1. 1. 2014 o další dva odstavce (odstavce 4 a 5), tyto změny však nejsou pro věc podstatné.

22. V takto ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k právním otázkám podstatným pro výsledek dovolacího řízení následující závěry:

23. Ad 1. K povaze pohledávky z běžného účtu.

V rozsudku ze dne 14. 4. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99, uveřejněném pod č. 4/2001 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 4/2001“), Nejvyšší soud vysvětlil, že uzavřením smlouvy (o běžném účtu) vzniká mezi peněžním ústavem (bankou) a majitelem účtu dvoustranný závazkový právní vztah, který je mimo jiné charakteri-

zován tím, že peněžní ústav (banka) je povinen přijímat na účet peněžité vklady nebo platby uskutečněné ve prospěch majitele účtu a ze zůstatku účtu platit úroky, že peněžní ústav (banka) je povinen podle písemného příkazu majitele běžného účtu nebo při splnění podmínek stanovených ve smlouvě mu vyplatit požadovanou částku nebo uskutečnit jeho jménem platby jím určeným osobám, že peněžní ústav (banka) je povinen po uplynutí sjednané doby nebo po účinnosti výpovědi vyplatit majiteli vkladového účtu uvolněné peněžní prostředky a že peněžní ústav (banka) je povinen po zániku smlouvy vyplatit majiteli účtu zůstatek účtu. Oprávnění (nároky) majitele účtu, spočívající – obecně vzato – v tom, aby mu nebo jím určeným osobám byly na jeho žádost nebo písemný příkaz, popřípadě při splnění sjednaných podmínek, vyplaceny peněžní prostředky z účtu nebo zůstatek účtu, představuje „pohledávku z účtu u peněžního ústavu“ (banky).

24. V rozsudku ze dne 14. 3. 2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001, uveřejněném pod č. 75/2002 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 75/2002“), pak Nejvyšší soud doplnil, že peněžní ústav (banka) je povinen přijmout na účet peněžité vklady učiněné majitelem účtu nebo platby uskutečněné v jeho prospěch bez zřetele k tomu, kdo je majitelem peněžních prostředků, které se tímto způsobem na účet ukládají; skutečnost, kdo byl majitelem peněžních prostředků uložených na účtu, tu opět není významná.

25. K závěrům obsaženým v R 4/2001 a v R 75/2002 se Nejvyšší soud dále přihlásil (a rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu tak sjednotil) v rozsudku velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 35 Odo 801/2002, uveřejněném pod č. 50/2006 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 50/2006“). Tyto závěry jsou v souladu s argumentací dovolatele a neodporuje jim ani právní posouzení věci odvolacím soudem.

26. Ad 2. K okamžiku vzniku zástavního práva k pohledávce z běžného účtu. Jak vysvětleno výše, zástavou je „pohledávka z běžného účtu“, kterou má majitel pohledávky [(insolvenční) dlužník coby osobní dlužník zajištěného věřitele v pozici zástavce a zástavního dlužníka vůči zajištěnému věřiteli (bance) coby svému dlužníku (poddlužníku)]. Takové zástavní právo vzniká uzavřením zástavní smlouvy, pokud v ní není ujednáno něco jiného (§ 159 odst. 1 obč. zák.) a vůči poddlužníku je účinné doručením písemného oznámení zástavního dlužníka o něm, nebo tím, že zástavní věřitel poddlužníku prokáže vznik zástavního práva (§ 159 odst. 2 obč. zák.). Promítnuto do poměrů dané věci, vzniklo zástavní právo k pohledávce dlužníka (zástavce a zástavního dlužníka) vůči poddlužníku (zajištěnému věřiteli – bance) uzavřením zástavní smlouvy a vzhledem k tomu, že poddlužník a zástavní věřitel jsou jedna a táž osoba (banka), stalo se vůči poddlužníku účinným rovněž uzavřením zástavní smlouvy.

27. V usnesení ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011, uveřejněném pod č. 54/2012 Sb. rozh. obč., se Nejvyšší soud dále zabýval (ve vazbě na institut soudcovského zástavního práva) tím, co se rozumí „novým nabytím“ práva na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majet-

ku náležejícího do majetkové podstaty. V poměrech práva na uspokojení ze zajištění plynoucího ze zástavního práva (práva na uspokojení ze zajištění tvořeného zástavou) se rozumí (v souladu s touto judikaturou) jeho „novým nabytím“ vznik zástavního práva poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek zástavního dlužníka [§ 109 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona], respektive poté, co nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka (§ 245 odst. 1, § 248 odst. 2 insolvenčního zákona). O takový případ (jak vysvětleno v odstavci [26]) v dané věci nešlo; připsáním částky 347 978,74 Kč na zastavený účet totiž nevzniklo (15. 4. 2013) nové zástavní právo k pohledávce z běžného účtu, kterou měl dlužník (zástavce a zástavní dlužník) vůči poddlužníku (zajištěnému věřiteli – bance). Ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona tedy není oporou pro závěr, že v rozsahu částky 347 978,74 Kč se zástavní právo stalo neúčinným a právní posouzení věci odvolacího soudu potud správné není.

28. Ad 3. K důsledkům splnění dluhu dlužníkem dlužníka v rozporu s výzvou dle § 136 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona.

Vlastností zástavy, kterou je pohledávka z běžného účtu, je obvykle proměnlivost její hodnoty. Je-li běžný účet využíván k platebnímu styku, může zůstatek na něm změnit saldo i v relativně krátkém období. Jak plyne i ze závěrů judikatury (R 4/2001, R 75/2002, R 50/2006) shrnutých výše v odstavcích [23] až [25], běžný účet má povahu zúčtovacího instrumentu, na nějž banka připsuje a z něhož odepisuje peněžní prostředky svého klienta, majitele účtu. Výše pohledávky majitele účtu tedy odpovídá stavu aktuálního zůstatku na účtu.

29. V rozsudku ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2006, pod č. 143, Nejvyšší soud při výkladu § 151h odst. 2 a § 151i obč. zák. (jež předcházela obsahově srovnatelné úpravě obsažené v § 159 odst. 2 a § 167 odst. 1 obč. zák.) dospěl k závěru, že je-li zástavou pohledávka, je-li zástavní právo k zastavené pohledávce vůči poddlužníku účinné a nebyla-li zajištěná pohledávka řádně a včas uspokojena, je poddlužník povinen po splatnosti zastavené pohledávky plnit zástavnímu věřiteli, i když stanovené (sjednané) plnění již poskytl svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) nebo i když (již dříve) vůči němu učinil jiný právní úkon směřující k zániku závazku (dluhu) odpovídajícího zastavené pohledávce.

30. V rozsudku ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 921/2009, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 4, Nejvyšší soud shrnul [a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3963/2011, uveřejněném pod č. 70/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 70/2012“) zopakoval] závěry z rozsudku sp. zn. 21 Cdo 1891/2005 tak, že:

[1] Ustanovení § 167 odst. 1 obč. zák. vyjadřuje právo zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zastavené pohledávky (tj. uhrazovací funkci zástavního práva), jehož naplnění spočívá v tom, že poddlužník

stanovené (sjednané) plnění neposkytne svému věřiteli (zástavnímu dlužníku), ale místo něj v zájmu uhrazení zajištěné pohledávky (přímo) zástavnímu věřiteli.

[2] Učiní-li poddlužník vůči svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) projev směřující ke splnění, k započtení nebo k jinému zániku závazku, je nepochybné, že takový právní úkon se nemůže týkat právní sféry zástavního věřitele, a to již z toho důvodu, že mu ani nebyl určen (nebyl jeho adresátem); nemůže proto s ním být spojen následek v podobě zániku práva zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy (zastavené pohledávky). I kdyby tedy poddlužník splnil svůj dluh věřiteli (zástavnímu dlužníku) nebo kdyby vůči němu učinil jiný právní úkon směřující k zániku závazku ze zastavené pohledávky, nemohl se tím zprostit povinnosti uložené mu § 167 odst. 1 obč. zák. splnit (v rámci uhrazovací funkce zástavního práva) závazek zástavnímu věřiteli, neboť právo zástavního věřitele na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy (zastavené pohledávky) nemůže být těmito právními úkony poddlužníka jakkoliv dotčeno.

31. V rozsudku sp. zn. 29 Cdo 921/2009 Nejvyšší soud dále uzavřel (a v R 70/2012 zopakoval), že s přihlédnutím k obsahu ustanovení § 159 odst. 2 obč. zák. se závěr, že je-li zástavní právo k zastavené pohledávce vůči poddlužníku účinné (poté, co mu zástavní dlužník doručí písemné oznámení o něm), nemůže poddlužník za trvání zástavního práva plnit svému věřiteli (zástavnímu dlužníku) bez souhlasu zástavního věřitele, prosadí i v době před splatností zastavené pohledávky (v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, srov. k tomu zčásti odlišně § 1336 odst. 1 o. z.).

32. Lze tedy shrnout, že v mimoinsolvenčních poměrech (zástavnímu věřiteli) náleželo právo domáhat se zaplacení dlužníkovy splatné pohledávky z běžného účtu (zástavy) vůči poddlužníku poté, co se zástavní právo stalo účinným vůči poddlužníku. Pohledávka z běžného účtu je v takovém případě zástavnímu věřiteli k dispozici až do výše zajištěné pohledávky s příslušenstvím. Banka (poddlužník) má povinnost splnit zástavnímu věřiteli svůj „dluh“ vůči dlužníku (zástavci a zástavnímu dlužníku) ve výši odpovídající stavu prostředků na běžném účtu po splatnosti zajištěné pohledávky; případné prodloužení s plněním nejde k tíži zástavního věřitele.

33. K poměrům ustaveným probíhajícími insolvenčními řízeními vedenými na majetek dlužníka, do kterého dovolatel přihlásil pohledávku za dlužníkem jako zajištěnou zástavním právem váznoucí na pohledávce dlužníka vůči dovolateli (poddlužníku) z běžného účtu, se judikatura Nejvyššího soudu vyjádřila následovně:

34. Dlužník, ohledně jehož majetku je vedeno insolvenční řízení a který dal zástavnímu věřiteli do zástavy svou pohledávku, není „třetí osobou“ ve smyslu § 183 odst. 1 insolvenčního zákona. Zastavená pohledávka je stále majetkem dlužníka (R 70/2012).

35. Poté, co ve smyslu § 109 odst. 1 insolvenčního zákona nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek osobního dlužníka, který dal zástavnímu věřiteli do zástavy svou pohledávku, již zástavní věřitel není oprávněn domáhat se žalobou podanou vůči poddlužníku zaplacení zastavené pohledávky bez zřetele k tomu, že zajištěná pohledávka nebyla řádně a včas uspokojena a že zástavní právo k zastavené pohledávce je vůči poddlužníku účinné. Od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, přechází právo domáhat se zaplacení zastavené pohledávky zpět na dlužníka a prohlášením konkursu na majetek dlužníka pak na insolvenčního správce dlužníka (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona) [R 70/2012].

36. Tím, že insolvenční zákon dovoluje zajištěnému věřiteli uplatnit právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zajištění tvořeného majetkem dlužníka (pohledávkou, kterou dal dlužník do zástavy) přihláškou již od zahájení insolvenčního řízení (§ 110 odst. 1 insolvenčního zákona), jej současně od okamžiku, kdy v souladu s § 109 odst. 4 insolvenčního zákona nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, vylučuje z možnosti uplatňovat práva ze zajištění tvořeného majetkem dlužníka žalobou [§ 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona]. Od prohlášení konkursu na majetek dlužníka přechází právo domáhat se zaplacení zastavené pohledávky na insolvenčního správce dlužníka (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2690/2011, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, č. 10, ročník 2014, pod číslem 122].

37. Z R 70/2012 i z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2690/2011 plyne, že od prohlášení konkursu na majetek dlužníka je osobou oprávněnou domáhat se vůči poddlužníku zaplacení zastavené pohledávky insolvenční správce dlužníka; to, že pohledávka je zástavou určenou i v insolvenčním řízení k uspokojení pohledávky zajištěného (zástavního) věřitele, však současně znamená, že dlužník (insolvenční správce jako představitel majetkové podstaty dlužníka) s ní nemůže volně nakládat způsobem, jímž by ji využil k uspokojení svých vlastních závazků (dluhů), stejně jako tak nemohl učinit před zahájením insolvenčního řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016).

38. Zajištěný věřitel má právo, aby byl v insolvenčním řízení při splnění stanovených předpokladů uspokojen z výtěžku zpeněžení zajištění, přičemž předmět zajištění tvoří do jisté míry oddělenou majetkovou podstatu, z níž nemohou být (před plným uspokojením nároků zajištěného věřitele) uspokojeni jiní věřitelé dlužníka (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2015, sen. zn. 29 NSČR 4/2013, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2016, pod č. 49). V insolvenčních poměrech je tudíž pro výsledek dovolacího řízení určující, v jaké výši nebo k jakému okamžiku jsou prostředky na běžném účtu k dispozici zástavnímu věřiteli a jakou povahu má plnění, kterým jiný dlužník dlužník [než dlužník ze zastavené pohledávky (poddlužník)] poukáže (na úhradu svého dluhu) na tento (zastavený) běžný účet.

39. Z § 283 odst. 1 insolvenčního zákona plyne, že zpeněžením je míněno převedení majetku na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Vezme-li se v potaz právní povaha pohledávky, nelze dospět k jinému závěru, než že nejpřirozenějším způsobem převedení majetku v podobě pohledávky na peníze je vymožení plnění od dlužníka dlužníka (poddlužníka), tj. zaplacení pohledávky. Uvedené se podává přímo z § 294 odst. 1 insolvenčního zákona, podle něhož má insolvenční správce povinnost uplatnit a vymáhat ve prospěch majetkové podstaty dlužníkovy pohledávky. Současně je na první pohled patrné, že dikce § 283 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona, která upravuje další způsob „zpeněžení pohledávky“ (její úplatné postoupení), implicitně předpokládá, že primárním způsobem zpeněžení pohledávky je její vymožení. K postoupení pohledávky může totiž dojít jen tehdy, jestliže dosud nezanikla zaplacením. I dobrovolné (peněžitě) plnění dlužníka dlužníka (poddlužníka) do majetkové podstaty je „převedením majetku dlužníka na peníze“, a tedy zpeněžením majetkové podstaty ve smyslu § 283 odst. 1 insolvenčního zákona, a to bez zřetele k tomu, zda se tak stalo v důsledku aktivity insolvenčního správce při uplatňování a vymáhání takové pohledávky (§ 294 odst. 1 insolvenčního zákona). Řečené plně odpovídá tomu, že podle § 283 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona se za zpeněžení považuje i „pouhé“ využití peněžní hotovosti dlužníka nebo zůstatku na jeho účtech (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2018, sen. zn. 29 NSČR 141/2016).

40. Plnění, které společnost P coby dlužník dlužník poukázala 15. 4. 2013 (na úhradu svého dluhu) na běžný účet dlužníka (na zastavený účet), tedy částka 347 978,74 Kč, je (tudíž) plněním dosaženým zpeněžením majetkové podstaty ve smyslu § 283 odst. 1 insolvenčního zákona. Jelikož pohledávka dlužníka vůči společnosti P netvořila zástavu, není takové plnění určeno k uspokojení pohledávek případných zajištěných věřitelů dlužníka, nýbrž k uspokojení nezajištěných věřitelů dlužníka. Je-li částka 347 978,74 Kč „výtěžkem zpeněžení“ pohledávky dlužníka vůči společnosti P, pak současně nemůže být součástí zástavy tvořené pohledávkou dlužníka z běžného účtu, určené ke zpeněžení (k vymožení) jen proto, že ji společnost P po rozhodnutí o úpadku zaslala na tento (zastavený) běžný účet.

41. Zjevně nepřipadný je v daných souvislostech dovolatelův názor, že plnění společnosti P 15. 4. 2013 (připsané na zastavený účet) se nedostalo do majetkové podstaty dlužníka (§ 249 odst. 2 insolvenčního zákona). Kdyby tomu tak mělo být, pak by částka 347 978,74 Kč nemohla být použita ani k uspokojení dovolatelovy zajištěné pohledávky. Zástava tvořená pohledávkou dlužníka z běžného účtu je totiž (do svého zpeněžení) stále majetkem dlužníka (srov. odstavec [35] výše a R 70/2012) a k jejímu zpeněžení (k vymožení pohledávky dlužníka z běžného účtu) nelze přistoupit, není-li zástava součástí majetkové podstaty dlužníka.

42. Lze tedy shrnout, že pro posouzení výše zastavené pohledávky z běžného účtu dlužníka (zástavy), jež by měla být určující pro výplatu plnění zástavnímu

věřiteli, je rozhodná její výše k okamžiku zveřejnění rozhodnutí o úpadku dlužníka v insolvenčním rejstříku. Plnění, jímž dlužníkův dlužník uhradí poté, co nastaly účinky rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, svůj dluh vůči dlužníku tak, že jej poukáže na běžný účet dlužníka, je výtěžkem zpeněžení pohledávky určeným k uspokojení nezajištěných věřitelů dlužníka; nejde o plnění, o které by se tímto způsobem zvýšila (mohla zvýšit) zastavená pohledávka z běžného účtu dlužníka určená k uspokojení zástavního věřitele dlužníka, ani o plnění, které by se takto nestalo součástí majetkové podstaty dlužníka.

č. 80

43. Právní posouzení věci odvolacím soudu soudem je tudíž ve výsledku správné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 81

Č. 81

Oddlužení, Pojištění, Exekuce, Náhrada škody

§ 416 IZ, § 10 zákona č. 168/1999 Sb. ve znění do 31. 12. 2009, § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Postižní právo pojistitele vůči pojištěnému ve smyslu ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2009) není nárokem na náhradu škody ve smyslu ustanovení § 416 insolvenčního zákona a ohledně takové pohledávky pojistitele se neuplatní výluka z účinků osvobození dlužníka (pojištěného) od placení zbytku dluhů popsaná v § 416 insolvenčního zákona ani tehdy, jestliže pojištěný způsobil osobě, které pojistitel za něj plnil, škodu úmyslně [§ 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2009].

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2846/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.CDO.2846.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání oprávněného proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. 9 Co 1232/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 24. 8. 2015, č. j. 28 EXE 5218/2011-111, Okresní soud ve Frýdku-Místku (dále jen „exekuční soud“ nebo „okresní soud“):

[1] Zastavil exekuci vedenou soudním exekutorem Mgr. P. S. na základě usnesení exekučního soudu ze dne 14. 10. 2011, č. j. 28 EXE 5218/2011-12 (dále jen „usnesení o nařízení exekuce“), podle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), a o změně dalších zákonů (bod I. výroku).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

[3] Uložil oprávněnému (České podnikatelské pojišťovně, a. s., Vienna Insurance Group) zaplatit P. S. náklady exekuce do 3 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým soud samostatně stanoví jejich výši (bod III. výroku).

2. Exekuční soud vyšel z toho, že:

[1] K návrhu oprávněného ze dne 14. 10. 2011 nařídil exekuci na majetek povinného (J. B.) pro vymožení částky 278 244 Kč s úroky z prodlení, náklady nalézacího řízení a náklady exekuce, podle exekučního titulu tvořeného elektronickým platebním rozkazem okresního soudu ze dne 21. 7. 2010, č. j. 119 EC 167/2010-27, který nabyl právní moci dne 25. 8. 2010.

[2] Dne 22. 9. 2014 požádal povinný o zastavení exekuce s tím, že insolvenční soud mu usnesením, které nabylo právní moci dne 14. 9. 2013, přiznal osvobození od placení zbytku dluhů.

[3] Soudním exekutorem pověřeným provedením exekuce je od 27. 6. 2015 P. S.

[4] Oprávněný se zastavením exekuce nesouhlasil, dovolává se ohledně své pohledávky § 416 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona).

[5] V návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu oprávněný uváděl, že dne 18. 10. 2009 řídil povinný označené motorové vozidlo v obci Č. T. a způsobil dopravní nehodu, při které bylo poškozeno jiné vozidlo. U povinného na místě nehody nebyla provedena dechová zkouška; následně se povinný podrobil lékařskému vyšetření s odběrem krve. Toto vyšetření bylo pozitivní s výsledkem 1,91 g/kg alkoholu. Z titulu pojistné smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem předmětného vozidla vyplatil oprávněný poškozenému pojistné plnění ve výši 278 244 Kč za opravu poškozeného vozidla. Protože poškozené vozidlo bylo z Polské republiky, byla škoda vyčíslena nejprve v polské měně a posléze převedena do měny české. Povinný byl vyzván k zaplacení dlužné částky, což odmítl.

[6] „Protiv povinnému“ bylo u Krajského soudu v Ostravě (dále též jen „insolvenční soud“) dne 28. 2. 2011 zahájeno insolvenční řízení. Usnesením ze dne 22. 3. 2011 povolil insolvenční soud povinnému oddlužení.

[7] Usnesením ze dne 26. 8. 2013, č. j. KSOS 33 INS 3223/2011-B-39, vzal insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení povinným (tento výrok nabyl právní moci dne 29. 8. 2013) a pod bodem IV. výroku osvobodil dlužníka též od placení pohledávek věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (tento výrok nabyl právní moci dne 14. 9. 2013).

[8] Povinný v seznamu svých závazků uvedl i pohledávku oprávněného ve výši 278 000 Kč; oprávněný však nepřihlásil pohledávku do insolvenčního řízení.

[9] Usnesením ze dne 29. 6. 2015, č. j. 9 Co 814/2015-100, Krajský soud v Ostravě k odvolání povinného zrušil usnesení ze dne 10. 2. 2015, č. j. 28 EXE 5218/2011-64, jímž exekuční soud zamítl návrh povinného na zastavení exekuce; ve zrušujícím usnesení vyjádřil odvolací soud názor, podle

kterého vymáhaná pohledávka není pohledávkou z titulu odpovědnosti za škodu.

3. Na výše uvedeném základě exekuční soud – odkazuje na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., § 414 až § 416 insolvenčního zákona a § 6 odst. 1 a 2 a § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) – dospěl k následujícím závěrům:

4. Vymáhaná pohledávka vznikla před rozhodnutím o úpadku dlužníka.

5. Ekonomické riziko vzniku škody a jeho právní následky za škodu způsobenou provozem motorového vozidla přebírá pojišťovna (pojistitel), která uzavírá se škůdcem (pojištěným) pojistnou smlouvu, kterou pojišťuje jeho právní odpovědnost za škodu. Právní vztah z odpovědnosti za škodu existuje pouze mezi pojištěným a poškozeným. Mezi pojistitelem a pojištěným existuje pouze právní vztah založený pojistnou smlouvou. Splní-li se zákonné a smluvní předpoklady, má pojištěný podle § 6 odst. 2 věty první zákona č. 168/1999 Sb. vůči pojistiteli právo, aby za něj poškozenému nahradil způsobenou újmu vyplacením pojistného plnění. Tím pojistitel splní svou smluvní povinnost vůči pojištěnému. Je-li nahrazení újmy v souladu s právním řádem, nemůže vyvolat škodu. Škoda je totiž protiprávní stav, který je v rozporu s právním řádem a vyžaduje nápravu. Pojistitel přitom vůči pojištěnému nemá právo na náhradu vždy, když poškozenému zaplatí pojistné plnění; má je pouze v situacích uvedených v § 10 zákona č. 168/1999 Sb. Právo „na náhradu“ je tedy zvláštním postizním právem plynoucím z uvedeného zákona a z pojistné smlouvy, nikoli z odpovědnosti pojištěného za škodu.

6. Ustanovení § 416 odst. 1 insolvenčního zákona se týká mimosmluvních nároků. V tomto případě na sebe ovšem riziko odpovědnosti za škodu a jejích následků smluvně převzala pojišťovna, která ve věci vystupuje jako pojistitel. Vztah odpovědnosti za škodu stále existuje pouze mezi pojištěným škůdcem a poškozeným. Proto na vymáhanou pohledávku nelze použít § 416 odst. 1 insolvenčního zákona. Osвобоzení od placení pohledávek, které povinnému udělil insolvenční soud, se tudíž vztahuje i na vymáhanou pohledávku.

7. Oprávněný měl pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení. Jestliže tak neučinil, nemůže ji vymáhat po skončení insolvenčního řízení. Proto soud exekuci zcela zastavil dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. jako nepřipustnou.

8. K odvolání oprávněného Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 29. 3. 2016, č. j. 9 Co 1232/2015-181:

[1] Potvrdil usnesení exekučního soudu (první výrok).

[2] Uložil oprávněnému zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 19 424,13 Kč (druhý výrok).

9. Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k těmto závěrům:

10. Představuje-li § 416 odst. 1 insolvenčního zákona, podle něhož se osvobození dlužníka insolvenčním soudem nedotýká mimo jiné pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným trestným činem, ve sféře insolvence určitou výjimku, je jasné, že již z povahy věci nelze tuto výjimku vykládat extenzivně.

11. To také znamená, že absence osvobození se nevztahuje na právo pojistitele vůči pojištěnému na náhradu plnění pojistitele ve smyslu § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., a to i tehdy, způsobil-li pojištěný újmu úmyslně [písmeno a) označeného ustanovení], či porušil-li pojištěný základní povinnost, týkající se provozu na pozemních komunikacích, a toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem újmy, kterou je pojištěný povinen hradit [písmeno b) označeného ustanovení].

12. Vymáhaná pohledávka je nepochybně (jak dovodil již exekuční soud) oním zvláštním postizním právem pojistitele (oprávněného) vůči pojištěnému (povinnému), takže nezbyvá než uzavřít, že osvobození od placení pohledávek udělené povinnému insolvenčním soudem se vztahuje i na ni. Na tomto závěru nemění ničeho ani odvolatelem akcentovaný poukaz na to, že povinný své jednání zlehčoval. Kdyby zákonodárce měl skutečně v úmyslu zahrnout do režimu § 416 odst. 1 insolvenčního zákona i regresní nárok pojistitele vůči pojištěnému, zcela evidentně mu v tom nic nebránilo. Odvolatelem namítanou nelogičnost však v dané právní úpravě spatřovat nelze.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti usnesení odvolacího soudu podal oprávněný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil exekučnímu soudu k dalšímu řízení, případně aby napadené rozhodnutí změnil v tom duchu, že návrh povinného na zastavení exekuce se zamítá.

14. Dovolatel shodně s oběma soudy připouští, že předmětná pohledávka není „klasickou“ pohledávkou z práva na náhradu škody, jak dovodila předchozí četná judikatura dovolacího soudu [např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 799/2006 (rozsudek je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu)]. Soudům však vytýká, že se s tímto zjištěním spokojily s poukazem na doslovné znění § 416 odst. 1 insolvenčního zákona, pomíjejíce výklad tohoto ustanovení v dalších souvislostech a nezabývajíce se jeho smyslem a účelem.

15. Dovolatel míní, že ve smyslu § 416 odst. 1 insolvenčního zákona jde o náhradu škody *sui generis*, když se nejprve snížil jeho majetek tím, že vyplatil

pojistné plnění v důsledku protiprávního jednání povinného, a posléze mu v nálezcím řízení byla přiznána vůči povinnému pohledávka představující náhradu tohoto snížení majetku. Uvedený vztah tedy vykazuje všechny znaky náhrady škody. Judikatura sice dovodila, že nejde o „klasický“ případ pohledávky na náhradu škody, tím však není řečeno, že o pohledávku z titulu náhrady škody nejde vůbec. To potvrzuje i rozhodnutí (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 25 Cdo 358/2008, které jednoznačně dovozuje, že nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), je existence příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti, popř. mezi právní skutečností, za niž se odpovídá objektivně, a vznikem škody, a to bez ohledu na to, zda jde o odpovědnost řidiče založenou na principu presumovaného zavinění (§ 420 obč. zák.), nebo o odpovědnost provozovatele dopravního prostředku bez zřetele na zavinění (§ 427 obč. zák.). V tomto směru není rozdíl v podmínkách občanskoprávní odpovědnosti za škodu oproti povinnosti k regresní náhradě podle zákona č. 168/1999 Sb.

16. Zákon nemůže vymezit všechny druhy škody. Podle zákona č. 168/1999 Sb. pojišťovny obecně hradí poškozenému způsobenou škodu. Pohledávka oprávněného tak vznikla nepochybně na základě úhrady škody, kterou v daném případě způsobil povinný poškozenému úmyslným porušením právní povinnosti. V rámci uplatnění postízního práva se tak povinný musí podílet na úhradě jím způsobené škody. I když smyslem povinného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla je vedle toho, aby poškozenému byla zajištěna náhrada škody, zároveň i pojištění odpovědných subjektů proti následkům zvýšeného rizika při provozu vozidel, považuje zákonodárce za spravedlivé a potřebné, aby se pojištěný, respektive osoba, jejíž odpovědnost je pojištěna, ve stanovených případech sám podílel na úhradě škody, a aby v konečném důsledku byl on tím, kdo nese finanční zátěž za své jednání; srov. „komentář zákonu č. 168/1999 Sb. Lucie Jandové a Petra Vojtky“ [tímto odkazem je zřejmě míněno dílo: JANDOVÁ, L., VOJTEK, P. Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 (dále jen „Komentář“)].

17. Smyslem a účelem § 416 insolvenčního zákona je evidentně to, aby se nikdo nemohl, a to ani prostřednictvím institutu oddlužení, vyhnout svým povinnostem, které mají základ v jeho úmyslném protiprávním jednání. Proto jsou mj. z dosahu osvobození vyňaty sankce uložené v trestním řízení a také pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti. Smysl a účel postízního práva se přitom blíží sankci, neboť má také základ v úmyslném protiprávním jednání a zakládá povinnému v tomto případě povinnost, která by mu (nebyť jeho protiprávního jednání) nevznikla. Kdyby ke škodě nedošlo v důsledku úmyslného porušení právní povinnosti povinným, pak by postízní nárok oprávněného vůči povinnému vůbec nevznikl. Jde tedy o jakousi sankci vzniklou na základě porušení právní povinnosti povinným.

18. Kdyby postižní právo oprávněného vůči povinnému bylo přiznáno přímo v trestním řízení, byly by podmínky § 416 insolvenčního zákona nepochybně splněny (šlo by o povinnost k peněžitému plnění uloženou v rámci trestního řízení pro úmyslný trestný čin). Platný právní řád nedává oprávněnému možnost iniciovat trestní řízení, do kterého by se mohl přihlásit se svým nárokem jako poškozený. Není-li zahájeno trestní řízení, je civilní řízení a následný výkon pravomocného rozhodnutí jedinou cestou, jak se oprávněný může domoci splnění povinnosti povinným. Jelikož jde pořád o jednu a tutéž pohledávku na náhradu škody způsobenou protiprávním jednáním povinného, nemůže být oprávněný krácen na svých právech jen proto, že v některých případech je pohledávka projednána v trestním řízení a v jiných nikoli. Této absurdity si byl zákonodárce jistě vědom, když do § 416 insolvenčního zákona zakotvil již zmíněné dva druhy výjimek z osvobození dle § 414 insolvenčního zákona.

19. Při výkladu § 416 insolvenčního zákona je třeba mít na paměti, že řádným uplatněním postižního práva nehájí oprávněný jen svá práva. V daném případě jde o pojištění, které je každý provozovatel vozidla ze zákona povinen sjednat, čímž zákonodárce sleduje ochranu veřejného zájmu. Zakotvením postižního práva pojistitele tedy zákonodárce nesleduje zájmy pojistitele, ale spíše zájmy pojištěných. Je totiž v zájmu všech pojištěných, aby výše pojistného nebyla negativně ovlivňována škodnými událostmi vznikajícími v důsledku hrubých porušení povinností účastníka silničního provozu, jako je např. právě řízení vozidla pod vlivem alkoholu. Kdyby postižní právo nebylo upraveno v zákoně, pojišťovny by musely zvýšit sazby pojistného a škody způsobené nezodpovědnými řidiči by nesli prostřednictvím pojistného ostatní pojistníci. Právě v zájmu ochrany práv všech pojistníků musí mít pojistitel možnost řádně uplatňovat a vymáhat své postižní právo. Právě proto je oprávněný přesvědčen, že jde o pohledávku podléhající režimu § 416 insolvenčního zákona. Podle dovolatele jím podaný výklad daleko lépe odpovídá smyslu a účelu insolvenčního zákona a zákona č. 168/1999 Sb. (k čemuž se dovolatel odvolává též na judikaturu Ústavního soudu o tom, že jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě a že mechanická aplikace neuvědomující si smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity). Nadto Ústavní soud interpretoval pojem svévole mimo jiné ve smyslu interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, příkladem čehož je přepjatý formalismus. Právě takového postupu se podle dovolatele dopustily oba soudy.

20. Exekučnímu soudu dovolatel vytýká též závěr, že pohledávka představuje zvláštní postižní právo plynoucí ze zákona č. 168/1999 Sb. a z pojistné smlouvy, ve skutečnosti však postižní právo nevyplývá z pojistné smlouvy, nýbrž z § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. Odvolací soud pak dovolatel kritizuje za to, že v úvaze o výjimkách (a jejich restriktivní aplikaci) zmínil náhradu škody způsobené trestným činem, upozorňuje, že jeho pohledávka je pohledávkou způsobenou úmyslným porušením právní povinnosti.

21. Povinný ve vyjádření poukazuje na to, že nejde o pohledávku z titulu náhrady škody ani o pohledávku vzešlou z úmyslného jednání povinného. Mínil, že dovolatel si celou situaci způsobil tím, že nepřihlásil pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného.

III.

Přípustnost dovolání

č. 81

22. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. čl. II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

23. Dovolání, jež nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., a pro něž neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když v posouzení otázky dovoláním otevřené (výkladu § 416 insolvenčního zákona ve vazbě na postížní právo pojišťovny) jde o věc neřešenou dovolacím soudem.

IV.

Důvodnost dovolání

24. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

25. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

26. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení exekučního řádu, občanského soudního řádu a insolvenčního zákona:

§ 52 (exekučního řádu)

(1) Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

...

§ 268 (o. s. ř.)

(1) Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže

...

h) výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

§ 414 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud po slyšení dlužníka usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka.

(2) Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit.

...

§ 416 (insolvenčního zákona)

(1) Osvobození podle § 414 a 415 se nedotýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.

...

Rozsah pojištění odpovědnosti

§ 6 (zákona č. 168/1999 Sb.)

(1) Pojištění odpovědnosti se vztahuje na každou osobu, která odpovídá za škodu způsobenou provozem vozidla uvedeného v pojistné smlouvě.

(2) Nestanoví-li tento zákon jinak, má pojištěný právo, aby pojistitel za něj uhradil v rozsahu a ve výši podle občanského zákoníku poškozenému

- a) způsobenou škodu na zdraví nebo usmrcením,
- b) způsobenou škodu vzniklou poškozením, zničením nebo ztrátou věci, jakož i škodu vzniklou odcizením věci, pozbyla-li fyzická osoba schopnost ji opatrovat,
- c) ušlý zisk,

d) účelně vynaložené náklady spojené s právním zastoupením při uplatňování nároků podle písmen a) až c); v souvislosti se škodou podle písmene b) nebo c) však jen v případě marného uplynutí lhůty podle § 9 odst. 3 nebo neoprávněného odmítnutí anebo neoprávněného krácení pojistného plnění pojistitelem, pokud poškozený svůj nárok uplatnil a prokázal a pokud ke škodné události, ze které tato škoda vznikla a za kterou pojištěný odpovídá, došlo v době trvání pojištění odpovědnosti, s výjimkou doby jeho přerušení.

(3) Škoda podle odstavce 2 písm. a) až c) se hradí v penězích, maximálně však do výše limitu pojistného plnění stanoveného v pojistné smlouvě.

...

§ 9 (zákona č. 168/1999 Sb.)
Pojistné plnění

(1) Poškozený má právo uplatnit svůj nárok na plnění podle § 6 u příslušného pojistitele nebo u Kanceláře, jedná-li se o nárok na plnění z garančního fondu podle § 24.

č. 81

...

§ 10 (zákona č. 168/1999 Sb.)
Právo pojistitele na úhradu vyplacené částky

(1) Pojistitel má proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil, jestliže prokáže, že pojištěný

- a) způsobil škodu úmyslně,
- b) porušil základní povinnost týkající se provozu na pozemních komunikacích a toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody, za kterou pojištěný odpovídá,
- c) způsobil škodu provozem vozidla, které použil neoprávněně,
- d) bez zřetele hodného důvodu nesplnil povinnost podle zvláštního právního předpisu ohlásit dopravní nehodu, která je škodnou událostí, a v důsledku toho byla ztížena možnost řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3,
- e) bezdůvodně nesplnil povinnost podle § 8 odst. 1 a 2 a v důsledku toho byla ztížena možnost řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3, nebo
- f) bezdůvodně odmítl jako řidič vozidla podrobit se na výzvu příslušníka Policie České republiky zkoušce na přítomnost alkoholu, omamné nebo psychotropní látky nebo léku označeného zákazem řídit motorové vozidlo.

(2) Porušením základních povinností při provozu vozidla na pozemních komunikacích se pro účely tohoto zákona rozumí

- a) provozování vozidla, které svou konstrukcí a technickým stavem neodpovídá požadavkům bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích, obsluhujících osob, přepravovaných osob a věcí,
- b) provozování vozidla, jehož technická způsobilost k provozu vozidla nebyla schválena,
- c) řízení vozidla osobou, která není držitelem příslušného řidičského oprávnění, s výjimkou řízení vozidla osobou, která se učí vozidlo řídit nebo skládá zkoušku z řízení vozidla, a to vždy pouze pod dohledem oprávněného učitele nebo řidiče cvičitele individuálního výcviku,
- d) řízení vozidla osobou, které byl uložen zákaz činnosti řídit vozidlo, v době tohoto zákazu,
- e) řízení vozidla osobou, která při řízení vozidla byla pod vlivem alkoholu, omamné nebo psychotropní látky nebo léku označeného zákazem řídit motorové vozidlo,
- f) předání řízení vozidla osobě uvedené v písmenech c), d) nebo e).

(3) Provozovatel vozidla odpovídá společně a nerozdílně s pojištěným za pohledávku pojistitele na náhradu vyplacené částky proti pojištěnému podle odstavce 1 písm. b) nebo f), neprokáže-li, že nemohl jednání pojištěného ovlivnit. Právo na náhradu vyplacené částky podle odstavce 1 písm. f) proti provozovateli vozidla nevzniká v případech, kdy provozovatel vozidla utrpěl v době, kdy vozidlo sám neřídil, škodu podle § 6 odst. 2, za kterou odpovídá pojištěný, a to do výše, ve které mu podle tohoto zákona vzniklo právo na plnění z pojištění odpovědnosti.

(4) Pojistitel má proti pojistníkovi právo na úhradu částky, kterou vyplatil z důvodu škody způsobené provozem vozidla, jestliže její příčinou byla skutečnost, kterou pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi nemohl pojistitel zjistit při sjednávání pojištění a která byla pro uzavření pojistné smlouvy podstatná.

(5) Součet požadovaných náhrad podle odstavců 1, 3 a 4 nesmí být vyšší než plnění vyplacené pojistitelem v důsledku škodné události, se kterou toto právo pojistitele souvisí.

(6) Porušil-li pojištěný některou z povinností uvedených v § 8 odst. 1 až 3, je pojistitel oprávněn na něm požadovat úhradu nákladů spojených se šetřením pojistné události nebo jiných nákladů vyvolaných porušením těchto povinností. Tím není dotčeno právo pojistitele na úhradu vyplacené částky podle odstavce 1 písm. e).

Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení exekučního řádu jak v době podání návrhu na zastavení exekuce, tak v době vydání napadeného usnesení. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je citováno ve znění účinném do 31. 12. 2013, pro věc rozhodném (srov. opět bod 2. čl. II části první zákona č. 293/2013 Sb.). Ustanovení § 414 a § 416 insolvenčního zákona v podobě citované výše platila v době vydání usnesení o osvobození povinného od placení zbytku dluhů (26. 8. 2013) a § 6 a § 10 zákona č. 168/1999 Sb. v podobě citované výše platila v době, kdy došlo k pojistné události (18. 10. 2009).

27. Judikatura Nejvyššího soudu k výkladu § 414 insolvenčního zákona je ustálena v následujících závěrech:

28. Institut oddlužení v českém úpadkovém právu je – prostřednictvím příslušných ustanovení insolvenčního zákona – koncipován pro osobu, jež o tento způsob řešení svého úpadku může žádat a již insolvenční zákon (zjednodušeně) označuje (v § 389 odst. 1 insolvenčního zákona) jako „dlužníka, který není podnikatelem“... Jde o způsob řešení úpadku, který může v konečném výsledku (při zdárném průběhu celého oddlužení) vést k tomu, že insolvenční soud přízná dlužníku osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 insolvenčního zákona), čímž se tato část dlužníkových závazků ocitne ve stejném režimu jako tzv. naturální obligace (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, uveřejněné pod č. 61/2011 Sb. rozh. obč.).

29. Rozhodnutí vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, jímž insolvenční soud osvobodí dlužníka od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, nezbavuje povinnosti k úhradě těchto pohledávek dlužníko-

vým věřitelům ani ručitele, ani jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněný pod č. 63/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 63/2011“)].

30. Úprava obsažená v § 414 odst. 3 insolvenčního zákona znamená jen to, že dlužník je rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona osvobozen též od placení pohledávek svým ručitelům a jiným osobám, které za něj plnily jeho věřitelům na pohledávky zahrnuté do oddlužení (§ 414 odst. 1 insolvenčního zákona) nebo na pohledávky označené v § 414 odst. 2 insolvenčního zákona, do oddlužení nezahrnuté (R 63/2011).

31. Pohledávka, na kterou se vztahuje rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení, vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, v neuhrazeném rozsahu nezaniká, v soudním či jiném řízení ji však již nelze věřiteli přiznat; ve výkonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim jako promlčená pohledávka (R 63/2011).

32. Na příslušenství pohledávky, která je nebo měla být přihlášena do insolvenčního řízení, se vztahuje osvobození podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona bez zřetele k tomu, že jde o příslušenství tvořené nárokem na náhradu nákladů řízení vedeného o pohledávce za trvání oddlužení u nalézacího soudu, přiznaným věřiteli v době, kdy jej již nelze přihlásit do insolvenčního řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. 29 ICdo 62/2014, uveřejněný pod č. 85/2015 Sb. rozh. obč.).

33. Ve výše ustaveném judikatorním rámci (z něž nemá Nejvyšší soud důvod vybočit ani v poměrech této věci) lze k předmětné věci co do výkladu § 416 insolvenčního zákona uvést následující:

34. I. K povaze výluk z účinků osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů. Pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti jsou jediným druhem pohledávek, které – ač mohou (mají) být v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka uspokojovány v mezích zvoleného způsobu oddlužení – se v neuhrazeném rozsahu po úspěšně splněním oddlužení nepromění (v důsledku rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů) v naturální obligace. Řečené platí bez zřetele k tomu, že pohledávky na náhradu škody na zdraví způsobené „úmyslným porušením právní povinnosti“ jsou v insolvenčním řízení uspokojovány v přednostním režimu jako pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou [srov. § 169 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona, v rozhodném znění]. Oproti tomu pro pohledávky z titulu peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, sice výluka z přiznaného osvobození platí též, jde však o pohledávky vyloučené v insolvenčním řízení z uspokojení podle § 170 písm. d) insolvenčního zákona; srov. k tomu i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2017, sen. zn. 29 NSČR 116/2015, a usnesení Nejvyššího

soudu ze dne 21. 12. 2017, sen. zn. 29 ICdo 7/2016, sen. zn. 29 NSČR 16/2016, sen. zn. 29 NSČR 82/2016 a sen. zn. 29 NSČR 85/2016.

35. U obou typů pohledávek popsaných v § 416 odst. 1 insolvenčního zákona je však pro jejich vynětí z působnosti přiznaného osvobození určující úmysl dlužníka (v případě majetkových sankcí uložených dlužníku v trestním řízení se tak muselo stát pro „úmyslný trestný čin“ a v případě pohledávek na náhradu škody pro škodu způsobenou „úmyslným porušením právní povinnosti“). Jde zjevně o legislativní vyjádření myšlenky, podle které by se dlužníku neměla vyplácet „úmyslná trestná činnost“ a obecněji ani „úmyslně způsobená škoda“. Přitom jde o kategorie pohledávek, které se „doplňují“ (mají jistou návaznost). Z povahy věci lze totiž očekávat, že spáchání úmyslného trestného činu, za který byl uložen peněžitý trest nebo jiná majetková sankce, relativně často povede ke vzniku škody způsobené (tímto) „úmyslným porušením právní povinnosti“. Na druhé straně však vyluka z působnosti přiznaného osvobození může u obou kategorií pohledávek působit autonomně, což je i situace předestíraná k řešení Nejvyššímu soudu v této věci.

36. II. K vymezení pojmu „pohledávka na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti“.

Vyluka z účinků osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů se zde váže k subjektivní stránce jednání škůdce (dlužníka), konkrétně k zavinění. Zavinění lze charakterizovat jako psychický vztah jedajícího ke svému jednání, které je protiprávní, a ke škodě jako následku takového jednání. Je založeno na složce vědění (intelektuální), která zahrnuje vnímání jedajícího, tj. odraz předmětů, jevů a procesů ve smyslových orgánech člověka, jakož i představu předmětů a jevů, které jedající vnímal dříve nebo ke kterým dospěl svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností, a na složce vůle, která zahrnuje především chtění nebo srozumění, tj. rozhodnutí jednat určitým způsobem se znalostí podstaty věci; srov. shodně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2811/2013, uveřejněný pod č. 24/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 24/2015“). Přitom vyluka z účinků osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů se prosadí jen u takového (protiprávního) jednání dlužníka, jímž dlužník zavinil vznik škody úmyslně.

37. Zavinění ve formě úmyslu (úmyslné zavinění) je dáno tehdy, jestliže jedající věděl, že škodu může způsobit, a chtěl škodu způsobit (úmysl přímý), nebo tehdy, když jedající věděl, že škodu může způsobit, a pro případ, že ji způsobí, s tím byl srozuměn (úmysl nepřímý). Srozumění jedajícího se způsobením škody u nepřímého úmyslu vyjadřuje jeho aktivní volní vztah ke škodnímu následku, který není přímým cílem jeho jednání ani nevyhnutelným prostředkem k dosažení jiného jím sledovaného cíle, nýbrž nechtěným (vedlejším) následkem jeho jednání, kdy je jedající srozuměn s tím, že dosažení jím sledovaného cíle předpokládá způsobení tohoto následku. Na takové srozumění lze usoudit tehdy,

jestliže jednající nepočítal se žádnou konkrétní okolností, která by mohla škodnímu následku, který si představoval jako možný, zabránit, nebo jestliže spoléhal jen na okolnosti, které nebyly reálně způsobitelné takovému následku zamezit (srov. opět R 24/2015).

38. Budiž dodáno, že zavinění ve formě úmyslu má (musí) být prokázáno coby důvod výluky z účinků osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů i tam, kde příslušné právní předpisy zkoumání této subjektivní stránky jednání škůdce (dlužníka) jinak nevyžadují, tedy tam, kde se škůdce (dlužník) činí odpovědný za vznik škody, kterou způsobil protiprávním jednáním, bez zřetele k tomu, zda škodu také zavinil (objektivní odpovědnost za škodu).

39. Zbývá určit, zda za škodu ve smyslu § 416 insolvenčního zákona lze považovat také nárok pojistitele odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla uvedeného v pojistné smlouvě (§ 6 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb.) vůči pojištěnému na náhradu toho, co za něho plnil (poškozenému), ve smyslu § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb.

40. Ve vztahu k přímému nároku poškozeného proti pojistiteli odpovědnosti škůdce podle § 6 zákona č. 168/1999 Sb. je judikatura ustálena na závěru, že je třeba rozlišovat mezi právem poškozeného na náhradu vzniklé škody proti škůdci a specifickým právem poškozeného na výplatu plnění za pojištěného škůdce. Právo poškozeného na plnění vůči pojistiteli škůdce je originárním právem založeným zvláštními právními předpisy, které – byť je odvozeno od právního vztahu mezi pojistitelem a pojištěným škůdcem – nemá povahu nároku na náhradu škody. Pojistitel se nestává osobou odpovědnou za škodu namísto škůdce a plnění pojistitele poskytnuté poškozenému není plněním z titulu jeho odpovědnosti za škodu, nýbrž pojistným plněním; srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 113/2006, uveřejněný pod č. 93/2008 Sb. rozh. obč., rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4765/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1896/2016, uveřejněný pod č. 26/2018 Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 564/2017, a v procesních souvislostech zejména usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2009, sp. zn. 21 Co 139/2009, uveřejněné pod č. 81/2011 Sb. rozh. obč..

41. Postižní právo pojistitele vůči pojištěnému ve smyslu § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. pak charakterizuje judikatura Nejvyššího soudu jako zvláštní, originární nárok, jenž není nárokem na náhradu škody vzniklé poškozenému proti tomu, kdo škodu způsobil, ani zákonnou cessí tohoto nároku poškozeného; srov. dovolatelem zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 799/2006, dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4724/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1096/2008, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4321/2008. Srov. ostatně též důvody usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 3. 2008, sp. zn. III. ÚS 812/06, do-

stupné (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněné níže) na webových stránkách Ústavního soudu.

č. 81

42. Jakkoli se tedy podmínka formulovaná pro vznik takového regresního nároku § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb. (tedy prokázání toho, že pojištěný způsobil škodu úmyslně) blíží akcentem na zavinění ve formě úmyslu předpokladu formulovanému v § 416 insolvenčního zákona pro vyluku z účinků osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů u nároku na náhradu škody, o nárok na náhradu škody (a to ani o nárok na náhradu škody „sui generis“, jak uvádí dovolatel) nejde. Oporou pro jiný závěr není ani dovolatelem odkazovaný Komentář (srov. str. 225 odst. 2 Komentáře). Jak výstižně poznamenal již odvolací soud (srov. odstavec [10] výše), vyluky z účinků osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů popsané v § 416 insolvenčního zákona jsou výjimkami z pravidla formulovaného v § 414 a § 415 insolvenčního zákona. Z povahy výjimky pak plyne, že ustanovení o výjimce nelze vykládat rozšiřujícím způsobem a lze je aplikovat pouze v případech, pro něž byla výjimka konstruována; obdobně srov. např. odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. II. ÚS 624/2002, nebo důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008, uveřejněného pod č. 67/2009 Sb. rozh. obč.

43. Lze tedy shrnout, že postižení právo pojistitele vůči pojištěnému ve smyslu § 10 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. není nárokem na náhradu škody ve smyslu § 416 insolvenčního zákona a ohledně takové pohledávky pojistitele se neuplatní vyluka z účinků osvobození dlužníka (pojištěného) od placení zbytku dluhů popsaná v § 416 insolvenčního zákona ani tehdy, jestliže pojištěný způsobil osobě, které pojistitel za něj plnil, škodu úmyslně [§ 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb.].

44. Ze skutkových reálií dané věci se nadto podává, že exekucním titulem byl elektronický platební rozkaz (tedy rozhodnutí, které se neodůvodňuje). U takového rozhodnutí se otázka skutkového základu sporu (skutečností rozhodných pro přiznání peněžitého plnění) poměří skutečnostmi uvedenými žalobcem v žalobě (v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu); na jejich základě totiž soud zkoumá, zda z nich vyplývá právo na zaplacení požadovaného peněžitého plnění (zda podle žaloby může o věci rozhodnout elektronickým platebním rozkazem) [srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sen. zn. 29 ICdo 31/2013, uveřejněný pod č. 3/2014 Sb. rozh. obč.].

45. Jak popsáno výše (v odstavci [2] pod bodem 5.) dovolatel (coby žalobce) v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu popisoval skutečnosti, jež mu (coby pojistiteli) zakládaly vůči pojištěnému (dlužníku) postižení právo ve smyslu § 10 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. e) zákona č. 168/1999 Sb., tedy porušení základní povinnosti týkající se provozu na pozemních komunikacích řízením vozidla pod vlivem alkoholu. Tato skutková podstata ovšem nezahrnuje úmysl pojištěného (dlužníka) způsobil škodu v žádné z jeho forem (úmysl přímý ani

úmysl nepřímý) a exekučním titulem ve formě elektronického platebního rozkazu tak dovolateli nebyla přiznána pohledávka (lhostejno, z jakého titulu) vzniklá proto, že pojištěný způsobil škodu úmyslně.

46. Argumentaci dovolatele v odstavci [18] o tom, že kdyby postižní právo oprávněného vůči povinnému bylo přiznáno přímo v trestním řízení, byly by podmínky § 416 insolvenčního zákona nepochybně splněny, je nutno odmítnout jako zjevně a hrubě nepřiléhavou. Předpoklad, že by byl pojištěný (dlužník) odsouzen pro úmyslný trestný čin, je spekulací, která (jak popsáno v odstavci [45]) nemá oporu ani v tvrzeních, která dovolatel uplatnil v návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu. K rozdílnému chápání „škody způsobené trestným činem“ ve vazbě na možné občanskoprávní nároky uplatňované v občanském soudním řízení srov. např. již rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2010, sp. zn. 31 Cdo 3620/2010, uveřejněný pod č. 70/2011 Sb. rozh. obč.

47. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl jako neopodstatněné [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

INHALT

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 28 Wenn bei einem Verstoß laut § 143 Abs. 1 oder § 147 Abs. 1 des StGB die Fahrlässigkeit als eine Verletzung der Pflichten gemäß § 18 Abs. 1 Gesetz Nr. 361/2000 Slg., Straßenverkehrsgesetz und über die Änderung mancher Gesetze (Straßenverkehrsgesetz), im Wortlaut späterer Gesetze, angesehen wird, müssen die konkreten Umstände, denen sich der Fahrzeugführer bei der Fahrgeschwindigkeit hätte anpassen müssen und welche er hinsichtlich der konkreten Situation zum Unfallzeitpunkt objektiv nicht hätte voraussehen können, festgestellt werden.

Als Umstand, den der Täter gemäß § 18 Abs., 1 Gesetz Nr. 361/2000 Slg. nicht hätte voraussehen können, kann beim Fahrzeugführer mit Vorfahrtsrecht, der all seine Pflichten gemäß § 41, Abs. 1 von Gesetz Nr. 361/2000 Slg. eingehalten hat und bei Rot auf die Kreuzung gefahren ist, kann eine Situation angesehen werden, bei der ein anderer Verkehrsteilnehmer, den dieser Fahrzeugführer in den gegebenen Zusammenhängen nicht sehen konnte, nicht seiner in § 41, Abs. 7 von Gesetz Nr. 361/2000 Slg. festgelegten Pflicht nachgekommen ist. Solch einem Fahrzeugführer kann nicht die Sicherheit abverlangt werden, dass er den konkreten Abschnitt gefahrlos durchfährt, sondern nur, dass seine Fahrweise nicht über das der konkreten Situation entsprechende Sicherheitsmaß hinausgeht. Der Fahrzeugführer, der das Fahrzeug mit Vorfahrtsrecht führt, kann daher begründeterweise voraussetzen, dass auch die Verkehrsteilnehmer, die ihn nicht sehen, nach, nach Ertönen eines akustischen Signals (namentlich des akustischen Warnzeichens /Hupe/, das das Fahrzeug mit Vorfahrtsrecht gebraucht) ihr Verhalten der gesetzlich vorgeschriebenen Pflicht anpassen. Darauf kann solch ein Fahrzeugführer nur gemäß derjenigen Situation schließen, die er zu verfolgen imstande ist. Er ist verpflichtet, seine Fahrgeschwindigkeit auch sonstigen Umständen anzupassen, allerdings nur dann, wenn er sich dieser bewusst ist (so ist von ihm begründeterweise nicht zu verlangen, seine Fahrgeschwindigkeit der Mutmaßung anzupassen, dass aus der Straße, in die er nicht einsehen kann, ein anderer Verkehrsteilnehmer gefahren kommt, der ihm sein Vorfahrtsrecht nimmt).

Nr. 29 Um eine polizeiliche Provokation oder unzulässige Ingerenz der Polizei (behörde) in eine Tathandlung handelt es sich dann nicht, wenn die Polizei lediglich auf das bereits bekundete Interesse des Täters an der Verübung einer Straftat reagiert (beispielsweise den illegalen Handel mit Waffen und Munition) und wenn die Polizei hierzu gegebenenfalls gewisse Aktivitäten unternimmt, mit denen das Gesetz rechnet, z.B. die fingierte Übergabe gemäß § 158c der StPO und Verwendung eines Agenten gemäß § 158e StPO (siehe namentlich die Nr. 51/2014 SB von Strafsentsch. publizierte Stellungnahme und die unter Nr. 2/2015-III. SB von Strafsentsch. veröffentlichte Entscheidung).

Als unzulässige Provokation kann daher auch nicht das Verhalten einer Privatperson angesehen werden, zu der es ohne den Impuls oder die Kontrolle der Polizei (behörde) gekommen ist und durch welche solch eine Person die Verübung einer bestimmten Straftat durch eine andere Person verursacht hat. Deshalb bleibt die strafrecht-

liche Verantwortlichkeit des Täters der Straftat (beispielsweise des Verbrechens der Realisierung des Außenhandels mit militärischem Material ohne Bewilligung oder Lizenz gemäß § 265 des StGB) auch in dem Falle unberührt, wenn er die Straftat unter dem Einfluss einer Privatperson verübt hat, die ihn zu dieser Tat angestiftet oder motiviert hat oder die Verübung oder Vollendung der Straftat auf sonstige Weise initiiert hat (beispielsweise, in dem sie auf das Interesse des Täters am Kauf von Militärwaffen reagiert hat oder ihm diese andererseits um Verkauf angeboten hat). Solch eine Privatperson könnte wegen krimineller Mitwirkung belangt werden, namentlich wegen Beteiligung in Form der Anstiftung zu einer Straftat gemäß § 24, Abs. 1, Buchst. b) des StGB, sofern sich der Straftäter zumindest versucht hat, die Straftat zu verüben.

Nr. 30 Der Umstand, der die Anwendung eines höheren Strafmaßes bei der in § 345, Abs. 3, Buchst. c) des StGB angeführten Straftat der Falschbeschuldigung bedingt, d.h. wenn der Täter in der Absicht handelt, die familiären Beziehungen einer anderen Person zu beeinträchtigen, gilt dann als erfüllt, wenn ein Elternteil den anderen Elternteil falsch beschuldigt, um im Streit um das Fürsorgerecht eine bessere Position im Verfahren über das Fürsorgerecht für Minderjährige zu erlangen. Zur Erfüllung dieses Merkmals reicht der sog. bedingte Vorsatz – *dolus eventualis* – aus, also dass der Täter sich durchaus bewusst ist, dass er durch seine Falschbeschuldigung einer anderen Person deren familiären Beziehung beeinträchtigen kann und dies wissentlich hinnimmt oder in Kauf nimmt (wobei die Inkaufnahme im Sinne des § 15, Abs. 2 des StGB ausreicht).

Nr. 31 I. Einwände des extremen Widerspruchs zwischen den durchgeführten Beweisen und den aus ihnen getätigten Tatsachenfeststellungen sind Einwände, die die Verletzung der Grundrechte des Beschuldigten als Individuum im Sinne des Art. 36 ff der Charta der Grundrechte und Freiheiten und des Rechts auf einen gerechten Prozess im Einklang mit Art. 6 der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten betreffen. Die zitierten Grundrechte schützen den Beschuldigten als „schwächere“ Prozesspartei, deshalb kann sich der Generalstaatsanwalt nicht zu Ungunsten dieser „schwächeren“ Prozesspartei auf sie berufen, denn die aus den Rechten des Beschuldigten auf Verteidigung hervorgehenden Regeln wurden zu dessen Schutz festgelegt. Der Generalstaatsanwalt kann daher den Einwand des extremen Widerspruchs zwischen den durchgeführten Beweisen und den aus ihnen getätigten Tatsachenfeststellungen in der Berufung nur zum Vorteil des Beschuldigten und mitnichten zu dessen Nachteil geltend machen. Für den Fall, dass das Oberste Gericht den Einwands des extremen Widerspruchs als Verletzung dieser Grundrechte des Beschuldigten ansieht, lässt sich der Eingriff des Obersten Gerichts im Rahmen des Berufungsverfahrens mit Art. 4 und 90 der Verfassung begründen.

II. Die Verweisung einer Rechtssache an ein anderes Organ gemäß § 171, Abs. 1, § 188, Abs. 1, Buchst. b), § 222 Abs. 2, oder § 257, Abs. 1, Buchst. b) der StPO betrifft immer die Tat und mitnichten deren mögliche rechtliche Beurteilung. Aus dem Spruch des Beschlusses muss daher klar hervorgehen, um welche Tat es sich handelt und welche Tat Gegenstand der Entscheidung eines anderen zuständigen Organs ist. Sofern das Gericht nach durchgeführter Beweisaufnahme andere als die in der Anklage vorgebrachten Tatumstände feststellt, reicht es nicht aus, die neue Tatfeststellung lediglich in der Urteilsbegründung anzuführen. Das Organ, dem die Sache überwiesen wird, wird nämlich über diejenige Tat entscheiden, die aus den Ergebnissen der Beweisführung vor Gericht hervorgegangen ist und mitnichten über die Tat, de- rentwegen die Klage eingereicht wurde. Insofern weicht die Vorgehensweise des

Gerichts von der Freisprechung des Angeklagten gemäß § 226, Buchst. b) der StPO ab, bei der das Gericht jeweils immer hinsichtlich der im Klageantrag angeführten Tat freispricht, ohne Rücksicht darauf, ob anhand der Beweisführung eventuell ein anderer Ablauf der Tathandlung (Sachverhalts) nachgewiesen wird, und dies gerade deswegen, weil es aufgrund der Ergebnisse der Beweisführung zum Schluss gelangt ist, dass es bei der im Klageantrag gekennzeichneten Tat um keine Straftat geht und es daher nicht statthaft ist, die Sache an ein anderes Organ zur Erörterung zu verweisen, da es sich nicht einmal um ein Delikt oder Disziplinarvergehen handelt.

Nr. 32

Ein Angeklagter, der keinen Verteidiger hat und Berufung einlegen will (§ 265d, Abs. 2 der StPO), muss sich diesen rechtzeitig sichern und für den Fall, dass er hierzu keine ausreichenden Mittel hat, beim Gericht schleunigst die Zuerkennung des Anspruchs auf unentgeltliche Verteidigung oder Verteidigung für herabgesetzte Vergütung beantragen (§ 33, Abs. 2 der StPO, siehe Entscheidung Nr. 50/2007 SB von Strafentsch.) beantragen. Solch eine Vorgehensweise ist namentlich in Fällen geboten, in denen ein Teil der Berufungsfrist abgelaufen ist (§ 265e, Abs. 1 der StPO), auch wenn das Gericht verpflichtet ist, unverzüglich einen Verteidiger zu bestellen (§ 33 Abs. 4 StPO), denn auch so ist ein gewisser Zeitraum zur Beurteilung der Unterlagen für diese Entscheidung gemäß § 33, Abs. 2 der StPO erforderlich. Falls der Angeklagte nicht so vorgeht, geht er das Risiko ein, dass der Verteidiger die Berufung nicht rechtzeitig einlegt. Wenn in solch einem Fall die Berufung zu spät eingereicht wird [§ 265i, Abs. 1, Buchst. c) StPO], darf diese Konsequenz nicht der Staatsgewalt angelastet werden, wenn das Gericht in Einklang mit § 33, Abs. 4 der StPO vorgegangen ist.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 71** Entscheidungen über Streitigkeiten bezüglich Geldleistungen zur Finanzierung der Förderung laut Gesetz Nr. 165/2012 Slg. obliegen der Energieregulierungsbehörde.
- Nr. 72** In Streitigkeiten über den Ersatz von Schäden oder sonstiger Benachteiligungen, die die (beklagte physische oder juristische Person) dem Schuldner oder Drittpersonen dadurch zugefügt haben soll, indem sie bei der Ausübung der Funktion des Insolvenzverwalters die ihr vom Gesetz oder per Gerichtsentscheidung auferlegten Pflichten verletzt hat, als auch dadurch, dass sie bei Ausübung ihrer Funktion nicht mit sachverständiger Fürsorge vorgegangen ist (§ 37, Abs. 1, Satz eins des Insolvenzgesetzes), soll (muss) die beklagte physische oder juristische Person wie eine x-beliebige andere physische oder juristische Person gekennzeichnet werden (genauso, als würde solch eine Person einen privatrechtlichen Streit führen, den das Insolvenzverfahren überhaupt nicht betrifft). Wenn die beklagte physische oder juristische Person im Streit über den Ersatz von Schäden oder sonstige Benachteiligungen im Sinne des § 37, Abs. 1 des Insolvenzgesetzes dennoch als Insolvenzverwalter des entsprechenden Schuldners gekennzeichnet ist, samt Angabe über den Sitz des Insolvenzverwalters (ohne Angabe seines Wohnortes), ist die Klage mangelhaft, da sie einen Widerspruch zwischen dem darstellt, was der Kläger faktisch anstrebt (die Schlussfolgerung der persönlichen vermögensrechtlichen Verantwortung der physischen Person für den Schaden oder die sonstige Benachteiligung, die bei Ausübung seiner Funktion als Insolvenzverwalter verursacht wurden) und dem Umstand, dass der Beklagte als Repräsentant der Vermögensmasse des Schuldners gekennzeichnet ist, welchen diese Bezeichnung (sofern sie auch in den Gerichtsurteilen über die Klage beibehalten wird) von der Befriedigung (Betreibung der Zwangsvollstreckung) eines eventuell zuerkannten Anspruchs aus dem persönlichen Vermögen des Insolvenzverwalters ausschließt. Im Insolvenzverfahren, in dem die Insolvenz eines Pfandgläubigers per Konkurs geregelt wird und in dem der Gläubiger die Befriedigung seiner Forderungen aus einer aus dem Pfandrecht zur Forderung des Schuldners gegenüber dessen Drittschuldner bestehenden Sicherung geltend macht, sind – nachdem das Pfandrecht gegenüber dem Drittschuldner wirksam geworden ist – weder der Insolvenzverwalter des Pfandschuldners, noch dessen Drittschuldner berechtigt, ohne die Einwilligung des Pfandgläubigers das Erlöschen der gepfändeten Forderung durch deren Anrechnung gegen die (angemeldete) Forderung des Drittschuldners gegenüber dem Pfandschuldner herbeizuführen.
- Nr. 73** Wenn im Rahmen der Vollstreckung durch Veräußerung von Immobilien die Sache als Ganzes bewertet wurde, es danach jedoch zum Ausschluss des Miteigentumsanteils an dieser Sache aus der Vollstreckungsentscheidung gekommen ist, muss zu Zwecken der Anordnung der Versteigerung des (nicht ausgeschlossenen) Restes des Miteigentumsanteils dieser Anteil erneut durch einen Sachverständigen geschätzt (bewertet) werden, dann kann der Beschluss über den aus dieser neuen Bewertung hervorgehende Preis erlassen werden.
- Nr. 74** Für einen vor dem 1. 1. 2014 infolge der Verletzung der Präventionspflicht zum Schutz des Landwirtschaftlichen Bodenfonds verursachten Schaden (§ 3, Abs. 1 von Gesetz Nr. 334/1992 Slg.) haftet gemäß § 420, Abs. 1 des BGB der landwirtschaftliche Unternehmer.
- Nr. 75** Der Verlust der sexuellen Funktion (d.h. der Unmöglichkeit, Kinder zu zeugen und den Beischlaf auszuüben) ist keine neue Konsequenz einer ursprünglichen Gesundheitsschädigung eines Kindes im zarten Kindesalter, die später aufgetaucht ist und

ursprünglich nicht vorausgesehen werden konnte, noch stellt er eine Änderung (Verschlechterung) des Gesundheitszustandes dar, deshalb besteht kein Grund, den Ersatz für den Verlust der sexuellen Funktion aus der Gesamtentschädigung für die gesellschaftliche Beeinträchtigung bis zum Erreichen der Volljährigkeit auszusetzen, wenn angesichts des konsolidierten Gesundheitszustandes zum Zeitpunkt des ursprünglichen Verfahrens offenkundig war, dass der Geschädigte diese Fähigkeiten künftig völlig eingebüßt hat.

Nr. 76 Steuerverfahren, in denen dem Steuersubjekt die Pflicht zur Zahlung von Geldbußen auferlegt wird, fällt in den sachlichen Geltungsbereich des Art. 6 der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten, und dies ab dem Augenblick, indem der Zahlungsbescheid oder nachträgliche Zahlungsbescheid, in dem das Steuersubjekt die Pflicht zur Zahlung der Geldbuße auferlegt wurde, dem Steuersubjekt zugestellt wurde, ggf. ab dem Augenblick, in dem das Steuersubjekt von der Existenz solch eines Zahlungsbescheids Kenntnis erhalten hat.

Nr. 77 Zur Anerkennungsfähigkeit von Forderungen aus Netting-Verträgen ist gemäß § 3028, Abs. 3 Satz eins des BGB diejenige Rechtsregelung entscheidend, an die sich das vertraglich begründete Schuldverhältnis hält, aus dem die Forderung entstanden ist.

Nr. 78 Die Bestimmung des § 350, Abs. 1 Ges. ü. Handelskörperschaften ist nicht auf die Herabsetzung (Verminderung) des Stamm- bzw. Grundkapitals anwendbar. Bei der Auslegung des § 516, Abs. 1, Buchst. a) des Ges. ü. Handelskörperschaften ist es nicht angebracht, zwischen dem Zweck und den Gründen solch einer Kapitalherabsetzung zu unterscheiden; es reicht aus, dass im Beschluss der Gesellschafter- bzw. Hauptversammlung der damit verfolgte Zweck angeführt ist. Dies können beispielsweise der Erlass eines nicht bezahlten Teils des Emissionskurses von Aktien (§ 524, Ges. ü. Handelskörperschaften), die Verlustdeckung, Zuführungen zur Verlustrücklage und die Deckung künftiger Verluste (§ 544, Abs. 1 des Ges. ü. Handelskörperschaften), die Erfüllung der in § 306, Abs. 2 bzw. § 308, Abs. 2 des Ges. ü. Handelskörperschaften auferlegten Pflichten oder die Verringerung des Überschusses aus Eigenmitteln sein.

Nr. 79 Zur Entstehung der Berechtigung des Schuldners, vom Gläubiger die Rückerstattung der Leistung zu verlangen, die dieser unberechtigt aufgrund einer Bankbürgschaft gemäß § 321, Abs. 4 des HGB erworben hat, bzw. aufgrund der Entstehung der Pflicht des Gläubigers eine auf diese Weise erworbene Leistung zurückzuerstatten, ist nicht erforderlich, dass der Schuldner der Bank zuerst das erstattet, was sie in Einklang mit der Bankbürgschaft dem Gläubiger gegenüber geleistet hat.

Nr. 80 Zur Bewertung der Höhe einer gepfändeten Forderung aus dem Girokonto des Schuldners (Pfands), die ausschlaggebend für die Zahlung der Leistung gegenüber dem Pfandgläubiger sein sollte, ist deren Höhe zum Veröffentlichungszeitpunkt der Entscheidung über die Insolvenz (Konkurs) im Insolvenzregister entscheidend. Eine Leistung, mit welcher ein Schuldner des Schuldners, nach Eintreten der Wirkungen der Insolvenztrennung und Insolvenzerklärung auf das Vermögen des Schuldners, seine Schuld gegenüber dem Schuldner bezahlt, indem er sie auf dessen Girokonto überweist, gilt als Erlös aus der Monetisierung der Forderung, die zur Befriedigung der nicht abgesicherten Gläubiger des Schuldners bestimmt ist; es geht weder um eine Leistung, um die sich auf diese Weise die verpfändete Forderung aus dem Girokonto des Schuldners erhöhen wurde oder könnte, die zur Befriedigung des Pfandgläubigers des Schuldners, noch um eine Leistung, die auf diese Weise nicht zum Teil der Vermögensmasse des Schuldners würde.

Nr. 81 Der Regressanspruch des Versicherungsgebers gegenüber dem Versicherungsnehmer im Sinne der Bestimmung des § 10, Abs. 1 von Gesetz Nr. 168/1999 Slg. (in der bis zum 31. 12. 2009 wirksamen Fassung) stellt keinen Schadenersatzanspruch im Sinne der Bestimmung des § 416 des Insolvenzgesetzes dar und hinsichtlich solch einer Forderung des Versicherers kommt der in § 416 des Insolvenzgesetzes beschriebene Ausschluss von den Wirkungen der Befreiung des Schuldners (Versicherungsnehmers) von der Zahlung der Schuldenreste auch dann nicht zur Anwendung, wenn der Versicherte der Person, welcher gegenüber der Versicherungsgeber für ihn geleistet hat, den Schaden vorsätzlich zugefügt hat (§ 10, Abs. 1, Buchst. a/ von Gesetz Nr. 168/1999 Slg., in dem bis zum 31. 12. 2009 gültigen Wortlaut).

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

No. 28 If with respect to the misdemeanours defined in Section 143(1) or Section 147(1) of the Penal Code negligence is seen in the violation of the obligation pursuant to Section 18(1) of Act No. 361/2000 Coll., on Road Traffic and Changes to Certain Acts (the Road Traffic Act), as amended, it is necessary to ascertain the concrete circumstances, to which the driver was obligated to adjust their driving speed and which the driver could not have anticipated with a view to the specific situation at the time of the accident.

In case of a driver with priority right of way who fulfilled all obligations in accordance with Section 41(1) of Act No. 361/2000 Coll. and entered an intersection on a red light, the circumstance that the offender could not have anticipated pursuant to Section 18(1) of Act No. 361/2000 Coll. may also be considered a situation when another road traffic participant whom the driver could not have seen under the given circumstances failed to fulfil the obligations set forth in Section 41(7) of Act No. 361/2000 Coll. In terms of certainty, it cannot be required from the driver to drive through such section without any risk, only that their driving does not exceed the level of risk commensurate to the concrete situation. Therefore, the driver driving a vehicle with priority right of way may reasonably presume that even those road traffic participants who cannot see the driver will adjust their behaviour in consonance with their obligations stipulated by law after hearing an audible signal (a special audible warning signal used by vehicles with priority right of way). The driver may presume the same only in a situation, which they are able to monitor. The driver is obligated to adjust their driving speed to other circumstances as well, however, only if the driver is aware of them (e.g. the driver cannot be validly required to adjust their driving speed to the assumption that another road traffic participant will drive out from a street not visible to the driver who does not respect the driver's priority right of way).

No. 29 A situation when the police react merely to the offender's already manifested interest to commit a criminal act (e.g. illegal trade with firearms and ammunition) and when the police potentially make use of certain activities in connection therewith as envisaged by law, e.g. fictitious transfer pursuant to Section 158c of the Code of Criminal Procedure and use of an agent pursuant to Section 158e of the Code of Criminal Procedure, do not constitute a police provocation or impermissible interference of the police body in the factual process (see, in particular, opinion published under No. 51/2014 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions, and resolution awarded under No. 2/2015-III. Collection of Court Resolutions and Opinions). Likewise, actions taken by a private person without any instigation from or control of the police body, whereby such private person induced the commission of a certain criminal offence by another person, do not have the nature of an impermissible provocation. Therefore, the criminal liability of the offender who committed the criminal offence (e.g. the crime of conducting foreign trade with materiel without a permit or licence pursuant to Section 265 of the Penal Code) remains unaffected

also in the case when the offender committed the crime under the influence of a private person who instigated or incited them to commit the crime or otherwise participated in the commission or completion thereof (e.g. by responding to the offender's interest in purchasing military weapons and offering their sale), without acting upon the instigation or under the control of the police body. Such private person could be sanctioned for criminal cooperation, namely for participation in the form of crime instigation pursuant to Section 24(1)(b) of the Penal Code if the (main) offender at least attempted to commit the crime.

No. 30 The circumstance conditioning the application of a higher sentence of punishment for the crime of false accusation defined in Section 345(3)(c) of the Penal Code, i.e. the offender acts with the intent of interfering in the family relations of another person, is fulfilled when, in a dispute concerning child care, one of the parents falsely accuses the other parent in order to obtain a better position in proceedings involving minor child care. The so-called *dolus eventualis* (indirect intent) is sufficient for the fulfilment of this characteristic, i.e. the offender is aware that their false accusation may interfere in the family relations of another person, yet acts so due to being agreeable therewith (whereas conciliation therewith within the meaning of Section 15(2) of the Penal Code is also sufficient).

No. 31 I. Objections of extreme conflict between the introduced evidence and the factual findings stemming therefrom constitute objections, which concern the violation of the fundamental rights of the accused as an individual within the meaning of Article 36 et seq. of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms and of the right to due process in compliance with Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. However, since the indicated fundamental rights protect the accused as the „weaker“ procedural party, the supreme public prosecutor may not invoke them to the disfavour of the „weaker“ procedural party because the rules arising from the right of the accused to defence were stipulated for their protection. Therefore, the supreme public prosecutor may raise the objection of extreme conflict between the introduced evidence and the factual findings stemming therefrom in an appellate review only in favour of the accused, but not to their disfavour. In the event when, based on the objected extreme conflict, the Supreme Court finds that fundamental rights of the accused have been violated, such interference of the Supreme Court within an appellate review is grounded on Articles 4 and 90 of the Constitution.

II. The assignment of a case to another body pursuant to Section 171(1), Section 188(1)(b), Section 222(2) or Section 257(1)(b) of the Code of Criminal Procedure always concerns the act and not the conceivable legal evaluation thereof. The resolution verdict should thus clearly define the act as such and should indicate what act shall be decided upon by another competent body. If, after introducing evidence, the court ascertains *res gestae* other than those serving as grounds for the filed accusation, the new *res gestae* cannot be stated solely in the rationale for the decision. The body to which the case is assigned will decide on the act resulting from the evidence introduced before the court and not on the act constituting the basis of the filed accusation. In this respect, the procedure of the court differs from the acquittal of the accused pursuant to Section 226(b) of the Code of Criminal Procedure when the court always acquits the accused of the act specified in the motion even if a different factual process is demonstrated by the introduced evidence. The reason is that based on the results of the introduced evidence, the court arrives at the conclusion that the act specified in the motion does not constitute a criminal offence and therefore, the

case should not be assigned to another body since the act is neither an infraction nor a disciplinary offence.

No. 32

When an accused who does not have a defence counsel wishes to lodge an extraordinary appeal (Section 265d(2) of the Code of Criminal Procedure), the accused shall do so themselves in a timely manner and if the accused does not have sufficient means, they shall request the court without undue delay to recognise their entitlement to defence free of any charge or for a reduced fee (Section 33(2) of the Code of Criminal Procedure, see Resolution No. 50/2007 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions). Such procedure is justifiable namely in cases when a part of the appellate review period has lapsed (Section 265e(1) of the Code of Criminal Procedure) because even if the court is obligated to immediately appoint a defence counsel (Section 33(4) of the Code of Criminal Procedure), it is not possible to omit a certain time period necessary for the assessment of the underlying documents and facts for the decision in accordance with Section 33(2) of the Code of Criminal Procedure.

Where the accused fails to proceed in this manner, they expose themselves to the risk of the extraordinary appeal not being lodged by the defence counsel in a timely manner. If, in such a case, the extraordinary appeal is lodged belatedly [Section 265i(1)(c) of the Code of Criminal Procedure], this consequence cannot be attributed to the state authority provided that the court proceeded in accordance with Section 33(4) of the Code of Criminal Procedure.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 71** The Energy Regulatory Office is authorised to decide disputes concerning pecuniary fulfilment for support funding pursuant to Act No. 165/2012 Coll.
- No. 72** In a dispute concerning the compensation of damage or other injury inflicted upon the debtor, creditors or third parties by violating the obligations imposed by law or by a court decision while discharging the office of the debtor's insolvency trustee, as well as by failing to exercise due diligence while discharging the office (first clause of Section 37(1) of the Insolvency Act), the natural or legal person on the defendant side should (must) be designated as any other natural or legal person (as though such person was leading a private-law dispute in no way related to the insolvency proceedings). If, nonetheless, the natural person as the defendant in a dispute concerning the compensation of damage or other injury within the meaning of Section 37(1) of the Insolvency Act is designated as the insolvency trustee of the relevant debtor, with information on the insolvency trustee's registered office (without information on the address of residence), the action is defective due to laying grounds to a conflict between what the claimant is demanding in factual terms (deduction of the personal property liability of a natural person for damage or other injury inflicted while discharging the office of an insolvency trustee) and the fact that the defendant is designated as the representative of the debtor's bankruptcy estate, which excludes (if such designation remains preserved also within court decisions on the action) the satisfaction (enforcement through distraint) of the conceivably recognised entitlement from the personal property of the insolvency trustee. In insolvency proceedings, in which the pledger's insolvency is resolved by way of bankruptcy and in which the creditor (pledgee) demands the satisfaction of their claim from security consisting in the right of lien to the debtor's claim owed by the debtor's subdebtor, neither the pledger's insolvency trustee nor the subdebtor are authorised, after the effect of such right of lien, to cause the extinction of the pledged claim by setoff against the subdebtor's (submitted) claim towards the pledger without the consent of the pledgee.
- No. 73** Where, within the enforcement of a decision (dstraint) by the sale of immovable things, an immovable thing was appraised as a whole but the co-ownership share therein was later excluded from the enforcement of the decision, it is necessary to have the remaining (non-excluded) co-ownership share re-appraised by an expert and, subsequently, to award a resolution on the value thereof based on such new appraisal for the purpose of ordering an auction.
- No. 74** Liability for damage caused before 1 January 2014 in consequence of breaching the preventive duty to protect the agricultural land fund (Section 3(1) of Act No. 334/1992 Coll.), falls upon the agricultural entrepreneur pursuant to Section 420(1) of the Civil Code.
- No. 75** The loss of sexual functions (i.e. the inability to impregnate and to copulate) is not a new consequence of the original injury of a child of a very young age, which manifested itself later and could not have been predicted, and it likewise does not represent a change (deterioration) of the health condition. Therefore, there is no reason to earmark compensation for the loss of sexual functions from the total compensation for aggravated social assertion until reaching adulthood if, with a view to the stable health condition at the time of the original proceedings, it was obvious that the aggrieved party would lack these functions in future.
- No. 76** Tax proceedings, in which an obligation to pay a penalty is imposed upon the tax subject, fall within the material competence of Article 6(1) of the Convention for the

Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, namely from the moment of delivery of the payment assessment or additional payment assessment whereby the obligation to pay the penalty was imposed upon the tax subject and/or from the moment when the tax subject became aware of the existence of such tax payment assessment.

No. 77 Pursuant to the first clause of Section 3028(3) of the Civil Code, the legal regulation governing the contractual relationship established by the contract is decisive for the eligibility of claims arising from contracts for setoff.

No. 78 The provision of Section 350(1) of the Business Corporations Act cannot be applied to registered capital decrease.

When interpreting Section 516(1)(a) of the Business Corporations Act, a differentiation should not be made between the purpose of and the reasons for registered capital decrease, it is sufficient if the purpose intended thereby is indicated in the resolution of the general meeting. This may include, for example, remission of the unpaid part of the share issue rate (Section 524 of the Business Corporations Act), reimbursement of loss, transfer to the reserve fund and reimbursement of future loss (Section 544(1) of the Business Corporations Act), fulfilment of the obligation imposed by Section 306(2) or Section 308(2) of the Business Corporations Act or reduction of excess own funds.

No. 79 The debtor's right to demand the creditor to return fulfilment acquired by the creditor unlawfully and at the cost of the debtor based on a bank guarantee in accordance with Section 321(4) of the Commercial Code, respectively the creditor's obligation to return the fulfilment acquired in this manner are not subject to the condition that the debtor must first pay to the bank the amount provided by the bank as fulfilment to the creditor under the bank guarantee.

No. 80 For the purpose of evaluating the amount of a pledged claim in the debtor's current account (pledge), which should be decisive for the payment of fulfilment to the pledgee, the amount thereof at the moment when the decision on the debtor's bankruptcy is published in the insolvency register is decisive. Fulfilment whereby the debtor's debtor pays, after the decision on bankruptcy and the bankruptcy order on the debtor's assets have come into effect, their debt owed to the debtor by remitting the same to the debtor's current account constitutes proceeds from the realisation of a claim designated for the satisfaction of unsecured creditors of the debtor. It constitutes neither fulfilment that would (could) increase the pledged claim in the debtor's current account designated for the satisfaction of the debtor's pledgee nor fulfilment that would not become a part of the debtor's bankruptcy estate.

No. 81 The insurer's right of recourse with respect to the insured within the meaning of the provision of Section 10(1) of Act No. 168/1999 Coll. (in the wording effective until 31 December 2009) is not an entitlement to damage compensation within the meaning of the provision of Section 416 of the Insolvency Act and as regards such claim of the insurer, the exclusion of the effects of the debtor's (insured) exemption from the payment of the remaining debt described in Section 416 of the Insolvency Act shall not be applied even if the insured caused intentional damage to a person to whom the insurer provided indemnity (Section 10(1)(a) of Act No. 168/1999 Coll., in the wording effective until 31 December 2009).

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného: Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka: tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce: CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4
Tisk: Serifa, s. r. o.

Vytištěno na 100%
recyklovaném papíru se
značkou Eco-label EU

Archiv časopisu je v systému ASPI.

